2. Türkiye SOSYAL BİLİMLER Sempozyumu

Bildiri Özetleri Kitabı

Editör

Abdullah DEMİR

OKU OKUT AKADEMİ

2. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Bildiri Özetleri Kitabı

Dr. Abdullah Demir (Editör)

Oku Okut Yayınları
yayin.okuokut.org

Yayınevi | Publisher: Oku Okut Yayınları | Oku Okut Press
Şenyuva Mah. Seyhan Cad. 11-c/17 Keçiören, Ankara, Türkiye
https://yayin.okuokut.org | yayin@okuokut.org
Sertifika No | Certificate Number: 49846
ISNI: 0000000506276072
ISBN Prefix: 978-605-74416
Yayın No | Publication Number: 15
Sempozyum Dizisi | Series of Symposium: 2

ISBN: 978-605-71294-4-4
Kitap Adı | Book Title: *2. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bildiri Özetleri Kitabı*
Çeviri Adı | Translated Title: *The 2nd Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts*

Editör | Series Editor: Abdullah Demir ORCID: 0000-0001-7825-6573
Yayın Türü | Publication Type: E-Kitap | E-Book
Yayın Tarihi | Publication Date: 14 Ağustos | August 2022
Yayım Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye
Yayımlandığı Ortam | Publishing Format: PDF
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm
Sayfa Sayısı | Pages: 313

Demir, Abdullah (ed.) |
2. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bildiri Özetleri Kitabı / Abdullah Demir. – Ankara: Oku Okut Yayınları, 2022.
313 s. ; 16 x 24 cm. - (Oku Okut Yayınları; 15. Sempozyum Dizisi: 2)
ISBN: 978-605-71294-4-4
OCLC Number: 1341477777

1. Sosyal Bilimler | Social Sciences
2. Sosyal Bilimler - Türkiye | Social Sciences - Turkey
3. Sempozyum | Symposium
4. Bildiriler | Proceedings
5. Türkiye | Turkey
6. Oku Okut Derneği | Oku Okut Association

Atıf Bilgisi | Cite as: Demir, Abdullah (ed.). *2. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bildiri Özetleri Kitabı.* PDF: Oku Okut Yayınları, 2022.

2. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu

Dr. Abdullah Demir
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

2. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ile Oku Okut Derneği iş birliğinde 27-31 Ağustos 2022 tarihlerinde çevrim içi olarak gerçekleştirildi. Sempozyuma 264 bildiri başvurusu ulaştı. Ön inceleme sonrası bu çalışmalar, ilgili olduğu bilim alanından 2 hakemin incelemesine sunuldu. İnceleme sonucunda başvurulardan 92'si kabul edildi. Beş gün süren sempozyuma 50 farklı üniversite ve kurumdan katılım sağlandı.

Sempozyumun açılış oturumda "Sosyal Bilimlerin Bugünü ve Geleceği" konusuna odaklanıldı. Alanında yetkin isimlerden felsefe, sosyoloji, tarih, hukuk ve ilahiyat disiplinlerinin bugüne ne söyledikleri ve geleceğe ne söyleyebilecekleri sorularının cevapları arandı. Sosyal bilimler alanında akademik araştırmanın ve yazımın daha etkin yürütülebilmesine yönelik uygulamaya dönük sunumlar ikinci oturumda yer aldı. Sosyal bilimlerin genelini ilgilendiren açılış oturumlarından sonra toplam 31 ayrı oturum düzenlendi. Bu oturumlarda felsefe, sosyoloji, ilahiyat bilimleri, Türk dili, Arap dili, sanat tarihi, müzik, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler alanlarında sunumlar gerçekleştirildi.

Elinizdeki bu kitap, işte bu sempozyumda sunulan bildirilerin Türkçe ve İngilizce özetlerini içermektedir. Sunulan bildirilerden bazılarının tam metinleri, *Tetkik: Türk-İslam Kültürü Dergisi*'nde hakem sürecine alınarak Eylül 2022 sayısında makale türünde yayımlandı. Sempozyumun tamamının video kayıtları ise sempozyum web sitesinde erişime açıldı.

Sosyal bilimler kapsamında yer alan bilim dalları, anlamaya odaklanan ve "verinin" değerinin gün geçtikçe arttığı günümüzde daha da önem kazanan, kazanması gereken disiplinlerdir. Bu bilim dallarında verinin kıymetlendirilmesi, tecrübe aktarımı ile zaman içinde meleke hâline gelmektedir. Bu kapsamda lisansüstü eğitimlerine devam eden öğrenciler ile alanlarında uzman isimlerin bilimsel bir etkinlikte bir araya gelmeleri tecrübe aktarımına imkân sağlaması bakımından önemlidir. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu, profesyoneller ile lisansüstü öğrencileri bir araya getirerek tecrübe aktarımına imkân sağlamak, disiplinler arası iletişimi ve çalışmaları güçlendirmek ve akademik üretime katkı sağlamak düşüncesiyle düzenlenmiş ve istenilen sonuçlara ulaşılmıştır. 2023 yılında 3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda görüşmek dileğiyle.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilimler, Sempozyum, Türkiye, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu, AYBÜ, Oku Okut Derneği, Bildiri Özetleri Kitabı

The 2nd Turkish Symposium of Social Sciences

Dr. Abdullah Demir
Ankara Yıldırım Beyazıt University

The 2nd Turkey Social Sciences Symposium was held online on 27-31 August 2022 in cooperation with Ankara Yıldırım Beyazıt University and Oku Okut Association. The Symposium received 264 paper submissions. After the pre-review, these papers were reviewed by two reviewers from the related field of science. As a result of the peer review, 92 of the applications were accepted. The Symposium lasted five days, and scholars attended the Symposium from 50 different universities and institutions.

The opening session of the Symposium focused on "The Present and Future of Social Sciences". Answers were sought to the questions of what the disciplines of philosophy, sociology, history, law, and theology have said to the present and what they can say to the future by scholars in these fields. Presentations about more effective academic research and writing in the social sciences took place in the second session. After the opening sessions held a total 31 sessions. In these sessions, presentations were made in the fields of philosophy, sociology, theology, Turkish language, Arabic language, art history, music, political science, and international relations.

The 2nd Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts contains Turkish and English abstracts of the papers presented at this Symposium. The full texts of some of the presented papers were published in the September 2022 issue as an article in the Journal of Tetkik: Turkish-Islamic Culture. Video recordings of the entire Symposium were made available on the symposium website.

The branches of science within the scope of social sciences are disciplines that focus on understanding and gain more importance today, where the value of "data" is increasing daily. In these branches of science, data evaluation becomes a skill over time with the transfer of experience. In this context, it is crucial to meet students who continue their postgraduate education with experts in a scientific event to provide an opportunity to transfer knowledge. The Social Sciences Symposium of Turkey was organized to bring together professionals and postgraduate students, enabling the transfer of experience, strengthening interdisciplinary communication and studies, and contributing to academic production, and the desired results were achieved. Hope to see you at the 3rd Turkey Social Sciences Symposium in 2023.

Keywords: Social Sciences, Symposium, Turkey, Turkish Symposium of Social Sciences, AYBU, Okut Okut Association, Book of Proceedings

İçindekiler

Sosyal Bilimlerin Bugünü Geleceği

Bir Sosyal Bilim Disiplini / Araştırma Programı Olarak Felsefe Günümüze Ne Söyler?

Prof. Dr. Celal Türer
Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
https://orcid.org/0000-0002-9250-2336

Bilim kuramının kendisine doğa bilimlerini konu edindiği hatta kendi özel inceleme alanını doğa bilimlerine göre kurguladığı malumdur. Ancak 19. yüzyılda sosyal bilimlerin doğası ve yöntemi üzerine tartışmalar, 20. yüzyıldaki felsefi yönelişler bilimin taban sorununu yeniden tartışmaya açmıştır. Felsefe, doğa ve sosyal bilimlerde ortaya çıkmış olan değişim ve sarsıntılar nedeniyle sürece müdahil olmak zorunda kalmıştır. Çünkü bilimin dayandığı zemin ile derin araştırma süreçleri sonucunda elde ettiği kazanımlar, kendi temelini inşa edecek ya da meşrulaştırabilecek bir durumu ortaya çıkarmadı. Bilimin "şeylerin doğası hakkında gerçeklere ulaşmanın tek güvenilir yöntemi" olduğu iddiasını temellendirecek bir zemin bulunamadı. Bu noktada yeni bir bilgi-kuramsal (yani felsefi) yönelime ihtiyaç duyulmuştur. Buna ek olarak, felsefenin bilimleri yeni bir tarzda ele alması, bilimin ön kabullerini daha önce hiç olmadığı kadar dikkatli biçimde incelemesi ve bunları çözümlemesi, felsefe ile bilim arasında yeni bir ortak zeminin teşekkül etmesini sağlamıştır. Bu zemine rağmen söz konusu boşluğun felsefe olmaksızın doldurulabileceğine yönelik yaklaşımlar da mevcut olmuştur. Söz gelimi 1930'lu yıllarda Viyana Çevresinin çalışmalarıyla ortaya çıkmış olan "neopozitivizm" veya "mantıkçı empirizm" klasik bilgi kuramına alternatif olma iddiasını dillendirmiş ve felsefe karşıtı bir tutum ortaya koymuştur. Ancak son tahlilde bu girişimler bilim alanında felsefeye olan ihtiyacı giderememiştir. Günümüzde felsefenin diğer bütün terminolojileri aşan bir 'nihai terminoloji' geliştirebileceği fikrinden vazgeçerek, insani araştırmanın tüm alanlarına eleştirel yaklaşımıyla eşlik eden ve bu alanların doğasına dair tahlillerde bulunan bir araştırma programı olduğunu; sorgulama ve kendi sistematiği içinde tutarlı cevaplar verebilme arayışı olduğunu fark etmek gerekir. Bu husus felsefenin kesin bilgileri değil muhtemelleri nasıl ve nereden temin edebileceğimiz bir alan olduğunu; onun deneyimlerimizi kendi gerçekliği içinde açımlayan, hayatın aktüel durumlarını rapor ederek deneyimlerimizi "inşa eden" bir faaliyeti temsil ettiği kabul edilebilir. Bu tebliğ, felsefenin bir insan araştırma programı olarak günümüzde ne söyleyebileceğini ortaya koymayı hedefler.

Anahtar Kelimeler: Felsefe, Bilim, Sosyal Bilimler, Bilimsel Yöntem, Deneyim

What does philosophy as a social science discipline/research program say today?

It is known that the theory of science deals with the natural sciences and even constructs its own special field of study according to the natural sciences. However, the debates on the nature and method of social sciences in the nineteenth century and the philosophical orientations in the twentieth century brought up the fundamental problem of science again. Philosophy has had to intervene in the process due to the changes and shocks that have emerged in the natural and social sciences. Because the ground on which science is based and the gains it has achieved as a result of deep research processes have not revealed a situation that can build or legitimize its own foundation. No ground was found to substantiate the claim that science is "the only reliable method of arriving at the truth about the nature of things." At this point, a new epistemological (i.e., philosophical) orientation was needed. In addition, philosophy's handling of the sciences in a new way, examining and analyzing the presuppositions of science more carefully than ever before, has created a new common ground between philosophy and science. Despite this background, there have been approaches to fill the mentioned void without philosophy. For example, "neopositivism" or "logical empiricism", which emerged with the work of the Vienna Circle in the 1930s, voiced its claim to be an alternative to classical epistemology and displayed an anti-philosophical attitude. However, in the final analysis, these attempts could not meet the need for philosophy in the field of science. Abandoning the idea that philosophy today can develop a 'final terminology' that transcends all other terminologies, it is a research program that accompanies all fields of human research with a critical approach and analyzes the nature of these fields; It is necessary to realize that there is a search for questioning and giving consistent answers within its own systematic. This point is that philosophy is a field from where and how we can obtain probabilities, not exact information, that unfolds our experiences in its own reality; It can be considered to represent an activity that "constructs" our experiences by reporting current situations of life. This paper aims to reveal what philosophy can say today as a human research program.

Keywords: Philosophy, Science, Social Sciences, Scientific Method, Experience

Sosyal Bilim Disiplini Olarak İlahiyat Bugüne Ne Söyler?

Prof. Dr. Şaban Ali Düzgün
Ankara Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-0447-9018

İslam ilahiyatında baştan beri Allah'a imanın kayıtsız bir teslimiyet oluşu (taklîd) eleştirilmiş, doğru bilgi, doğru inanç ve doğru eylemi doğuracak kanıta dayalı inancın (tahkîk/hakikat sorgulaması) zorunluluğu dile getirilmiştir. Bu tahkik sürecinde insan zihni önce fizik-metafizik; akıl-vahiy gibi olguları veya doğru-yanlış; iyi-kötü; güzel-çirkin gibi değerleri tasnif etmekte; bu tasnif yeteneğinin kazandırdığı yeti ile de farklılıkları görebilmekte, tekillikleri fark edebilmekte ve birbiri içine girerek homojenleşmiş gerçeklikleri ayrıştırabilmektedir. Bu sorgulama ilahi olanın kendini doğada yasa, insanda da bilinç/ruh olarak gösterdiği ortaya çıkana kadar devam etmektedir. Peki, bu hakikat sorgulaması kendini toplumsal düzende/kamusal alanda nasıl açığa çıkarabilir? Dinin Batıdaki tarihini yakından takip eden her zihin, İslam dünyasında dinin bugünkü görünümünün hangi dönüşümlere uğramaya mukadder olduğunu bilir. Elimizdeki fotoğraf şudur: Modern dönemler olarak tanımladığımız son dört yüz yıl içinde din Batıda sonunda kaybettiği bir savaş verdi. Bu savaşın sonunda modernite tek yanlı bir zafer ilan etti ve buna dayalı olarak ruha karşı bedeni; zihinsel olana karşı fiziksel olanı; kültürel olana karşı biyolojik olanı; toplumsal olana karşı doğal olanı; sosyal bilimlere ve beşeri bilimlere karşı da doğa bilimlerini öne çıkardı; düşman ilan ettiklerini 'bilimsel olmayanlar' kümesi altında toplayarak önemsizleştirmeye/itibarsızlaştırmaya çalıştı. Bu savaş, bugün geçmiş tarihinden farklı bir noktaya evrilmiş ve kendini dindar ya da seküler olarak tanımlayanları üçüncü bir yolda buluşturmuş, bir uzlaşı içine sokmuş görünmektedir. Peter Berger ve Jurgen Habermas'ın altını kalın harflerle çizdiği ve bir çoğulculuk talebi içeren bu yeni durum şunu öngörmektedir: Dinî terim ve kavramlar da seküler yasalar da ya toplumun huzuru ve mutluluğu için kavramlarını işlevsel hale getirip kamusal alanı birlikte inşa etsinler ya da ortalıkta görünmesinler. Batı örneğinde şahit olduğumuz dinin işlevsizliğinin veya daha kötüsü istismarının nihayetinde dinin masadan süpürülüp atılmak ve tarih dışına itilmek gibi bir sona yazgılandığını bilenler, İslam coğrafyasında benzer bir trajedinin yaşanmaması için İlahiyatın bir sosyal bilim mantığıyla hareket ederek, dinin kurucu terim ve kavramlarının kamusal alanın kültür havzasına girip etkin olmasını sağlayacak bir yöntem geliştirmenin kendini zorunluluk olarak dayattığının farkındadırlar.

Anahtar Kelimeler: İlahiyat, Kanıtçılık, Seküler Modernlik, Kelâm

What is the Role of Theology at Present as a Discipline of Social Science?

From the beginning onward, Muslim theology criticized blind submission and fideism as a form of belief and required evidentialism as a necessity to ground true knowledge, true belief, and true act. In this processes human mind first classifies such facts as physical and metaphysical; reason and revelation, and such values as right and wrong; good and bad; and beautiful and ugly, and with the ability gained by this classification, he can see the differences, recognize the singularities and separate homogenized realities. This questioning continues until it turns out that the divine manifests itself in nature as law and in the individual as consciousness/soul. So, how can this questioning of truth reveal itself in the social order/public sphere? Every mind who closely follows the history of religion in the West knows what transformations the present view of religion in the Islamic world is destined to undergo. Here is the picture we have: In the last four hundred years, which we define as modern times, religion has fought a war in the West that it has finally lost. At the end of this war, modernity declared a one-sided victory, and based on this, the body against the soul; the physical versus the mental; the cultural versus the biological; the natural versus the social; it also promoted the natural sciences against the social sciences and humanities; tried to trivialize/discredit what they declared as enemies by grouping them under the 'unscientific' group. This war seems to have evolved to a different point from its past history and brought together those who define themselves as religious or secular in a third way, and brought them into a reconciliation. This new situation, underlined by Peter Berger and Jurgen Habermas, involving a demand for pluralism, envisages the following: Both religion and secular laws should either make their concepts functional for the peace and happiness of the society and build the public space together, or they should disappear. Those who know the western experience of how religion is dismissed from public sphere because of its malfunction now are aware of the fact that in order that Muslim world does not have similar tragic experience, Islamic theology should act like a social science and must develop a method of integrating religious terms into cultural ones in order to make them effective in the area.

Keywords: Theology, Evidentialism, Secular Modernity, Public Sphere, Islamic Theology

Sosyal Bilim Disiplini Olarak Sosyoloji Günümüze Ne Söyler?

Prof. Dr. Özcan Güngör

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

https://orcid.org/0000-0002-0775-023X

Sosyoloji bilimi her ne kadar "toplumbilim" olarak çevrilse de esasen "toplumun mantığı" bilimi olarak daha işlevsel anlamlara sahip ve toplumun mantığını anlamaya, açıklamaya ve tasnif etmeye çalışan, sosyal olay ve olguları sistematik bir biçimde ele alan bir bilimdir. Zira bu bilim kendi yönteminin ve konularının özgünlüğü kadar toplumun mantığını kendi içindeki bütüncül etkileşimleri işin içine katarak bilimsellik sınırlar içinde ele alan bir bilimdir. Toplumun mantığını anlamak görünüşte kolay görünse de aksine herkesin bildiğini değil bildiğini düşündüğü konuları kendi yöntemi içinde ele alır. Sosyolojide herkes kendinden bir şey bulabilmekte bu da sosyolojinin herkesin bildiği olguları açıkladığı zehabına sürüklemektedir. Oysa durum bu kadar kolay değildir. Bilhassa toplumsal sorunları ve bu sorunların etkileşimlerini fark etmek sanıldığı kadar kolay değildir. Bu anlamda Bauman'ın sosyolojiyi, "yaşantının sürekli bir yorumu ya da yaşantı üzerine bir yorumdur ve bu yorum toplumun kendisine geri gönderilir" şeklindeki tanımı anlamlıdır. Zira insanların ürettiği ilişki ve anlam süreklidir ve bu süreklilik aynı zamanda değişime de açıktır. İşte bu değişimi görmek açık olanın altında yatan nedenleri görmekle mümkündür. Toplum gizli varlıkların ve süreçlerin bir ürünü değildir. Velev ki konu din bile olsa insanın etkileşimleri, üretimleri ve anlamlandırmaları ile din toplumsallaşmaktadır. Dolayısıyla toplumların bu etkileşimlerinin mantığının çözümlenmesi teorileri gerektirmektedir. Bu teoriler toplumu anlama adına açıklayıcı ve sistematik bakış açıları sağlamaktadır. Sosyal aktörlerin karşılıklı etkileşim ve eylemlerinin nesnelliği ve öznelliği sosyolojiye derinlik katan hususlardır. Çağın ve bilimin geldiği noktada değişmenin her alanda egemen olduğu, derin ihtilaflar, gerilimler, etkileşimler, hakikatin çoğullaşması, yarılması, bireyin sanal ile gerçek arasındaki gelgitleri, metafizik yaşamın çoğullaşarak flulaşması toplumsal alanda sosyolojinin modern bilimlere sözünün olacağı alanlara işaret etmektedir. Bu bağlamda çalışmada sosyolojinin temel özellikleri bağlamında neliği üzerinden modern sosyal bilimlere ne söyleyebileceği konusu ele alınacaktır. Modern sosyal bilimlere bilhassa kavramlar, teoriler ve yöntemler bağlamındaki katkıları bütüncül bir metodoloji bağlamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Sosyolojik Teori, Metodoloji, Sosyal Bilimler, Sosyolojik Muhayyile

What is the Role of Sociology at Present as a Discipline of Social Science?

Although the science of sociology is translated as "sociology", it is essentially a science that has more functional meanings as the science of the "logic of society" and tries to understand, explain and classify the logic of society, and that systematically deals with social events and phenomena. Because this is a science that deals with the logic of the society within the limits of being scientific by including the holistic interactions within itself as well as the originality of its method and subjects. Everyone can find something for themselves in sociology, which leads to the delusion that sociology explains the facts that everyone knows. However, the situation is not that easy. In particular, it is not as easy as it seems to realize the social problems and the interactions of these problems. In this sense, Bauman's definition of sociology as "a continuous interpretation of experience or an interpretation of experience, and this interpretation is sent back to society itself" is meaningful. Because the relationship and meaning that people produce is continuous, and this continuity is also open to change. Seeing this change is possible by seeing the underlying causes of the obvious. Society is not the product of hidden entities and processes. Even if the subject is religion, religion becomes socialized with human interactions, productions, and interpretations. Therefore, analyzing the logic of these interactions of societies requires theories. These theories provide explanatory and systematic perspectives for understanding society. Objectivity and subjectivity of mutual interactions and actions of social actors are issues that add depth to sociology. At the point where the era and science have come, the deep conflicts, tensions, interactions, the pluralization and splitting of truth, the tides of the individual between the virtual and the real, and the pluralization of metaphysical life point to the areas where sociology will have a say in the modern sciences. In this context, the subject of what sociology can say to social sciences will be discussed in the study. The contributions of sociology to social sciences, especially in the context of concepts, theories, and methods, will be discussed in the context of a holistic methodology.

Keywords: Sociology, Sociological Theory, Methodology, Social Sciences, Sociological Imagination

Bir Disiplin Olarak Hukuk Günümüze Ne Söyler?

Doç. Dr. Emir Kaya
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-7382-3575

İşlevsel ve yararlı bir uğraş olduğu yönündeki kesin kabullerin gölgesinde kalan hukukun bütüncül olarak yeterince sorgulanamıyor olmasından kurtulmak gerekmektedir. Hukukun nasıl bir akademik disiplin olduğu, (sosyal) bilim olup olmadığı, bilim değilse ne tür bir uğraş olduğu, hukukun mahiyetinin günümüzün toplumsal ve siyasi olguları ve ihtiyaçları aynasında ne anlama geldiği önemli sorulardır. Bu soruların cevaplanmasıyla hukuk disiplinini şekillendiren algıların, kabullerin ve alışkanlıkların sorgulanarak daha derinlikli, tutarlı, yararlı ve hikmetli bir hukuk nosyonunun inşası mümkün olabilecektir. Bu doğrultuda hazırlanan tebliğ, yurt dışında ve Türkiye'de hukukçular arasında doğal katılımlı gözlem imkânı bulmamızdan istifadeyle betimleyici, eleştirel ve reçete yazıcı bir yaklaşımla tespitlerimizin paylaşılmasına dayanır. Siyasi gücün işlevsellik beklentisinin kalıpları içinde sıkışmış olan mevcut hukuk algısının felsefi ve sosyolojik kısırlığı sebebiyle umulan tatmini doğurmaması karşısında daha olgun bir hukuk nosyonunun geliştirilebilmesi için mevcut hukuk algısının sorunlarının tespit edilmesiyle işe başlanılmalıdır. Hukuk sorunlarının en önemli nedenlerinden biri hukuk adı altında üretilen ve yaygınlaştırılan algılardır. Hukukun devlet merkezli, aşırı resmi, formel, özsüz, maneviyatsız, teknik bir doktrin olarak işlenmesi hukuku sosyal bilim olmaktan çıkarmakla kalmamakta, hukukun toplumsal zeminde de fayda kadar zarar doğurmasına yol açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hukuk, Hukukun Tanımı, Bilim, Sosyal Bilim, Hukuk Nosyonu, Hukuk ve Toplum

What does law as a discipline tell us today?

It is necessary to overcome the fact that law, which is shielded by the strong assumptions that it is a functional and useful endeavour, cannot be questioned as a whole. What kind of an academic discipline is law? Is it a (social) science? If not, what kind of an endeavour is it? What does the nature of law mean in the face of today's social and political phenomena? By answering the important questions such as those, and by questioning the perceptions, assumptions and habits that shape the discipline of law, it will be possible to construct a more in-depth, consistent, useful and wise notion of law. In this paper, I aim to share my findings, thanks to my natural presence and observations among the lawyers abroad and in Turkey, with a descriptive, critical and prescriptive approach. In order to develop a more mature notion of law against the fact that the current perception of law, which is stuck in the patterns of the expectations of expediency of the political sovereign, does not produce the desired satisfaction due to its philosophical and sociological dullness, it is necessary to start with the identification of the problems of the current perception of law. One of the most important causes of legal problems is the perceptions produced and disseminated in the name of law. The processing of law as a state-centred, excessively official, formal, artificial, non-spiritual and technical doctrine does not only erase the law’s social scientific status but also makes it as harmful as it is beneficial on the social ground.

Keywords: Law, Definition of Law, Science, Social Science, Notion of Law, Law and Society

Tarih Geleceğe Ne Söyler?

Prof. Dr. Ömer Soner Hunkan
Trakya Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-6743-0107

Tarih, insanoğlunun zaman ve mekân boyutu ile kayıt altına girmiş geçmiş yaşantısıdır. Bu yaşantılar hem bir hafızayı hem de bu ölçüde tecrübeyi temsil eder. Çağın ve kullanılan malzemenin değişmesine karşın insanoğlunun fıtratı hep aynıdır. Bu yönü ile tarih geçmişin ışığında geleceğin ta kendisidir demek pek yanlış olmamalıdır. Ancak buradaki temel sorun geçmişin yaşandığı gibi yani doğru aktarılması meselesidir. Zira tarihin bütün gerçekliği ile birlikte doğası gereği kendini anlatacak dili yoktur. İşte tam bu noktada araya bir vasıta olarak tarihçi girmektedir. Tarihçi ise sadece biyolojik bir varlık değil, bir kültürün ve medeniyetin somut ürünü olmanın yanında belki en önemlisi kendine özgü bir kişilik olmasıdır. Mesela, müfteri bir kişilikten tarihçi olur mu? Tarihin geleceğe dair söylediklerini ondan dinlemek ister misiniz? Bu sorulara hemen "hayır" demeyin, ne duymak istediklerinizi hatırlayın derim. Mevlana'ya atfedilen; "Lakin bir lafa bakarım laf mı diye, bir de söyleyene bakarım adam mı diye." sözleri bu konuda bize sağlam ipuçları vermektedir. Tarihçinin sadece günlük yaşantılarındaki kişilik zaaflarının interdisipliner alandaki tanımlamalarını akla getirdiğinizde bile tarihi bilim yapan onun evrensel düzeyde kabul görmüş metodolojisinin ne kadar değerli olduğunu anlamak kolay olmalıdır. Kısaca ele alınan bu çalışmada tarih, tarihçi, kayıtlar ve metodoloji kapsamında tarihin geleceğe ne söylediği tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarih, Tarihçi, Metodoloji, Tarih Metodolojisi, Kayıtlar

What Does History Tell the Future?

History is the past life of human beings that has been recorded in terms of time and space. These experiences represent both a memory and an experience to this extent. Despite the changes in the age and the materials used, the nature of human beings is always the same. With this aspect, it should not be wrong to say that history is the future itself in the light of the past. However, the main problem here is the issue of transferring the past as it happened, that is, correctly. Because, with all the reality of history, due to its nature, it has no language to express itself. At this point, the historian intervenes as a means. The historian, on the other hand, is not only a biological being but also a concrete product of a culture and civilization, and perhaps most importantly, he is a unique personality. For example, does the customer become a historian from a personality? Would you like to listen to what history has to say about the future? I say don't say "no" to these questions right away, remember what you want to hear. attributed to Mevlana; "But I look at a word to see if it's a word, and I look at the person who says it, to see if it's a man." His words give us solid clues in this regard. It should be easy to understand how valuable his universally accepted methodology, which makes history a science, is even when you bring to mind the interdisciplinary definitions of the historian's personal weaknesses in his daily life. In this study, which is briefly discussed, what history tells the future within the scope of history, historian, records, and methodology is discussed.

Keywords: History, Historian, Methodology, History Methodology, Records

Bilgi ve Belge Yönetimi

Yeni Bir Zenginlik Kaynağı Olarak Veri ve Geleceği

Doç. Dr. Murat Çelik
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-9460-8767

Bilgi teknolojilerinin hayatın geneline sirayet etmesi ile insan davranışlarında ciddi değişiklikler söz konusu olmuştur. Bahsi edilen bu değişiklikler toplumsal yaşamı ifade eder biçimde sosyolojik, şahsi durumu ortaya koyar tarzda psikolojik ve benzerleri şekilde ortaya çıkmıştır. Ucuz, yaygın ve ulaşılabilir teknolojiler sayesinde anlayışlar, davranışlar ve olgular değişmeye başlamış, bu türlü değişiklikler ise sosyal, ekonomik ve politik kurumlarda köklü değişikliklere neden olmuştur. Tebliğin temel amacı verinin değişen konumu, niteliği ve ona yüklenen anlamdaki temelli değişimi tartışmaktır. Böylelikle verinin salt bir teknoloji ürünü olmaktan çok hukuki sınırları çizilen, ekonomik değişime imkân sağlayan yeni bir varlık olarak gelişimi ortaya konulması hedeflenmektedir. Bunun için enformasyonun nasıl ekonomik ve stratejik bir değere dönüştüğü değerlendirilmekte, zaman içinde nasıl bir niteliğe dönüşeceği tartışılmaktadır. Tartışmaya kanıt teşkil etmesi için enformasyon, data, iktisat ve hukuk alanlarında konuyla ilgili yayınlardan faydalanılmıştır. Tartışmanın nitelikli bir sonuca ulaşması için öncelikle tarih boyunca bir değişim, güç, satın almada kullanılan değerler veya varlıklar ele alınmaktadır. Ardından varlıkların bu gücü nasıl kazandıkları ve temsil ettikleri üzerinde durulmakta, sosyal, psikolojik ve ekonomik arka planları irdelenmektedir. Düşünce zemini oluşturulduktan sonra bilginin henüz en küçük parçası olarak bilinen veri üzerinde durulmakta, nitelik ve niceliklerine ilişkin özellikleri araştırılmaktadır. Daha sonra verinin ekonomik, politik ve sosyolojik güç kaynağı olup olamayacağı ele alınmakta, emtia, değerli madenler gibi bir varlık kaynağına dönüşüp dönüşemeyeceği mukayese edilmektedir. Sonuçta, meselenin yakın gelecekte alacağı muhtemel durumu ele alınmakta ve ilgililere teklifte bulunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve Belge Yönetimi, Enformasyon, Enformasyon Yönetimi, Veri Yönetimi, Ekonomi, Hukuk

Data and Its Future As A New Source of Asset

With the penetration of information technologies into the general life, there have been serious changes in human behavior. These changes have been sociological in the sense of social life, psychological in the sense of the personal situation, and so on. Technologies have become cheap, widespread and accessible, first the facts, understandings and behaviors, then the rules, ways of doing business and the law have started to change. Such changes have led to fundamental changes in social, economic and political institutions. The main purpose of this paper is to discuss the changing position and nature of data and the fundamental change in the meaning attributed to it. In this way, it is aimed to reveal the development of data as a new asset that enables economic change and whose legal boundaries are drawn rather than being a mere technological product. For this purpose, it is evaluated how information has turned into an economic and strategic value, and it is discussed what kind of quality it will turn into in time. Relevant publications in the fields of information, data, economics and law are utilised to provide evidence for the discussion. In order for the discussion to reach a qualified conclusion, firstly, the values or assets used in exchange, power and purchase throughout history are discussed. Then, it is emphasised how these assets gain and represent this power, and their social, psychological and economic backgrounds are examined. After the ground of thought is established, the data, which is known as the smallest part of the information, is emphasised and its qualitative and quantitative characteristics are investigated. Then, whether data can be a source of economic, political and sociological power is discussed, and whether it can turn into a source of wealth such as commodities and precious metals is compared. In the end, the possible status of the issue in the near future is discussed and a proposal is made to those concerned.

Keywords: Information Management, Information, Data Management, Economics, Law

Türkiye'de Kütüphanecilik: Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi Örneği

Ayhan Tuğlu (Cumhurbaşkanlığı Kütüphaneler Daire Başkanı)
T.C. Cumhurbaşkanlığı Kütüphaneler Daire Başkanlığı

İnsanoğlunun çeşitli temel ihtiyaçlarının yanı sıra bilgi üretme, üretilmiş bilgiyi kullanma ve bu bilgileri saklayarak daha sonraki kuşaklara iletme ihtiyacı her zaman var olmuştur. Bu ihtiyaca binaen bilgiler belirli bir sistematik içerisinde bir araya getirilerek saklanmaya başlanmış ve kütüphanelerin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Sürekli değişen ve gelişen teknolojilere paralel olarak kütüphanelerin hâlihazırdaki hizmetlerine yenileri eklenmiştir. Bu kapsamda görev ve sorumlulukları gelişen yeni nesil kütüphane ve kütüphaneciler gündeme gelmiştir. Türkiye'deki kitap ve kütüphanecilik kültürünü değiştirip dönüştürecek bir eser olarak Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi, çağdaş kütüphanecilik anlayışına göre düzenlenmiş olup sadece bir kütüphane değil aynı zamanda bir yaşam merkezi statüsünde hizmet vermektedir. Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi kurulum çalışmalarına, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN'ın öncülüğünde 2015 yılında başlanmıştır. Kütüphane, 125.000 m² alanda 5.500 kişilik oturma kapasitesi ile okuyuculara hizmet vermektedir. Kütüphane Koleksiyonunda 2.039.000 basılı kaynak, 13.294 adet basılı dergiye ait 1.999.633 sayı mevcuttur. Ayrıca, erişim sağlanan 67 adet veritabanı içeriğinde; 665.000 e-kitap, 7.000.000 elektronik tez ve 77.000'e yakın e-dergiye ait 209.000.000 makale, rapor, vb. bulunmaktadır. Bu bilgi kaynaklarının okuyuculara sunum hizmetleri modern kütüphanecilik anlayışı ile verilmektedir. Millet Kütüphanesi, Türkiye'nin en büyük kütüphanesi olup koleksiyonları ve hizmetleri açısından dünyanın sayılı kütüphaneleri arasına girmeyi amaçlamaktadır. Kütüphane koleksiyonu, sürekli gelişen kaynaklarının yanı sıra yurt içinden ve yurt dışından kıymetli kişilerin özel koleksiyonlarının da eklenmesi ile çeşitlenmeye ve zenginleşmeye devam etmektedir. Kütüphane; Türkiye'de ilk defa uygulanan entegre kitap taşıma sistemi, teknolojik altyapısı, bilgisayarları, dokunmatik ekranları ve internet bağlantısı ile bilgiye erişimi sınırsız bir şekilde sağlamaktadır. Bu çalışmada, "Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi" özelinde Türkiye'deki kütüphanecilik hizmetleri hakkında bilgi verilecek ve değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve Belge Yönetimi, Kütüphane, Kütüphanecilik, Kütüphane Hizmetleri, Türkiye, Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi

Librarianship in Turkey: The Case of the Presidential National Library

In addition to the various basic needs of human beings, there has always been the need to produce information, use it, keep it and transmit it to the next generations. Based on this need, data has been brought together in a certain systematic and stored and has been instrumental in the emergence of libraries. In parallel with the constantly changing and developing technologies, new services have been added to the existing services of the libraries. In this context, a new generation of libraries and librarians, whose duties and responsibilities have evolved, have come to the fore. As a work that will change and transform the book and librarianship culture in Turkey, the Presidential National Library has been organized according to the understanding of contemporary librarianship. It serves not only as a library but also as a living center. The work to build the Presidential National Library began in 2015 under the leadership of President Recep Tayyip ERDOĞAN. The library serves users within an area of 125,000 m^2 and with a seating capacity of 5,500 people. The library's collection contains 2,039,000 printed sources and 1,999,633 issues of 13,294 printed magazines. In addition, 665,000 e-books, 7.000.000 electronic theses, 209.000.000 articles, and reports belong to nearly 77,000 e-journals in the 67 databases accessed. The services of these information resources to the users are provided with the understanding of modern librarianship. The library collection continues to diversify and enrich with the addition of the private collections of valuable people from Türkiye and abroad and its ever-developing resources. The library provides unlimited access to information with technological infrastructure, computers, touch screens and internet access, and an integrated book carrying system, which was used for the first time in our country. In this study, information will be given, and evaluations will be made about librarianship services in Turkey, particularly the Presidential National Library.

Keywords: Information Management, Library, Librarianship, Library Services, Türkiye, The Presidential National Library

Türkiye'de İhtisas Kütüphaneciliği ve Veri Tabanları Hizmetleri: İSAM KütüpnesiÖrneği

Mustafa Birol Ülker (İSAM Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürü)
TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)
https://orcid.org/0000-0002-8733-0701

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), İslâmî ilimler alanında araştırmacıların yetişmesine katkıda bulunmak, kütüphane ve dokümantasyon imkânları sağlamak, araştırma projelerini desteklemek, TDV İslâm Ansiklopedisi başta olmak üzere akademik yayınlar yapmak, ilmî dergiler çıkarmak, bilimsel toplantılar düzenlemek maksadıyla 1988 yılında kurulmuştur. İSAM'ın ansiklopedi çalışmalarının yanı sıra temel kültür, doktora tezleri, araştırma-inceleme, sempozyumlar-paneller, kaynak rserler, arşiv, kadı sicilleri ve süreli yayınlar olmak üzere farklı dizilerden yayınlanan eserleri mevcuttur. Geçmişten günümüze çağın şartlarına uyarak gelişen ve zaman içerisinde gerek yurt içi gerek yurt dışı akademik çevreler tarafından takdir görerek Türkiye'nin en önemli ihtisas kütüphanelerinden biri hâline gelen İSAM Kütüphanesi, araştırmacıların bilgiye erişimini kolaylaştırarak birçok veri tabanı projesini de kullanıma açmıştır. Veri tabanları hizmetlerinin başlıcaları; Türk Tarih, Edebiyat, Kültür ve Sanat Tarihi Makaleleri Veri Tabanı, İlahiyat Makaleleri Veri Tabanı, Dokümantasyon Veri Tabanı, Osmanlıca Makaleler Veri Tabanı, Risaleler Veri Tabanı ve Osmanlı Salnâmeleri Veri Tabanı'dır. Bahsi geçen İSAM veri tabanları, konularına göre hazırlanıp üyelik, ücret gibi kısıtlamalar olmaksızın tüm araştırmacıların her yerden kolaylıkla ulaşabileceği şekilde düzenlenmektedir. Veri tabanlarının bir diğer önemli özelliği ise e-dergi gibi matbu olarak yayımlanmayan fakat akademisyenlerin ulaşamayacağı sempozyum, kongre, çalıştay ve kongrelerdeki makale ve tebliğlere de ulaşma imkânı sağlamasıdır. Çalışmamızın ana konusunu İSAM Kütüphanesi'nin dokümantasyon hizmetleri, veri tabanları ve arşiv koleksiyonları oluşturmaktadır. Bu çalışma ile söz konusu kütüphane hizmetleri hakkında genel bilgiler verilerek ilgili hizmetlerin genel bir tanıtımının yapılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve Belge Yönetimi, Bilgi, Erişim, Dijitalleşme, Veri Tabanı, Akademik Kütüphane, Dokümantasyon, İSAM

Specialized Librarianship and Databases Services in Turkey: The Example of ISAM Library

Center for Islamic Studies was established in 1988 to contribute to the training of researchers in the field of Islamic Studies, provide them library and documentation opportunities, support research projects, make academic and scholarly publications, including TDV Encyclopedia of Islam, and organize scientific meetings. In addition to the encyclopedia studies of ISAM, there are works published in different series such as General Knowledge, Doctoral Theses, Research-Reviews, Symposiums-Panels, Source Works, Archive, Qadi (Judge in Islamic Countries) Registers, and Periodicals. Having been developed from past to present following the conditions of the age and become an essential library by being appreciated by domestic and foreign academic circles, ISAM Library has also realized many database projects by facilitating everyone's access to information. The main database services are Turkish History, Literature, Culture, and Art History Articles, Theology Articles, Documentation, Ottoman Turkish Articles, Risala Database and Ottoman Salname Annals. Unlike most databases, ISAM databases are prepared according to their subjects. They are organized in such a way that all researchers can easily access them from anywhere without restrictions such as membership or fees. Another important feature of Databases is that they provide access to articles and papers in symposiums, congresses, workshops, and congresses, which are not printed like e-journals but cannot be accessed by academicians. The main subject of our work is the ISAM Library's documentation services, databases, and archive collections. This study aims to make a general introduction of the related services by giving general information about the library services in question.

Keywords: Information Management, Knowledge, Access, Digitalization, Database, Academic Library, Documentation, ISAM

Kamuda Arşiv Hizmetleri ve TBMM Arşiv Hizmeti Örneği

Mehmet Toprak
TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Eski Başkanı
TBMM Başkan Müşaviri
Türkiye Büyük Millet Meclisi

Kamuda arşiv hizmetleri mevzuatlar çerçevesinde yürütülür. TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı milletvekillerinin yasama sürecinde ihtiyaç duyabileceği bilgi ve belge hizmetlerini sunmak amacıyla kurulmuştur. Bağlı bulunduğu kurumun mevzuatları çerçevesinde dış araştırmacılara da bilgi ve belge hizmeti sunmaktadır. Arşiv bilgi hizmetleri de bu çerçevede yürütülmektedir. Meclis arşivinde, 23 Nisan 1920 tarihli ilk toplantısından bugüne, TBMM, Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu, Kurucu Meclis, Temsilciler Meclisi, Milli Birlik Komitesi, Milli Güvenlik Konseyi ve Danışma Meclisi'nden meydana gelen Parlamentonun tüm tutanaklarına, "anahtar kelime, seçim bölgesi, milletvekili adı, konu, meclis adı, yasama dönemi, yasama yılı, tarih aralığı" gibi unsurlar bazında yapılacak tüm sorgulamalar sonucunda basılı orijinal sayfa görüntülerine pdf formatında erişilebilmektedir. Osmanlı Dönemi Meclis Tutanaklarına Erişim Sistemi'nden ise 4 Kânunuevvel 1324 Perşembe (17 Aralık 1908) ile 5 Nisan 1336 (1920) tarihleri arası 24. ara dönemi kapsayan Meclis-i Ayan ve Meclis-i Mebusan'dan oluşan Osmanlı Meclisleri yer almaktadır. Bu evrakın da basılı orijinal sayfa görüntülerine pdf formatında erişilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve Belge Yönetimi, Enformasyon, Enformasyon Yönetimi, Arşiv Hizmetleri, Kamuda Arşiv Hizmetleri, Arşiv Mevzuatı

Archive Services in the Public and the Case of Archive Service of the Grand National Assembly of Turkey

Archive services in the public sector are carried out within the framework of the legislation. The Parliamentary Library and Archive Services Presidency was established to provide information and document services that the deputies may need during the legislative process. It also provides information and documentation services to external researchers within the framework of the legislation of the institution it is affiliated with. Archive information services are also carried out within this framework. In the archives of the Assembly, from its first meeting on April 23, 1920, to the present, all the minutes of the Parliament, consisting of the Grand National Assembly of Turkey, the National Assembly, the Senate of the Republic, the Constituent Assembly, the Assembly of Representatives, the National Unity Committee, the National Security Council and the Consultative Assembly, "keyword, electoral district, The printed original page images can be accessed in pdf format as a result of all inquiries on the basis of elements such as the name of the deputy, the subject, the name of the parliament, the legislative period, the legislative year, the date range. From the System of Access to the Minutes of the Ottoman Period Assembly, there are the Ottoman Assemblies, consisting of the Majlis-i Ayan and the Majlis-i Mebusan, covering the 24th interim period between Thursday, 4th Kanun-awwal, 1324 (December 17, 1908) and April 5, 1336 (1920). Printed original page images of this document can also be accessed in pdf format.

Keywords: Information Management, Information, Data Management, Archive Services, Archive Services in the Public, Archive Legislation

Devlet Arşivleri Başkanlığı: Araştırma İmkân ve Esasları

Vahap Sayın (Cumhurbaşkanlığı Arşivi Dairesi Başkanı)
T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı

1846 yılında Hazine-i Evrak ismiyle kurulup zaman içinde mevzuatta yapılan değişikliklerle farklı isimler ile hizmetlerini yürüten kurum, nihayet 2018 yılında 11 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı ismini almıştır. Başkanlık 9 Daire Başkanlığından oluşmakta olup hizmetlerini Ankara ve İstanbul'da bulunan iki ayrı kampüste yürütmektedir. 11 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı hariç olmak üzere 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli cetvellerde yer alan kamu idarelerini, Genelkurmay Başkanlığını, Kuvvet Komutanlıklarını, mahalli idareler (köyler hariç) ve bunların bağlı kuruluşlarını, kamu tüzel kişiliğini haiz diğer kurum, kuruluş, enstitü, teşebbüs, teşekkül, birlik, fon gibi adlarla kurulmuş olan bütün kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını, vergi muafiyeti tanınan vakıfları ve kamu yararına çalışan dernekleri, arşivlerini Devlet Arşivleri Başkanlığına devir konusunda sorumlu tutmuştur. Bu kapsamda bahsi geçen kurumlar ellerindeki arşiv malzemesini Devlet Arşivleri Başkanlığına devretmeye başlamış, kurum, tasnif hizmetlerine başlamış işlemi biten evrâkı araştırmaya açmış ve açmaya devam etmektedir. Başkanlığın resmi internet sitesi olanhtt sayfasında *Belge Tarama Sistemi* sekmesinin altında Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi ve Milli Savunma Bakanlığı Askeri Tarih Arşivi ismiyle dört temel başlık altında araştırmacıya hizmet vermektedir. Bu belgeler dijital olarak hizmete açık olup araştırmacılar birkaç dakika içinde şifrelerini alıp araştırmaya başlayabilmekte ve milyonlarca belgeyi internet olan her yerde tarama imkânı bulmaktadırlar. Arşivde; Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren Cumhuriyet'in kuruluşuna kadarki döneme ait Osmanlı Devlet kurumları ile merkez ve taşra arasında yapılan yazışmalar, Türkiye'nin dışındaki Osmanlı coğrafyası üzerinde kurulu 40 civarında devletin tarihine ait kayıtlar, Osmanlı Devleti'nin diğer yabancı ülkelerle olan-siyasi ve ticari ilişkilerine ait belgeler, Devlet idaresi ile ilgili oluşturulan kanun, yönetmelik, nizamname gibi mevzuat kayıtları, Türk devlet ve millet hayatını ilgilendiren tarihî, hukukî, idarî, siyasî, iktisadî, bilimsel ve kültürel içerikteki her türlü belge, Başbakan ve ilgili Bakanın imzasını taşıyan müşterek kararnamelere ilişkin, tayin, terfi, ödül, azil, emeklilik, ilçe kurma, idarî

bağlılıktaki değişiklikler, Halkın ve yabancıların Başbakana ve Başbakanlığa gönderdiği her türlü yazılı belgeler, çeşitli yollardan ve çeşitli tarihlerde Anadolu'ya gelenlerle ilgili belgeler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve Belge Yönetimi, Devlet Arşivleri Başkanlığı, Hazine-i Evrâk, Cumhuriyet Arşivi, Osmanlı Arşivi, Türk Arşivleri, Arşiv Malzemesi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Evrâk, Defter

Directorate of State Archives: Principles and Circumstances of Research

The Institution, which was built formerly under the name of *Hazine-i Evrak* in 1846 and carried out its mission and services under different names as depicted within the changes in related legislations throughout our history, has been finally renamed as Presidency of The Republic of Turkiye, Directorate of State Archives with Presidential Decree No. 11 in 2018. The Directorate consists of 9 heads of departments and conducts its tasks on 2 different campuses in Ankara and Istanbul. The Presidential Decree No.11, holds, with the exception of the Grand National Assembly of Turkiye and Presidency of the National Intelligence Organization, all the public establishments, organizations and institutions which are subject to the Public Finance Management and Control Law No. 5018, dated 10/12/2003 and its related registrations, the Turkish General Staff and the Service Commands, local administrations (except villages) and its affiliates, all public organizations and establishments registered under the title of corporation, institution, establishment, union, fund, founding, all professional organizations with public institution status, tax-exempt foundations and public benefits associations, responsible for devolution of their archives to Directorate of State Archives. The organizations have presently started devoluting their archival materials to the Directorate of State Archives, who has immediately initiated the proceedings for classification, opened them for research on a digital platform and keeps the procedure in progress. The official website of the Directorate of State Archives provides its services athtt and in the top menu, under *Document System,* open 4 main sections, The Republic Archive, The Ottoman Archive, The Turkish Diplomatic Archive, and Ministry of Defense Military History Archive, respectively. These documents are open to public use on a digital platform where the researches are given their passwords in a few minutes and acquire the privilege of browsing millions of documents they need. Our digital archive covers the official correspondence between the Ottoman State Organisations and those between the state and provence, starting with the founding of the Ottoman Empire until the establishment of the Turkish Republic, and documents about the history of 40 different states that existed within the borders of the Ottoman Empire, documents of political and commercial relations between Ottoman state and other countries, legistlative documents of law enforcements, regulations and directories, documents pertaining to historical, legal, legistlative, financial, scientific and cultural aspects of the Turkish State and Turkish society, documents of appointments, promotions, depositions, pensions, establishing counties,

changes in administrative governances signed by the Prime Minister and the related ministries, all sorts of written documents from nationals and foreigners to Prime Minister and Prime Ministry offices and documents of people who immigrated to Anatolia at different times and ways.

Keywords: Information Management, Directorate of State Archives, Hazīne-i Evrāk, Republic Archives, Ottoman Archives, Turkish Archives, Archive Material, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Evrāk, Daftar

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

Rıdvan Enes Akçatepe (Vakıf Uzmanı)

Vakıflar Genel Müdürlüğü

https://orcid.org/0000-0003-0786-3960

Kadim devletlerin dünü ile bugünü arasındaki sağlam bağlar kurarak geçmişi referans kabul ederek geleceğine ve geleneğine yön vermesinin temel dayanağı hiç şüphesiz sahip oldukları arşivler, yazıtlar ve yazılı olmayan geleneklerdir ve uygulamalarıdır. Yeryüzünden yaşayan toplumların ve devletlerin her birinin kendine has gelenek görenek, kültürü ve uygulaması bulunmaktadır. Devletlerin veya toplumların sahip olduklarının daha sonraki dönemlere aktarılması, yazılı kayıtlar, resimler, çizimler, giysiler, mimari eserleri, gelenek, görenek uygulamaları ile olmaktadır. Bu sebeple başta gelişmiş ülkeler olmak üzere bütün ülkeler sahip oldukları kültürleri diğer kültürlere veya ülkelere tanıtmak amacıyla, arşivler, müzeler, kazı alanları ve kütüphaneler inşa ve ihya etmektedirler. Milletleri bir arada tutan, onları birbirlerine yaklaştıran en temel öğelerden biri o milletin sahip olduğu tarihî ve milli şuurdur. Bu şuuru şekillendiren, canlı tutan ve nesilden nesile aktarımını sağlayan şey ise devlete ait tarihî belge ve vesikaların kayıt altına alınarak saklandığı arşivlerdir. Ayrıca arşiv belgeleri diğer bir açıdan da devletlerin uygulamalarındaki başarılarını ve medeniyet tasavvurlarını ve tarihi süreçteki diplomatikasını da gün yüzüne çıkaran vesikalardır. Osmanlı bürokrasisi, yapısı ve katmanları bakımından son derece karmaşıktır. Bu bürokrasinin kayıt geleneği ise dünya üzerinde sayılı arşivlerden birini meydana getirmektedir. Vakıf müessesesi ile ilgili belgeler de buna dâhildir. Günümüzde Vakıf Kayıtlar Arşivi, vakıflarla ilgili defter ve evrakı ihtiva eden en önemli arşivdir. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi toplamda 7268 defter ve 2.000.000 üzerinde Osmanlıca varak halinde evrakıyla, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemleri ile ilgili olarak; dini hayat, eğitim, sağlık, sosyal hizmetler ve kültürel müesseselerle ilgili çalışma yapacaklar için en önemli kaynakların yer aldığı bir arşivdir. Çalışmamızda Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nin yapısı ve içeriğiyle ilgili bilgi verilecek ve araştırma imkanları tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve Belge Yönetimi, Vakıf, Arşiv, Türkiye, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Vakıf Kayıtlar Arşivi, Vakfiye, Tasnif

The Archives of the General Directorate of Foundations

Undoubtedly, the archives, inscriptions, and unwritten traditions and practices of the ancient states are the main basis for establishing strong ties between their past and present and directing their future and tradition by accepting the past as a reference. Each of the societies and states living on earth has its own traditions, customs, and practices. The transfer of possessions of states or societies to later periods is through written records, pictures, drawings, clothes, architectural works, traditions, and customs practices. For this reason, all countries, especially developed countries, build and restore archives, museums, excavation sites, and libraries in order to introduce their cultures to other cultures or countries. One of the most basic elements that keep nations together and brings them closer to each other is that nation's historical and national consciousness. The thing that shapes this consciousness, keeps it alive, and transmits it from generation to generation is the archives where historical documents and documents belonging to the state are recorded and kept. In addition, archival documents are also documents that reveal the achievements of states in their practices, their conceptions of civilization, and their diplomatic relations in the historical process. Ottoman bureaucracy is immensely sophisticated on account of its structure and layers. The recording tradition of this bureaucracy composes one of the few archives in the world. This includes the documents about the waqf institute. Today, the Records Archive of Waqf is the most important archive that contains the registries and documents related to waqfs. The Archives of the General Directorate of Foundations, with a total of 7268 registries and over 2,000,000 Ottoman documents, are related to the Seljuk, Anatolian Turkish Lordships, and Ottoman periods; It is an archive containing the most important resources for those who will work on religion, education, health, social services, and cultural institutions. In this study, information will be given about the structure and content of the Archives of the General Directorate of Foundations.

Keywords: Information Management, Waqf, Archive, Türkiye, Directorate General of Foundations, Records Archive of Waqf, Waqfiya, Classification

Akademik Araştırma ve Yazım

TÜBİTAK'ın Sosyal ve Beşerî Bilimler Alanında Araştırma Projesi Destekleri

Rümeysa Uzun (TÜBİTAK Uzmanı)
Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜBİTAK Araştırma Destek Programları Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Destek Grubu (SOBAG), sosyal ve beşeri bilimlerin tüm alanlarında Ar-Ge faaliyetlerini yürüten bilim insanlarımızı destekleyerek, evrensel gelişmeler ve ülke öncelikleri doğrultusunda, bilimsel araştırma faaliyetlerini teşvik etmek ve geliştirmek amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. 1997 yılında Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Destekleme Kurulu olarak kurulan birim, 1999 yılında proje desteklerine başlamış olup 2005 yılında Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu kararıyla diğer bilim/teknoloji alanlarıyla eşit statüde destek kapsamına alınmıştır. SOBAG bünyesinde, sosyal ve beşerî bilimlerin bütün alanlarını kapsayacak şekilde (34 farklı alanda) mühendislik bilimleri, temel bilimler, sağlık bilimleri gibi diğer bilim/teknoloji alanlarında olduğu gibi tüm ulusal akademik Ar-Ge programları (1001, 1002, 1003, 1005, 3501 gibi) kapsamında araştırma projeleri desteklenmektedir. Söz konusu projelerin başvuru, değerlendirme, izleme, sonuçlandırma ve çıktı-etki takibi süreçleri yürütülerek sosyal ve beşerî bilimler alanındaki araştırmacılarımıza her anlamda destek sağlanmaktadır. 2005 yılından beri yaklaşık 2.400 projeye 1 milyar TL civarında bütçe ile destek sağlanmıştır. Bu destekler kapsamında toplam 14.657 kişi yürütücü, araştırmacı, danışman ve bursiyer olarak görev almıştır. Desteklenen projelerin araştırma projesi olması esas olup, değerlendirme kriterleri programa göre farklılaşmakla birlikte temel olarak özgün değer, yöntem, proje yönetimi ve yaygın etki şeklindedir. Projelerin bilimsel bilgi birikimine kavramsal, kuramsal veya metodolojik olarak özgün katkılarda bulunması; amaç ve hedeflere ulaşmaya elverişli bir yönteme sahip olması; iş-zaman planlaması, başarı ölçütleri, risk yönetimi ve ekip gibi hususlarda iyi bir planlama içermesi ve çıktı, etki ve yayılım boyutlarında yüksek bir potansiyele sahip olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal ve Beşerî Bilimler, TÜBİTAK, SOBAG, Araştırma Projesi Destekleri, AR-GE Programları

TUBITAK's Project Funding in Social Sciences and Humanities

Social Sciences and Humanities Research Funding Group (SOBAG), part of TUBITAK-Research Funding Programs Directorate, aims to encourage and develop scientific research activities in line with universal developments and Turkey's priorities, by funding our scientists who carry out R&D activities in all fields of social sciences and humanities. Founded in 1997 as the Social Sciences and Humanities Research Funding Board, SOBAG started to fund projects in 1999 and was included in the scope of funding with the same status as other science/technology fields with the decision of the Science and Technology High Council in 2005. Within SOBAG, including all social sciences and humanities fields (currently 34 different science/technology fields), funding is provided within the scope of all national academic R&D programs (such as 1001, 1002, 1003, 1005, 3501), as well as in other science/technology fields such as basic sciences, engineering, health sciences etc. We support our researchers in the fields of social and human sciences in all aspects by carrying out the application, evaluation, monitoring, finalization and output-impact tracking processes of the projects. Since 2005, approximately 2,463 projects were funded with a budget of around 1 billion TL. In these projects, a total of 14,657 people participated as principal investigator, researcher, consultant and undergraduate/graduate students. The funded projects ought to be research projects, and although the evaluation criteria differ from program to program, they are basically in the form of novelty, methodology, project management and broader impact. Funded projects are expected to include conceptual, theoretical or methodological novel contributions to scientific knowledge; have a method conducive to achieving the goals and objectives; good planning in terms of project scheduling, risk management and the project team; and have a high potential in terms of output, impact and dissemination dimensions.

Keywords: Social Sciences and Humanities, TUBITAK, SOBAG, Research Funding, R&D programs

Sosyal Bilimlerde Çeviri Dostu Akademik Yazma: Uygulamaya Dönük Stratejiler

Doç. Dr. Arif Bakla
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-5412-4330

Akademik yazmada amaç bilimsel bilgileri ve verileri sade ve anlaşılır biçimde hedef kitleye ulaştırmaktır. Bazen akademik metnin bir çevirmen tarafından yabancı dile çevrilmesi gerekir. Bu durumda çevirmenin sade ve anlaşılır bir dil kullanarak kaynak metni hedef metne çevirmesi beklenir. Bu çalışma; kaynak metni hazırlarken yazarın çevirmene nasıl yardımcı olabileceğini örnekler üzerinden göstermekte ve bunu başarmak için kullanılabilecek stratejileri ele almaktadır. Bir akademik çevirinin düşük veya yüksek nitelikli olmasını belirleyen faktör sadece çevirmenin bilgi ve beceri düzeyi değil aynı zamanda kaynak metnin niteliğidir. Öyle ki, kaynak dilde yazılan metnin anlaşılırlığı hedef dildeki metnin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Ayrıca akademik yazmanın kendine göre kuralları vardır ve bu kısmen de olsa bir dilden diğer dile değişiklik gösterebilir. Bu anlamda çevirmenler akademik metinleri çevirirken bazı problemlerle karşılaşırlar. Bu çalışmanın amacı bu tür problemleri örneklendirmek ve bu problemleri çözmede kullanılabilecek stratejileri ele almaktır. Akademik yazmada sıklıkla karşılaşılan ve çevirinin kalitesini etkileyen problemler şunlardır: uzun cümleler kurmak, birden çok anlama gelebilecek ifadeler kullanmak, anlatım bozuklukları, metni İngilizcenin söylem yapısına uygun olmayacak şekilde organize etmek, bağlaçları gelişigüzel kullanmak, gereksiz yere edilgen fiil çatısı kullanmak, düşünceleri doğrudan ifade etmek yerine dolaylı ifadeler kullanmak, aynı anlama gelen kelimeleri birbiri ardına kullanmak, imla hataları vb. Bu çalışma bir metni daha kaliteli hale getirmek için yazarın ve çevirmenin genel olarak neler yapabileceği tartışmaktadır. Her ne kadar tecrübeli çevirmenler etkili eylemlerde bulunsa da kötü yazılmış bir kaynak metinden iyi bir çeviri çıkmayacaktır. Kaliteli akademik çeviri yazar ile çevirmen arasında bir iş birliği gerektirir. Bu nedenle bu konuda bir farkındalık oluşturmak önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Mütercim ve Tercümanlık, Akademik Çeviri, Akademik Yazma, Sosyal Bilimler, Çeviri Dostu Dil, Strateji Kullanımı

Translation-Friendly Academic Writing in Social Sciences: Practical Strategies

The purpose of academic writing is to convey scholarly knowledge and data to the intended audience in a concise and comprehensible way. Sometimes an academic text has to be translated into a foreign language by a translator. In this case, the translator is expected to translate the source text into the target text in plain and understandable language. This study illustrates how the author can help the translator during the process of preparing the source text and discusses the strategies that could be used to achieve this. What makes whether an academic translation is of lower or higher quality is not only the level of knowledge and skills that the translator possesses but also the quality of the source text. That is, the quality of the source text directly affects that of the output. In addition, academic writing has its own rules, and, albeit partially, this may differ from one language to another. In this sense, translators encounter some problems while translating academic texts. The purpose of this study is to illustrate such problems and to discuss the strategies that could be used to eliminate them. Common problems that affect the quality of translation are as follows: forming wordy sentences, using ambiguous expressions, organizing the text in a way that is not suitable for the discourse structure of English, using conjunctions imprecisely, using passive verbs unnecessarily, expressing thoughts indirectly instead of using direct language, using words with the same meaning sequentially and spelling mistakes, among others. This study discusses what the writer and the translator can do to improve an academic text in general. Although experienced translators may take effective actions, a good translation may not be possible out of a poorly written source text. High-quality academic translation requires a collaboration between the author and the translator. Therefore, it is important to raise awareness about this issue.

Keywords: Translation and Interpretation, Academic Translation, Academic Writing, Social Sciences, Translation Friendly Language, Strategies

Sosyal Bilimlerde Akademik Yazımda Standartlaşma Çabası: İSNAD Atıf Sistemi - Türkiye

Dr. Abdullah Demir
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-7825-6573

Dünya yüzünde 6.000'den fazla kaynak gösterim stili bulunmaktadır. Yaygın olarak kullanılan akademik yazım ve kaynak gösterme stilleri, 20. yüzyılın başından itibaren ortaya çıkmıştır. Chicago stili (The Chicago Manual of Style, CMOS, CMS) Chicago Üniversitesi tarafından 1906 yılında yayımlanmış ve 2017 yılında 17. edisyonu satışa sunulmuştur. APA stili (The Publication Manual of the American Psychological Association, APA) 1952 yılında Amerikan Psikoloji Derneği tarafından yayımlanmış ve 2019 yılında 7. edisyonu piyasaya sürülmüştür. Türkiye'de üniversite öğrencilerinin çoğuna, Chicago ve APA gibi kaynak gösterim stillerinden birini aslına uygun olarak nasıl kullanacakları tam olarak öğretilememektedir. Türkiye'de tamamlanan yüksek lisans ve doktora tezleri, kaynak gösterim stillerine uygunluk açısından incelendiğinde, tez yazım kılavuzlarında kullanılması gerekli görülmesine rağmen tezlerin büyük oranda bu stillere uygun olarak kaleme alınmadıkları görülebilmektedir. Öğretim üyelerince kaleme alınan makale ve kitap türlerindeki akademik yayınlar için de aynı durum söz konusudur. Türkiye merkezli yayımlanan akademik kitaplardan çok azı bu stillere uygun olarak yayımlanmaktadır. Bazı enstitüler ve yayıncılar, akademik çalışmaların Chicago, APA veya diğer atıf stillerinde yazılmasını şart koşsalar da bu stillerin öğrencilere genel olarak öğretilemediği ortadadır. Bu sonuca yol açan birden fazla sebep sıralanabilir. Chicago ve APA gibi stiller, İngilizce dilinde akademik yayın yapmak için hazırlanmış kılavuzlardır. Türk öğrenciler veya akademisyenler, bu stillerin İngilizce tam metinlerine ya kitap formatını satın alarak veya bu stillerin elektronik versiyonlarına Üniversitelerinin abone olmaları durumunda erişim sağlayabilmektedirler. Ücret ödenmesini gerektirmesi sebebi ile ülkemizde bu iki erişim seçeneği de yaygın değildir. Chicago ve APA gibi stillerin Türkçe çevirileri varsa kullanılması da bir seçenektir. Örneğin APA'nın eski versiyonu olan 6. edisyonunun Türkçe çevirisini ücretsiz olarak PDF formatında temin etmek mümkündür. Ancak diğer kaynak gösterim stillerinin eski edisyonlarının çevirileri bile ticari bir ürün olarak satıştadır, ücretsiz erişilememektedir. Chicago ve APA gibi stillerde yer alan bilgiler güncellenmekte ve zamanla yeni edisyonları kullanıma sunulmaktadır. APA'nın

güncel versiyonu, 7. edisyon İngilizce 428 sayfa olarak 2019 yılında, Chicago'nun 17. edisyonu İngilizce 1144 sayfa olarak 2017 yılında yayımlanmıştır. Ağustos 2022 itibari ile bunların Türkçe çevirileri bulunmamaktadır. Türkçeye çevirileri yapılsa bile öğrenciler bunların tam metinlerine ancak satın alarak erişebileceklerdir. Chicago ve APA stillerinin kullanımını talep eden bir enstitü veya dergiye çalışmasını sunacak araştırmacılar, genellikle internetten buldukları karşılarına çıkan farklı edisyonlardan birine ait örneklere bakarak çalışmalarını hazırlamaktadırlar. Bu durumda 17 edisyonu bulunan Chicago stilinin veya 7 edisyonu bulunan APA'nın hangi baskılarına ait örneklere baktıklarından çoğu zaman araştırmacılar habersiz olmaktadır. Chicago ve APA gibi stillerin tez yazımında kullanılması üniversiteler tarafından zorunlu tutuluyorsa, Avrupa ve ABD üniversitelerinin yaptığı gibi Türk üniversiteleri de bunlara abone olmalı ve öğrencilerine ücretsiz erişime açmalıdır. Ancak bunların İngilizce metinlerine erişim de tam olarak çözüm olmayacaktır. İngilizce akademik metin yazmak için hazırlanan bu çalışmaların Türkçe çevirilerinin yapılarak öğrencilerin erişimine açılması gerekecektir. Bu stiller ne zaman öğrencilere ve araştırmacılara tam metin olarak erişilebilir olursa o zaman Chicago ve APA stillerin sadece dipnot ve kaynakça yazımı ile ilgili 3-5 sayfalık bilgi içermediği konusunda da farkındalık artacaktır. Bu stiller, akademik araştırma ve yazımla ilgili öğrenci ve araştırmacıların mutlaka bilmesi gereken A'dan Z'ye tüm temel bilgileri içermektedir. Bu sebepledir ki APA'nın İngilizcesi 428 ve Chicago stilininki 1144 sayfadır. Bu stillerin İngilizce tam metinlerine ve güncel edisyonlarının Türkçe çevirilerine erişim zorluğu sebebiyle Türkiye'de Chicago ve APA gibi stiller öğrenciler tarafından doğru olarak öğrenilememektedir. Bunun olumsuz sonuçlarını, Türkçe akademik metinleri kontrol etmek ve düzeltmek zorunda kalan danışmanlar, editörler ve yayıncılar çekmektedir. Akademik yazım ve kaynak gösterme konularındaki bilgi eksikliği sebebi ile akademik etik ihlaller, farkında bile olunmadan öğrenciler ve araştırmacılar tarafından yapılabilmektedir. Tüm bu olumsuzluklardan kurtulmak amacı ile 2018 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin proje desteği ile İSNAD Atıf Sistemi geliştirilmiştir. İSNAD, akademik çalışmalarda kullanılmak üzere Türkiye merkezli ve Türkçe olarak geliştirilen akademik yazım ve kaynak gösterme sistemidir. Öğrencilerin bilimsel araştırma yapmayı ve kaynak göstermeyi ana dillerinde Türkçe yazılmış bir sistemden öğrenmeleri etik ihlallerin önlenmesinde de etkili olacaktır. Bu sonuca ulaşabilmek için öğrencilere akademik araştırma ve yazımı öğrenebilecekleri erişilebilir bir sistem sunmak gereklidir. İşte İSNAD Atıf Sistemi bu amaçla hazırlanmış ve kullanıma sunulmuştur. İSNAD'ın tam metnine

ve web versiyonuna erişim tamamen ücretsizdir. İSNAD'ın İngilizce, Arapça ve Farsça çevirileri de ücretsiz olarak kullanıma sunulmuştur. Azerice, Kırgızca, Özbekçe ve diğer Türk dillerine de çevrilecektir. İSNAD; Zotero, EndNote ve Citavi gibi atıf yönetim araçlarıyla da kullanılabilmektedir. İSNAD'ın kullanımının yaygınlaşması ve akademik yazım araçlarıyla kullanımının öğrenilmesi amacıyla ücretsiz olarak seminerler düzenlenmekte ve ders videoları İSNAD Akademi TV'de yayımlanmaktadır. Yazım sürecinde öğrencilere 7/24, İSNAD web sitesi üzerinden kullanıcı desteği de sağlanmaktadır. Üniversiteler, yayınevleri ve araştırmacılar, açık erişim lisansı ile hizmete sunulan İSNAD'ı ücretsiz şekilde kullanabilmektedir. Ağustos 2022 itibari ile 37 Üniversite ve 136 hakemli dergi İSNAD'ı kullanmaktadır. İSNAD, öğrenciler tarafından daha erişilebilirdir ve öğrenilmesi daha kolaydır. Atıf stilleri, bilim dalına göre farklılık göstermektedir. Anket ve mülakat gibi güncel veri kullanan bilim dallarında yazar soyadından hemen sonra yayın tarihi belirtilerek atıf yapılması (metin içi sistemini) tercih edilmektedir. El yazmaları, arşiv belgeleri ve klasik eserler gibi en eski yazılı kaynağa ulaşılmasını gerekli gören bilim dallarında ise yazar adından sonra kaynak adının belirtilmesi uygulanmaktadır (dipnotlu sistem). İSNAD'ın hem metin içi hem de dipnotlu versiyonu bulunmaktadır. Bununla birlikte her iki versiyonda yazılan akademik metinlerde, kaynakçada eserler aynı düzende ve formatta yazılmaktadır. Bundan dolayı İSNAD tüm bilim dalları için uygundur. Kaynakçanın tek formatta hazırlanması ise kaynakça verisinin "temiz veri" olarak sunulmasına olanak sağlamaktadır. Üniversiteler ve dergiler tarafından İSNAD'ın kaynak gösterim sistemi olarak kabul edilmesi, akademik yazımda da standartlaşmaya katkı sağlayacaktır. Böylece kaynakça verisini kullanan akademik veri tabanları ve indekslere "temiz metadata" sağlanabilecektir. Şu an itibari ile Türkiye merkezli akademik yayınların üst verisi çok nitelikli ve yurt dışından yeterince görülebilir değildir. Türkçenin bilim dili olarak benimsenmesi hedefine ulaşılmasında, Türkçe olarak geliştirilmiş bir akademik yazım ve kaynak gösterme sistemine sahip olmak zaten bir zorunluluktur. İSNAD akademisyen ve araştırmacılardan gelen görüş ve önerilerle geliştirilmeye devam edecek ve ücretsiz şekilde erişilebilir olmayı sürdürecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilimler, Akademik Araştırma, Akademik Yazım, Kaynak Gösterim Stilleri, İSNAD Atıf Sistemi, Akademik Yazımda Standartlaşma

A Standardization Effort in Academic Writing in Social Sciences: ISNAD Citation Style - Türkiye

There are more than 6,000 bibliographic styles around the world. The most common academic writing and citation styles have emerged since the beginning of the 20th century. Chicago style (The Chicago Manual of Style, CMOS, CMS) was introduced by the University of Chicago in 1906, and its 17th edition was released in 2017. The APA style (The Publication Manual of the American Psychological Association, APA) was published in 1952, and the 7th edition was released in 2019. Most university students in Turkey cannot be fully taught how to use one of the citation styles, such as Chicago and APA. When master's and doctoral theses completed in Turkey are examined in terms of compliance with citation formats, it is seen that most theses are not written in these formats. However, it is considered necessary to be used in thesis writing guides. The same is true for academic publications in the types of articles and books written by faculty members. Few academic books in Turkey are published in accordance with these styles. While some Institutes or publishers require academic works to be written in Chicago, APA, or other citation styles, it is clear that these styles are not generally taught to students. Several reasons can be listed for this result. Styles such as Chicago and APA and academic publications, which were written in English, have been prepared as guidelines. Turkish students or academics can access the full texts of these styles in English either by purchasing the book format or by subscribing to the electronic versions of these styles by their universities. These two access options are not common in our country, as they require payment of a fee. If there are Turkish translations of styles such as Chicago and APA, using them is also an option. For example, it is possible to obtain the Turkish translation of the 6th edition, the old version of the APA, in PDF format free of charge. However, even translations of older editions of other citation styles are sold as commercial products and are not freely available. The information in styles such as Chicago and APA is updated, and new editions are made available over time. The current version of the APA, the 7th edition, was published in English with 428 pages in 2019, and the 17th edition of Chicago was published in 2017 with 1144 pages in English. As of August 2022, they do not have Turkish translations. Even if they are translated into Turkish, students can only access their full texts by purchasing them. Researchers who submit their work to an institute or journal that requests the use of Chicago and APA styles usually

prepare their studies by looking at the examples of one of the different editions they find on the internet. In this case, researchers are often unaware of which editions of Chicago style, which has 17 editions, or APA, which has seven editions, they are looking at. If universities require styles such as Chicago or APA for dissertation writing, Turkish universities should subscribe to them and make them freely available to their students, as do European and US universities. However, access to their English texts will not be a complete solution. These styles, prepared to write academic texts in English, will need to be translated into Turkish and made available to students. Whenever these styles are available to students and researchers in full text, awareness will increase that Chicago and APA styles do not only contain 3-5 pages of information on footnote and bibliography. These styles contain all the basic information students and researchers should know about academic research and writing. This is why APA's English has 428 pages and Chicago style has 1144 pages. The styles, such as Chicago and APA, cannot be learned correctly by students in Turkey due to the difficulty of accessing the full English texts of these styles and the Turkish translations of the current editions. Thus, supervisors, editors, and publishers, who have to check and correct Turkish academic texts, face many negative consequences. Due to the lack of knowledge of academic writing and citation, academic ethical violations can be made by students and researchers unintentionally. To eliminate all these negativities, the ISNAD Citation System was developed with the project support of Sivas Cumhuriyet University in 2018. ISNAD is a Turkey-based academic writing and citation system developed in Turkish for use in academic studies. It will also be effective in preventing ethical violations if students learn how to conduct scientific research and cite sources correctly from a system written in Turkish in their mother tongue. To achieve this result, it is necessary to provide students with an accessible style where they can learn academic research and writing. The ISNAD Citation System has been prepared and used for this purpose. Access to the full text and web version of ISNAD is completely free. English, Arabic, and Persian translations of ISNAD are also available free of charge. It will also be translated into Azerbaijani, Kyrgyz, Uzbek, and other Turkish languages. ISNAD can also be used with Citation management software such as Zotero, EndNote, and Citavi. Seminars are held free of charge, and lecture videos are broadcast on ISNAD Academy TV to popularize the use of ISNAD and learn how to use it with academic writing tools. User support is also provided to students 24/7 via the ISNAD website. Universities, publishers, and researchers can use ISNAD free of charge, which is offered with an open-access license. As of August 2022, 37 universities

and 136 peer-reviewed journals are using ISNAD. ISNAD is more accessible to students and easier to learn. Citation styles differ according to the discipline. Disciplines that use up-to-date quantitative data such as questionnaires and interviews prefer to cite (in-text system/Author-Date) by specifying the publication date immediately after the author's surname. The branches of science trying to reach the oldest written sources, such as manuscripts, archival documents, and classical Works, cite the source name after the author's name (system with footnotes/Author-Title). ISNAD has both in-text and footnote versions. However, in the academic texts written in both versions, the works are written in the same order and format in the bibliography. Therefore, ISNAD is suitable for all branches of science. Preparing the bibliography in a single format allows the bibliography data to be presented as "clean data." Accepting ISNAD as a reference system by universities and journals will also contribute to the standardization of academic writing. Thus, "clean metadata" will be provided to academic databases and indexes using bibliographic data. Currently, the metadata of academic publications based in Turkey is not very qualified and not visible enough from abroad. In reaching the goal of adopting Turkish as the language of science, it is already necessary to have a citation style developed in Turkish. ISNAD will continue to update itself with the opinions and suggestions of students and academicians and will remain open public at no charge.

Keywords: Social Sciences, Academic Research, Academic Writing, Citation Styles, ISNAD Citation Style, Standardization in Academic Writing

Felsefe

David Hume Düşüncesinde Duygu-Düşünce İlişkisinin İnsan Doğasında Temellendirilmesi

Dr. Emrullah Kılıç
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
https://orcid.org/0000-0001-7825-6573

Hatırlanacağı üzere Ortaçağ'da felsefenin öznesi Tanrı, 17. yüzyıldan itibaren yerini "doğa"ya bırakmıştır. Gerçekliğin tasvirini sağlayan bu kapsamlı teorik değişim beraberinde bilgi, ahlak, insan ve toplum gibi pek çok alanda metafizik, teolojik ve politik referanslardan bağımsız dünya görüşünün oluşmasına neden olmuştur. Özellikle İskoç Aydınlanması'nın ana ilgisi, insanın doğal tarihi olduğundan Hume, insan doğasına yoğunlaşmış ve düşüncelerini de nesne yerine öznenin kategorisi olarak buradan üretmeye çalışmıştır. Eleştirel tutumuyla felsefe tarihinde önemli bir yere sahip olan, bilimi ve ahlakı duygulara bağlayan felsefe anlayışıyla Hume, söz konusu temellendirmesiyle Aydınlanma düşüncesinin de en önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Hume, rasyonalistlerden farklı olarak eylemlerimizin başlatıcı gücü olan insan doğası bilimini tüm bilimlerin merkezine yerleştirmiştir. Hume'a göre eğer titiz bir şekilde insan doğasının ne olduğu araştırılır ve bu araştırmadan doğru sonuçlar elde edilirse, söz konusu sonuçlardan yola çıkarak insanın geçmişte ve şimdi yaptıkları ve hatta ileride yapabileceklerini kestirebilmek mümkün hale gelir. Hume'a göre matematik, doğa felsefesi ve doğal din bile insanın bilimine bağlıdır. Çünkü söz konusu alanların hepsinin yolu insanı tanımaktan geçer. Hume'un insan doğasına ve tarihe ilişkin öne sürmüş olduğu görüşler iki temel varsayıma dayanmaktadır: Birincisi, insanda değişmeyen, tek biçimli bir doğa bulunmaktadır. İkincisi, eğer bir insan doğası bilimi kurulacaksa bu bilimin temelleri ve metodu deneyim ve gözleme dayanmak zorundadır. Bu doğrultuda Hume, felsefesinin amacını da "bu zamana kadar izlenen oyalayıcı ve usandırıcı yöntemleri terk etmek", "sınırdaki bir kaleyi ya da köyü ele geçirmek yerine doğrudan başkente", yani "bilimlerin merkezine, bir zamanlar hepsinden üstün olan insan doğasının ta kendisine" yürümek olarak belirler. Hume'a göre önceki felsefelerin yaptığı sonuçsuz tartışmalar yerine, insan doğasının bilimine odaklanılmalı, insanın anlama yetisinin kapsam ve gücünü bütünüyle kavramaya çalışmalıdır. Çünkü "cevabı insanın biliminin kapsamında olmayan hiçbir önemli

soru yoktur. Ayrıca bu bilimi bilmeden kesin olarak cevaplayabileceğimiz tek bir soru da bulunmaz." Hume'un insan bilgisinin nedenselliğini kaynağı ve sınırları bakımından insan doğası ve tecrübeye dayandırması, kendisinden sonraki hakikat/doğruluk iddiasında bulunan felsefi, dinsel ve metafiziksel öğretiyi derinden etkilemiştir. Bu çalışma, İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme (A Treatise of Human Nature) ve İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Soruşturma (An Enquiry Concerning Human Understanding) adlı eserlerinden hareketle sosyal bilimlerin birçok alanında düşünce üreten Hume'un duygu-düşünce ve insan doğası anlayışı birbiriyle bağlantılı olarak insan zihninin sınırları çerçevesinde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Felsefe, David Hume, İnsan Doğası, Zihin, Duygu, Düşünce, Deneyim

The Justification of David Hume's Notion About The Relationship Between Thought and Emotion in Human Nature

As it will be remembered, God, the subject of philosophy in the Middle Ages, has left its place to "nature" since the 17th century. This comprehensive theoretical change, which provides the description of reality, has led to the formation of a worldview independent of metaphysical, theological and political references in many fields such as knowledge, morality, human and society. Especially since the main interest of the Scottish Enlightenment was the natural history of man, Hume focused on human nature and tried to produce his thoughts from here as the category of the subject rather than the object. Hume, with his understanding of philosophy, which has an important place in the history of philosophy with his critical attitude, and which connects science and morality to emotions, has also become one of the most important representatives of Enlightenment thought with this foundation. Hume, unlike the rationalists, placed the science of human nature, which is the initiating power of our actions, at the center of all sciences. According to Hume, if human nature is meticulously researched and the right results are obtained from this research, it becomes possible to predict what a person has done in the past, present and even in the future, based on the results in question. According to Hume, even mathematics, natural philosophy and natural religion depend on human science. Because the way of all of these fields is to get to know the person. Hume's views on human nature and history are based on two basic assumptions: First, there is an unchanging, uniform nature in human beings. Second, if a science of human nature is to be established, its foundations and method must be based on experience and observation. In this direction, Hume stated that the aim of his philosophy is to "abandon the distracting and tedious methods followed until now", "to march directly to the capital city instead of capturing a castle or village on the border", that is, as determined "to the center of the sciences, to the very nature of human nature that was once superior to all". According to Hume, instead of the fruitless discussions of previous philosophies, one should focus on the science of human nature and try to fully grasp the scope and power of human understanding. Because "There is no important question whose answer is not within the scope of human science. Also, without knowing this science, there is not a single question we can answer definitively." Hume's basing the causality of human knowledge on human nature and experience in terms of its source and limits has deeply affected the philosophical, religious and

metaphysical teachings that claimed reality/truth after him. Based on his works A Treatise of Human Nature and An Inquiry Concerning Human Understanding, this study is based on Hume's understanding of emotion-thought and human nature, which produces ideas in many fields of social sciences aims to present it within the limits of the human mind.

Keywords: Philosophy, David Hume, Human Nature, Mind, Emotion, Thought, Experience

Tanrı'nın Ön Bilgisi Meselesinde Orta Bilgi Teorisinin Yeri ve İncelenmesi

Dr. İbrahim Halil Dündar
Millî Eğitim Bakanlığı
https://orcid.org/0000-0002-7777-769X

Bu bildiride Tanrı'nın ön bilgiye sahip olmasıyla, insanın özgür olup olmadığı meselesine orta bilgi teorinin çözüm önerisi ele alınacaktır. Tanrı'nın önbilgiye sahip olması, insanın davranışlarındaki özgürlüğüne bir engel midir? Tanrı'nın önbilgisi ile insanın özgürlüğü arasında nasıl bir ilişki vardır. Sorusuna farklı şekillerde cevaplar verilmiştir. Teizmin düşüncesinde Tanrı her şeyi eksiz bir şekilde bilir ve aynı zamanda onun bilgisi yanılmazdır. Bunun yanında Teizm insanın da iyiyi ve kötüyü tercih etmeye sahip bir varlık olduğu için eylemlerinden sorumlu yani özgür bir varlık olarak görür. Bu düşünceye göre Tanrı'nın ön bilgiye sahiptir ve insan eylemlerinde özgürdür sonucu çıkmaktadır. Ancak eğer Tanrı ön bilgiye sahipse ve bu ön bilgi yanılmaz ise insan eylemlerinde nasıl özgür olmaktadır. En nihayetinde Tanrı yanılmaz bir bilgiye sahip olduğu için o bilginin gerçekleşmemesi imkânızdır. O zaman bütün davranışlarımız ilahi ön bilgiye göre meydana geliyorsa burada insanın özgürlüğünden bahsedilemez. İşte bu soruna farklı şekillerde çözüm yolları ileri sürülmüştür. Birinci; Boethisçu çözüm önerisidir. Tanrı zamansız bir varlıktır ve o hiçbir zamansal niteliğe sahip değildir. Bu yüzden zamansız bir varlık olarak Tanrı ezelidir ve ezelilik sınırsız bir yaşama eksiksiz, eş zamanlı ve mükemmel bir şekilde sahip olmaktır. Tanrı için her şey şimdidir. Bu, bizim için gelecekte olanı da içerir. Çünkü O, zamanın akışında değildir ve Tanrı için gelecek olmadığı için, Tanrı için önbilginin olması da söz konusu değildir. Bu durumda Tanrının önbilgisi ile insan özgürlüğü arasında bir uyumsuzluk bulunmamaktadır. İkincisi de Ockhamist çözüm önerisidir. Tanrı ezelidir ancak bir önceki anlayışın tersine Tanrı burada zamanın dışında değil aksine başlangıcı ve sonu olmayan zamansal bir ezelilik olarak ele almaktadır. Tanrı'nın herhangi biri ile ilgili bilgisi zamanın dışında bir bilgi değildir. Burada Tanrı farklı zaman dilimlerinde farklı bilgilere sahip olabilme düşüncesi yatmaktadır. Bu teorideki temel düşünce gelecek hakkındaki önermelerin zorunlu olmadığı, en azından bunların meydana gelme anına kadar yanlış olabilmeyi kendi içlerinde barındırmasıdır. Burada yaratılmış iradenin ilahi düzen veya belirlenimi zorunlu olarak değil, aksine özgür bir şekilde ve kontenjan olarak vardır. Üçüncüsü de esas konumuz olan orta bilgi teorisidir. Bu teoriye göre Tanrı'nın sahip olduğu iki tür bilgi vardır. Birincisi doğal bilgi, ikinci ise özgür bilgidir. Orta bilgi ise Tanrı'nın tezahür etmesinden önceki bilgisidir. Bu açıdan

orta bilgi, doğal bilgi ile irade öncesi olması açısından benzerlik taşır. Tanrı doğal bilgisi ile mantıksal ve matematiksel gibi zorunlu önermeleri bilmesinin yanında tikel varlıkların bütün ihtimaliyetlerini ve buna ilaveten, bu tür varlıkların eylemleri sonucu oluşan karmaşık ihtimaliyetleri de bilir. Bu bilgi Tanrı'nın kendi doğası vasıtasıyla bildiği bir bilgidir. Yani bu bilgi Tanrı'nın yaratabileceği bütün ihtimaliyetleri/olasılıkları, bütün mümkün tikelleri ve onları koyabileceği bütün mümkün durumları, onların bütün mümkün davranışlarını ve yaratabileceği bütün mümkün dünya ve düzenleri kapsamaktadır. Tanrı'nın doğal bilgisinin objesi mümkün gelecek kontenjanlar iken, özgür bilginin objesi ise bilfiil ve mutlak gelecek kontenjanlardır. Orta bilgi ise obje olarak mümkün ile bilfiil arasında olan şartlı gelecek mümkünlere sahiptir. Tanrı orta bilgisi ile, metafizik olarak zorunlu olmayıp mümkün olanları, önermesini bilir. Tanrı Doğal bilgisi ile olası dünya aralıkların bilmektedir. Orta bilgisi ile uygun dünyalar aralığını bilmektedir. Özgür Bilgisi de ile gerçek dünyayı bilmektedir. Orta bilgi doktrinin en dikkat çekici yönü Tanrı'nın kontenjan geleceği nasıl bildiği ile ilgilidir. Orta bilgi teorisi sadece insan hürriyeti için yer açmamakta aynı zamanda Tanrı'ya özgür mahlukları yaratma noktasında seçim sunmaktadır. Olmaları muhtemel şartlar altında insanların nasıl özgür seçimler yaptığını bilerek Tanrı, yaratılışa doğru olan nihai amacını da beraberinde getirebilir. Böylece karşı olgusal bilgisini de kullanarak bütünüyle bir dünya kurgulayabilir, ancak yaratılış hürriyetini yok etmeden, çünkü değişik koşullar altında insanların özgürce ne yapacakları zaten denklemin içine Tanrı tarafından konulmuştur. Bu teoriye göre Tanrı'nın İlahi ön bilgiye sahip olması insanın özgür eylemlerde bulunmasına engel değildir.

Anahtar Kelimeler: Din Felsefesi, İlahi Ön Bilgi, Orta Bilgi, Zaman, Molinizm, Özgür İrade

The Place and Examination of Middle Knowledge Theory in the Foreknowledge of God

In this paper, with God's foreknowledge, the question of whether man is free or not is discussed based on what the middle information theory offers as a solution. Is God's foreknowledge an obstacle to man's freedom of action? What is the relationship between God's foreknowledge and human freedom? These questions have been answered in various ways. According to the theistic perspective, God knows everything perfectly well, and at the same time, his knowledge is infallible. Furthermore, theism accepts that man is responsible for his actions as he has the choice of the good and evil, and it sees him as a free being. This perspective implies that God has foreknowledge and human beings are free in their actions. However, if God has foreknowledge and this foreknowledge is infallible, how can man be free in his actions? Ultimately, since God's knowledge is infallible, it is impossible for that knowledge not to come true. Therefore, if all our actions are based on divine foreknowledge, we cannot talk about human freedom then. Various ways of solving this problem have been proposed. The first is the Boethian solution. God is a timeless being and is free from temporal quality. Therefore, God, as a timeless being, is eternal, and eternity is having a full, simultaneous and perfect life without limits. For God, everything is at the moment. This includes what is in the future for us. This is because He is not within the flow of time. As there is no future for God, there is no foreknowledge for Him. Therefore, there is hardly a clash between God's foreknowledge and human freedom. The second is the Ockhamist solution. God is eternal, but contrary to the Boethian understanding, God is not considered outside of time according to the Ockhamist perspective but rather as a temporal eternity with no beginning or end. God's knowledge of someone is not knowledge outside of time. The idea here is that God has different pieces of knowledge in different times. The basic idea in this theory is that propositions about the future are not essential; they simply contain the possibility of being wrong until the moment they occur. Here, the divine regulation or determination of the created will are not obligatory but it exists freely and optionally. The third is the middle knowledge theory, which is the focus of this study. According to this theory, God has two kinds of knowledge: natural knowledge and free knowledge. Middle knowledge is the knowledge of God prior to what actually occurs. In this respect, middle knowledge resembles natural knowledge in terms of being pre-willed. In addition to knowing essential

propositions including logical and mathematical ones thanks to his natural knowledge, God knows all not only the probabilities of particular beings but also the complex probabilities resulting from the actions of such beings. This knowledge is the knowledge that God knows by his own nature. This knowledge includes all the possibilities that God can create, all possible particulars and all possible situations in which he can put them, all possible behaviors, along with all possible worlds and arrangements He can create. While the object of God's natural knowledge is possible future probabilities, the object of free knowledge is actual and absolute future probabilities. Middle knowledge, on the other hand, has conditional future possibilities that are between the possible and the actual as an object. With His middle knowledge, God knows how to propose what is not metaphysically necessary but possible. God knows the range of possible worlds thanks to his Natural knowledge. He knows the appropriate range of worlds with His middle knowledge. With His free knowledge, he knows the real world. The most striking aspect of the middle knowledge doctrine concerns how God knows the possible future. Middle knowledge theory not only provides room for human freedom but also offers God the choice to create free creatures. By knowing how humans make free choices under possible circumstances, God can achieve His ultimate purpose of creation. Thus, using his counterfactual knowledge, He can construct a whole world without destroying the freedom of creation because what people will do freely under different conditions has already been put into the equation by God. According to this theory, divine foreknowledge does not prevent man from performing free actions.

Keywords: Philosophy of Religion, Divine Foreknowledge, Middle Knowledge, Time, Molinism, Free Will

İslam Felsefesi Perspektifinden Metaverse ve Misâl Âlemi Karşılaştırması

Elif Yıldız Yüksel (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Mardin Artuklu Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-7450-2658

Günümüze dek geliştirilen tüm teknolojilerin bir araya gelerek zirveye ulaştığı Metaverse'te insanların, bir ağ aracılığıyla birlikte var olmak, sosyalleşmek ve değer alışverişinde bulunmak gibi eylemlerini fiziksel dünyanın kayıtlarından bağımsız gerçekleştirebilmeleri mümkün hale gelmiştir. Bu durum, konunun en az teknik ve bilişsel alanda ortaya çıkan problemleri kadar insan bilimleri ve felsefe sahalarında da tartışılmasını gerekli kılmaktadır. Bu çalışmada söz konusu sonsuz sanal evrenin, insandaki yaratıcı hayal kuvvesini harekete geçirmesiyle insanın kendi misal âlemini inşa edebilmesinin imkânı tartışılarak İslam felsefesi perspektifinden Metaverse'ün mahiyetine dair bir yorum yapılmıştır. Metaverse'ün oldukça güncel ve yeni bir mesele olması nedeniyle hakkında yapılan akademik çalışmaların sınırlı sayıda ve teknoloji, turizm, psikoloji gibi kısıtlı alanlarda olması ve Metaverse'ün fizik ötesi bir evren olma iddiasına rağmen metafizik ile ilişkilendirilmesine dair yeterli çalışmaların bulunmaması bu araştırmanın önemini göstermektedir. Buna ilaveten mevzunun bilhassa güncel ve dinamik olma iddiası taşıyan İslam felsefesi çerçevesinde nasıl ele alınacağının tespitinin, İslam felsefesi literatürü için sonraki çalışmalara ve yeni yaklaşımlara yol göstermesi adına yeni ufuklar kazandırması beklenmektedir. Bahsedilen sanal evrenin, fiziki dünyada var olan insanlık için fizikötesi bir evren ihtiyacını karşılayabilmesi olanağından bahseden bu çalışmanın amacı İslam felsefesinin, tarihsel birikiminden hareketle güncel bir problemi nasıl karşılayabileceğini tetkik etmektir. Dolayısıyla bu çalışmada İslam felsefesinin Metaverse'e dair bakışını saptamak ve bu felsefede Metaverse'ün konumunu belirlemek amacıyla "İkiz Dünya" olarak nitelenen Metaverse, gerek Sühreverdî ve Molla Sadra gibi İslam filozofları gerekse İbn Arabî gibi sûfîler tarafından varlığı kabul edilen Misal âlemi ile karşılaştırılmıştır. Çalışmada Metaverse'ün kökenine özetle değinilmiş; yapısı, özellikleri ve işlevleri incelenerek İslam filozoflarınca varlığı kabul edilen Misâl âlemi ile benzerlikleri tartışılmıştır. Bunun için Metaverse'e dair kısıtlı literatür incelenerek Misâl âlemini ele alan çalışmalardaki bilgilerle kıyaslanmıştır. Bu kıyas neticesinde her ikisinin tek bir hakikate sahip olamayacağı ve Metaverse'ün kozmolojik olarak Madde ve Ruh Âlemleri arasında yer alan Misâl âlemi sayılamayacağı anlaşılmıştır. Bununla birlikte Metaverse'ün insanoğluna verilen idrak ve hayal gücünü temsil eden ve varoluşunun

tekâmülüne olanak sağlayan bir gerçeklik olarak Misâl âlemi kadar ontolojik bir değere sahip olabileceği ve bu dijital ayna dünyasının fiziki dünyada varlığını sürdüren insanlara Misâl âlemini idrak etmede ışık tutabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslam Felsefesi, Misâl Âlemi, Metaverse, İkiz Dünya, Sühreverdî, İbn Arabî, Molla Sadrâ

Comparison of the Metaverse and the ʻĀlam al-mithāl (Realm of images) from the Perspective of Islamic Philosophy

In the Metaverse, where all the technologies developed to date have come together and reached their peak, it has become possible for people to perform their actions such as co-existing, socializing, and exchanging values through a network, independent of the records of the physical world. This situation necessitates the discussion of the subject in the fields of human sciences and philosophy, as well as the problems that arise in the technical and cognitive areas. In this study an interpretation of the nature of the Metaverse has been made from the perspective of Islamic philosophy by discussing the possibility of man's constructing his own the ʻĀlam al-mithāl (realm of images) by activating the creative imagination in human beings. Because Metaverse is a very current and new issue, the limited number of academic studies on it and in limited areas such as technology, tourism, psychology, and the lack of sufficient studies on the Metaverse's claim to be a metaphysical universe, despite its claim to be a metaphysical universe, show the importance of this research. In addition, it is expected to gain new horizons to determine how to deal with the problem, especially within the framework of Islamic philosophy, which claims to be current and dynamic, and to guide further studies and new approaches to the literature of Islamic philosophy. The aim of this study, which talks about the possibility of the mentioned virtual world to meet the need for a metaphysical universe for humanity existing in the physical world, is to examine how Islamic philosophy, on the grounds of its historical background, can meet a current problem. Therefore, in this study, to determine the view of Islamic philosophy on the Metaverse and to determine the position of the Metaverse in this philosophy, the Metaverse, which is described as the "Twin World", is compared with the ʻĀlam al-mithāl, which is accepted by Islamic philosophers such as Suhrawardi, Mulla Sadra and Sufi thinkers such as Ibn Arabi. In the study, the origin of the Metaverse was briefly mentioned; its structure, features, and functions were examined, and its similarities with the ʻĀlam al-mithāl, which Islamic philosophers accept, were discussed. For this, the limited literature on the Metaverse has been examined and compared with the information in the studies dealing with the ʻĀlam al-mithāl. In conclusion of this comparison, it has been understood that both cannot have a single truth and that the Metaverse cannot be accepted as an imaginary realm cosmologically located between the Matter and Spirit Realms. However, it has been concluded that the Metaverse, as a reality that represents the

comprehension and imagination given to human beings and enables the evolution of their existence, can have an ontological value as much as the ʻĀlam al-mithāl and that this digital mirror world can shed light on people living in the physical world to comprehend the ʻĀlam al-mithāl.

Keywords: Islamic Philosophy, ʻĀlam al-mithāl, Metaverse, Twin World, Suhrawardī, Ibn al-ʿArabī, Mullā Ṣadrā

İbn Sînâ Felsefesinde Nedensellik ve Olağanüstü Hadiselerin Sırları

Sümeyye Bayır Taşdemir (Doktora Öğrencisi)
Sakarya Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-9683-467X

Bu tebliğin amacı Aristoteles'ten tevarüsle gelen ve duyulur niteliklere dayalı bir anlam dünyasının ve bu dünyada yer olan fakat doğa ile açıklanamayan olayları aklın sınırları dışında tutan geleneğe karşı İbn Sînâ'nın olağanüstü olayların da tabiat ile açıklanabileceğini iddiasını ele almaktır. Bu doğrultuda İbn Sînâ felsefesinde nedensellik ve olağanüstü hallerin sırları ayrı ayrı incelenmiştir. Metin analizi yöntemi ile şekillenen çalışmamız İbn Sînâ'nın eserleri ve İbn Sînâ hakkında yazılan ikincil akademik çalışmalara odaklanmaktadır. Olağanüstü hadiseler denilerek tabiatta yeri olmadığı düşünülen hadiselerin tabiat ile ilişkisi değerlendirilmiştir. Bu çerçevede tebliğ iki bölüm ve bir değerlendirme kısmından oluşmaktadır. İlk bölümde İbn Sînâ felsefesinde nedensellik ve tabiat, ikinci bölümde İbn Sînâ felsefesinde olağanüstü hadiselerin sırları ve son kısımda ise bu açıklamalar ışığında İbn Sînâ felsefesinin bilimsel gerçekliğe sunmuş olduğu akli izahların bir değerlendirmesi yer almaktadır. Araştırmada İbn Sînâ felsefesinde nedensellik bölümü Fizik ve Metafizik eserleri temel alınarak açıklanmıştır. Bunun yanında ikincil kaynaklardan da faydalanılmıştır. İbn Sînâ'nın olağanüstü hadiselerin tabiat ilişkisi ile bağlamı el-İşârât ve't-Tenbîhât eserindeki iddiaları ile şekillenmiştir. Eserde İbn Sînâ bu konuyu özel bir başlık halinde incelemektedir. Olağanüstü hadiselerin doğal nedensellik bağlamında açıklanabileceği iddiası ise yine bu kısımda vurgulanmaktadır. Ancak İbn Sînâ'nın olağanüstü hadiseleri açıklamak için kullanmış olduğu terimler ve eserinde yer verdiği bölüm göz önüne alındığında iddiasından farklı sonuçlara ulaşılmaktadır. İbn Sînâ arifin uzun süre aç kalabilmesini dahi tabiatın bilinen yollarından olduğunu vurgulamaktadır. Konunun arifler üzerinden ilerlemesi ve her halin tabiata dayalı bir yolunun olması iddia edilmektedir. Buna binaen yapılan araştırmanın İbn Sînâ'nın mistik bir filozof mu, akılcı bir filozof mu olduğuna dair yorumlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın sonucunda ise İbn Sînâ'nın olağanüstü hadiseleri akıl ile izah ettiğini ifade etse de mistik bir anlayışın izlerini taşımakta olduğu da görülmektedir. İbn Sînâ eserlerinde özel olarak nedensellik konusunu incelediği kısımlar varlık üzerine şekillenirken, olağanüstü hadiseler de nefsin özelliklerine göre açıklamalar yapılmaktadır. Nefs ve beden ilişkisini olağanüstü hadiselerin izahın için kullanmaktadır. Nedensellik ile ilişkisini ele aldığımız olağanüstü hadiselerin vahiy, nübüvvet, mucize, rüya gibi farklı konularda özel olarak ele alınıp incelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Felsefesi, İbn Sînâ, Nedensellik, Olağanüstü Hadisler, Akıl

Causality and the Secrets of Extraordinary Events in the Philosophy of Ibn Sīnā (Avicenna)

This paper aims to discuss Ibn Sīnā (Avicenna)'s claim that extraordinary events can also be explained by nature, as opposed to a world of meaning inherited from Aristotle and based on sensible qualities and the tradition that excludes events that take place in this world but cannot be explained by nature. In this direction, the secrets of causality and extraordinary states in the philosophy of Avicenna were examined separately. Our study, which is shaped by the text analysis method, focuses on the works of Avicenna and secondary academic studies written about Avicenna. The relationship of the events that are thought to have no place in nature, called extraordinary events, with nature has been evaluated. In this context, the paper consists of two parts and an evaluation part. In the first part, causality, and nature in the philosophy of Avicenna, in the second part, the secrets of extraordinary events in the philosophy of Avicenna, and in the last part, an evaluation of the rational explanations presented by the philosophy of Avicenna to scientific reality in the light of these explanations. In the research, the causality section in the philosophy of Avicenna is explained based on the Physics and Metaphysics works. In addition, secondary sources were also used. The relationship between nature and the context of extraordinary events is shaped by the claims of Ibn Sīnā in his work al-Isharat wa'l-tanbihat. In the work, Avicenna examines this subject under a specific title. The claim that extraordinary events can be explained in the context of natural causation is also emphasized in this section. However, considering the terms that Ibn Sīnā used to explain extraordinary events and the chapter he included in his work, different results are obtained from his claim. Ibn Sīnā emphasizes that it is one of the known ways of nature that even the savant can stay hungry for a long time. It is claimed that the subject proceeds through the wise and that every situation has a natural way. Based on this, it is thought that the research will contribute to the interpretations of whether Avicenna is a mystical or rational philosopher. As a result of the research, although Ibn Sīnā states that he explained extraordinary events with reason, it is seen that he also bears traces of a mystical understanding. While the parts of Ibn Sīnā's works in which he examines explicitly the issue of causality are shaped by existence, explanations are made according to the characteristics of the soul in extraordinary events. He uses the relationship between soul and body to explain extraordinary events. It is thought that the extraordinary events we deal with concerning causality should be handled and examined in different subjects such as revelation, prophecy, miracle, and dream.

Keywords: Islamic Philosophy, Ibn Sīnā (Avicenna), Causality, Extraordinary Events, Reason

Sosyoloji

Din Referanslı Hareketlerin Sosyo-Politik Bağlamda Karşılaştırması: Evanjelizm ve Gülenizm (FETÖ) Örneği

Dr. Muhammed Yamaç
Bartın Üniversitesi, İslami ilimler Fakültesi
https://orcid.org/0000-0003-2215-4492

Din, toplumsal, siyasi, kültürel, ekonomik vb. birçok açıdan fonksiyoneldir. Din kimi zaman bir hareketin/grubun inşasında temel faktördür. Kimi zaman bir hareketin tutkalı işlevi görmektedir. Bununla birlikte din, bazen de hareket(ler)in gelişim seyrinde son derece etkili ve kritik olmaktadır. Önemli ve oldukça etkili bir toplumsal olgu olması hasebiyle din, özellikle dinden beslenen/güç alan hareketlerin sosyo-politik paradigmasında üstlendiği işlev hayati bir boyut kazanabilmektedir. Çalışmaya konu olan Evanjelizm ile Gülenizm* (Fetullahçı Terör Örgütü: FETÖ) kökende dinin temel faktör veya referans olduğu bu hareketlerdendir. Hıristiyanlık bağlamında Protestan mezhebi içerisinde ortaya çıkan Evanjelizm ile İslâmî öğreti ve argümanları işlevsel kılan Gülenizm, referans aldıkları dinî gelenekten farklılaşan ve yabancılaşan sosyo-politik tutum açısından benzeşen yönleriyle oldukça dikkat çekmektedir. Bu çerçevede her iki hareketin kuruluş ve gelişim seyri, yapılanmaları ve ulusal ve küresel ölçekli sosyo-politika, hedef, söylem, faaliyet ve stratejiler bakımından birtakım benzerlikler veya paralellikler taşıdıkları ortaya çıkmaktadır. Çalışma, söz konusu hareketlerin salt benzerlik bağlamını sosyo-politik çerçevede ortaya koymaya odaklanmaktadır. Evanjelizm ile Gülenizmin arasındaki benzerliklere yönelik bulgular, veriler veya argümanlar ortaya koyulurken din sosyolojisinin yöntem ve bakış açısından yararlanılmaktadır. Bu kapsamda nitel yöntem tekniklerinden biri olan ve dolaylı gözlemle gerçekleştirilen dokümantasyon tercih edilmiştir. Dokümanlar üzerine yapılan dolaylı gözlemle ilk başta konu kapsamındaki dokümanlar taranmış, ilgili kısımlar tasnif edilmiş ve sonrasında tüm veriler/bulgular sistematik bir çerçeveye oturtulmuştur. Gülenizm ve Evanjelizmin benzerliklerine dair elde edilen bu sistematik veriler/bulgular, anlayıcı bir yaklaşım, sosyolojik bir bakış ve karşılaştırmalı analizlerle ortaya konulmuştur. Bununla birlikte din referanslı hareketler, Gülenizm ve Evanjelizmin karşılaştırması ve salt benzer veya paralel özellikleriyle sınırlandırılmaktadır. Çalışmada; Evanjelizm ve Gülenizm sosyo-politik bağlamda

hangi açıdan benzerlikler veya paralellikler ihtiva etmektedir? Hareketler, kuruluş, gelişim seyri, yapılanmaları ve metodolojik perspektifi bakımından ne tür benzerliklere sahiptir? Hareketler, ulusal ve küresel ölçekte sosyo-politika, söylem, faaliyet, hedef ve stratejiler bakımından ne tür benzerlikler veya paralellikler taşımaktadır? sorunsalı etraflıca irdelenerek analiz edilmektedir. Bu noktada din sosyolojisi alanında dinî hareketlerin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi veya analiz edilmesinin önem arz etmesi ve bu bakış açısının ilgili literatüre katkı sağlayacağının düşünülmesi, çalışmanın özgünlüğünü ve önemini ortaya koymaktadır. Nitekim dinî hareketlerin farklılıklarının veya benzerliklerinin ortaya koyulması, dinî hareketler/gruplar sosyolojisine çok boyutlu bir görünüm ve perspektif kazandırmakla birlikte bu anlamdaki bir ihtiyaca da karşılık gelebilmektedir. Çalışmada temel olarak ulaşılan Gülenizm ve Evanjelizmin birçok açıdan benzer yapıda olduğu sonucu temellendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Din Referanslı Hareketler, Benzerlikler, Evanjelizm, Gülenizm, FETÖ

* *10 Soruda 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Fetullahçı Terör Örgütü*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2016.

Comparison of Religion-Referenced Movements in Socio-Political Context: The Example of Evangelism and Gulenism (FETO)

Religion, social, political, cultural, economic etc. It is functional in many ways. Religion is sometimes the main factor in the construction of a movement/group. Sometimes it functions as the glue of a movement. However, religion is sometimes extremely influential and critical in developing movements. Since religion is an important and highly effective social phenomenon, the function it assumes in the socio-political paradigm of movements fed/powered by religion can gain a vital dimension. Evangelicalism and Gulenism* (Fetullah Terrorist Organization - FETÖ), which are the subject of the study, are among these movements in which religion is the main factor or reference. Evangelism, which emerged in the Protestant sect in the context of Christianity, and Gulenism, which made Islamic teachings and arguments functional, draw attention to their similar aspects in terms of socio-political attitudes that differ and alienate from the religious tradition they refer to. In this context, it is revealed that both movements have some similarities or parallels in terms of establishment and development course, structuring and national and global scale socio-politics, goals, discourses, activities, and strategies. The study focuses on revealing the püre similarity context of the movements in question within the socio-political framework. The method and point of view of the sociology of religion are used while presenting the findings, data, or arguments for the similarities between evangelism and Gulenism. In this context, documentation, one of the qualitative methods of indirect observation, was preferred. With the indirect observation made on the documents, the documents within the scope of the subject were first scanned, the relevant parts were classified, and then all the data/findings were placed in a systematic framework. These systematic data/findings about the similarities between Gulenism and Evangelicalism have been put forward with an understanding approach, a sociological perspective, and comparative analysis. In addition, religious-referenced movements are limited to the comparison of Gulenism and Evangelicalism and their only similar or parallel features. In the study, In what ways do evangelicalism and Gulenism have similarities or parallels in the socio-political context? What similarities do movements have in terms of establishment, course of development, structuring, and methodological perspective? What kind of similarities or parallels do the movements have in terms of socio-political, discourse, activities, goals, and strategies on a national

and global scale? Problematic is analyzed in detail. At this point, the importance of comparative evaluation or analysis of religious movements in the field of sociology of religion and the thought that this perspective will contribute to the relevant literature reveals the originality and importance of the study. As a matter of fact, revealing the differences or similarities of religious movements gives a multidimensional appearance and perspective to the sociology of religious movements/groups and can also correspond to a need in this sense. The study is based on the conclusion that Gulenism and Evangelicalism are similar in many aspects.

Keywords: Sociology of Religion, Religious Referenced Movement, Similarities, Evangelism, Gulenism, FETÖ.

* *10 Questions to Understand July 15 Coup Attempt and the Fetullah Terrorist Organization*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2016.

Engelliliğe Bakışın 2010 Yılı Sonrası Yayımlanan Türk Televizyon Dizileri Bağlamında Değerlendirilmesi

Emine Karakurt (Sosyolog)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-2147-251X

Genel olarak medya özel olarak da televizyon dizileri toplumun düşünce yapısı üzerinde etkilidir. Medyanın neredeyse toplumun tümü üzerinde küçümsenemeyecek bir etkisinin olduğu bilinmektedir. 05.11.2021 ve 01.06.2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu çalışmada toplumsal olarak engellilik olgusuna bakış üzerinde 2010 yılı sonrası yayımlanan bazı televizyon dizilerinin etkisi incelenmiştir. Yapılan incelemelerde kuramsal olarak Goffman'ın Damgalama teoremi merkeze alınarak dizilerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu değerlendirmede gerçek hayattan esinlenilerek yazılan rollerde engelli karakterlere hangi şekilde yer verdikleri incelenmiştir. Dizilerdeki rollerin gerçek hayatla farklı olabileceği gerçeği bulunsa da Türk televizyon izleyicisinin dizilerdeki bu rollerden etkilendikleri ve kendi yaşamlarıyla eşleştirdikleri gözlemlenmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma içerisinde Türk televizyon dizileri bağlamında yapılan değerlendirme için araştırma deseni olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Örneklem olarak Çukur, Camdaki Kız, Güllerin Savaşı, Öyle Bir Geçer Zaman Ki, Leyla ile Mecnun dizileri seçilmiştir. Dizilerin seçiminde izlenme oranları, engelli karakterin varlığı ve 2010 yılı sonrası yayınlanmış olması dikkate alınmıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle televizyon dizilerinin engellilere bakışının sorunsal olduğu tespit edilmiştir. Engelli karakterlerin dizilerde diğer oyunculara göre daha az sayıda sahnesi bulunmaktadır ve engelli karakterler yan roldedir. İncelemeye konu olan dizilere detaylı olarak bakıldığında ruhsal ya da bedensel olarak çok güçsüz gösterilen engelli karakter ya intihar ederek ya da öldürülerek diziden birkaç bölüm sonra çıkarıldığı görülmektedir. Dizilerin tamamında engelli karakter erkektir ve kadın engelli karakter bulunmamaktadır. Oysa toplumumuzda erkek ve kadın engelli şahsiyetlerin bulunduğu bilinmektedir. Bu noktada bir cinsiyet farkı da gözlemlenmemektedir. Aynı zamanda dizilerde engelli olan erkek karakter duygusal olarak da yalnız ve muhtaç gösterilmektedir. Öyle Bir Geçer Zaman Ki dizisinde engelli karakterin âşık olduğu kadın, engelli karakteri değil onun dizide sağlıklı ve güçlü gösterilen abisine aşıktır. Karmaşık ilişkiler ortasında sık sık gösterilen engelli karakter

yalnız kalan ve bu yüzden ruhsal olarak problemli olan biri şeklinde anlaşılabilmektedir. Camdaki Kız, Çukur, Leyla ile Mecnun, Güllerin Savaşı dizilerinde ise engelli karakterin sahneleri bedensel olarak sağlıklı karakterlere göre daha azdır. Bu durum engelli bireylerin medyada yanlış çıkarımlara sebep olabilecek şekilde ve sağlıklı bireylere göre daha az roller ile temsil edildiğini göstermektedir. Bu durumların izleyici tarafından engelliliğin daha farklı olarak algılanabilmesine veya değerlendirilebilmesine ve toplumsal olarak engellilere bakışta oluşabilecek olumsuzluklara zemin hazırladığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Medya Sosyolojisi, Engelli, TV Dizisi, Damgalama

Evaluation of Disability Perspective in the Context of Turkish Television Series Broadcast After 2010

The media in general and television series, in particular, are influential on the mentality of the society. It is known that media have an undeniable influence on almost all of society. In this study, which was conducted between 05.11.2021 and 01.06.2022, the effect of some television series published after 2010 on the social disability phenomenon was examined. In the examinations, theoretically, the evaluation of the sequences was made by taking Goffman's Stigma theorem to the center. In this evaluation, it was examined how they included disabled characters in roles inspired by real life. Although there is the fact that the roles in the TV series can be different from real life, it has been observed that Turkish television viewers are influenced by these roles in the TV series and match them with their own lives. The study was carried out using the qualitative research method. Content analysis method was used as a research design for the evaluation made in the context of Turkish television series in the research. As samples, the TV series Çukur, Camdaki Kız, Güllerin Savaşı, Öyle Bir Geçer Zaman Ki, Leyla ile Mecnun were chosen. In the selection of the series, the viewing rates, the presence of the disabled character, and the publication after 2010taken into account. Based on the findings, it has been determined that the view of the television series towards the disabled is problematic. Disabled characters have fewer scenes in the series than other actors. And disabled characters are in supporting roles. When we look at the TV series that are the subject of the study in detail, it is seen that the disabled character, who is shown to be very weak mentally or physically, was removed after a few episodes by either committing suicide or being killed. In all the series, the disabled character is male, and there are no female disabled characters. However, it is known that there are male and female disabled persons in our society. At this point, no gender difference is observed. At the same time, the disabled male character in the series is shown emotionally alone and needy. The woman with whom the disabled character falls in love in the TV series Öyle Bir Geçer Zaman Ki not in love with the disabled character but with her brother, who is shown to be healthy and strong in the series. The disabled character, which is often shown in the middle of complex relationships, can be understood as someone who is alone and therefore has a mental problem. On the other hand, the scenes of disabled characters in the TV series Çukur, Camdaki Kız, Güllerin Savaşı, Öyle Bir Geçer Zaman Ki, Leyla ile

Mecnun are less than those of physically healthy characters. This situation shows that disabled individuals are represented in the media in a way that may cause false inferences and with less roles than healthy individuals. It is thought that these situations pave the way for the audience to perceive or evaluate disability differently and for the negative aspects that may occur in the social view of the disabled.

Keywords: Sociology, Media Sociology, Disabled, TV Series, Stamping

Max Weber Sosyolojisi: Anlama Yöntemi Üzerine Tartışmalar

Doç. Dr. Ahmet Özalp

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

https://orcid.org/0000-0003-3134-3084

Sosyoloji bilimini sistematikleştiren Weber, toplumsal eylemin araştırılması sürecinde kullanılabilecek olan anlama yöntemini sosyolojiye kazandırmıştır. Pozitif bilimlerin metodolojilerinin sosyal bilimlere egemen olduğu dönemde Alman idealizminden de etkilenen Weber, William Dilthey'in fikirlerinden hareketle anlama yöntemini sosyolojik araştırmalara uygun hale getirmiştir. Araştırma üzerinde çok sayıda fikir ayrılıkları olan anlama yöntemini yaşanan tartışmalar temelinde analiz edip literatüre yeni bir bakış açısı kazandırması açısından önemlidir. Bu çalışmanın temel amacı anlama yöntemi üzerine literatürdeki analizlere değinerek anlama yöntemini sosyolojik açıdan daha anlaşılabilir kılmaya çalışmaktır. Araştırma literatür tarama yöntemine uygun olarak hazırlanmış Weberyen literatür taranarak genişletilmiştir. Bu çalışma, literatürün zenginliği nedeniyle Weber'in anlama yöntemini kullandığı birtakım eserlerle sınırlandırılmıştır. Araştırma için seçilen eserler "Protestan ahlakı ve kapitalizmin ruhu", "Sosyal bilimler metodolojisi", "Din sosyolojisi" olarak belirlenmiştir. Bu eserlerin seçilmesinin nedeni Weber'in anlama yöntemini kullandığı başlıca kaynaklar olarak sosyoloji literatüründe kabul edilmesidir. Araştırma sonucunda Weber'in anlama yöntemini direk gözlemsel ve açıklayıcı anlama olarak ikiye tipe ayırdığı bulgulanmıştır. Ek olarak, anlama yöntemi için temel iki tanım kullanılmıştır. Bu tanımlar, insan davranışlarının empatik analizi ve araştırmacının kendisini başkasının yerine koyarak çalışmalarına yön vermesi şeklinde yorumlanmıştır. Weber'in anlama yöntemini kullanmayı seçmesinin ana nedenlerini, pozitif bilimlerin hâkim olduğu bilimsel yöntemlere bir eleştiri getirip sosyal bilimlerin kendine ait araştırma yolunu oluşturma, yorumlayıcı ve gözleme dayalı araştırma yöntemini sosyolojiye kazandırma, Dilthey'in felsefi yaklaşımını bilimsel bir düzleme oturtma ve tarihsel araştırmaların toplumsal eylem açısından analizinde kullanılabilecek bir yöntem arayışında olması oluşturmaktadır. Son olarak, Weber anlama yöntemini belirli ideal tipler üzerinden kullanmış ve ideal tiplerin oluşturulmasında anlama yönteminin başlıca yol olarak seçmiştir. Anlama yönteminin sosyolojik çalışmalara bir yol çizmesi gerektiğine ek olarak anlama yönteminin sadece konunun akıl ile kavranmasını ifade etmediğine de ulaşılmıştır. Anlama yöntemi bu bakımdan çalışmacılara geniş bir yöntem yelpazesi sunarken pozitif bilimlerin sosyal bilimler üzerindeki etkisinin kırılması açısından da etkili olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Anlama, Max Weber, Yöntem, Toplumsal Eylem

Sociology of Max Weber: Discussions on the Method of Understanding

Weber, who systematized the science of sociology, brought the understanding method that can be used in social action research to sociology. Influenced by German idealism during the period when the methodologies of positive sciences dominated social sciences, Weber made the method of understanding suitable for sociological research based on the ideas of William Dilthey. This research is essential in providing a new perspective to the literature by analyzing the method of understanding, which has many disagreements based on the debates. The main purpose of this study is to try to make the understanding method more comprehensible sociologically by referring to the analyzes in the literature. The research was prepared following the literature review method and expanded by scanning the Weberian literature. Due to the richness of the literature, this study is limited to several works in which Weber uses the method of understanding. The works selected for the research were determined as “Protestant ethic and the spirit of capitalism”, “Methodology of social sciences”, and “Sociology of religion”. The reason for choosing these works is that they are accepted in the sociology literature as the main sources for which Weber's understanding method is used. As a result of the research, it was found that Weber's understanding method was divided into two types such as direct observational and explanatory understanding. In addition, two basic definitions are used for the understanding method. These definitions have been interpreted as an empathic analysis of human behavior and directing the researcher's work by putting himself in someone else's shoes. The main reasons for Weber's choosing to use the understanding method are to criticize the scientific methods dominated by the positive sciences, to create his research path of the social sciences, to bring the interpretive and observational research method to sociology, and to put Dilthey's philosophical approach on a scientific plane. In addition, it is the search for a method that can be used in analyzing historical studies in terms of social action. Weber used the understanding method over certain ideal types and chose the understanding method as the main way to create ideal types. As a result, in addition to the fact that the method of understanding should set a path for sociological studies, it has also been reached that the method of understanding does not only express the understanding of the subject through the mind. While the method of understanding offers a wide range of methods to the researchers in this respect, it has also been effective in breaking the effect of positive sciences on social sciences.

Keywords: Sociology, Understanding, Max Weber, Method, Social Action

Barış İnşası Çalışmalarının Din Sosyolojisi Bakış Açısından Değerlendirilmesi

Arş. Gör. Mehmet Emin Sarıkaya (Doktora Öğrencisi)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-7550-4727

Barış inşası kavramı literatüre 1992'de dönemin BM genel başkanı Boutros Boutros-Ghali tarafından kaleme alınan 'An Agenda for Peace' raporuyla literatüre girmiştir. Kavram, klasik çatışma çözümü misyonlarına ek olarak uzun süreli olarak çatışmış tarafların ortak değerler üzerinden yeniden bir toplum inşa etmesinin kültür, eğitim, hukuk vb. boyutları ile sürdürülebilir barışın sağlanmasını kapsar. Bu bağlamda çalışmanın temel problemi, barış inşası kavramının din sosyolojisi bakış açısı ile değerlendirilmesidir. Sosyolojik olarak dinin boyutları ve dinden kaynaklı toplumsal gruplar barış inşası ve din ilişkisinde kesişim kümesidir. Bu yönüyle barışı yeniden tanımlayan, barışın aktörlerini çeşitlendiren, çözüm veya engel teşkil eden toplumsal olgu olarak din ve barış ilişkisinin ortaya konulması önem arz etmektedir. Şiddetin, çatışmanın ve barışın kaynağından, aktörlerinden bahsedilebilir. Burada aktör kavramı ile çatışan kişiler veya gruplar kastedilir. Bu yönüyle çatışma ve barış süreçlerine dair yapılacak bir araştırmanın kapsamı hem bireysel hem de toplumsal yönleri ihtiva eder. Bu çerçevede çalışmanın amacı din sosyolojisi biliminin barış ve din ilişkisi boyutuyla barış inşası çalışmalarına hangi katkıları sunabileceğini tartışmaktır. Sosyal bilimler bireye ve topluma dair sistematik incelemeler vasıtası ile aynı zamanda çatışmanın kaynağına dair görüşlerde ileri sürmektedirler. Din sosyolojisi bilimi ise dinin tanımı, dindarlığın boyutları, sekülerleşme, küreselleşme, toplumsal değişme vb. gibi toplumun ve dinin ilişkiye girdiği noktalarda gerçekleştirdiği araştırmalar ve ortaya koyduğu bulgularla barışın inşa edilmesinde dinin rolünü anlayıcı veya açıklayıcı çalışmalarla betimler. Din, bir öğretiler seti oluşu, maneviyatın kaynağını teşkil etmesi, davranışı oluşturan pratik yanı, zihniyet oluşturan söylem geliştirme boyutu ve ötekini belirleyen sınırları ile kişilerin toplumsal pratiklerinde başat bir rol üstlenmektedir. Bu çerçevede kişiler, gruplar, kurumlar arasında ve toplumsal süreçler içerisinde ortaya çıkan çatışma temelli ilişkilerde dinin rolü doğal olarak din sosyolojisi disiplininin araştırma sahasına girmektedir. Sosyolojinin bir alt disiplini olan din sosyolojisi bilimi özellikle modernleşme süreçlerinde meydana gelen yatay ve dikey toplumsal değişimi sadece işlevselci bir perspektifle ele almamakta, sistematik din sosyolojisinin yöntemini takip ederek bu süreçlerde dinin toplumsal çatışmalardaki rolünü de incelemektedir. Mikro düzeyde kişiler

arası değer bazlı, orta düzeyde farklı dini grup, kurum aidiyetleri üzerinden ve makro seviyede ise uluslararası ve bölgesel silahlı çatışmalarda dinin rolünün anlaşılması çatışma araştırmalarında din sosyolojisinin misyonunun sınırları gün geçtikçe genişletmektedir. Çalışma, din sosyolojisi ve barış inşası ilişkisini nitel araştırma yöntemini takip ederek inceler. Barış inşası ve din ilişkisi ile ilgili literatürde yapılmış çalışmalar üzerinden değerlendirmeler gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Din, Barış, Çatışma, Barış İnşası

Evaluation of Peacebuilding Studies from the Perspective of Sociology of Religion

The concept of peacebuilding entered the literature in 1992 with the report 'An Agenda for Peace' written by the then UN General President Boutros Boutros-Ghali. In addition to the classical conflict resolution missions, the concept means that the parties who have been in conflict for a long time rebuild a society based on common values, culture, education, law, etc., encompasses the achievement of sustainable peace with its dimensions. In this context, the main problem of the study is to evaluate the concept of peacebuilding from the perspective of the sociology of religion. Sociologically, the dimensions of religion and social groups originating from religion are the intersection set in the relationship between peacebuilding and religion. In this respect, it is important to reveal the relationship between religion and peace as a social phenomenon that redefines peace, diversifies the actors of peace, and poses a solution or obstacle. The source and actors of violence, conflict, and peace can be mentioned. Here, the concept of actor refers to persons or groups in conflict. In this respect, the scope of research on conflict and peace processes includes both individual and social aspects. In this context, the study aims to discuss what contributions the sociology of religion can offer to peace-building studies with the dimension of the relationship between peace and religion. Social sciences also put forward views on the source of conflict through systematic studies of the individual and society. The science of sociology of religion, on the other hand, focuses on the definition of religion, dimensions of religiosity, secularization, globalization, social change, etc. It describes the role of religion in building peace with studies that understand or explain with the researches and findings that society and religion come into contact with. Religion assumes a dominant role in the social practices of individuals, as it is a set of teachings, the source of spirituality, its practical side that creates behavior, its dimension of discourse that creates a mentality, and its boundaries that determine the other. In this framework, the role of religion in conflict-based relations that arise between individuals, groups, institutions, and within social processes naturally falls within the research field of the discipline of sociology of religion. The science of sociology of religion, which is a sub-discipline of sociology, does not only deal with the horizontal and vertical social change that occurs in modernization processes with a functionalist perspective but also examines the role of religion in social conflicts in these processes by following the method of

systematic sociology of religion. Understanding the role of religion in international and regional armed conflicts at the macro level, based on interpersonal values at the micro level, different religious groups and institutional affiliations at the medium level, and the mission of the sociology of religion in conflict studies is expanding day by day. The study examines the relationship between the sociology of religion and peacebuilding by following the qualitative research method. Evaluations will be made on the basis of studies in the literature on the relationship between peacebuilding and religion.

Keywords: Sociology of Religion, Religion, Peace, Conflict, Peace Building

Erdemli Bireyin İnşası ve Özgecilik: Psikolojik Bir Değerlendirme

Dr. Süleyman Doğanay

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

https://orcid.org/0000-0003-2665-8479

Erdem, bireyin duygu ve davranışlarının bir örüntüsü; belli ve doğru bir biçimde hissetme, arzulama ve gerektiğinde eyleme geçme şeklinde tanımlanabilir. Erdem, düşünülmeden uygulanan alışkanlıktan ziyade, içinde bulunulan duruma uygun karşılığı akli ve vicdani bir yargıyla verebilmektir. Ahlak felsefesi bağlamında eylemlerin doğruluğu ya da yanlışlığı üzerine odaklanan "Kantçılar" ve "Sonuççular"ın aksine "Erdem Kuramcılar"ı karaktere odaklanmakta ve bireyin yaşamıyla bir bütün olarak ilgilenmektedirler. Erdem kuramcıları için asıl olan "Nasıl yaşamalıyım?" sorusudur ve buna verilmesi gereken yanıt, "Erdemlere sahip olmaya çalışarak" şeklinde olmalıdır. İslâm kültüründe erdemli bireyin ve toplumun inşasına çok önem verilir ve aslında İslam dininin temel gayesi de budur. Psikoloji ve onun bir dalı olan Din Psikolojisi literatüründe yapılan birçok çalışmada erdemli olmanın bireyin gelişimi ve kendini gerçekleştirme sürecinde önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Doğal bir iyilik sonucu başkası için yaşamak, başkalarını kendine tercih etmek manasında kullanılan özgecilik (diğerkâmlık), kimilerince en büyük erdemlerden biri olarak kabul edilirken kimilerince de psikolojik bir dengesizlik hali olarak görülebilmektedir. Bunun sonucunda diğerkâmlık, sosyopsikolojik açıdan bazen sağlıklı bir ruh hali bazen de nevrotik bir davranış olarak değerlendirilebilmektedir. Gerçek özgeciler (samimi diğerkâmlar) bir tehlike anında kendisini başkaları için feda edebilen, bunu da hiçbir beklenti içerisinde olmaksızın yerine getiren kişilerdir. Gerçekten içten gelerek yapılan ve sağlıklı addedilen davranış biçimine, profesyonel asker olmadığı halde savaşlara katılıp vatan ve din sevgisinden dolayı şehit olmak örnek gösterilebilir. Aslında nevrotik bir davranış veya marazi bir durum olan ama özgecilik kisvesi altında tezahür eden bazı davranış biçimleri de vardır. Gizli bencillik, bazen özgecilik gibi algılanabilmektedir. Dünyevi menfaatin devamını sağlamak ve/veya statü elde etmek amacıyla, özgecilik gibi görünen eylemin arkasında bireyin kendi menfaatine odaklanma niyeti yatmaktadır. Bu çalışma nitel desenli bir araştırmadır. Veriler, insanların genelde erdem, özelde özgecilik (diğerkâmlık) anlayışı bağlamında analize tabi tutulmuştur. Erdemli birey ve dolayısıyla erdemli toplumun inşasında asıl olanın, söylem ve eylem tutarlılığına sahip olunması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Amaç, insanlara veya bilim insanlarına bir hatırlatmada bulunup onlara bir farkındalık kazandırabilmek ve bilhassa psikoterapi sürecinde hem danışana hem danışmana farklı bir bakış açısı sunabilmektir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Erdem, Özgecilik, Psikoterapi, Ahlak Felsefesi

Construction of the Virtuous Individual and Altruism: A Psychological Evaluation

Virtue is a pattern of an individual's emotions and behaviors; It can be defined as feeling, desiring, and taking action when necessary. Virtue is being able to respond with a rational and conscientious judgment rather than a habit that is practiced without thinking. Contrary to the “Kantian” and “Consequentialists” who focus on the rightness or wrongness of actions in the context of moral philosophy, “Virtue Theorists” focus on character and are concerned with the life of the individual as a whole. The main question for virtue theorists is “How should I live?” is the question, and the answer that should be given should be “Trying to have the virtues”. In Islamic culture, great importance is given to the building of the virtuous individual and society; in fact, this is the main purpose of the religion of Islam. In many studies conducted in psychology and its branch, the Psychology of Religion literature, it has been concluded that being virtuous is an important factor in the development and self-realization process of the individual. Altruism, which means living for someone else as a result of a natural goodness, preferring others to oneself, is considered one of the greatest virtues by some. In contrast, it can be seen as a state of psychological imbalance by others. As a result, altruism can sometimes be considered as a healthy mood and sometimes as a neurotic behavior in terms of sociopsychology. True altruists (sincere altruists) are those who can sacrifice themselves for others in times of danger and do so without any expectation. Participating in wars and becoming a martyr because of the love of homeland and religion can be shown as an example of a truly sincere and healthy behavior. There are also some forms of behavior that are actually neurotic behavior or a morbid condition but manifest under the guise of altruism. Hidden selfishness can sometimes be perceived as altruism. The intention to focus on one's own interest lies behind the action that seems like altruism in order to ensure the continuation of worldly interests and/or to gain status. This study is a qualitative study. The data were analyzed in the context of people's understanding of virtue in general and altruism in particular. It has been concluded that the main thing in the construction of the virtuous individual and, therefore, the virtuous society is to have consistency of discourse and action. The aim is to remind people or scientists, raise awareness, and offer a different perspective to the client and the counselor, especially in the psychotherapy process.

Keywords: Psychology of Religion, Virtue, Altruism, Psychotherapy, Moral Philosophy

Ortaokul Öğretmenlerinin Göçmen ve Sığınmacı Öğrencilerle Yaşadıkları İletişim Sorunları: Ankara Keçiören Örneği

Zeynep Coşkun (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Gazi Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-7585-6677

Göç; genel anlamda insanların dini, iktisadi, siyasal ve diğer nedenlerden kaynaklı insan toplulukları ve gruplarının tamamı ya da belirli bir bölümünün yaşadıkları yerden başka bir yere geçmesi suretiyle yaptıkları hareketlilik olarak ifade edilmektedir. Bireylerin kendi yaşadıkları ülkeden ayrılarak başka bir ülkeye ya da bölgeye geçici ya da kalıcı olarak ikamet etmek amacıyla gelenlere göçmen, mülteci olduğu iddiası doğrultusunda yaşadığı ülkeyi terk eden ancak mültecilik statüsü henüz sonuçlanmamış kişiye sığınmacı denilmektedir. Bu çalışmanın konusu farklı nedenlerden kaynaklı olarak bulundukları yerden göç ederek Türkiye'ye gelen göçmen ve sığınmacı ailelerin çocuklarının okul ortamında öğretmenlerle yaşadıkları sorunların belirlenmesidir. Türkiye'de göçmen eğitimi başlangıçta hem Suriye'den gelen hem de yerel öğretmenler bir arada çalışarak eğitim süreci yönlendirilmeye çalışmış daha sonra Geçici Eğitim Kampları azaltılarak göçmen öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu resmi eğitim kurumları aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu çalışma ortaokul öğretmenlerinin göçmen ve sığınmacı öğrencilerle yaşadıkları sorunları tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Göçmen ve sığınmacı çocuklarla yaşanan sorunların tespit edilmesi hem çocuklar hem de bu çocuklara verilen eğitimin kalitesi açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmada nitel araştırma desenleri arasında yer alan durum çalışmasından faydalanılmıştır. Böylece ortaokul öğretmenlerinin göçmen ve sığınma öğrencilerle yaşandıkları iletişim sorunlarına ilişkin derinlemesine bilgi edinilmesi hedeflenmiştir**.** Araştırma için Ankara ilinde göçmen ve sığınmacı ailelerin sayısının fazla olduğu ve daha önce böyle bir çalışmanın yapılmadığı Keçiören ilçesi seçilmiştir. 2021-2022 eğitim öğretim yılında Ankara ili Keçiören ilçesinin farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip mahallerinden seçilen ortaokullarda görev yapan 40 ortaokul öğretmeni araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu Onayıyla ve MEB uygulama izni alınarak öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler Nitel araştırmalarda kullanılan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmaya katılan öğretmenlerin konuya ilişkin görüşlerine baktığımızda göçmen

ve sığınmacı öğrencilerle iletişim önemli bir sorun olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda iletişim sorunuyla ilgili öğretmenlerin görüşleri şu şekilde tespit edilmiştir: İletişim kuramayan öğrencilerle tercüman yardımı ile iletişime geçtiklerini, dil sorunundan dolayı öğrencilerin ders esnasında yönerge ve talimatları doğru şekilde algılayamadıkları, öğrencilerin ortama uyum sağlayamadıkları ve derse aktif katılım konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin iletişim sorunlarından kaynaklanan olumsuzluklarla ilgili ise öğrencilerin sınıf ortamına uyum sağlayamadıklarını, derse olan katılımlarının eksik olduğunu ya da hiç olmadığını, öğrencilerin bulundukları ortamdan kendilerini soyutladıklarını, iletişim kuramayınca ders dışı şeylerle uğraştıklarını, okul terklerinin ve devamsızlıkların arttığını ve akademik başarılarının olumsuz etkilendiğini söylemişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi, Göç, Göçmen, Sığınmacı, İletişim, Ankara, Keçiören

Communication Problems of Secondary School Teachers with Migrant and Asylum Seeker Students: The Case of Ankara Keçiören

In general, migration is expressed as the mobility of people through all or a certain part of human communities and groups because of religious, economic, political, and other reasons. People who leave the country they live in and come to another country or region for temporary or permanent residence are called migrants, and people who leave the country in which they live in line with the claim of being a refugee but whose refugee status has not been finalized yet are called asylum seekers. The present study aims to determine the problems experienced by the children of immigrant and asylum-seeking families, who migrated from their hometowns to Turkey for different reasons, with teachers in the school environment. In Turkey, migrant education was initially aimed at directing the education process by working together with Syrian and local teachers; then, the Temporary Education Camps were reduced, and the integration of immigrant students into the Turkish education system was provided through official education institutions. The present study was conducted to determine the problems that secondary school teachers face with immigrant and refugee students. Determining the problems experienced by immigrant and asylum-seeking children is very important for both children and the quality of education provided to these children. The case study design, among the qualitative research designs, was used in the study. In this way, it was aimed to obtain detailed information about the communication problems of secondary school teachers with immigrant and asylum students. Keçiören District, where the number of immigrant and asylum-seeking families is high in Ankara, and such a study has not been conducted before, was chosen for the study. A total of 40 secondary school teachers working in secondary schools selected from different socio-economic districts of the Keçiören district of Ankara in the 2021-2022 academic year constituted the study group. A semi-structured interview form was used as the data collection tool. The opinions of the teachers were obtained with the approval of the Gazi University Ethics Committee and the permission of the Ministry of National Education. The content analysis method designed for qualitative research was used in the study. In this context, when the opinions of the teachers participating in the study were evaluated, communication with immigrant and asylum-seeking students was expressed as an important problem. As a result of the study, the teachers' opinions on the communication problem were determined as follows. The teachers stated that they communicated with

students who could not communicate with the help of an interpreter, students who could not perceive the instructions correctly during the lesson because of the language problem, students who could not adapt to the environment and had difficulty in active participation in the lesson. About the negativities caused by the communication problems of the students, the teachers said that the students could not adapt to the classroom environment, their participation in the lesson was incomplete or none at all, students isolated themselves from the environment, they were dealing with extracurricular things when they could not communicate, the dropouts and absenteeism increased, and their academic success was affected negatively.

Keywords: Educational Administration, Migration, Immigrant, Asylum Seeker, Communication, Ankara, Keçiören

Afrika Çalışmaları

Güney Afrika'daki İlk Muvazzaf Osmanlı Başkonsolosu: Ohannes Majakyan Bey (1867-1941)

Dr. Halim Gençoğlu
Cape Town Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-4743-1698

Osmanlı Devleti'nin Güney Afrika'daki ilk muvazzaf diplomatı Ohannes Majakyan Bey, diplomatik hizmetlerinin yanı sıra Ermeni kökenli bir vatandaşın Türk-İslam imparatorluğunu temsil ederken ne kadar başarılı olabileceğini göstermiştir. Ohannes Bey'in Güney Afrika'da özellikle Balkan Savaşları'nda Osmanlı ordusu adına müslümanlardan ve hatta yahudilerden topladığı yardımlar Osmanlılık fikriyatının belki en müşahhas tezahürlerindendir. Ohannes Majakyan Bey'in Trablusgarp Savaşı'nda İtalyanlara karşı savaşan Türk ordusu için Güney Afrika müslümanlarından topladığı bağışlar Afrika'da Osmanlı Hilafet makamına duyulan saygının bir tezahürüdür. Ohannes Majakyan Bey'in Güney Afrika'da gazete manşetlerine yansıyan bu faaliyetleri onun Ermeni kimliğine değil liyakat esaslı bir yaklaşımla ülkesine hizmet ettiğinin en iyi örneklerinden biriydi. Osmanlı Devleti Sahra Altı'nda görev yapan ilk muvazzaf diplomatı Ohannes Majakyan Bey'den fevkelade yararlanmış ve onu hizmetlerinden ötürü defaatle mükafatlandırmıştı. Bu çalışmada Sahra-Altı Afrika'da Osmanlı bayrağını dalgalandıran ve bir diplomasi örneği veren Osmanlı Devleti'nin bir diplomatının faaliyetleri Güney Afrika ve Osmanlı arşiv belgeleri ışığında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afrika Çalışmaları, Güney Afrika, Osmanlı Devleti, Ohannes Majakyan Bey, Türk Başşehbenderliği

The First Active-duty Diplomat of the Ottoman Empire in South Africa: Ohannes Majakyan Bey (1867-1941)

The first active-duty diplomat of the Ottoman Empire in South Africa, Ohannes Majakyan Bey, showed how an Ottoman diplomat of Armenian origin can successfully represent the last Turkish-Islamic empire in his diplomatic services. Of course, it was the Ottoman Empire that gave him this confidence; however, an adaptation of Armenian minorities to the state was also about the loyality of Armenians, whom was called Millet-i Sadiqa in the Ottoman society. The donations that Ohannes Majakyan Bey collected from South African Muslims for the Turkish soldiers who fought against the Italians in the Tripoli War was a manifestation of the respect for the Ottoman Caliphate in Africa. Another important point was here is how a diplomat of Armenian origin properly represented the Ottoman State regardless ethnic and religious differences. The activities of Ohannes Majakyan, which were reflected in the newspaper headlines in South Africa, were best examples of serving his country with a merit-based approach above the Armenian identity. The Ottoman Empire took advantage of non-Muslim diplomats like Ohannes Majakyan Bey, who served in the Sub-Saharan region and rewarded him repeatedly. This paper aims to en-light the activities of Ouannes Majakyan Bey in the light of the archival documents in Turkey and South Africa.

Keywords: African Studies, South Africa, Ottoman Empire, Ohannes Majakyan Bey, Turkish Consul-General

Diyanet İşleri Başkanlığının Afrika Faaliyetleri

Mahmut Özdemir (Dış İlişkiler Genel Müdürü)

Diyanet İşleri Başkanlığı

Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye'nin son yıllarda uygulamaya koyduğu Afrika'ya açılım politikasına eşgüdümlü olarak ülkemizin tarihi ve kültürel zenginliklerinin tanıtılması, Afrika ülkeleriyle sosyal ve kültürel alanlarda iş birliğinin geliştirilmesi, ülkemizin dini alandaki özgün birikim ve deneyimlerinin Afrika'da yaşayan dindaşlarımızla paylaşılmasına yönelik çalışmalar yapmayı planlamıştır. Türkiye 2005 yılını "Afrika Yılı" ilan etmiş ve bu tarihten sonra Türkiye-Afrika bağları hem devlet eli hem de özel kurumların çabasıyla kuvvetlenmeye başlamıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı da bu kapsamda, Afrika ülkelerine yönelik ilki 2006, ikincisi 2011 ve üçüncüsü 2019 yılında Afrika Ülkeleri Müslüman Dini Liderler Zirvesi'ni gerçekleştirmiştir. 01-03 Kasım 2006 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilen birinci toplantı ile Afrika ülkelerinde yaşayan Müslümanlarla olan dini, tarihi ve kültürel bağların güçlendirilmesi ve ikili ilişkilerin geliştirilmesine yönelik önemli bir mesafe kaydedilmiştir. Söz konusu uluslararası toplantı ile kaydedilen gelişmelerin sürdürülmesi, eksikliklerin gözden geçirilerek bahse konu ilişkilerin daha ileri düzeylere taşınabilmesi için bu anlamlı faaliyetin ikinci ve üçüncüsü düzenlenmiştir. Söz konusu toplantılarda Afrika'da dini temsilciliklerin açılması, Afrika ülkeleri dini idareleri ile kurumsal ilişkilerin geliştirilmesi için karşılıklı olarak yapılması gerekenler, Afrikalı öğrencilere ülkemizde eğitim verilmesi, düzenlenen yardım organizasyonlarının değerlendirilmesi ve mezkur projelerin bütün kıtayı kapsayacak şekilde genişletilmesi, Başkanlık tarafından uygulamaya konulan Kardeş Şehir Projesi'nin uygulama alanının arttırılması, Afrika ülkelerinde yaşayan dindaşlarımızın doğru dini bilgiye ulaşmalarını temin etmek maksadıyla dini yayın ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için yapılacak çalışmalar ele alınmıştır. Başkanlığın Afrika'daki teşkilatlanma çalışmaları kapsamında ilk Din Hizmetleri Müşavirliği Moritanya'da 02 Temmuz 2014 tarihinde açılmış, aynı yıl Etiyopya ve Somali'de, 2015 yılında Tanzanya, Kenya, Nijerya ve Uganda'da, 2018 yılında Sudan, Kamerun ve Madagaskar'da, 2020 yılında Gana'da ve 2021 yılında Güney Afrika ve Çad'da temsilcilikler hizmete başlamıştır. Başkanlık ve Türkiye Diyanet Vakfı iş birliği ile Afrika ülkelerine yönelik hizmetler arasında Velaletle Kurban Organizasyonu, Ramazan Ayı Gıda Dağıtımı ve İftar Programları, Su Kuyusu ve Vakıf Çeşmeleri, Yetimhaneler, Camii, Kur'an Kursu ve Sağlık Ocağı yapımı benzeri projeler bulunmaktadır. Başkanlık, Afrika ülkelerine yönelik hizmet ve faaliyetlerinin en

önemli ayağını eğitim hizmetleri oluşturmaktadır. Türkiye'nin din eğitimi ve din hizmetleri alanlarındaki tecrübe ve deneyimlerinin bölge ülkeleriyle paylaşılması maksadıyla ülkemizdeki Kur'an Kursları, İmam Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakültelerinde eğitim almak üzere Afrikalı öğrencilere burs verilmesi ve Afrikalı din adamlarına Başkanlık eğitim merkezlerinde hizmetiçi eğitim verilmesi projeleri uygulanmaktadır. Bu hizmetlerin yanı sıra Başkanlık ve Türkiye Diyanet Vakfı iş birliği ile Afrika ülkelerine dini yayın gönderimi yapılmaktadır. Bu kapsamda Arapça, İngilizce ve Fransızca başta olmak üzere Mozambik, Zambiya ve Zimbabve'de konuşulan Çevaca ve Shonaca dillerinde; Doğu Afrika'da yaygın olan Svahilice, Lugandaca ve Somalice dillerinde basım ve dağıtım çalışmaları yürütülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afrika Çalışmaları, Din Eğitimi, Din Hizmetleri, Türkiye, Afrika, Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı, Din Hizmetleri Müşavirliği, Din Hizmetleri Müşaviri

The Activities of the Presidency of Religious Affairs in Africa

The Presidency of Religious Affairs has planned in line with Türkiye's policy of opening to Africa, which has been put into practice in recent years, to promote our country's historical and cultural riches, to develop cooperation with African countries in social and cultural fields and to share our country's unique religious knowledge and experience with our co-religionists living in Africa. Türkiye declared 2005 as the Year of Africa, and after this date, Türkiye-Africa ties started to get stronger with the efforts of state and private institutions. In this context, the Presidency of Religious Affairs held the Muslim Religious Leaders Summits of African Countries, the first in 2006, the second in 2011, and the third in 2019. With the first meeting held in Istanbul between 01-03 November 2006, necessary steps were taken to strengthen religious, historical, and cultural ties and develop bilateral relations with our Muslim brothers living in African countries. The second and third of this meaningful activity were organized to maintain the achievements and developments, review the deficiencies, and move the relations to a higher level. In these meetings, the opening of religious representations in Africa, the development of institutional relations with the religious administrations of African countries, the education of African students in our country, the evaluation of the aid programs organized, and the expansion of these projects to cover the whole continent, the development of the Sister City Project implemented by our Agency and the support of our co-religionists living in African countries are discussed. Our first Counseling Office was opened in Mauritania on 02/07/2014 within the scope of our Presidency's organizational efforts in Africa, in Ethiopia and Somalia in the same year, in Tanzania, Kenya, Nigeria, and Uganda in 2015, in Sudan, Cameroon, and Madagascar in 2018, and 2020 in Our representative offices started to operate in Ghana and South Africa and Chad in 2021. In cooperation with our Presidency and the Türkiye Diyanet Foundation, our services for African countries include Sacrifice (Qurban) Organization, Ramadan Food Distribution, Iftar Programs, Water Well, and Foundation Fountains, Orphanages, Mosque, Qur'ān Course, and Health Center construction. Educational services constitute the most critical pillar of our Presidency's services and activities for African countries. To share our country's experiences in religious education and religious services with the countries in the region, projects such as giving scholarships to African students to study at the Qur'ān Course, Imam Hatip High School, and Faculty of Theology in our country and providing in-service training to African İmams at the training centers of our Presidency are implemented. In addition to these services, religious publications

are sent to African countries in cooperation with our Agency and the Türkiye Diyanet Foundation. In addition to these services, religious publications are sent to African countries in collaboration with our Agency and the Turkish Religious Foundation. In this context, printing and distribution activities are carried out in Arabic, English, and French, as well as in Chewa and Shona, Swahili, Luganda, and Somali.

Keywords: African Studies, Religious Education, Religious Services, Africa, Turkiye, Presidency of Religious Affairs, Religious Services Consultancy, Religious Services Counselor

Yirminci Yüzyıl Batı Afrikalı Edebiyatçıların Şiirlerinde Toplumsal Meseleler

Dr. Mohamadou Aboubacar Maiga
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-7586-2754

Batı Afrika şiiri toplum hayatının birçok yönünü tasvir etmiş ve bu, Batı Afrika şairlerinden çoğunun kasidesine yansımıştır. Çünkü onların şiirleri, kendi hayatlarıyla ve toplumdaki insanların hayatlarıyla direkt bağlantılıdır. Batı Afrika'dan doğan Arap şiiri bu yöne büyük özen göstermiş, şairler bunu divanlarında ele almıştır. Sosyal şiir, tüm biçim ve yönleriyle toplumun hayatını aktarmaya ve çeşitli alanlarda insanların yaşamlarına ve onları ilgilendiren konulara değinmektir. Bu noktadan hareketle, bu araştırma -sosyo tarihsel yöntemi kullanmak suretiyle- Batı Afrika toplumunun sosyal hayatının detaylarını incelemeyi ve şiire etki eden etmenlere vakıf olmak gayesiyle, sosyal hayatı ele alan şiirsel metinleri inceleyerek, bireyler arası sosyal ilişkileri ve geleneklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çalışmanın önemi, Batı Afrika'da sosyal hayatın bazı yönlerini ve onun değişik tezahürlerini, sosyal yönlere temas eden şairlerin şiirlerini incelemek suretiyle tanımaya katkıda bulunmasından kaynaklanmaktadır. Bu araştırmamız şu iki soruya cevap vermektedir: Bölge edebiyatçılarının ele aldığı sosyal sorunların en önemlileri nelerdir? Sosyal şiir, Afrika toplumunun gerçeğini olduğu gibi yansıtmakta mıdır? Araştırma, şiir divanlarında bölge şairlerinin ele aldığı, olumlu ve olumsuz olgular dâhil olmak üzere birçok sosyal yöne değinmiştir. En önemli olumlu meseleler arasında ana-babaya iyilik yapma, ilim ve öğretmenlere saygı, kardeşlik ve sosyal dayanışma, adalet ve sosyal yardımlaşma gibi toplumda takdirle karşılanan davranışlar yer almaktadır. Sosyal şiirin mücadele ettiği olumsuz konu ve meselelere gelince, bunlar arasında yoksulluk, işsizlik, rüşvet, adaletsizlik, ahlakın bozulması, uyuşturucu kullanımı, ihanet konuları yer almıştır. Araştırma Batı Afrika bölgesinde bulunan 16 ülkeden Senegal, Mali, Nijer, Burkina Faso, Gana ve Benin ülkeleriyle sınırlandırılmıştır. Çünkü bu ülkelerde yazılan Arap şiiri bölgenin geri ülkelerinde yazılanlarından hem nicelik ve nitelik bakımından hem de üslup bakımından farklılık göstermektedir. Bu ülkelerde öne çıkan şairinin şiirlerini içermektedir. Aralarında Malili şair Yakup Dukure ve Amr Abdullatif Sâko, Senegalli şair Ticcân Gay, Davud Adekeleken ve Ticcanî el-Hac Mansur Sy, Burkina Fasolu şair Ghanami, Ganalı Şair Muhammed Reşat, Beninli şair Süleyman Maysûna ve Musa Babatandi ve Nijerli şair Ali el-Aselî gibi birçok seçkin şair de yer almaktadır. Bu şairlerin tercih edilmesi sebebine gelince, bunların bölgedeki diğer şairlere göre toplumsal meselelere daha önem vermiş bu meseleleri sık sık dile getirmiş olmalarıdır. Bununla beraber şiirleri oldukça sade bir dil ve hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Şiir, Batı Afrikalı Şairler, Toplumsal Meseleler

Social Issues in the Poems of Twentieth-Century West African Writers

West African poetry has depicted many aspects of the life of the community, and this is reflected in the odes of many West African poets. Because his poems are directly related to their own lives and the lives of people in society. West African Arabic poetry gave great importance to this aspect, and poets discussed it in their divans. Social poetry is to convey the life of society in all its forms and aspects, and to touch on the lives of people in various fields and the issues that concern them. From this point of view, this research -by using the socio-historical method - aims to examine the details of the social life of West African society and to reveal the social relations and traditions between individuals by examining poetic texts on social life. The importance of this work is due to the fact that it contributes to the recognition of some aspects and different manifestations of social life in West Africa by examining the poems of poets who touch on social aspects. This research answers two questions: What are the most important social issues addressed by the regional writers? Does social poetry reflect the reality of African society as it is? In the research, many social issues, including the positive and negative phenomena that the local poets dealt with in their poetry divans, were mentioned. Among the most important positive themes, there are behaviors that are appreciated in society, such as benevolence to parents, respect for science and teachers, fraternity and social solidarity, justice, and social assistance. As for the negative issues and problems that social poetry struggles with, these include poverty, unemployment, bribery, injustice, corruption, drug abuse, and betrayal. The research is limited to Senegal, Mali, Niger, Burkina Faso, Ghana, and Benin from 16 countries in the West African region. Because the Arabic poems written in these countries differ from those written in the rest of the region in terms of quantity, quality, and style. It contains poems of prominent poets from these countries. These include Malian poets Yacob Doucoure and Amr Abdulatif Sacko, Senegalese poets Tijan Gay, Davud Adekeleken, and Tijan al-Hac Mansur Sy, Burkina Faso poet Ghanami, Ghanaian poet Mohamad Rashad, Benin poets Sulaiman Maysuna and Musa Babatandi, and Niger poet Ali al-Ashly. There are many distinguished poets as for the reasons for the preference of these poets; they gave more importance to social issues compared to other poets in the region and frequently mentioned these issues. However, his poems were written in very plain language and syllabic meter.

Keywords: Literature, Poetry, West African Poets, Social Issues

Din Eğitimi

İlahiyat Alanında Yurt Dışında Lisansüstü Eğitim: ABD ve İngiltere Örneği

Doç. Dr. Emrah Kaya
Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
https://orcid.org/0000-0002-8889-5587

Günümüze kadar ulaşan tapınak ve sunak kalıntılarından anlaşıldığı üzere binlerce yıllık şehirlerde ve medeniyetlerde din, insan hayatının merkezindeydi. Bugün de aynı şekilde din, toplumların rotasını, devletlerin politikasını, insanlar arasındaki ilişkinin seyrini az veya çok etkileyen bir unsurdur. En seküler görünümlü toplumlarda bile din hukukun, eğitimin, sosyal politikaların hatta sağlık hizmetlerinin çerçevesi içerisinde tartışılmaktadır. Laikliğin ana yurdu Fransa'nın laikliği bile vaftiz edilmiş laiklik olarak nitelenirken dinin öneminin ihmal edilmesi imkânsızdır. Bu nedenle sosyal bilimler alanının en önemli ve kadim disiplinlerinden birisi din çalışmalarıdır, demek son derece isabetli olacaktır. Dinlerin kaynağının, tarihinin, içeriğinin, sınırlarının, insanlar ve toplumlar üzerindeki etkisinin ne olduğunu araştırmak ve bulguları, bilgileri insanlarla paylaşmak din çalışmalarının odağıdır. Bununla beraber din olgusu farklı yönlerine temas edilmek suretiyle farklı din çalışmaları disiplinlerince ele alınmaktadır. Bir dinin içeriğinin tespit edilmesi bir çeşit din çalışması metodunu gerektirirken aynı dinin insan üzerindeki etkisinin tespit edilmesi ise başka bir metodu gerekli kılmaktadır. Müstakil bir dinden bağımsız olarak din olgusunun mahiyeti tespit edilecekse de daha farklı bir metoda başvurmak gerekmektedir. Dinin farklı yönlerden ele alınma zorunluluğunun bir sonucu olarak din çalışmalarında çeşitli metotlar ortaya konulmuştur. Günümüzde eğitim alanında öncü olan ülkelerde birçok alanda olduğu gibi din çalışmaları alanında da metot farkı gözetilmiş ve ciddiye alınmıştır. Din çalışmaları yapan kurumlar bu farklılıklara istinaden farklı isimlendirilmiştir. Batı'yı esas aldığımızda bu isimleri Religious Studies, Theology, Divinity Schools, Seminaries ve Biblical Studies/Collages şeklinde sıralayabiliriz. Ülkemizde ise din çalışmaları İlahiyat Fakültesi, İslamî İlimler Fakültesi, Dinî Yüksek İhtisas ve Eğitim Merkezleri gibi isimler altında yapılmaktadır. Bu isimlendirmelerin en ideal şekliyle metot farklarına dayanması beklenmektedir. Böylece her kurumun din çalışmalarındaki sınırı ve sunduğu hizmetin niteliği netleşmiş olacaktır. Bu tebliğde ilk olarak

Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere örneği üzerinden din alanında sunulan lisansüstü eğitim hakkında metot ve içeriğe dair bilgiler verilecektir. İkinci olarak ülkemizdeki mezkûr kurumlarla kısa bir karşılaştırması yapılacaktır. Böylece bu tebliğ ile hem yurt dışında ilahiyat alanında lisansüstü eğitim almak isteyenlere fayda sağlamak hem de ülkemizin ilahiyat eğitiminin mevcut durumuna dair bilgi sahibi olmak isteyenlerin karşılaştırmalı bir şekilde meseleye yaklaşmasına imkân sağlamak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din, Teoloji, İlahiyat Eğitimi, ABD ve İngiltere Örneği, İslam Araştırmaları

Postgraduate Study Abroad on Theology: The Case of the USA and UK

Ruins of sanctuaries and altars prove that religion was at the center of human life in ancient cities and civilizations. Today, likewise, religion is an element that somewhat determines the route of societies, the politics of the states, and the course of relations among people. Even in some cultures that look very secular, religion is a part of debates in law, education, social policies, and even health services. While even the secularism of France, the homeland of secularism, is a kind of secularism baptized, it is impossible to ignore the significance of religion. Thus, it is entirely appropriate to say that the study of religion is one of the most important and oldest disciplines in the field of social sciences. The main focus of the studies of religion is to research the root, history, content, and borders of religions and their effect on individuals and societies, as well as to share findings with people. In addition, scholars assess the phenomenon of religion in various ways by touching on its different aspects. While determining a religion's content requires a method, determining the effects of the same religion on people requires another kind of method. If the aim is to determine the quiddity of the phenomenon of religion as independent from a specific religion, it requires quite another method. In other words, due to the need to consider religion through various aspects, different methods have appeared in the studies of religion. Today some countries that are pioneers in education consider the varieties of methods in studying religion, as they do in many fields. As a result of this kind of variety, institutions that deal with the study of religion have had different names. When we take the West as a basis, these names are such: Religious Studies, Theology, Divinity Schools, Seminaries, and Biblical Studies/Collages. As for our country, they are İlahiyat Fakültesi, İslamî İlimler Fakültesi, and Dinî Yüksek İhtisas ve Eğitim Merkezi. This kind of classification is expected to base on the different methods in an ideal way. In this way, we may clearly understand the limits and quality of educational services those institutions provide. In this presentation, firstly, there will be some information about the method and content of graduate education in studying religion in the USA and UK. Secondly, we will compare these institutions in the USA and UK with those in our country. This way, this presentation will be helpful to whoever wants to study religion in these countries and whoever wants to know comparatively about the present situation of studying religion in our country.

Keywords: Religion, Theology, İlahiyat Education, Theology Education, The Case of USA and UK

İlahiyat Alanında Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Eğitim: Almanya Örneği

Dr. Fatma Bayraktar Karahan
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-1624-9623

İslâm İlahiyatı alanında üniversite düzeyinde ilmî çalışmaların yapıldığı lisans ve lisansüstü eğitimin verildiği Batı ülkelerinden biri Almanya'dır. Almanya, ev sahipliği yaptığı beş milyondan fazla Müslüman nüfusu ve İslâm'a ilişkin oryantalistik çalışmalarda hayli köklü bir geleneğe sahip olması sebebiyle ayrı bir dikkati hak etmektedir. Buna ilaveten Türkiye'den 1960'larda başlayan iş göçü nedeniyle Türk asıllı Müslüman nüfusu ve 2010 tarihli Bilim Konseyi'nin tavsiye kararı ve Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı'nın finansal desteği ile açılan İslâm İlahiyat Merkezleri, tebliğimizde Almanya örnekliğini öne çıkarmaktadır. Almanya'da üç şekilde yapılanan bir İslâm İlahiyat eğitiminden bahsetmek mümkündür. İlki 1477 yılı gibi erken bir dönemde Tübingen Eberhard Karls Üniversitesi'nde Hristiyan teleolojisi bölümünün bir yan disiplini şeklinde kurulmuş bulunan Şark Enstitüsü yapılanmalarıdır. Oryantalist bakış açısı ile çalışmalar yapan Şarkiyat bölümleri yanında bugün 20'nin üzerinde üniversitede var olan "İslâm Bilimleri/Islamwissenschaft" bölümleri ve 2000'li yılların başında açılmaya başlayan hâlihazırda sayısı 7'yi bulan "İslâm İlahiyat Enstitüleri/Merkezleri" de üçüncü bir yapıdır. Tebliğimizde oryantalist bakış açısı ile şekillenen Şarkiyat bölümleri yerine İslâm Bilimleri bölümleri ve öncelikli olarak İslâm din dersi öğretmenleri ve din görevlisi yetiştirme amacı ile kurulan İslâm İlahiyatları üzerinde durulacaktır. İslâm Bilimleri, İslâmî Din Öğretimi, İslâmî Çalışmalar, İslâmî-dinî Çalışmalar, İslâmî Şark Çalışmaları, Asya Çalışmaları, Arap Çalışmaları, İran Çalışmaları, Türk Tarihi Çalışmaları, İslâm Dünyasının Dilleri ve Kültürleri, Dinî Bilimler şeklinde isimler alan farklı üniversite ve Yüksekokullarda lisans ve yüksek lisans programları bulunmaktadır. Ayrıca Modern İslâm Dünyası, Modern Çağda İslâm Dünyası, Arap-İslâm-Sami Çalışmaları, İslâm Dünyasının Çeşitliliği isimlerinde de yüksek lisans programları bulunmaktadır. Kuruluş amaçları, misyon ve müfredatlarına uygun olarak söz konusu fakültelerin İslâm İlahiyatına farklı katkılarının bulunacağı ve Türkiye'deki İlahiyat/İslâmî İlimler Fakülteleri ile karşılıklı ilişkilerinin olması gerektiği kabul edilmelidir. Tebliğimizde Almanya'daki İlahiyat eğitiminin İslâm Bilimleri ve İlahiyat Fakülteleri arasındaki farklar da dikkate alınarak Türkiye'deki İlahiyat eğitimine katkısı bağlamında ele alınması hedeflenmektedir. Akademisyen ve öğrencilerinin Müslüman olma şartının bulunmadığı İslâm

Bilimleri Bölümlerine karşın İslâm İlahiyat Merkezleri din görevlisi/imam yetiştirme amaçlarına uygun olarak akademik kadrosunu oluştururken Almanya'da dinî cemaat niteliği taşıyan yapıların görüşlerini dikkate almaktadır. Buna ilaveten öğretmenlik eğitimi veren bölümlerinde "mezhebe bağlı" bir eğitim vurgulanırken İslâm İlahiyat bölümlerinde "mezhepler üstü" bir eğitim vurgusu programlarında dikkat çekmektedir. Yine İslâm İlahiyatlarında İslâm Bilimleri bölümlerinden farklı olarak tefsir, Sistematik teoloji (temel teoloji, dogmatik, ahlak/etik, İslâmî ekümenizm), Tarihsel teoloji (sünnet, kelâm, mistisizm, felsefe vb.), İslâm hukuku ve hukuk metodolojisi, Pratik 'teoloji' ve Din Eğitimi alanlarının varlığı Bilim Konseyi tavsiyesine dayalı olarak mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Almanya, İslâm İlahiyatı, İslâmî İlimler, Şarkiyat, Müfredat

Undergraduate and Postgraduate Studies Abroad in Theology: The Case of Germany

Germany is one of the Western countries where undergraduate and graduate education is given at the university level in the field of Islamic Theology. Germany deserves special attention because of the more than five million Muslim population it hosts and because it has a well-established tradition in orientalist studies of Islam. In addition, the Muslim population of Turkish origin due to business immigration from Turkey that started in the 1960s, the recommendation of the Science Council in 2010, and the Islamic Theology Centers opened with the financial support of the Federal Ministry of Education and Research, highlight the example of Germany in our paper. It is possible to talk about an Islamic theological education in Germany that is structured in three ways. The first is the Oriental Institute, which was established as a sub-discipline of the Christian teleology department at the Eberhard Karls University of Tübingen as early as 1477. In addition to the Orientalist departments working with an orientalist perspective, the "Islamic Sciences/Islamwissenschaft" departments exist in more than 20 universities today and the "Islamic Theology Institutes/Centers," which started to be opened in the early 2000s, are the third structure. In our paper, we will focus on Islamic Sciences departments instead of Orientalist departments, which are shaped with an orientalist perspective, and Islamic Theology, which was established primarily to train Islamic religion teachers and religious officials. There are Bachelor's and Master's Degrees in different universities and colleges named Islamic Sciences, Islamic Religious Education, Islamic Studies, Islamic-Religious Studies, Islamic Oriental Studies, Asian Studies, Arabic Studies, Iranian Studies, Turkish History Studies, Languages and Cultures of the Islamic World, Religious Sciences. In addition, there are master's degree programs in the names of the Modern Islamic World, the Islamic World in the Modern Era, Arab-Islamic-Semitic Studies, and the Diversity of the Islamic World. It should be accepted that these faculties will have different contributions to Islamic Theology in accordance with their founding goals, mission, and curricula and that they should have mutual relations with the Faculties of Theology / Islamic Sciences in Turkey. Our communique aims to discuss the contribution of Theological education in Germany to Theological education in Turkey, taking into account the differences between the Faculties of Islamic Sciences and Theology. Despite the Islamic Sciences Departments, where academics and students do not have to be Muslim,

Islamic Theology Centers take into account the views of religious communities in Germany while forming their academic staff in accordance with the aims of training religious officials/imams. In addition, while a "denominational" education is emphasized in the departments that provide teacher education, a "supra-sectarian" education emphasis in Islamic Theology departments draws attention to their programs. Again, in Islamic Theology, different from Islamic Sciences departments, tafsir, Systematic theology (basic theology, dogmatics, ethics/ethics, Islamic ecumenism), Historical theology (sunnah, kalam, mysticism, philosophy, etc.), Islamic law and legal methodology, Practical 'theology' and Religious Education fields exist based on Science Council recommendation.

Keywords: Religious Education, Germany, Islamic Theology, Islamic Sciences, Orientalism

Azerbaycan'da İlahiyat Eğitimi

Doç. Dr. Behram Hasanov
Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü
https://orcid.org/0000-0002-0717-173X

Bu bildiri Azerbaycan'da ilahiyat eğitiminde modernleşme döneminden sonra, özellikle de 19. yüzyıldan günümüze değin gerçekleşen tarihsel değişimi incelemektedir. 19. yüzyılın ilk yarısında Rusya'nın bölgeyi işgal etmesiyle birlikte ilahiyat eğitiminde hangi yönde değişimler yaşandığı ve bu değişimde etkili olan faktörler ele alınmaktadır. Aynı zamanda çarlık Rusya'sı sonrasında ateist ideolojiyi benimseyen Sovyetler döneminde Azerbaycan'da ilahiyat eğitiminin durumu ve bunun sonuçları araştırılmaktadır. Son olarak bağımsızlık döneminde Azerbaycan'da İlahiyat eğitimi politikaları ve bu politikaları şekillendiren toplumsal, siyasi, kültürel ve ideolojik faktörler incelenmektedir. Bildiri Azerbaycan'da ilahiyat eğitimi konusunu tarihsel süreklilik içerisinde ele almakta, her bir tarihsel dönemin bir önceki dönemden bağımsız olmadığı varsayımına dayanmaktadır. Çar Rusya'sı bölgeyi işgal etmeden önce yüksek din eğitiminde İslam dünyasının çeşitli ilim merkezleri tartışılmaz bir otoriteye sahipken, işgalden sonra uygulanan politikalarla birlikte bu ilim merkezlerine yönelenlerin sayısı kademeli olarak azalmıştır. Sovyet döneminde Azerbaycan'ın İslam dünyasındaki yüksek din eğitimi merkezleri ile bağı tamamen kopmuş, sadece çok sınırlı sayıda kişi Sovyet sisteminin denetimindeki Taşkent İslam Enstitüsü'nde yüksek din eğitimi alabilmiştir. Bağımsızlık döneminin ilk yıllarından itibaren Azerbaycan, toplumda İslam'a ilginin giderek artmasına karşın, bu ilgiyi karşılayacak ilahiyatçılar yetiştirme mekanizmasından yoksun olmanın yol açtığı sorunlarla boğuşmuştur. Bağımsızlığın ilk yıllarında Kafkasya Müslümanları Ruhani İdaresi'ne bağlı olarak Bakü İslam Enstitüsü kurulsa da söz konusu Enstitü ihtiyaçları karşılayan eğitim-öğretim faaliyeti konusunda başarı sağlayamamıştır. Bağımsızlığın ilk yıllarında Türkiye Diyanet Vakfı'nın (TDV) desteyi ile Bakü Devlet Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan ilahiyat fakültesi de bazı nedenlerden dolayı toplumun çoğunluğu tarafından yüksek din eğitimi alanında otorite bir kurum olarak kabul görmemiştir. Bu dönemde yüksek din eğitimi için İslam dünyasındaki belli ilim merkezleri yoğun şekilde tercih edilir olmuştur. Fakat bu durum siyasi, ideolojik, kültürel vb. sorunları da beraberinde getirmiş, İslam dünyasının sorun ve çelişkileri oradan mezun olan ilahiyatçılar tarafından adeta Azerbaycan'a ithal edilmiştir. 2018 yılında Cumhurbaşkanı kararnamesiyle yüksek din eğitim ve öğretimini gerçekleştirmek üzere, Azerbaycan toplumunun

dini mezhepsel yapısını dikkate alan ve devlet politikalarıyla uyum içerisinde faaliyet göstermesi hedeflenen Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü kurulmuştur. Aynı yıl Bakü İslam Üniversitesi'nin ve TDV'nin desteyi ile kurulan İlahiyat fakültesinin eğitim öğretim faaliyetine son verilmiştir. Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü ülkede din görevlileri hazırlayan tek yüksek din eğitimi kurumu olarak faaliyetini sürdürmektedir. Sonuç olarak son iki yüzyılda Azerbaycan'da İlahiyat eğitiminde ciddi değişimler hatta kırılmalar yaşandığını ve bu sürecin ülkede gerçekleşen siyasi ve ideolojik süreçlerle yakından ilişkili olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Yüksek Din Eğitimi, Din Sosyolojisi, İlahiyat Eğitimi, Azerbaycan, Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü

Theological Education in Azerbaijan

This paper examines the historical change in theology education in Azerbaijan after the modernization period, especially from the 19th century to the present. In the first half of the 19th century, with Russia's occupation of the region, the changes in theology education and the factors that were effective in this change are discussed. At the same time, the situation of theological education in Azerbaijan and its results are investigated during the Soviet period, which adopted atheist ideology after the tsarist Russia. Finally, the theological education policies in Azerbaijan during the independence period and the social, political, cultural, and ideological factors that shape these policies are examined. While the various scientific centers of the Islamic world had an indisputable authority in higher religious education before the Tsar's Russia invaded the region, the number of those who turned to these science centers gradually decreased with the policies implemented after the occupation. During the Soviet period, Azerbaijan's ties with the higher religious education centers in the Islamic world were completely severed, and only a very limited number of people were able to have higher religious education at the Tashkent Islamic Institute, which was under the control of the Soviet system. Since the first years of the independence period, Azerbaijan has struggled with the problems caused by the lack of a mechanism to train theologians to meet this interest, despite the increasing interest in Islam in the society. Although the Baku Islamic Institute was established under the Caucasus Muslims Spiritual Administration in the first years of independence, the Institute could not achieve success in educational activities that meet the needs. In the first years of independence, the theology faculty, which was established under the Baku State University with the support of the Turkiye Diyanet Foundation (TDF), was not accepted as an authoritative institution in the field of higher religious education by the majority of the society for some reasons. In this period, certain education centers in the Islamic world became intensely preferred for higher religious education. However, this situation brought along political, ideological, cultural, etc., problems, and the problems and contradictions of the Islamic world were imported to Azerbaijan by theologians who graduated from there. In 2018, by the Presidential decree, the Azerbaijan Theology Institute was established to realize higher religious education and training, taking into account the religious sectarian structure of the Azerbaijani society and aiming to operate in harmony with state policies. In the same year, the education and training activities of the Faculty of Theology

which were established with the support of TRF and Baku Islamic University were terminated. Azerbaijan Institute of Theology continues its activities as the only higher religious education institution in the country that prepares religious officials. As a result, we can say that in the last two centuries, there have been serious changes and even breaks in theology education in Azerbaijan, and this process is closely related to the political and ideological processes taking place in the country.

Keywords: Religious Education, Higher Religious Education, Sociology of Religion, Theological Education, Azerbaijan, Azerbaijan Institute of Theology

Kelâm

Larry Laudan'ın Araştırma Geleneklerinin Yöntembilimi Görüşü Ekseninde Kelâm İlminin Bilimsel Yapısı

Dr. Bilal Taşkın

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

https://orcid.org/0000-0001-7253-0623

Ne tür bilişsel eylemlerin "bilim" sayılacağı, doğru bilimsel yöntemin ne olduğu ve bilimsel bir geleneğin hangi temel ilkeler üzerinde oluştuğu gibi sorular, bilim felsefesi bağlamında tartışılan temel problemler arsında yer alır. Amerikalı filozof Larry Laudan bilimsel yapıların, deneysel ve kavramsal problemleri çözen araştırma gelenekleri oldukları görüşüyle bu tartışmalara katkıda bulunmuştur. Bu sunum, kelâm ilminin, Laudan'ın görüşü ekseninde bir araştırma geleneği olma niteliği taşıyıp taşımadığını konu edinmektedir. Bu açıdan çalışma, kelâmın bilimsel bir disiplin olup olmadığının tespiti açısından önem arz etmektedir. Çalışma ayrıca kelâmın bilimsel çerçevesinin güncellenmesi çalışmalarına da katkı sunmaktadır. Çalışmanın amacı, sosyal bilimler içerisinde yer alan kelâmın, kendine özgü yöntemleri ve problem çözme dinamikleriyle bilimsel bir disiplin olduğunu çağdaş filozof Laudan'ın araştırma gelenekleri teorisi üzerinden göstermektir. Bu bağlamda kelâmın, Laudan'ın teorisi ile tam olarak örtüşmeyen yönlerini belirlemek ve bu hususlarda muhtemel çözümler teklif etmek de çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır. Çalışmada öncelikle Laudan'ın söz konusu teorisi İlerleme ve Sorunları: Bir Bilimsel Gelişme Kuramına Doğru adlı eseri özelinde serimlenecek akabinde kelâm disiplinin, Laudan'ın sunduğu çerçeve ile örtüştüğü ya da örtüşmediği, kelâmın temel metinlerine müracaat edilerek incelenecektir. Çalışmanın sonucu olarak şunlar söylenebilir: Kelâm ilminin, sosyal-deneysel ve kavramsal açıdan problem çözücü bir disiplin olması, problem çözümünde kendine özgü yöntemlere sahip olması ve kavramsal problemleri belirleyen farklı düşünce ve yöntem geleneklerini kapsaması, Laudan'ın "araştırma gelenekleri" teorisi ile büyük oranda örtüştüğünü ortaya koymaktadır. Bununla beraber nihai kertede kelâmın inanç temelli bir disiplin olması onun bilimsel yapıya ve esnekliğe sahip olup olmadığı ile ilgili bir kuşku barındırmaktadır. Ancak Laudan'ın, ön kabul ve paradigmatik inançların hemen bütün bilimsel geleneklerde mevcut olduğu ana fikri etrafındaki açıklamaları bu kuşkunun izale edilmesinde önemli ip uçları sunmaktadır. Çalışmada kelâmın inanç temelli bir disiplin olmasının, onun objektifliğine ve bilimselliğine bir mania teşkil etmediği de ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Bilgi, Yöntem, Larry Laudan, Araştırma Gelenekleri

Scientific Structure of Kalām Discipline on the Axis of Larry Laudan's Methodology of Research Traditions Theory

Questions such as what kind of cognitive actions are considered science, what is the correct scientific method, and on what basic principles a scientific tradition is formed, are among the main problems discussed in the context of the philosophy of science. The American philosopher Larry Laudan contributed to these discussions with the view that scientific structures are research traditions that solve experimental and conceptual problems. This paper deals with whether the science of kalām is a research tradition in accordance with Laudan's view. In this respect, the study is important in terms of determining whether the kalām is a scientific discipline or not. The study also contributes to the updating of the scientific framework of kalām. The aim of the study is to show that kalām, which is included in the social sciences, is a scientific discipline with its unique methods and problem-solving principles through the theory of research traditions of a contemporary philosopher Laudan. In this context, it is among the aims of the study to identify the issues that kalām do not fully overlap with Laudan's theory and to propose possible solutions on these issues. In the study, first of all, Laudan's theory will be exposited through his work titled Progress and Its Problems: Towards a Theory of Scientific Growth, and then, whether the discipline of kalām coincides with the framework presented by Laudan or not, will be examined by referring to the basic texts of kalām. As a result of the study, the following can be said: The science of kalām has a social-experimentally and conceptually problem-solving structure and unique methods in solving problems, and it contains different thought and method traditions that determine conceptual problems. These features of kalām reveal that it largely overlaps with Laudan's theory of "research traditions". However, the fact that kalām is ultimately a faith-based discipline raises doubts about whether it has a scientific structure. However, Laudan's explanations in the context of the idea that axiomatic and paradigmatic beliefs are present in almost all scientific traditions offer important clues in removing this doubt. In the study, it is also discussed that the belief-based structure of kalām will not prevent its objectivity and scientificity.

Keywords: Kalām, Science, Method, Larry Laudan, Research Traditions

İslam Kelâmında Nübüvvetin Gerekliliğinin Temellendirilmesi

Doç. Dr. İsmail Bulut
Hitit Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-8588-1585

Müslümanların farklı din ve düşüncelerle karşılaşmaları, Müslüman alimlerin nübüvveti gündemlerine almalarının en başta gelen nedenidir. İslam düşüncesinin yüz yüze kaldığı iç ve dış etkenler nübüvvetin akli ve nakli yönden temellendirmesine ve ona yönelik itirazlara karşı savunma refleksi geliştirilmesine imkân da sağlamıştır. Kelâmcılar, Sümeniyye/Berâhime ile özdeşleşen insani tecrübenin nübüvvet birikimini anlamsız ve gereksiz kıldığına dair düşüncesine; diğer din ve düşüncelerin eleştiri ve itirazlarına karşı nübüvvetin olgusal olarak gerekliliğini temellendirmeye ve kanıtlamaya çalışmışlardır. Dış etkenlere karşı verdikleri fikri mücadelenin yanında Müslüman düşünürler, nübüvveti temellendirme konusunu Allah'ın fiilî nitelikleri çerçevesinde Allah'ın peygamber göndermesinin imkanını salah/aslah ekseninde tartışmışlardır. Mu'tezile nübüvvetin gerekliliğini vücubiyetle temellendirirken; Mâturîdîler, hikmet anlayışı çerçevesinde insan için gerekliliğine vurgu yaparak peygamber göndermenin Allah'a vacip olmasını reddetmişlerdir. Eş'ariler ise nübüvvetin vacip ya da gerekli olduğu anlayışını uygun görmeyerek Allah'ın iradesi kapsamında gerçekleşen bir fiil olarak değerlendirmişlerdir. Nübüvvet konusunun tartışılmasında önemli etkenlerden biri de Şiî düşüncenin imametin nübüvvetin devamı gibi görmeleri ve imamın masum olduğu anlayışıdır. Müslüman kelamcıların bu düşünceyi reddeden ortak bir tavır gösterdikleri söylenebilir. Tarihin hemen her döneminde nübüvvet olgusuna yönelik yapılan eleştiri ve itirazların yoğunlaştığı dönemlerden biri de yakın dönemdeki yeni ilmi Kelâm dönemidir. Batının pozitivist ve materyalist düşüncesinin maneviyata yönelik tehditkâr faaliyetlerinin özellikle nübüvvete yönelik şüphe ve ithamlarla yoğunlaştığı görülmektedir. 19. yüzyıl Batılı düşünürlerin ruh ve benzeri konularda yaptıkları deneysel çalışmalar, hipnoz, manyetizma, dahilik, canlılar arasındaki iletişim ve içgüdü gibi konularda bilimsel açıklamalar, Müslüman düşünürleri, vahyin bilimsel açıdan ispatlama girişiminde bulunmaya sevk etmiştir. Savunma refleksi ile nübüvvete yönelik itirazlara akli ve bilimsel cevap verme gayreti farklı bir temellendirme girişimi olarak dikkat çekmektedir. Kelâmi literatürde nübüvvetin temellendirilmesinin konu edinildiği bu tebliğin amacı İslam düşüncesinde ilk dönemden yeni ilmi Kelâm dönemi de dahil olmak üzere tarihi süreçte nübüvvetin nasıl temellendirildiğini tespit

etmektir. Çalışmada veri tarama tekniği olan belgesel kaynak derlemesi ile ilgili literatürden elde edilen bilgiler tasnif ve gruplama yapılarak deskriptif metotla değerlendirilmiştir. Çalışmada sosyal olguların gündeme getirdiği nübüvvet meseleleri Kelâmcılar tarafından savunmacı yaklaşımla temellendirilmeye çalışıldığı, nübüvvete yönelik itirazların nakli delillendirmeden daha çok daha çok akli yönden cevaplanmaya ve nübüvvetin kanıtlanmasıa gayret edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eleştirilerin odak noktası olması nedeniyle Kelâmcıların hemen her dönemde nübüvvet savunusunu Hz. Peygamber özelinde yaptıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Nübüvvet, Vahiy, Mucize, Delil

Establishing the Necessity of Prophethood in Islamic Theology

Prophecy, one of the pillars of religion, is one of the main areas of interest in Islamic theology. The delivery of the elements of religion and civilization to the societies was realized with the doctrine of prophethood. The prophets sent to almost every society guided the need for belief in human nature to be met healthily with the religious phenomenon shaped within the framework of the principle of tawhid and belief in the hereafter. Almost unanimously accepted in the Kalam literature that all prophets preached the religious doctrine, the essence of which was the belief of oneness and which did not change until the last prophet. The encounter of Muslims with different religions and ideas is the primary reason Muslim scholars put prophecy on their schedule. The internal and external factors faced by the Islamic thought also provided the opportunity to ground the prophethood in terms of mental and transmission and to develop a defense reflex against objections to it. Theologians tried to prove the institutional necessity of prophethood against the criticism and disapproval of other religions and thoughts identified with Sümeniyye/Berâhime and that human experience in the world cannot render the accumulation of prophethood meaningless and unnecessary. On the other hand, it has been discussed whether it is permissible or obligatory for Allah to send a prophet within the framework of the essential qualities of Allah within the scope of prophecy and theological schools. It is known that these discussions are handled on the axis of salah/aslah. While Mu'tazila founded the institution of prophethood with authority, The Maturidis, within the framework of the understanding of wisdom, emphasized the institutional necessity of prophethood for human beings and refused to be obligatory to Allah. One of the periods in which criticism and objections to the phenomenon of prophecy intensified in almost every period of history is the recent period of new scientific theology. It is seen that the threatening activities of the positivist and materialist thought of the West toward spirituality intensify, especially with suspicions and accusations against prophethood. The experimental studies of 19th-century Western scientists and philosophers on the soul and similar subjects, scientific explanations on issues such as hypnosis, magnetism, genius, communication between living things and instinct, and Muslim thinkers attempted to prove the revelation scientifically. The effort to respond rationally and scientifically to objections to prophethood with a defensive reflex draws attention as a different grounding attempt. The aim of this paper, which deals with the grounding of prophecy in the theological literature, is to determine how

prophecy was grounded within the scope of the new scientific theology from the first period of Islamic thought. In the study, the information obtained from the literature related to the documentary source compilation, which is a data scanning technique, was evaluated by descriptive method by making classification and grouping. In the study, it was concluded that the prophecy issues brought up by social facts were tried to be justified by the theologians with a defensive approach, and the objections to prophecy were tried to be answered and proved more rationally than justifying the transmission. In addition, due to being the focus of criticism, theologians almost in every period, Hz. It is noteworthy that they made the defense of prophecy in the particular of the prophet.

Keywords: Kalam, Prophecy, Revelation, Miracle, Evidence

İmam Mâtürîdî'nin Nübüvvet İnkârcılarına Verdiği Cevapların Kitâbü't-Tevhîd Özelinde İncelenmesi

Onur Aksan (Doktora Öğrencisi)
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-1987-0239

Ebû Mansûr el-Mâtürîdî (öl. 333/944), kelâmî görüşleri ve kullandığı kelâm metoduyla Hanefî--Mâtürîdî gelenek içerisinde öncü sayılmıştır. O, kendi döneminde öne çıkan inançla ilgili konuları kendi perspektifinden değerlendirmiş ve yazıya geçirmiş, bu durum takipçileri için referans alabilecekleri temel metinlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bizler de bu tebliğimizde Mâtürîdî'nin nübüvvet konusuna dair yaklaşımlarını Kitâbü't-Tevhîd eseri özelinde irdelemeye gayret edindik. Sözünü ettiğimiz temel oluşturma boyutunu da hesaba kattığımızda Mâtürîdî'nin konuyla ilgili görüşlerinin, zamanının tartışma ortamına ışık tutmasının yanında sonraki kelâmcılar nezdinde de son derece önemli olduğunu söyleyebiliriz. Genel anlamda nübüvvetin ispatı; daha özel anlamda ise nübüvvete yönelik itirazlara ne gibi cevaplar verdiği meselesi bildirimizin ana konusunu oluşturmaktadır. Bizim bu noktadaki temel arayışımız Mâtürîdî'nin sözü edilen derecede sonraki Hanefî-Mâtürîdî kelâmcılara temel oluşturacak nitelikte ifadeler ortaya koyup koyamadığı meselesidir. Bu doğrultuda gündeme getirdiği itirazlar ve bu itirazlara yönelik vermiş olduğu cevapları inceledik. Ayrıca bu vesileyle İslam kelâmının en temel konularından biri olan nübüvvet meselesini de gündeme getirerek ele aldığımız konunun genel çerçevedeki yerini de saptamış olduk. Literatür taraması yöntemiyle ele aldığımız bu çalışmamızdaki amacımız, Mâtürîdî özelinde nübüvvete yönelik itirazlara verilen cevapların nübüvvet meselesindeki yerini belirlemektir. Diğer taraftan bu çalışma kapsamında elde ettiğimiz sonuçlardan biri, öteden beri nübüvvet inkârcısı olarak lanse edilen İbnü'r-Râvendî'nin (öl. 298/910) Mâtürîdî nezdinde nübüvveti ispat anlamında cevaplar üretip geliştiren bir müellif olarak kabul edildiği olmuştur. Zira o, İbnü'r-Râvendî'nin söz konusu tartışmalı durumuna herhangi bir atıf da yapmamasına karşın belki de bir hakkın teslimi olarak ona özel bir başlık ayırmış, aktarmış olduğu cevaplar arasında İbnü'r-Râvendî'ye ait olanları özellikle belirtmiştir. Dolayısıyla Mâtürîdî, konuyla ilgili itirazlara yönelik sadece kendisine ait cevaplarla yetinmemiş gerek önceki müelliflerin cevaplarını zikrederek gerekse İbnü'r-Râvendî'den alıntıda bulunarak muarızlarına ayrıntılı bir şekilde karşılık vermiştir. Diğer taraftan eserinin ilgili bölümünü

incelediğimizde kendisine kadar ulaşan bu cevapları kritik etmeye girişmediğini de fark etmiş bulunmaktayız. Onun asıl gayesinin, konuyla ilgili itirazlara imkân ölçüsünde farklı açılardan cevaplar vererek zihinlerde yer edinmesi muhtemel soru işaretlerini ortadan kaldırmak olduğunu söyleyebiliriz. Bunun için de cedel yöntemini tatbik etmek adına kendisine bir muarız seçme ihtiyacı hissettiğini düşündüğümüz Mâtürîdî'nin, bu ihtiyacını Ebû Îsa el-Verrâk (öl. 247/861) üzerinden giderdiğini görmekteyiz. Tüm bunlardan hareketle Mâtürîdî'nin, sonraki müelliflere yol gösterecek nitelikte oldukça kapsamlı cevaplar sunduğu, bununla birlikte konuyu etraflıca ele alması sebebiyle akademik anlamda değerlendirebileceğimiz çok yönlü bir bakış açısıyla hareket ettiği sonucuna ulaşmış bulunmaktayız. Bu kapsamda kendi mezhebinin müellifleri başta olmak üzere konuya ilgi duyan entelektüel çevrelere hitap edebilecek özelikte bir temel oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kendisinin kişilerle uğraşmaktan ziyade teolojik öğretileri merkeze alıp eleştirdiğini belirtmemiz de mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Nübüvvet, Nübüvvet Savunusu, Mâtürîdî, Kitâbü't-Tevhîd, İbnü'r-Râvendî, Ebû Îsa el-Verrâk

Examining Answers That Imam Māturīdī Gave to Prophethood Deniers In Specific to Kitāb al-Tawḥīd

Abū Manṣūr al-Māturīdī (d. 333/944), with theological views and the kalam method he used, Ḥanafī-Māturīdī was considered a pioneer in the tradition. He evaluated and wrote down issues that are prominent in his age and related to faith from his own perspective, this case led up to the emergence of basic texts for followers to refer to. In our rescript, we also made an effort to examine Māturīdī's approaches to the subject of prophethood in specific to Kitāb al-Tawhīd. When we take into consideration the dimension of forming a basis we mentioned, we can say that Māturīdī's views on the subject were extremely important for the later theologians, as well as shedding light on the discussion platform of his age. The main subject of our study is the proof of prophecy in general, and what kind of answers given to the objections to prophethood in a more specific sense. Our basic search at this point is whether Māturīdī can put forward expressions that will form the basis as aforementioned for later Ḥanafī-Māturīdī theologians. In this direction, we examined the objections he brought forward and the answers he gave to these objections. In addition, by bringing forward the issue of prophethood, which is one of the most fundamental issues of Islamic theology, we have determined the place of the subject we discussed in the general framework. Our aim in this rescript, which we have handled with the literature review method, is to determine the place of the answers given to the objections to the prophethood in specific to Māturīdī in the issue of prophethood.On the other hand, one of the results we have obtained within the scope of this study is that Ibn al-Rāwandī (d. 298/910), who has been touted as a denier of prophethood, is accepted as an author who produced and developed answers in the sense of proving prophethood. although he did not make any reference to Ibn al-Rāwandī's controversial situation, perhaps he reserved a special title for her as a right to surrender, and he specifically mentioned the ones belonging to Ibn al-Rāwandī among the answers he quoted. Therefore, Māturīdī did not suffice with only her own answers to the objections on the subject, he responded in detail to her opponents by citing the answers of the previous authors and by quoting Ibn al-Rāwandī. On the other hand, when we examined the relevant part of his work, we realized that he did not attempt to criticize the answers that reached him. We can say that his main purpose is to answer the objections on the subject from different views as much as possible and to eliminate the question marks that may

take place in the minds. For this reason, we see that Māturīdī, who we think needs to choose an opponent/competitor for himself in order to apply the method of jihad, fulfills this need through Abū ʿĪsā al-Warrāq (d. 247/861). Based on all these, we have come to the conclusion that Māturīdī offers quite comprehensive answers that will guide the next authors, and that he acts with a multi-faceted perspective that we can evaluate in an academic sense due to his comprehensive approach to the subject. In this context, it has been determined that it creates a foundation that can appeal to intellectual circles interested in the subject, especially the authors of its own sect. It is also possible to state that he centered and criticizes theological teachings rather than dealing with people.

Keywords: Kalām, Prophethood, Prophethood Defence, Māturīdī, Kitāb al-Tawḥīd, Ibn al-Rāwandī, Abū ʿĪsā al-Warrāq

İmam Mâtürîdî'nin Varlık Görüşü Hakkındaki Çalışmalara Dair Bir Değerlendirme

Hümeyra Sevgülü Haciibrahimoğlu (Doktora Öğrencisi)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-7841-0665

Bu çalışmada, İmam Mâtürîdî'nin (öl. 333/944) varlık görüşü hakkında bilgi içeren güncel araştırmaların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Mâtürîdî'nin *Kitâbü't-Tevḥîd* adlı eserinin varlık bölümü üzerinde yapılan çalışmalarda, onun kozmoloji düşüncesi konusunda dört farklı sonuca ulaşılmıştır. Bunlar onun "herhangi bir evren teorisini ön plana çıkarmadığı", "atomcu", "tabiatçı" ve "arazcı" olduğu şeklindedir. Bu çalışmanın amacı öncelikle Mâtürîdî'nin varlık görüşünü konu edinen çalışmalarda ulaşılan sonuçları incelemek ve daha sonra bu konuda neden farklı sonuçlara ulaşıldığını irdelemektir. Zira aynı *Kitâbü't-Tevḥîd* üzerinde yapılan çalışmalarda dört farklı sonuca ulaşılması ilginç ve dikkat çekici bir durumdur. Bu bağlamda söz konusu farklı sonuçların sebeplerini ortaya koymak önemlidir. Yaptığımız değerlendirmede bu çalışmalarda nasıl bir yöntem izlendiği tespit edilecek ve Mâtürîdî'nin kozmoloji görüşü hakkında ulaştıkları sonuçlara göre kategorize edilecektir. Ayrıca, ulaşılan sonuçlar tablo halinde de sunulacaktır. Yapılan çalışmalar tetkik edildiğinde daha çok *Kitâbü't-Tevḥîd*'in varlık bölümü bağlamında bir sonuca varılmaya çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca bu çalışmalarda Nesefî'nin (öl. 508/1115), *Tebṣıratü'l-edille* eserinin Mâtürîdî'nin varlık görüşü hakkındaki yorumlamalarından da yararlanılmıştır. Ancak buna rağmen farklı değerlendirmeler ortaya çıkmıştır. Bazı çalışmalarda bu farklılaşmanın, Bekir Topaloğlu'nun (Allah rahmet etsin) *Kitâbü't-Tevḥîd*'in varlık bölümünü tahkik ve tercüme ederken tercih ettiği kavramlardan kaynaklanabileceği ifade edilmiştir. Nitekim Ömer Türker "*Kitâbü't-Tevḥîd*'in Türkçe Tercümesinin Tenkidi" adlı çalışmasında, eserin varlık konusunun da dâhil edildiği bazı pasajlar hakkında tercüme önerilerinde bulunmuştur. Benzer şekilde Tahir Uluç'un eserin tahkik ve tercümesine dair "*Kitâbu't-Tevhîd*'in Tahkikli Neşri ve Açıklamalı Tercümesi'ne Dair Bazı Mülâhazalar" adlı bir çalışması da bulunmaktadır. Ayrıca o, *Kitâbü't-Tevḥîd*'i felsefî literatürü ve müellifin kendi orijinal bakış açısını dikkate alarak tercüme etme gayretinde bulunmuştur. Bu tercüme 2021 yılında, Topaloğlu'nun bazı kavram kullanımına dair eleştirilerini de içeren dipnotlar ile yayımlanmıştır. Ancak elbette farklı değerlendirmelerin ortaya çıkmasını tahkik ve tercüme problemlerine

indirgemek doğru olmaz. *Kitâbü't-Tevḥîd* metninin dilinin anlaşılmasının zor olması aynı zamanda Mâtürîdî'nin diğer evren teorilerini de çağrıştıran kullanımlarının bulunması da sebeplerden biridir. Nitekim atomcu olmasının muhtemel olduğu yönünde kanaat belirten Mehmet Bulgen, "al-Māturīdī and Atomism" adlı makalesinde Mâtürîdî'nin kozmoloji görüşünün tespiti konusunda onun varlık görüşünün sistematik olmaması haricinde de bazı zorluklar bulundurduğunu ifade eder. Onun varlık alanına dair; cevher, araz ve cisim gibi kavramları farklı anlamlarda kullanabildiğini belirtir. Bu durum Mâtürîdî'nin tabiatçılık ve atomculuk teorilerinden hangisini benimsediği hakkında net bir karara varmayı zorlaştırmaktadır. Zira farklı evren teorilerini ve bu evren teorilerine dair kavramları kendi teolojik sistemine entegre ederek kullanmış ve böylece daha esnek bir yaklaşım benimsemiş görünmektedir. Dolayısıyla bu gibi sebeplerle *Kitâbü't-Tevḥîd*'in varlık bahsi üzerinde çalışma yapan araştırmacıların farklı sonuçlara ulaştıkları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Mâtürîdîlik, Mâtürîdî, Kitâbü't-Tevḥîd, Varlık, Kozmoloji, Tabiatçılık, Atomculuk

An Evaluation of the Studies on Imām Māturīdī 's Views of Existence

This study aims to evaluate the current research focusing on Imām Māturīdī's (d. 333/944) view of existence. The research studies in the chapter about existence in *Kitāb al-Tawḥīd by* al-Māturīdī have drawn four different conclusions regarding his cosmological thought. These are al-Māturīdī's not "promoting any theory of the universe", his being an "atomist", "naturalist" and "accidentalist". The present study mainly aims to examine the findings of the studies on al-Māturīdī's view of existence, along with discussing why different results have been obtained on this issue. It is interesting and remarkable that four different results have been obtained by the studies on this same work. Therefore, the reasons for these different perspectives must be unearthed. In our evaluation, the types of methods followed in these studies are identified, and the studies are categorized based on the results they obtained about al-Māturīdī's view of cosmology. Moreover, the results are presented in tables. An examination of the studies reveals that most conclusions have been drawn based on the chapter about the existence of *Kitāb al-Tawḥīd*. Additionally, these studies also incorporate al-Nasafī's (d. 508/1115) interpretations of *Tabshirat al-Adillah* on al-Māturīdī's view of existence. However, different perspectives have emerged. In some studies, it has been noted that such differences in perspectives may have been due to the concepts preferred by Bekir Topaloğlu (May Allah have mercy on him) while studying and translating the previous chapter in *Kitāb al-Tawḥīd*. For example, in his work called "A Criticism of the Turkish Translation of *Kitāb al-Tawḥīd,*" Ömer Türker offered translation-oriented suggestions about some excerpts in the work, including the chapter about the notion of existence. Similarly, Tahir Uluç also has a study titled "Some Considerations on the Edited Publication and Annotated Translation of *Kitāb al-Tawḥīd,*" which focuses on the proofreading and translation of the work. In addition, he endeavored to translate *Kitāb al-Tawḥīd* by taking into account the philosophical literature and the author's perspectives. This translation was published in 2021 with footnotes including Topaloğlu's criticisms of the use of various concepts. However, acceptably, it would not be right to attribute such different evaluations solely to the problems of proofreading and translation. The difficulty in understanding the language of *Kitāb al-Tawḥīd* and al-Māturīdī's use of expressions that evoke other theories of the universe are also among the reasons. As a matter of fact, in his article "al-Māturīdī and Atomism", Mehmet Bulgen, who thinks that he is likely to be an atomist, notes that there are some difficulties in appreciating al-Māturīdī's view of cosmology, coupled with the fact

that his view of existence is not systematic. He states that al-Māturīdī uses concepts such as substance (jawhar), accident (ʿaraḍ), and body (jism) ambiguously. This makes it difficult to reach a clear conclusion about what theories of naturalism and atomism al-Māturīdī adopt. This is because he uses different theories of the universe and concepts related to these theories by integrating them into his theological system and thus adopts a more flexible approach. Therefore, it can be said that, due to such reasons, researchers working on *Kitāb al-Tawḥīd's* chapter about existence have obtained different results.

Keywords: Kalām, Māturidiyya, Māturīdī, Kitāb al-Tawḥīd, Existence, Cosmology, Naturalism, Atomism

Mâtürîdî ve Nesefî'nin Âhiret Ahvaline Yaklaşımlarının Mukayesesi

Aydın Çamlıca (Doktora Öğrencisi)
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-7533-4457

Mâtürîdî kelâm ekolünün ikinci büyük kurucusu sayılan ve mezhebi sistemleştirme noktasında Eş'arî ekolündeki Bâkıllânî ve Gazzâlî konumunda olan Ebü'l-Mu'în en-Nesefî, genel olarak Mâtürîdî'nin çizgisini sürdürmüş ve ona muhalefet etmemiştir. Bununla birlikte Nesefî'nin âhiret anlayışına yönelik olarak yaptığımız araştırmamızda onun bazı hususlarda Mâtürîdî'den farklı düşündüğünü müşahede ettik. Bu noktadan yola çıkarak hazırladığımız bildiride Mâtürîdî'nin ve Nesefî'nin, âhiret ahvaline dair bazı kavramlardaki yorum farklarının mukayesesini araştırma konumuz olarak belirledik. Çünkü Mâtürîdî ekolün iki önemli isminin âhiret ahvaline dair bazı yorum farklarının tespitinin, önemli bir husus olduğunu düşünüyoruz. Araştırmadaki amacımız, bu iki alimin yorum farklarını örnek kavramlar üzerinden ortaya koyup Mâtürîdi'nin geniş bakış açısını daha görünür hale getirmektir. Çalışmamızda, Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'ân'ı ile Nesefî'nin Tebsıratü'l-Edille'si ve Bahru'l-kelâm'ı temel kaynak olmak üzere, literal tarama yöntemini kullandık. Ele aldığımız kavramları kaynaklardan araştırıp mukayese ederek yorum farklarını bulmaya çalıştık. Araştırmamız sonucunda iki alimin âhiret ahvaline dair farklı yaklaşımlara sahip olduklarını; bu yaklaşım farkının, sıradan bir yorum farkı olmadığını; ekolün kurucusu konumunda olan Mâtürîdî'nin geniş bakış açısının, kendisinden sonraki alimlere yansımamasının ise dikkate alınması gereken bir husus olduğunu tespit ettik. Gördüğümüz kadarıyla Nesefî, Mâtürîdî'nin temsili anlatım olarak yorumladığı sûr, mîzan ve kevser gibi bazı kavramları hakiki manaya hamlederek ondan farklı bir tutum sergilemiştir. Örneğin Mâtürîdî sûr için gayet açık bir şekilde "Biz sûra üfürmenin hakiki anlamda değil de temsili anlamda olabileceğini söylüyoruz" derken; Nesefî, sûra üfürmenin zahiri anlamda olduğunu açıkça söylemese de bu anlama gelecek ifadeler kullanarak Mâtürîdî'nin temsili anlatım yorumuna hiç değinmeden geçer. Yine Mâtürîdî mîzan hakkında, terazinin ağır ve hafif gelmesinden bahseden ayetin hakiki anlamda değil de temsili anlamda olmasının daha uygun olduğunu söylerken; Nesefî Mîzanın, kefesinin biri doğuda diğeri batıda olacak kadar büyük bir terazi olduğu" rivayetini zikrederek hakiki bir teraziden bahseder. Mâtürîdî Kevser için ise rivayetlerde zikredilen nehir yorumuna karşılık, "Şayet rivayetler sahihse rivayetlerin dediği kabulümüzdür ancak rivayetler sahih değilse kevserin, peygambere verilen risâlet nimeti ve

kadrinin yükseltilmesi olması bize daha yakın geliyor" yorumunu yaparken; Nesefî de "Kıyamette havz, cennette ise kevser haktır" şeklinde somut bir havz ve kevser açıklaması yapar. Çalışmamızın sonunda Mâtürîdî'den farklı olarak Nesefî'nin, bu kavramlarda temsili anlama karşılık lafzi anlamı tercih etmesinin sebeplerinin neler olabileceğine kısaca dikkat çekmeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Akaid, Âhiret, Mâtürîdî, Nesefî, Havz, Kevser, Mîzan

Different Approaches of Maturidi and Nasafi on the Hereafter

Abū l-Muʿīn al-Nasafī, who is considered the second great founder of the Māturīdī kalām school and was in the position of al-Bāḳillānī and al-Ghazālī from the Ashʿarī school in terms of systematizing the sect, generally kept with the line of al-Māturīdī and did not oppose him. However, in our research on al-Nasafī's sense of the afterlife, we observed that he thought different from al-Māturīdī in some matters. In the report we prepared from this point of view, we determined the comparison of the interpretation differences of al-Māturīdī and al-Nasafī in some concepts regarding the afterlife circumstances as our research subject. Because we think that it is an important issue to determine some interpretation differences between the two important names of the al-Māturīdī school regarding the afterlife circumstances. Our research aims to reveal the interpretation differences between these two scholars through sample concepts and make al-Māturīdī's broad perspective more apparent. In our study, we exercised the literal review method, using al-Māturīdī's Ta'wīlāt al-Qur'ān and al-Nasafī's Tabṣira and Baḥr al-Kalām as the main reference. We tried to find the interpretation differences by researching and comparing the concepts we discussed from the references. As a result of our research, we have determined that the two scholars had different approaches regarding the afterlife circumstances; this difference in approach is not an ordinary interpretation difference, and the broad perspective of al-Māturīdī, who was the founder of the school, was not reflected on the scholars after him, which is an issue that should be taken into account. As far as we can see, al-Nasafī had a different attitude from al-Māturīdī by crediting some concepts such as sūr, mīzān, and kawthar, which al-Māturīdī interpreted as representative expression, to the real meaning. For example, al-Māturīdī said very clearly for the sūr that "We say that blowing the sūr can be in a representative meaning, not in a real meaning," although al-Nasafī did not state explicitly that blowing the sūr was in the apparent meaning, he did not mention al-Māturīdī's representative expression interpretation by using expressions which have this meaning. Again, while al-Māturīdī said about the mīzān that "It was more appropriate for the verse that mentions the balance to be heavy and light", to be in a representative meaning rather than a real meaning; al-Nasafī referred to a real balance by mentioning the rumor that "the mīzān is a balance so large that it's one pan is in the east, and the other pan is in the west". While al-Māturīdī was making an interpretation about kawthar in response to the river interpretation mentioned in the rumors that "If the rumors are authentic, we

accept what the rumors say, but if the rumors are not authentic, it sounds more believable to us that kawthar is the blessing of messengership given to the prophet and the elevation of value"; al-Nasafī made a concrete explanation of ḥawḍ and kawthar by stating as "The ḥawḍ is right on the doomsday, and the kawthar is right in the heaven". At the end of our study, we tried to draw attention briefly to the possible reasons why al-Nasafī, unlike al-Māturīdī, preferred the literal meaning instead of the representative meaning in these concepts.

Keywords: Kalām, Creed, al-Māturīdī, al-Nasafī, Ḥawḍ, Kawthar

Gazzâlî Sonrası Felsefe Eleştirisi: Şihâbeddîn Ömer Sühreverdî Örneği

Mahmut Yusuf Mahitapoğlu (Doktora Öğrencisi)
Ürdün Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-6719-7045

İslam düşüncesinde felsefe eleştirisi Gazzâlî ile beraber büyük bir kırılma yaşamıştır. Bu kırılmanın yansımaları ise günümüze kadar devam etmiş, felsefe eleştirisinin Gazzâlî ile birlikte zirveye ulaştığı genel bir kabule dönüşmüştür. Ancak bu genel kabul kendisinden sonra felsefe eleştirilerine dair başka çalışmaların yapılmadığı veya felsefenin tam anlamıyla İslam düşüncesinde etkisini kaybettiği anlamına gelmemektedir. Bunun en önemli göstergelerinden birisi Gazzâlî sonrası farklı ilmi kimliklere sahip birçok ismin bu alanda eser telif etmeye devam etmesidir. Şihâbeddîn Ömer Sühreverdî (öl.632/1234) de bu isimlerden birisi olup felsefeyi eleştirme gayesi ile Reşfü'n-neṣâʾiḥi'l-îmâniyye ve keşfü'l-feżâʾiḥi'l-Yûnâniyye adındamüstakil bir eser telif etmiştir. Genellikle Sühreverdî el-Maktûl (öl. 587/1191) ile karıştırılabilen müellif, sûfî kimliği ile bilinir ve Sühreverdiyye tarikatının kurucusudur. Sühreverdî eserini on beş bölüme ayırmış, Gazzâlî'nin konu seçimine benzer bir biçimde konuları ele almış, yöntem ve üslup açısından ise kendisinden birçok yönde ayrılmıştır. Bu anlamda Gazzâlî'nin felsefeyi daha çok kendi iç bütünlüğünde ve ciddi bir ön hazırlık sonrasında değerlendirmeye çalıştığı müşahede edilirken Sühreverdî'nin felsefe ve filozof eleştirilerinde daha çok naslara dayandığı söylenebilir. Aynı zamanda Sühreverdî'nin filozofları tekfir etme hususunda Gazzâlî'ye nispetle açık ifadeler kullandığı da görülmektedir. Bu çalışmada Sühreverdî'nin eleştirileri ele alınıp, felsefe ile ilgili ileriye sürmüş olduğu iddialar değerlendirilecektir. Aynı zamanda döneminin Abbâsî Halifesi Nâsır-Lidînillâh tarafından birçok farklı devlete halifenin temsilcisi olarak gönderilmesi, fütüvvet teşkilatlarının kurulmasında Halife tarafından bizzat görevlendirilmesi Sühreverdî'yi ve düşüncelerini anlamayı önemli kılmaktadır. Sühreverdî'nin siyasi ve sosyal çevresinin onu felsefe eleştirisi yazmaya neden sevk ettiği tarihi veriler ile ortaya konulmaya çalışılacak böylece 13.yüzyıl Bağdat'ında felsefenin ve filozofların konumu sorgulanıp topluma tesiri irdelenecektir. Bu sayede İslam düşüncesinde Gazzâlî sonrası felsefe eleştirilerinin serüvenini anlamaya dair bir katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, İslam Felsefesi, Felsefe Eleştirisi, Sühreverdî, Gazzâlî

The Post-Ghazālī Criticism of Philosophy: The Case of Shihāb al-Dīn Umar al-Suhrawardī

The criticism of philosophy in Islamic thought experienced a major shift with al-Ghazālī. The reflections of this shift have continued until today, and it has been commonly accepted that criticism of philosophy reached its peak with al-Ghazālī. However, this conventional wisdom neither means that no other studies on criticism of philosophy have been carried out after him nor implies that philosophy has completely lost its influence on Islamic thought. One of the most significant indicators of this is that many scholarly figures continued to write works in this field after al-Ghazālī. Shihāb al-Dīn Umar al-Suhrawardī (d. 632/1234), for instance, is one of these figures; he wrote an independent work entitled Rashf al-nasaʾiḥi'l-imaniyyah wa al-kashf-al-fazaʾiḥi'l-Yūnānīyah to criticize philosophy. The author, who can often be confused with Suhrawardī al-Maqtul (d. 587/1191), is famous for his Sufi identity and is the founder of the Suhrawardī sect. Al-Suhrawardī divided his work into fifteen sections and addressed the issues in a similar way to al-Ghazālī in terms of subject selection but differed from him in many ways in terms of method and style. In this sense, it is observed that al-Ghazālī tried to evaluate philosophy based on its inner integrity and after a serious preliminary preparation, whereas al-Suhrawardī mostly relied on Text (naṣṣ) in his criticism of philosophy and philosophers. At the same time, it is seen that al-Suhrawardī used clearer expressions in comparison to al-Ghazālī to declare philosophers' unbelievers. This study addresses al-Suhrawardī's criticisms and assesses his claims about philosophy. It is particularly important to understand al-Suhrawardī and his thoughts, not only because he was sent as the representative of the Caliphate to many different states by the Abbasid Caliph of his time, al-Nāṣir Li-Dīn Allāh, but also because he was personally assigned by the Caliph in the establishment of futuwwa organizations. Under the light of historical data, this study discusses why al-Suhrawardī's political and social environment led him to write criticism of philosophy. In this way, it questions the position of philosophy and philosophers in Baghdad in the 13th century and examines their impact on society. Globally considered, this study aims to contribute to the understanding of the adventure of post-Ghazālī criticism of philosophy in Islamic thought.

Keywords: Kalām, Islamic Philosophy, Criticism of Philosophy, al-Suhrawardī, al-Ghazālī, Peripatetic Philosophy

Kādî Abdülcebbâr'ın İman Anlayışı Bağlamında Mu'tezilî Kelâm Düşüncesinin Farklılaşması

Dr. Samet Karahüseyin
Ordu Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-5614-9822

Çalışmamız Mu'tezilî düşüncenin farklılaşması kapsamında Kādî Abdülcebbâr (öl. 415/1025)'ın kelâmî görüşlerine odaklanmayı hedeflemiştir. Bu bağlamda ekolünün el-menziletü beyne'l-menzileteyn prensibi altında iman anlayışını örneklem olarak irdelediğimiz Kādî Abdülcebbâr, selefleriyle bazı yönlerden farklılaşarak ayrışmakta ve en önemlisi de ekolünün iman anlayışını yeniden şekillendirmeye çalışan yorumlarda bulunmaktadır. Kelâm alanına dair te'lîf etmiş olduğu el-Muğnî, el-Muhtasar fî Usûli'd-Dîn, Fadlu'l-İ'tizâl, Kitâbu Usûli'l-Hamse, Şerhu'l-Usûli'l-Hamse'nin yanı sıra Müteşâbihu'l-Kur'ân ve Tenzîhu'l-Kur'ân ani'l-Metâin adlı eserlerinin ekolünün ve kendisinin kelâmî birikimini aktarmadaki rolü ortadayken kendisine nisbet edilerek ismi zikredilen ancak kelâmî görüşlerinin açıklamasında hadislerin delâletine ağırlık verdiği el-Emâlî adlı eseri ise farklı bakış açıları içermektedir. Bu bağlamda Kādî Abdülcebbâr'ın iman tanımında dil ile ikrâr, organlarla amel ve kalbin itikâdının vurgulanması, imanın mahiyetinde nâfileleri de devreye sokması, iman-amel ilişkisine her fırsatta değinmesi, imanın artıp eksilebileceğine yönelik açıklamaları, imanda istisnâ ve mukallidin imanı gibi hususlardaki fikirleri genel anlamda kelâm eserlerinden ortaya koyulup incelenebilmektedir. Bu çalışmada daha ziyade hadislerin önemini vurguladığı ve ekolünün beş esasını (el-Usûlü'l-Hamse) bazı seçme hadislere getirmiş olduğu yorumlarla desteklediği el-Emâlî adlı eserdeki iman ile ilgili rivâyetlerin tetkikine tahsis etmekteyiz. Kādî Abdülcebbâr'ın iman tanımının kapsamındaki ibadet ve tâatların kapsamı bağlamında Cübbâîler'den farklılaşıp Allâf'ın çizgisine yöneldiği anlaşılmaktadır. Kanaatimizce en önemli farklılaşma örneğini ise, yapmış olduğu iman tanımına delil olarak gösterdiği hadis rivâyetleri ve bunların açıklaması oluşturmaktadır. Buna göre Kādî'nın iman tanımı ve mahiyetine dâir görüşleri kelâmî derinlikten ziyâde tasavvufî yorumlarla bezenmiş görünmektedir. Bu da çalışmamızın özgün değerini ifade edebilmek adına önemsediğimiz bir durum olarak öne çıkmaktadır. Kendisinin inanç, ibadet ve ahlâk vurgusuyla birlikte bütüncül bir iman anlayışını benimsediği anlaşılmaktadır. Kādî Abdülcebbâr'ın iman anlayışında el-Emâlî adlı eserinin etkisi ve böylelikle Mu'tezilî düşüncenin Kelâm-Tasavvuf ilişkisine dâir

yeni perspektifler sunabilecek potansiyelde olması seleflerinden farklılaştığı noktaları işaret etmektedir. Bu sayede Mu'tezile düşüncesinin sadece kelâm değil aynı zamanda tasavvuf birikimi de bazı yönlerden yeniden irdelenebilecektir. Çalışmamız esnasında Kādî Abdülcebbâr'ın görüşleri tasvirî ve objektif bir tutumla ortaya koyulduktan sonra fikirleri mukayeseli ve analitik yöntemlerle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Mu'tezilî Düşünce, Kādî Abdülcebbâr, Kelâmî Farklılaşma, İman Anlayışı

The Differentiation of Mu'tazilite Kalām Thought in the Context of the Conception of Qādī Abd al-Jabbār's Faith

Our study has aimed to focus on the theological views of Qādī Abd al-Jabbār (d. 415/1025) within the scope of the differentiation of Mu'tazilite thought. In this context, Qādī Abd al-Jabbār, whose conception of faith we have examined as an example under the principle of al-manzilah bayna al-manzilatayn of his school, differs from his Salaf scholars in some aspects, and most important of all, he is in the comments that try to restatement his school's conception of faith. In addition to the books of al-Mughnī, al-Mukhtasar fī Usūl al-Dīn, Fadl al-I'tizāl, Kitāb Usūl al-Khamsah, Sharh al-Usūl al-Khamsah besides Mutashabih al-Qur'ān and Tanzīh al-Qur'ān 'an al-Maṭāin whom he wrote about the field of Kalām and while the role of the school of conveying his theological knowledge is obvious, what his work named as al-Amalī, which is referred to himself, but gives weight to the evidence of hadiths in the explanation of his theological views, includes different perspectives. In this context, in the definition of faith, Qādī Abd al-Jabbār's opinions on issues such as confession with language, doing with limbs, and the belief of the heart, his putting supererogatory practices into play in the nature of faith, mentioning the relationship between faith and doing at every opportunity, explanations regarding the possibility of increase or decrease in faith, an exception in faith and the faith of muqallid are generally understood. It can be revealed and examined from the works of Kalām. In this paper, we dedicate to the study of the narrations about faith in the work called al-Amalī, which emphasizes on the importance of hadiths and supports the five principles of his school (al-Usūl al-Khamsah) with the comments he brought to some selected hadiths. It is understood that in the context of worship and obedience within the scope of the definition of faith, Qādī Abd al-Jabbār differed from the Jubbāis and turned to the line of Abū al-Huzayl al-Allāf. In our opinion, the most important example of differentiation is the hadith narrations that he used as evidence for his definition of faith and their explanation. Accordingly, Qādī's views on the definition and nature of faith seem to be adorned with mystical interpretations rather than theological depth and competence. This is a situation that we care about to express the original value of our work. It is understood that he adopted a holistic understanding of faith with an emphasis on belief, worship, and morality. The effect of al-Amalī on the conception of faith of Qādī Abd al-Jabbār, and thus the potential to offer new perspectives on the relationship between Mu'tazilite

theology and thought of Sufism, points to the points where it differs from its Salaf scholars. Thus, not only theology but also the accumulation of Sufism of Mu‘tazilite thought will be re-examined from some aspects. During our study, after the views of Qādī Abd al-Jabbār were presented with a descriptive and objective attitude, his ideas were examined with comparative and analytical methods.

Keywords: Kalām, Thought of Mu‘tazilite, Qādī Abd al-Jabbar, Theological Differentiation, Conception of Faith

Materyalizmin Din ve Tanrı Tasavvuruna Yönelik Filibeli Ahmet Hilmi'nin Getirdiği Eleştiriler

Furkan Uçar (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-6898-3021

Bu çalışmada materyalizmin tarihsel süreç içerisinde madde üzerinden din ve tanrı anlayışı tespit edilerek, bu anlayışa karşılık Yeni İlm-i Kelâm dönemi kelamcılarından biri olan Filibeli Ahmed Hilmi'nin (öl. 1914) karşı görüşleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak materyalizmin kısa bir tarihine değinilmiş ve ardından Filibeli'nin görüşleri verilmiştir. Materyalizm, İlkçağ döneminden itibaren düşünce hayatında kendine yer bulmuş önemli felsefî ekollerden biridir. Bu düşünce sisteminin ilk adımları atomculuk anlayışı ile beraber Antik Yunan'da gözlemlenmektedir. Bu dönemin ünlü materyalist filozoflarının ortak buluşma alanı atomcu anlayış üzerinedir. Atomcu anlayış ise ezelî ve ebedî olma gibi birçok ilahlık özelliğini maddede toplamaktadır. Düşünce tarihinde çok büyük etkilere sahip olan materyalizm, Ortaçağ döneminde durgunluk yaşamıştır. Bu durgunluğun sebebi olarak Hıristiyanlık dininin batıda etkin bir din anlayışı geliştirmesi ve bu nedenle kiliseye ait görüşlerin tutucu bir yaklaşım benimsemesi gösterilebilir. Özellikle skolastik felsefenin materyalizmin etkinliğinin yitirilmesine en büyük nedenlerden biri olduğu söylenilebilir. Ardından skolastik felsefe ile birlikte kilisenin baskıcı tutumunun azaldığı, dinde reform ve Rönesans hareketlerinin izlendiği dönem içerisinde materyalizm ekolü, yeni bir canlanma göstermiştir. 18. yüzyıldan itibaren etkinliğini yeniden kazanmaya başlayan materyalizm, maddeyi ve maddî olarak adlandırılan alanı esas almakta ve madde dışında başka hiçbir sahayı kabul etmemektedir. Maddî alan olarak sadece duyu organları ile algılanabilen varlıkları, deney ve gözlem yolu ile elde edilen bilgileri kabul etmekte olan materyalizm, metafizik alanı reddetmektedir. Allah, melek, cin gibi varlıkların bilgisi ve varlığı metafiziği ilgilendirdiğinden dolayı bu alana giren dinsel varlıklar, materyalizm tarafından inkâr edilmektedir. Her ne kadar Hristiyan batı dünyasında ortaya çıksa da materyalizm, sonraki süreçlerde yayılım göstererek tüm dünyayı etkisi altına alan bir düşünce sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Batının siyasi alandaki ilerlemelerini tetkik için yurt dışına gönderilen öğrencilerin batı fikirleri ile geri dönmesi sonucunda ülkemizde de görülmeye başlayan materyalizm fikirleri, özellikle dergi ve tercüme yolu üzerinden etkinliğini artırmıştır. Ülkemiz içerisinde bu denli ilerleme kaydeden materyalizm, kimi fikir insanları tarafından

benimsenmekle beraber birçok aydın tarafından da eleştirilere tâbi tutulmuştur. Bu tür fikirlerin yayılması ile beraber kelâmda da bir yenilik arayışına gidilmiş ve Yeni İlm-i Kelâm dönemi başlamıştır. Bu dönemin en önemli âlimlerinden biri ise Filibeli Ahmed Hilmi'dir. Filibeli, materyalizmin genel görüşlerine yönelik olarak bu düşünce sistemini inkâr anlayışı üzerinden eleştirmektedir. Ahlâk konusuna da oldukça değinen Filibeli, materyalizmin ahlâksızlığa kapı açtığını ve sonucunun anarşi olacağını belirtmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Materyalizm, Din, Tanrı, Filibeli Ahmed Hilmi

Filibeli Ahmed Hilmi's Criticisms Against Materialism's Conception of Religion and God

In this study, the understanding of religion and God through matter in the historical process of materialism has been settled and determined, and the opposite views of Filibeli Ahmed Hilmi (d. 1914), one of the theologians of the New Science of Kalām period, have been tried to be revealed. In this context, first and foremost, a brief history of materialism is mentioned then Filibeli's views have given. Materialism is one of the notable philosophical schools that have found a place in the life of thought since Antiquity. The first steps of this system of thought are observed in Ancient Greece and the understanding of atomism. The common meeting place of the famous materialist philosophers of this period was the atomist understanding. On the other hand, Atomist understanding collects many divinity features such as being eternal and ever in the matter. Having significant effects on the history of thought, materialism experienced stagnation in the middle ages. The reason for this stagnation is that Christianity developed an active understanding of religion in the West, and therefore the views of the church adopted a conservative approach. It can be said that scholastic philosophy is one of the biggest reasons for the loss of the effectiveness of materialism. Afterward, the school of materialism showed a new revival during the period when the oppressive attitude of the church decreased with the scholastic philosophy and the religious reform and Renaissance movements were followed. Materialism, which has started to regain effectiveness since the 18th century, is based on matter and the field called material and does not accept any area other than matter. Materialism rejects the metaphysical field, which agrees with the entities that the sense organs can only perceive as the material field, and the information obtained through experimentation and observation. Since the knowledge and existence of beings such as God, angels, and jinn are of interest to metaphysics, spiritual beings entering this field are denied by materialism. Although it emerged in the Christian western world, materialism emerges as a system of thought that spreads in the following processes and influences the whole world. The ideas of materialism, which started to be seen in our country as a result of the return of students sent abroad with western ideas to examine the progress of the West in the political field, increased its effectiveness, especially through journals and translation. Materialism, which has made such progress in our country, has been criticized by many intellectuals, although some scholars

have adopted it. Along with the spread of such ideas, a search for innovation was done in kalām, and the period of the New Science of Kalām began. One of the most important scholars of this period is Filibeli Ahmed Hilmi. Filibeli criticizes this system of thought for the general views of materialism through the concept of denial. Filibeli, who also touches on morality, states that materialism opens the door to immorality, resulting in anarchy.

Keywords: Kalām, Materialism, Religion, God, Filibeli Ahmed Hilmi

William James'de Pragmatik Yaklaşım Bağlamında Dinin Temellendirilmesi

Arş. Gör. Hümeyra Ahsen Doğan

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

https://orcid.org/0000-0003-3813-8470

Doç. Dr. Behlül Tokur

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

https://orcid.org/0000-0002-6509-3100

Pragmatizm, felsefe tarihinde önemli düşünce geleneklerinden birisidir. Olgu ve önermelere işlevsel açıdan yaklaşan pragmatizm, ilgili olgu ve önermelerin rasyonel doğruluk ve tutarlılık içermesiyle ilgilenmez. Daha ziyade bunların pratik sonuçlarını önemsemektedir. Bu yaklaşım felsefi olarak temellendirilmekle kalmayıp zamanla sosyal bilimlerin genelinde yaygın olarak kullanılan bir araç haline gelmiştir. İlk olarak 1870'lerde filozof C. S. Peirce tarafından ortaya konulmuş olan bu yaklaşım, William James'in 1907'de Pragmatizm eserini yazmasıyla ivme kazanmıştır. Bu eser bağlamında, Amerikan işlevsel psikoloji atmosferinde yazdıklarıyla, -pragmatizmi müstakil olarak ortaya koyan kişi olmasa bile- pragmatizmin gelişmesinde önemli katkıları olan isimlerden olduğu anlaşılmaktadır. William James, pragmatik yaklaşımı bir hayat felsefesi olarak tasvir etmektedir. Ayrıca bu bakış açısı, dini ve psikolojik olguların açıklanmasında önemli yer tutmaktadır. Bu çalışma bağlamında tespit edilen bazı sonuçlar şunlardır: William James, Tanrı-insan ilişkisi ve bu ilişkinin pragmatik değeri açısından dini tecrübe kavramı üzerine yoğunlaşmıştır. Ona göre bireysel dini tecrübe, dini bilginin doğrudan kaynağıdır. Bu bilginin ortaya çıkış noktası, dini inançlar değil dini duygudur. William James'e göre dini duygu, dinin ilk ve en derin kaynağı olarak kabul edilmektedir. Dine dair görüşlerini pragmatik açıdan temellendirirken inancın rasyonel doğruluğundan ziyade ortaya çıkan sonuçları üzerinde durmuştur. Yani ona göre herhangi bir inanç, mutlak olarak doğru olmayıp bireyin hayatına anlam kattığı ve hayatını kolaylaştırdığı ölçüde birey için subjektif olarak doğrudur. William James'in metodolojik bir yaklaşım olarak pragmatizm çerçevesinde dini nasıl ele aldığı bu çalışmanın temel konusudur. Bu çalışmanın amacı, öncelikle William James'in pragmatik yaklaşımını ele almak ve daha sonra pragmatizm bağlamında dini nasıl temellendirdiğini irdelemektir. Bu bağlamda çalışma, William James'in; Pragmatizm, Dini Tecrübenin Çeşitliliği, İnanma İradesi isimli eserlerini incelemekle sınırlıdır. Nitel araştırma yöntemi takip edilen bu çalışmada William James'in din olgusunu ve pragmatizm temellendirmesini ele aldığı ilgili eserler doküman analizi tekniğiyle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Pragmatizm, William James, Din, Dini Tecrübe, İnanç

Basing Religion on a Pragmatic Approach in William James

Pragmatism is one of the important thought traditions in the history of philosophy. Approaching facts and propositions from a functional point of view, pragmatism is not concerned with whether the facts and propositions contain rational truth and consistency. Rather, it cares about their practical consequences. This approach is not only philosophically based but has become a widely used tool in social sciences over time. This approach, first introduced by the philosopher C. S. Peirce in the 1870s, gained momentum when William James wrote Pragmatism in 1907. In the context of this work, it is understood that he was one of the names who made important contributions to the development of pragmatism, even if he was not the person who presented pragmatism independently, with his writings in the atmosphere of American functional psychology. William James describes the pragmatic approach as a philosophy of life. In addition, this point of view is important in explaining religious and psychological phenomena. Some of the results determined in the context of this study are as follows: William James focused on the concept of religious experience in terms of the God-human relationship and the pragmatic value of this relationship. For him, individual religious experience is the direct source of religious knowledge. The origin of this knowledge is religious feeling, not religious beliefs. According to William James, the religious feeling is regarded as the first and deepest source of religion. While basing his views on religion from a pragmatic point of view, he focused on the resulting results rather than the rational truth of the belief. In other words, according to him, any belief is not absolutely true but subjectively true to the extent that it adds meaning to the individual's life and makes his life easier. The main subject of this study is how William James handled religion within the framework of pragmatism as a methodological approach. The aim of this study is to first examine William James's pragmatic approach and then to examine how he grounded religion in the context of pragmatism. In this context, the study is based on William James's; He is limited to examining his works called Pragmatism, The Diversity of Religious Experience, The Will to Believe. In this study, in which the qualitative research method was followed, the related works of William James, in which he discussed the phenomenon of religion and the grounding of pragmatism, were examined by document analysis technique.

Keywords: Psychology of Religion, Pragmatism, William James, Religion, Religious Experience, Faith

Tefsir – Kıraat

Malay Dünyasında Reformist Bir Hareket Olarak Kaum Muda: Endonezya ve Malezya Örneği

Dr. Eyyüp Tuncer
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-1907-9065

Bu araştırmada Endonezya merkezli reformist bir hareket olan Kaum Muda incelenmiştir. İçtihat, tecdit ve ıslah düşüncesini savunan bu zümreye göre asıl kaynaklara (الرجوع إلى الأصل) dönülmesi gerekir. Zira saf ve katışıksız bir İslam anlayışı için "Kur'ân ve Sünnete Dönüş" kaçınılmazdır. "Kembali kepada al-Quran dan Sunnah" olarak ifade edilen bu motto, Minangkabau'da başlayıp ardından Endonezya'nın diğer şehirlerine sirayet etmiş ve nihayetinde Malay dünyasında Malezya gibi bölgeleri etkisi altına almıştır. Ancak bu hareketin Endonezya ve Malezya'daki yansımaları arasında büyük bir farklılık dikkat çekmektedir. Bu çalışmada bu farklılığın nedenleri irdelemekte ve daha sonraki süreçte Nusantaralı halkların dini anlayışlarını ne derece etkilediği ve buna bağlı olarak günümüzde bu etkinin boyutu araştırılmaktadır. Kaum Muda'nın ortaya çıkış nedenleri, iddiaları ve hangi dinî anlayışa davet ettikleri meselesi önemlidir. Zira bölgede Kaum Muda (reformistler) ve Kaum Tua (gelenekselciler) arasındaki gerilimin neticesinde farklı dinî yaklaşımlar sergilenmiştir. Bu çalışmada reformistlerin geriye bıraktıkları eserler incelenmiş; dinî anlayışları tasvir edilmiş ve son olarak Ortadoğu ile olan bağlantılarından hareketle iddiaları analiz edilmiştir. Kaum Muda'nın ortaya çıkmasıyla bölgede dinî alanda ciddi tartışmalar baş göstermiş, Nusantaralılar reformist ve gelenekselci olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Nusantara tarihinde şahıslar arasındaki birkaç tartışma ve Adat-Padri arasındaki çatışma müstesna kabul edildiğinde ilk kez kamuoyunun ciddi bir şekilde karşı karşıya geldiği, karşılıklı reddiyelerin yazıldığı ve ülke sathında önemli bir etki bıraktığı söylenebilir. Bu gruplaşmalar daha sonra reformist cephede Muhammediyye, Persis; gelenekselci cephede ise Nahdatü'l-ulemâ gibi kurumların ortaya çıkmasıyla neticelenmiştir. Bu kurumların günümüzde etkin bir şekilde varlıklarını korudukları dikkate alındığı aslında Kaum Muda ve Kaum Tua'nın kurumsallaştığı ve etkisinin devam ettiği görülmektedir. Bütün bu hâdiselerden sonra özellikle asıl kaynaklara dönüş anlayışına bağlı olarak tefsir ilmi İslami ilimler hiyerarşisinde ilk sıraya yerleşmiş ve bunun zorunlu bir neticesi olarak "fıkıh medeniyeti" olarak tasvir edilen İslam medeniyeti Endonezya gibi ülkeler açısından "tefsir medeniyetine" doğru bir ivme kazanmıştır. Reformistlerin açtığı dinî kurumların müfredatlarında bu etki açıkça hissedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Reformistler, Gelenekselciler, Malay Dünyası, Nusantara, Kaum Muda, Kaum Tua

Kaum Muda as a Reformist Movement in the Malay World: The Case of Indonesia and Malaysia

Kaum Muda, a reformist movement based in Indonesia, was examined in this research. According to this group, which defends the idea of ijtihad, tajdid, and improvement, it is necessary to turn to the main sources (الرجوع إلى الأصل). Because "Returning to the Qurʾān and Sunnah" is inevitable for a mere and pure understanding of Islam. This motto, expressed as "Kembali kepada al-Quran dan Sunnah", started in Minangkabau and then spread to other cities of Indonesia and eventually affected regions such as Malaysia in the Malay world. However, there is a big difference between the reflections of this movement in Indonesia and Malaysia. In this study, the reasons for this difference are examined, and the extent to which it affects the religious understanding of the peoples of Nusantara in the later process and, accordingly, the extent of this effect today is investigated. The reasons for the emergence of Kaum Muda, its claims, and the issue of which religious understanding they invite are important. Because different religious approaches have been exhibited in the region as a result of the tension between Kaum Muda (reformists) and Kaum Tua (traditionalists). In this study, the works left behind by the reformists were examined; their religious understandings were described, and finally, their claims were analyzed based on their connections with the Middle East. With the emergence of Kaum Muda, serious religious debates arose in the region, and the Nusantara people were divided into two groups as reformist and traditionalist. In the history of Nusantara, it can be said that when the few discussions between individuals and the conflict between Adat-Padri were considered exceptional, it was the first time that the public faced serious confrontations, mutual refusals were written, and it had a significant impact on the country. Later, these groupings resulted in the emergence of institutions such as Muhammadiyah, Persis on the reformist front, and Nahdlatul-ulama on the traditionalist front. Considering that these institutions are effectively maintaining their existence today, it is seen that Kaum Muda and Kaum Tua have been institutionalized, and their influence continues. After all these events, especially depending on the understanding of returning to the original sources, the science of tafsir took the first place in the hierarchy of Islamic sciences, and as a necessary consequence of this, the Islamic civilization, which was described as the "civilization of fiqh", gained momentum towards the "civilization of tafsir" for countries such as Indonesia. This effect is clearly felt in the curricula of religious institutions opened by the reformists.

Keywords: Tafsīr, Reformists, Traditionalist, Malay World, Nusantara, Kaum Muda, Kaum Tua

Mahmûd Muhammed Şâkir'in
Geleneğin İhyasına Dönük Okuma Felsefesi ve Metodolojisi

Arş. Gör. İsmail Araz (Doktora Öğrencisi)

Marmara Üniversitesi

https://orcid.org/0000-0002-3482-0483

Kelâm-ı ilâhî'nin nüzulünü takip eden yüzyıllarda rivayet ve tedvin faaliyetleriyle eş zamanlı olarak İslâmî ilimlerde birçok çalışmaya imza atılmıştır. Bir yandan Kur'an'ın muhtevasını yorumlamak diğer yandan ise vahiy dilinin ayırt edici özelliklerini tespit etmek amacıyla farklı disiplinlerde azımsanmayacak kemiyet ve nitelikte eserler telif edilmiştir. Erken dönemde kaleme alınan ve geleneğin ilk halkasını oluşturan bu eserler, konjonktürün de etkisiyle çoğu yerde açıklanmaya muhtaç kısa ve öz ifadeler içermektedir. Her ne kadar sonraki dönemlerde anlama ve anlamlandırma noktasında şerh türünden çalışmalar yapılmış olsa da söz konusu eserlerin veciz oluşu, günümüz araştırmacılarını zorlamaktadır. Nitekim vahiy dilinin anlaşılması için erken dönemde kaleme alınan edebî eserlerin okunması, yorumlanması, anlaşılması ve anlamlandırılması günümüz araştırmacılarının karşılaştığı problemlerin başında gelmektedir. Bu eserleri okumak için nereden ve nasıl başlanacağı, mütekellimin açıklamalarının nasıl yorumlanacağı ve okurken nasıl bir yol izleneceği araştırmacının zihnini meşgul eden problemlerden sadece birkaçıdır. Bunların yanı sıra araştırma sırasında; şiir ve metinleri yorumlamada genelgeçer esaslar var mıdır? Eserin içeriğinden hareketle müellifin zihin dünyasına ulaşmak mümkün müdür? Sözün arka planı var mıdır? gibi birçok soru gündeme gelmektedir. İslam Medeniyeti'nin erken dönemine yönelik çalışmaların arttığı 20. yüzyılda araştırmacıların klasik metinleri tetkik etmede karşılaştıkları zorlukları gözlemleyen Mısırlı edebiyatçı Mahmûd Muhammed Şâkir (öl. 1997), özgün düşünsel üretimi nitelik ve nicelik yönüyle işlevsel hâle getirebilmek ve geleneği yeniden okumak için -yine bu medeniyetten neşet etmiş olan- özgün bir okuma metodunun elzem olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden Batı menşeli metotların benimsenmesine karşı çıkmıştır. Metinlerin şerh ve tahlilini esas alan Batı eksenli metotların yukarıdaki sorulara cevap bulmada kayda değer bir katkı sunmadığını belirten Şâkir'e göre metinlerin yorumlanmasının yegâne yolu onların tezevvuk edilmesinden, diğer bir anlatımla tadılmasından geçmektedir. Tezevvuk adını verdiği metodu metinlere uygulayan Şâkir, geleneği sağlıklı bir şekilde yorumlayarak revize etme sırrının ilmî usul ve esaslara mebni dil zevkinden geçtiğini vurgulamaktadır. Bu açıklamalardan

hareketle bu çalışmada Şâkir'in metinleri yorumlamadaki söz konusu metodu ve okuma felsefesi irdelendi. Metodun mahiyetine girmeden önce Şâkir'i böyle bir metodu uygulamaya iten saikler üzerinde duruldu. Konuyla ilgili teorik ve pratik boyutta kaleme alınan eserlerden hareketle metodun yapısı, unsurları ve işleyişi ele alındı. Bu hususta metodun teorik yönünün pratiğe döküldüğü Şâkir'in el-Mütenebbî ve Namat Sa'b ve namat muhîf adlı eserleri üzerinde özellikle duruldu. Bunların yanı sıra çalışmanın amacına uygun olarak birçok klasik metne uygulanan metodun araştırmacı ve okuyucuya sağladığı kazanımlar örnekler aracılığıyla izah edildi. Metodun müspet ve menfi yönlerine vurgu yapılan çalışmada Şâkir'in beslendiği kaynaklar tespit edilmeye çalışılarak bunların geleneği yorumlamada günümüz araştırmacılarına ne tür katkılar sağlayabileceği de ayrıca kritik edildi. Böylece çalışmada söz konusu kritikten elde edilen bulgular, "Böyle bir metoda ihtiyaç var mıdır?" sorusu çerçevesinde değerlendirilerek bazı önerilerde bulunuldu.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagati, Klasik Arap Edebiyatı, Mahmûd Muhammed Şâkir, Gelenek, Metodoloji, Tezevvuk Metodu

Mahmoud Mohamed Shaker's Reading Philosophy and Methodology for Revival of Tradition

In the centuries following the revelation of the Divine Word, many studies were carried out in Islamic sciences simultaneously with the narrative and literary activities. On the one hand, in order to interpret the content of the Qur'an and, on the other hand, to determine the distinctive features of the language of revelation, a substantial amount and quality of works were written in different disciplines. These works, which were written in the early period, which constitute the first ring of the tradition, contain short and concise expressions that need to be explained in most places, with the influence of the conjuncture. Although there have been studies on understanding and interpretation in the later periods, the conciseness of the works in question compels today's researchers. Reading, interpreting, understanding, and making sense of literary works written in the early period to understand the language of revelation and Arabic more accurately is one of the problems faced by today's researchers. Where and how to start reading these works, how to interpret the explanations of the theologian, and how to follow a path while reading are just some of the problems that put the researcher in a difficult situation. In addition, many questions such as the following arise during the research: "Are there general principles in interpreting poems and texts? Is it possible to reach the author's mind based on the content of the work? Is there a background to the word?". Egyptian literary scholar Mahmoud Mohamed Shakir (d. 1997), observing the difficulties faced by researchers in examining classical texts in the 20th century, when studies on the early period of Islamic Civilization increased, opposed the adoption of Western-based methods in re-reading tradition to make original intellectual production functional in terms of quality and quantity. According to Shakir, who stated that the Western-oriented methods based on the commentary and analysis of the texts did not make a significant contribution to finding answers to the above questions, the only way to interpret the texts is to savor them, in other words, to taste them. Shakir, who applies the method he calls "tazawwuq to the texts", emphasizes that the secret of revising the tradition by interpreting it correctly is the taste of language. Based on these explanations, Shakir's method of interpreting the texts and his reading philosophy were examined in this study. Before going into the nature of the method, the motives that pushed Shakir to apply such a method were emphasized. The structure, elements, and functioning of the method were

discussed based on the theoretical and practical works on the subject. In this regard, the works of Shakir named al-Mutanabi and Namat Sha'b ve Namat Muhīf, which contain the original version of the method, were especially emphasized. In addition to these, in accordance with the purpose of the study, the benefits of the method applied to many classical texts to the researcher and the reader were explained through examples. In the study, which emphasized the positive and negative aspects of the method, the sources that Shakir was fed were tried to be determined, and what kind of contributions they could provide to today's researchers in interpreting the tradition was also questioned. Thus, the findings obtained as a result of the questioning in the study were evaluated within the framework of the following question: "Is there a need for such a method?" and some suggestions were made after the evaluations related to this question.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Classical Arabic Literature, Mahmoud Mohamed Shaker, Tradition, Methodology, Method of Tazawwuq

Secde Âyetlerinin Kıraatler Bağlamında İncelenmesi

Mehmet Ustaosmanoğlu (Yüksek Lisans Öğrencisi)

Kocaeli Üniversitesi

https://orcid.org/0000-0002-6636-0936

Kur'ân-ı Kerîm'de, Allah'a secde etmeyi teşvik edip, secde etmeyenleri kınayan, Hz. Muhammed'in ise okunduğu zaman Allah'a secde edilmesini buyurduğu secde âyetleri vardır. Secde âyetlerinin ortak özelliği; emir sîgası içermesi veya secde etmeyenleri kınaması, tüm varlıkların Allah'a secde ettiğini haber vermesidir. Sayısı ve hükmü hakkında mezhepler arasında görüş ayrılıkları bulunan secde âyetlerinin hangi âyetler olduğu, hangi durumlarda secde edilmesi gerektiği ve ilgili mezhepte hükmünün ne olduğunu bilmek fıkhî ve amelî açıdan önemlidir. Bu noktada secde âyetlerinin Kur'an kıraatleri bağlamında durumunun tespiti de önemlidir. Dolayısıyla ilgili bağlamda kıraatlerin tespiti amacıyla secde âyetlerinin incelenmesi gerektiğinden hareketle bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu konunun sınırları açısından daha önce kitap, tez ve makale düzeyinde bir çalışma yapılmadığı, mevcut çalışmaların secde âyetlerini genel olarak ele aldığı ve henüz kıraatler bağlamında özel olarak incelemediği tespit edilmiştir. Bu çalışmada Ezherî'nin (ö. 370/980) *Me'âni'l-kırâ'ât*'i; İbn Zencele'nin (ö. IV./X. Yüzyıl) *el-Hucce fi'l- Kıraât*'i; İbn Hâleveyh'in (ö. 370/980) *İ'râbu'l-Kırââti's-Seb' ve 'İleluhâ* isimli eseri; Palûvî'nin (ö. 1192/1778) *Zübdetü'l-irfân fî vücûhi'l-Kur'ân*'ı; Molla Efendi'nin (ö. 1273/1859) *'Umdetü'l-hallân fî îzâhi zübdetü'l-irfân*'ı başta olmak üzere alanın temel kaynaklarına başvurulmuştur. Bu çalışmada öncelikle mezhepler arasında ihtilaf konusu olan secde âyetlerinin hükmü ve hangi âyetlerin secde âyeti olarak kabul edildiğine değinilmiş, âyet metinleri, meâlleri ile birlikte verilmiştir. Çalışmanın devamında Hanefî mezhebinde kabul edilen on dört secde âyeti üzerinde on kıraat imamının ve ikişer râvisinin okuyuş farklılıkları klasik kıraat eserlerinden faydalanılarak tahlîl edilmiş ve on dört secde âyetinin on üçünde yer alan kıraat farklılıkları tespit edilmiştir. Çalışmanın son kısmında ise bu âyetlerin hangilerinde manaya etki edip etmediği belirlenmeye çalışılmış, yine alanın literatüründen istifade edilerek on dört secde âyetinin ikisinde ilgili kıraatlerin mana farklılığına yol açtığı görülmüş ve bu farklılıklar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kıraat, Kıraat Farklılıkları, Secde, Secde Âyetleri, Tilâvet Secdesi

Analysis of Sajdah Verses in the Context of Qirā'āt

In the Qurʾān, there are verses that encourage sajdah to Allāh and condemn those who do not, and that the Prophet Muhammad (PBUH) ordered sajdah to Allāh when recited. The common feature of the sajdah verses; it contains a form of command or condemns those who do not, it informs that all beings sajdah to Allāh. It is important in terms of jurisprudence and practice to know which verses are the verses of sajdah, in which there are differences of opinion among the madhhabs about the number and ruling, in which cases it is necessary to sajdah, and what its ruling is in the relevant madhhab. At this point, it is also important to determine the situation of the sajdah verses in the context of the Qurʾānic recitations. Therefore, this study has been carried out since it is necessary to examine the sajdah verses to determine the qirā'āt in the relevant context. In terms of the limits of this subject, it has been determined that there has not been a study at the level of a book, thesis, and article before, the current studies deal with the sajdah verses in general and have not yet examined them specifically in the context of qirā'āt. In this study, Azharī's (d. 370/980) Ma'ān al- qirā'āt; Ibn Zancalah's (d. 4/10. Century) al-Hujjah fī qirā'āt; The work of Ibn Khālewayh (d. 370/980) named ʾIʿrāb al- qirā'āt al-Sabʿ wa ʿilaluhā; Palūwī's (d. 1192/1778) Zubdah al-ʿirfān fī wucūh al-Qurʾān; The main sources of the field, especially Molla Affandi's (d. 1273/1859)ʿUmdah al-khallān fī īḍāḥ zubdah al-ʿirfān were consulted. In this study, first of all, the ruling of the sajdah verses, which are the subject of controversy among the sects, and which verses are accepted as sajdah verses are mentioned, and the texts of the verses are given together with their meanings. In the continuation of the study, the qirā'ah differences of ten qirā'ah imāms and two narrators on the fourteen sajdah verses accepted in the Ḥanafī sect were analyzed by utilizing classical qirā'ah works, and the differences in qirā'ah in thirteen of the fourteen sajdah verses were determined. In the last part of the study, it was tried to determine which of these verses affect the meaning or not, it was seen that the relevant qirā'āt in two of the fourteen sajdah verses caused a difference in meaning by making use of the literature of the field and these differences were evaluated.

Keywords: Tafsīr, Qirā'ah, Differences in Qirā'ah, Sajda, Sajdah Verses, Sajdah of Qirā'ah

Beydâvî'nin Envâru't-tenzîl'inde Kıraatlerin Tefsire Tesiri: Duhâ ve Nâs Sûreleri Arası Örneği

Muhammed Yusuf Demir (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Kocaeli Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-4116-025X

Tefsir ilmi Kur'ân-ı Kerîm'in anlaşılmasında ve yorumlanmasında okuyucusuna her dâim ışık tutmuş ve yolunu aydınlatmış bir alandır. Bu babda tefsire dâir pek çok eser te'lif edilmiş, araştırma ve çalışmalar yapılmıştır. Bu eser ve te'liflerin kendilerine has tarafları ve ayırt edici muhtevâları vardır. İşbu çalışmanın odak noktası ise tefsirler içerisinde her daim kendisinin ayrı bir yönü olan Kādî Beydâvî'nin (ö. 685/1286) Envâru't-tenzîl ve esrâru't-te'vîl isimli, Beydâvî Tefsiri diye de şöhret bulan eseri olmuştur. Bu tefsir vecîz üslûbu ile çok rağbet görmüş, medreselerde müfredâtlara konulmuş hatta seçkin âlimler tarafından pâdişahların meclislerinde ders olarak okutulmuş, büyük bir heyecan ile dinlenmiş ve tâkip edilmiştir. Bununla birlikte Kur'ân-ı Kerîm'in anlaşılmasında ve yorumlanmasında farklı kıraat vecihlerinden istifâde etmek sûretiyle, kıraatlerin çok anlamlılığa kattığı zenginliği göz önünde bulundurmuş bir tefsirdir. Öyle ki Kādî Beydâvî tefsirinde mütevâtir kıraatlerle birlikte, kıraatin sâhibinin kim olduğunu ismen zikretmese bile şâz kıraatlerden de çokça istifâde etmiştir. Bizim bu çalışmamızda müfessirin kıraat farklılıklarını nasıl tahlîl ettiği ele alınmıştır. Diğer birçok tefsirdeki kıraat farklılıklarına dâir çalışmalar mevcut iken Beydâvî Tefsiri'yle alâkalı böyle bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bunun yanı sıra yöntem olarak çalışmamızda, en çok okunan ve bilinen İmam ʿÂsım kıraatinin Hafs rivâyeti ile âyet verilmiş ve bu âyetin mânâsı sunulduktan sonra başka bir kıraatin okunuşunda bu okunuşu müfessirin nasıl tahlîl ettiğine bakılmıştır. Çalışmamızda her ne kadar Duhâ ile Nâs arası sûrelerdeki kıraat farklılıklarının tefsire tesirini tahlil edilmiş olsa da toplamda on sûre çalışılmıştır çünkü Kādî Beydâvî kıraat farklılıklarını sâdece bu sûrelerde işlemiştir. Diğer sûrelere temâs edilmemesinin sebebi kıraat farklılıklarının olmaması değil, bu farklılıkların sâdece okunuşta olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca mütevâtir kıraatlerin mânâya, diğer bir deyişle tefsire olan tesiri yekûne bakıldığında zâten bütün kıraat vecihlerinin etkisine nazaran 5'te 1 oranındadır. Teknik olarak bunu şöyle de söylemek mümkündür; kıraat farklılıklarının %80'i edâ farklılıklarından oluşan idğâm ve imâle gibi bir takım ses değişikliğine dayalı farklılıklardır. Her ne kadar Kādî Beydâvî kelimelerin şîve ve lehçelerden kaynaklanan kıraat farklılıklarına değinmiş olsa da bunlar ilâve bilgi kabîlinden olup bu çalışmanın kapsamına girmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kıraat, Beydâvî, Çok Anlamlılık, Yorum Zenginliği

The Effect of Qirā'āt on Interpretation in Baydāwī's Anwār al-tanzīl: An Example Between al-Ḍuḥā and al-Nās Sūrats

The science of tafsīr is a field that has always shed light on the reader's understanding and interpretation of the Qur'ān and illuminated its path. In this chapter, many works on tafsīr have been copyrighted, researches and studies have been done. These works and copyrights have their own unique aspects and distinctive contents. The focus of this study is the work of Qādī Baydāwī (d. 685/1286), which has always been a separate aspect of itself in tafsīrs, which also became famous as Baydāwī Tafsīr named Anwār al-tanzīl wa-asrār al-ta'wīl. This tafsīr, with its concise style, was very popular, was included in the curriculum in madrasas, was even taught by distinguished scholars in the assemblies of the sultans, was listened to and followed with great enthusiasm. However, it is a tafsīr that takes into account the richness that qirā'ah add to the polysemy by making use of different aspects of qirā'ah in understanding and interpreting the Qur'ān. So much so that Qādī Baydāwī benefited a lot from shāz qirā'āt, even if he did not mention the name of the owner of the qirā'ah, together with the mutawātir qirā'āt in the tafsīr of the century. In this study, it is discussed how the mufassir analyzes the differences in qirā'ah. While there are studies on the differences in qirā'ah in many other tafsīr, no such study has been found related to Baydāwī Tafsīr. In addition to this, in our study as a method, a verse was given with the Hafs narration of the most widely read and known Imam Aasim qirā'ah, and after the meaning of this verse was presented, it was examined how the commentator analyzed this qirā'ah in another qirā'ah. Although the effect of the differences in qirā'ah in the sūrats between al-Ḍuḥā and al-Nās has been analyzed in our study, a total of ten sūrats have been studied because Qādī Baydāwī only dealt with the differences in qirā'ah in these sūrats. The reason for not contacting other sūrats is not that there are differences in qirā'ah but that these differences are only in reading. In addition, the effect of mutawātir qirā'āt on the meaning, in other words, on tafsīr, is 1 in 5 compared to the effect of all qirā'ah aspects. Technically, it can be said as follows; 80% of the qirā'ah differences are the differences based on a number of sound changes such as idghām and imāla, which consist of differences in tone. Although Qādī Baydāwī has mentioned the differences in qirā'ah of words arising from accents and dialects, these are additional information and are not included in the scope of this study.

Keywords: Tafsīr, Qirā'ah, Baydāwī, Polysemy, Richness of Interpretation

Tefsir Geleneğinde Nesh Algısı Üzerine Eleştirel Bir İnceleme: Müellefe-i Kulûb Örneği

Ünal Kıyar (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Amasya Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-4044-5605

Bu çalışmada geleneksel tefsir anlayışının nesh algısının problemleri müellefe-i kulûb örneği üzerinden incelenmiştir. İslâm düşünce tarihinin ve bilhassa tefsir geleneğinin en tartışmaları konularından biri olan nesih, Kur'ân ilimlerinin içinde müstakil bir varlık alanı kazanmıştır. Varoluş zemini Hz. Peygamber devrine kadar uzanan nesih, ilk aşamada hissî yönüyle ortaya çıkmış ve nübüvvet ekseninde meydana gelen değişimlere çelişki ithamı yükleyen Yahudilerle müşriklere cevap verme yöntemi haline gelmiştir. Yahudilerle yaşanan kıble tartışmaları ile başladığı bilinen bu sürecin etkisi özellikle savaş hukuku ve kamusal alanla alakalı âyetler üzerinde yoğun olarak hissedilmiştir. Muhtemelen bu süreğenliğin en temel nedeni de Hz. Peygamber'in yaşaması ve vahin hali hazırda devam etmesi olmuştur. Fakat Hz. Peygamber'in vefatından sonra ilahi kelamın Mushaf haline gelmesi ve tefsir geleneğinin oluşum sürecinde nesih meselesi hakkında tartışmalar meydana gelmiştir. Bu dönemde vahyin kendi iç bütünlüğünde hüküm iptalinin mümkün olmadığı savunan bazı düşünürlerin varlığı bilinse de cumhur ulemanın ekseriyetine nesih, vahyin kendi iç bütünlüğünde gerçekleşen bir olgu olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde ulema arasında yalnızca neshin sayısal niteliği hakkında tartışma yaşanmıştır. Nitekim bazı düşünürler, nesih edilen âyetlerin sayısının yüzlerce olduğunu savunurlarken bazı düşünürler bu sayıyı çok az sayılara kadar getirmişlerdir. Aslında yaşanan bu tartışmalar modern dönemde oluşan nesh algısına zemin hazırlamış ve modern tefsir hareketlerinin en karakteristik özelliklerin bir haline gelen nesih reddinin dayanağı haline gelmiştir. Netice olarak çağdaş dönemde birçok fikir insanı ve müfessir, Kur'ân'ın kendi iç bütünlüğünde asla neshin vaki olamayacağını savunmuşlardır. Bizim çalışmada ele aldığımız müellefe-i kulûb meselesi de tefsir geleneğinde nesih algısı üzerinden hasıl olan sayısız problemlerden yalnızca bir tanesidir. Bilindiği üzere Kur'ân-ı Kerim'in Tevbe Sûresinin 60. âyetinde açık bir şekilde beyan edilen bu zümreye Hz. Peygamber devrinde Nebevî davet metodunun parçası olarak kesintisiz şekilde zekâttan pay verilirken temel amaç kalplerini İslâm'a ısındırıp hidayete ermelerini sağlamaktı. Fakat Hz. Peygamber'in vefatından sonra Hz. Ebû Bekir'in (ö. 13/634) hilafeti

devrinde Hz. Ömer (ö. 23/644) bu zümrenin istihkakına gerek kalmadığını öne sürmüş ve zekâttan payları düşürülmüştür. Bu bağlamda müfessirlerin önemli bir kısmı hükmün ümmetin icmâ etmesiyle ortadan kalktığı sonucuna varmışlardır. Klasik dönemden günümüze kadar başta Hanefîler olmak üzere birçok fıkıh ekolü de bu karara göre hükmetmiş ve artık müellefe-i kulûbun zekâttan pay hakkının ortadan kalktığını ifade etmişlerdir. Her ne kadar bazı müfessirler bu karara itiraz etseler de hiçbir tesiri olmamıştır. İşte bize göre hükmün ortadan kalkmasının mümkün olmadığını savunan bu görüş isabetli hareket etmiştir. Zira vahyin kendi iç bütünlüğünde nesih kabul edilse dahi bunun Hz. Peygamber devrinde gerçekleşmesi gerekirdi ki böyle bir delil mevcut değildir. Ayrıca sahabenin içtihat neticesinde kısa süreli dahi olsa herhangi bir hükmü askıya almak veya iptal etmek yetkisi yoktur. Aynı zamanda içinde bulunduğumuz çağda zayıflayan ihtida ve artan irtidâd faaliyetleri sosyal bir müessese olarak müellefe-i kulûbun yeninden gözden geçirilmesini zaruri kılmaktadır. Binaenaleyh bu çalışmanın temel amacı Kur'ân'ın emri sonucunda Hz. Peygamber tarafından titiz bir şekilde yerine getirilen müellefe-i kulûbun mensûh olmadığını ve yalnızca zekâta müteallik basit bir zümre olmaktan ziyade çok daha geniş mahiyetinin bulunduğunu ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Müellefe-i Kulûb, Nesh, Zekât, Nebevî Davet

A Critical Examination of the Perception of Abrogation in the Tafsīr Tradition: The Example of Muallafa al-Qulūb

In this study, the problems of the perception of abrogation of the traditional understanding of tafsīr were examined through the example of muallafa al-qulūb. Abrogation, one of the most controversial subjects of the history of Islamic thought and especially of the tafsīr tradition, has gained a separate field of existence within the sciences of the Qurʾān. The ground of existence Until the time of the Prophet, hunting and abrogation emerged to take its first steps and became a method of responding to the Jews and polytheists who accused the changes in the axis of prophecy as contradictions. The impact of this process, which is known to have started with the Qibla debates with the Jews, was felt intensely, especially on the laws of war and verses related to the public sphere. Probably the most fundamental reason for this continuity was the fact that the Prophet lived, and the revelation was still going on. However, after the death of the Prophet, the divine word became Qurʾān, and during the formation of the tafsīr tradition, discussions about the issue of abrogation occurred. Although it is known that there were some thinkers who argued that it was not possible to cancel the judgment in the internal integrity of the revelation in this period, the proselytization to the majority of the republican ulama was accepted as a phenomenon that took place in the internal integrity of the revelation itself. During this period, there was only a debate among the ulema about the numerical nature of the abrogation. As a matter of fact, while some thinkers argue that the number of verses revealed is in the hundreds, some thinkers have brought this number to very small numbers. In fact, these debates have prepared the ground for the perception of abrogation in the modern period and have become the basis of the rejection of abrogation, which has become one of the most characteristic features of modern tafsīr movements. As a result, many intellectuals and commentators in the modern period have argued that abrogation can never occur in the inner integrity of the Qurʾān. The issue of muallafa al-qulūb, which we have discussed in our study, is only one of the numerous problems that arise through the perception of abrogation in the tafsīr tradition. As it is known, while this group, which is clearly stated in the 60th verse of the Sūrat al-Tawba of the Qurʾān, was given a share of zakāhuninterruptedly as part of the Nabawi invitation method during the time of the Prophet, the main purpose was to warm their hearts to Islam and enable them to reach guidance. However, after the death

of the Prophet, during the caliphate of Abu Bakr (d. 13/634), Omar (d. 23/644) claimed that there was no need for the ration of this group, and their share of zakāh was reduced. In this context, a significant part of the commentators concluded that the judgment was abolished by the execution of the ummah. From the classical period to the present day, many schools of fiqh, especially the Hanafis, have ruled according to this decision and have stated that the taxpayer's right to share from zakāh has disappeared. Although some commentators appealed this decision, it had no effect. In our opinion, this view, which argues that it is not possible for judgment to disappear, has acted correctly. Because, even if the revelation is accepted as abrogation in its own inner integrity, it should have happened in the time of Prophet Muhammad, and there is no such evidence. In addition, the Companions do not have the authority to suspend or annul any provision, even for a short period of time, because of the case law. At the same time, the weakening conversion and increasing contact activities in the age we are in make it necessary to review the muallafa al-qulūb as a social institution. Therefore, the main purpose of this study is the Prophet Muhammad because of the order of the Qur'an. It is to reveal that the muallafa al-qulūb, which was meticulously fulfilled by the Prophet, is not abrogated and has a much broader nature rather than being a simple group only related to zakāh.

Keywords: Tafsīr, Muallafa al-qulūb, Abrogation, Zakāh, Nabawī Invitation

‘Ey İnsanlar!’ ve ‘Ey İman Edenler!’ İlahî Hitaplarıyla Kimler Kastediliyor? Mukātil b. Süleyman Tefsiri Kapsamında Bir İnceleme

Mehmet Aydemir (Doktora Öğrencisi)
Ankara Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-0775-5257

Kur’ân’daki hitap çeşitlerini inceleyen ilim dalı Hitabu’l-Kur’ân’dır. Bu tebliğde Kur’ân’da çokça tekrar eden “Ey İnsanlar!” ve “Ey İman Edenler!” hitap formları incelenecektir. Bu hitaplar, âlimlerin farklı yorumlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Kur’ân-ı Kerim, miladî 7. yüzyılda Arap Yarımadasında nâzil olmuş bir hitaptır. Bu hitap, Hz. Peygamber’in vefatından bir müddet sonra kitaba dönüştürülmüştür. Kitaplaştırma ve usûl âlimlerinin daha sonradan açığa çıkardıkları “sebebin hususiliği hükmün umumiliğine mani‘ değildir” kaidesi neticesinde Kur’ân tarih üstü bir okumaya tabi tutulduğunu buna karşın nâzil olduğu dönemin kültürü ve âyetlerin hangi sebep üzerine nâzil oldukları son dönem alimleri tarafından çoğu zaman göz ardı edildiğini düşünmekteyiz. İşte bu temelden hareket eden tebliğ, elimize ulaşan ilk tam tefsir olması, âyetlerin sebeb-i nüzûlüne çokça yer verip onların bizzat kimlere hitap ettiğini açıkça belirtmesinden dolayı Mukātil b. Süleyman’ın *”et-Tefsiru’l-Kebîr”* adlı eseri bağlamında bahse konu iki hitabın, Kur’ân’ın nüzûl dönemindeki insanları kastedip etmediğini açığa çıkarmayı amaçlamıştır. Bu kapsamda öncelikle, “Ey İnsanlar!” ve “Ey İman Edenler!” hitaplarının Kur’ân’da geçtiği yerleri belirledik. Daha sonra bu hitaplarla kimlerin kastedildiğini Mukātil b. Süleyman’ın tefsirine bağlı kalarak tespit ettik. Bu hitapların delâletlerini tablo halinde hazırladık. Ardından bu hitapların mahiyeti ve kimlere delâlet ettiği hususunda âlimlerin görüşlerine de değindik. İncelemeler neticesinde “Ey insanlar!” hitabıyla bütün insanlar, “Ey iman edenler!” hitabıyla da Hz. Muhammed’e inanan bütün mü’minler kastedilmiştir” şeklindeki genel kanının doğru olmadığı kanaatine ulaştık. Mukātil’in aktardığı bilgiler veya kendisinin doğrudan verdiği bilgiler, “Ey insanlar!” hitabıyla Mekke döneminde yaşayan Mekke kafirlerinin veya özel olarak belli kişilerin, “Ey İman edenler!” hitabıyla ise Medine döneminde yaşayan münafık, Müslüman ve Yahudi iken Müslüman olan kişilerin kastedildiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Hitab, Mukātil b. Süleyman, Ey İnsanlar, Ey İman Edenler

Who is meant by the Divine 'O mankind!' and 'O you who believe!' calls?

A Study in the Scope of Muqātil b. Sulaymān's Tafsīr

The branch of science that studies the types of addresses in the Qur'ān is Khitāb al-Qur'ān. In this paper, we will examine the address forms "O mankind!" and "O you who believe!" which are repeated many times in the Qur'ān. These addresses have been interpreted in different ways by the scholars. The most prominent of these today is "Is the Qur'ān an address or a text?" discussion. The Qur'ān is an address that was revealed in the Arabian peninsula in the 7th century. This address was transfered into a book shortly after the death of the prophet. As a result of the canonization and the rule that "the specificity of the reason does not prevent the generality of the judgment", which was later put forward by the procedural scholars, the Qur'ān has been subjected to a supra historical reading, but the culture of the period in which it was revealed and the reasons for which the verses were revealed were often ignored. It is on this basis that this paper aims to reveal whether the two addresses in question in the context of Muqātil's tafsīr refer to the people in the revelation period of the Qur'ān since it is the first complete tafsīr that we have received and because it gives a lot of place to the reasons for the revelation of the verses and clearly states who they are addressed to. We have prepared the indications of these addresses in tables. Within this scope, first of all, we determined the places where these two addresses are mentioned in the Qur'ān. Afterwards, we determined who is meant by these addresses adhering to Muqātil's tafsīr. We touched upon the views of scholars on the nature of these addresses and to whom they signified. As a result of examination, we have come to the conclusion that the general belief that all people are meant by the address of "Oh, people!" and the Muslims who believe in Muhammad is meant by the address of "Oh, you who believe" is not correct. The information conveyed by Muqātil or the information given directly by him emphasizes that "O mankind!", refers to the infidels of Mecca living in the Meccan period or particular people, and "O you who believe!" refers to hypocrites and other religious groups living in the Medinan period. This result revealed that the views that prove the universality of the Qur'ān on the basis of "O mankind!" address are not correct. In this case, it can be considered as a sign that the universality of the Qur'ān should be examined not through the verses but through the practices of the Prophet. It is among the findings that Muqātil's tafsîr clearly argues that the Qur'ān is an address.

Keywords: Tafsīr, Khitāb, Muqātil b. Sulaymān, O Mankind, O you who believe

Muhammed Hâdi Ma‘rife’nin Modern Dönem Şii Tefsir Tarihi Eseri et-Tefsîr ve’l-müfessirûn Üzerine Bir İnceleme

Musa Öztürk (Doktora Öğrencisi)
Dokuz Eylül Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-4374-570X

Muhammed Hâdi Ma‘rife (ö. 2006), modern dönem tefsir tarihi edebiyatının en önemli isimlerinden birisidir. Tefsir tarihine dair telif etmiş olduğu eseri, birçok çalışmaya kaynaklık etme potansiyeline sahiptir. Biz de bu çalışmamızda, müellifin *et-Tefsîr ve’l-müfessirûn* adlı eserini farklı yönleriyle tanıtmayı ve Şîa’nın tefsir tarihine bakışını Muhammed Hâdi özelinde ortaya koymayı amaçladık. Öncelikle ilgili eserin ve üzerine yapılmış çalışmaların okumalarını tamamladık. Muhammed Hâdi’nin çokça istifade ettiği kaynakları ve diğer eserlerini tetkik ettik. Muhammed Hâdi’nin *et-Tefsîr ve’l-müfessirûn* adlı eserini, kendi deyimiyle Muhammed Hüseyin ez-Zehebî’nin (ö. 1977) *et-Tefsîr ve’l-müfessirûn*adlı eserinde Şii tefsirler ve müfessirlerle ilgili verdiği yanlış bilgileri düzeltmek ve eserdeki eksiklikleri tamamlamak için telif ettiğini tespit ettik. Bundan ötürü Muhammed Hâdi’nin *et-Tefsîr ve’l-müfessirûn* adlı eserini, belli ölçüde Zehebî’nin *et-Tefsîr ve’l-müfessirûn* adlı eseriyle mukayeseli olarak inceledik. Muhammed Hâdi’nin, Zehebî’yle ortak olarak tefsir sahasının öne çıkan elli üç siması ve otuz dört tefsir kitabını; Zehebî’den farklı olarak ise tefsir sahasının öne çıkan yüz on iki siması ve elli iki tefsir kitabını tanıttığını tespit ettik. Muhammed Hâdi’nin birçok Ehl-i sünnet ve Şii tefsiri Şîa’nın penceresinden tanıttığı, tefsirleri tanıtırken zengin bir tasnif sistemi benimsediği, Ehl-i sünnet ve Şîa’nın temel kaynaklarını yoğun olarak kullandığı, bazı tefsirlerin tanıtımına gerekli ihtimamı göstermediği, Zehebî’yi yer yer eleştirmekle beraber kendisinden çokça istifade ettiği, birçok tefsir ve müfessiri tanıtırken Ehl-i beyt ve Hz. Ali’ye olan bağlılığı esas aldığı, bazı tefsir ve müfessirleri tanıtırken mezhebî kaygılarla hareket ettiği, ele aldığı meselelerde çok mutaassıp davranmadığı ve neticede önemli bir araştırma örneği ortaya koyduğu sonuca vardık. Müellifin ilgili eserinin, özellikle Farsça ve Şii tefsirler üzerine yapılacak araştırmalarda son derece istifade edilebilir nitelikte olup tefsir tarihiyle ilgili birçok araştırma ve teze öncülük edebilecek bir kaynak kitabı olduğunu tespit ettik.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Tefsir Tarihi, Şîa, Muhammed Hâdi Ma’rife, et-Tefsîr ve’l-müfessirûn

* Bu çalışma, Prof. Dr. Muammer Erbaş danışmanlığında 2021 tarihinde hazırladığımız Muhammed Hüseyin Zehebî ve Muhammed Hâdi Ma‘rife’nin et-Tefsîr ve’l-Müfessirûn Adlı Eserlerinde Müfessirlere ve Tefsir Kitaplarına Bakışları başlıklı yüksek lisans tezimizden yararlanılarak hazırlanmıştır.

A Study on Muḥammad Hādī Maᶜrifat's Modern Shīᶜa Tafsīr History Book al-Tafsīr wa-l-Mufassirūn

Muḥammad Hādī Maʻrifat (d. 2006) is one of the leading figures of the modern tafsīr literature. His work on the history of tafsīr is a seminal one. In this study, we aimed to introduce his work, *al-Tafsīr wa-l-mufassirūn*, with its different aspects and to reveal the S̲hīᶜa's perspective of the history of tafsīr, based on Muhammad Hādī. First, we read the aforementioned work and the studies on it. We examined the sources and other books that Muhammad Hādī frequently used. We found that, as noted by himself, Muhammad Hādī wrote his book entitled *al-Tafsīr wa-l-mufassirūn* to correct the inaccurate information and to overcome the deficiencies in the book entitled *al-Tafsīr wa-l-mufassirūn* by Muhammad Husayn Dhahabī (d. 1977) about Shīᶜa tafsīrs and commentators. Therefore, we examined Muhammad Hādī's work called *al-Tafsīr wa-l-mufassirūn* in comparison with Dhahabī's work with the same title. We discovered that both Maᶜrifat and Dhahabī introduced fifty-three prominent figures in the field of tafsīr and thirty-four tafsīr books, while Maᶜrifat introduced an extra of one hundred and twelve prominent figures and fifty-two tafsīr books. We concluded that Muhammad Hādī presented many Ahl al-sunnah and Shīᶜa tafsīrs from the perspective of Shīᶜa, used a rich classification system when introducing the tafsīrs, extensively used the basic resources of Ahl al-sunnah and Shīᶜa but failed to pay due attention to the promotion of some tafsīrs. We also found that, although Maᶜrifat criticized Dhahabī on some issues, he benefited a lot from him while introducing many tafsīrs and commentators. Moreover, he based his loyalty on Ahl al-bayt and Ali b. Ebī Talib; he acted with sectarian concerns while introducing some tafsīr and commentators and did not act too biased on the issues he addressed. As a result, he produced a valuable research study. We concluded that the Maᶜrifat's work is beneficial for research on Persian and Shīᶜa tafsīr studies and is a sourcebook that can pioneer various research studies and theses on the history of tafsīr.

Keywords: Tafsīr, History of Tafsīr, Shia, Muhammad Hadi Marifat, al-Tafsīr wa-l-mufassirūn

* This study was prepared using my master's thesis entitled Muhammad Husayn Dhahabi and Muhammed Hādī Marifat's Views of the Mufassirs and Tafsīr Books in Their Work Called al-Tafsīr wa-l-mufassirūn, which I completed in 2021 under the supervision of Prof. Dr. Muammer Erbaş.

Cumhuriyet Dönemi Âlimlerinden Haydar Hatipoğlu ve İlmî Kişiliği

Muhammed Sait Hatipoğlu (Doktora Öğrencisi)
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-8133-8334

Haydar Hatipoğlu 1929 yılında Diyarbakır'da dünyaya geldi. 1995 yılında Din İşleri Yüksek Kurulu üyesi olarak Hac vazifesini yapmak üzere gittiği Medine-i Münevvere'de vefat etti ve Cennetü'l-Bakī'ye defnedildi. Hatipoğlu'nun aile kökleri Hz. Peygamber'e (sav) ve Hz. Ömer'e dayanır. Baba tarafından yedinci dedesi olan Allame Molla Osman Efendi, Yusuf b. İbrahim Erdebili'nin (öl. 779/1377) Şafii fıkhına ait el-Envar li-a'mali'l-ebrâr'ı üzerine Haşiyetü'l-Kümmesra adlı bir haşiye yazmıştır. Bundan dolayı Hatipoğlu ailesi "Kümmesra evi" olarak bilinir. Hatipoğlu, Güneydoğu medreselerinden genç yaşında icazet almış, Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde imamlık ve vaizlik görevlerinde bulunmuş ardından Siirt, Uşak, Afyon ve İzmir il müftüsü olarak görev yapmıştır. Son görevi Din İşleri Yüksek Kurul üyeliği olan Hatipoğlu, resmi görevlerinin yanı sıra dönemin ihtiyaçlarına uygun olarak çeşitli eserler kaleme almış Türkçe İslami ilimler literatürüne mütevazi katkılar sağlamıştır. Çalışmaları arasında en dikkat çekici olanı, Sünen-i İbn Mâce Tercüme ve Şerhi adlı eseridir. Türkiye'de Sünen-i İbn Mâce ilk kez Hatipoğlu tarafından tercüme edilmiştir. Bu çalışmasının en önemli yanlarından biri de kendisi tarafından çok kapsamlı 10 ciltlik bir şerh yazılmış olmasıdır. İbn Mâce hadislerinin en belirgin özelliği fıkıh konuları üzerine bina edilmiş olmasıdır. Dolayısıyla Hatipoğlu'nun İbn Mâce üzerine yapmış olduğu çalışma kendisinin fıkıh alanındaki otoritesini de yansıtmaktadır. Bununla birlikte fıkıh ve tefsir konularıyla ilgili tartışmalı konularda bilimsel reddiye türü eserler de kaleme almıştır. Materyalist dünya görüşüne ilmî cevap niteliği taşıyan âhiretin varlığını ve haşrin ispatını akli deliller kullanmak suretiyle savunan akaid alanında iki özgün çalışması da bulunmaktadır. Ayrıca o tarih ve siyer gibi birçok alanda çeşitli eserler kaleme almıştır. Hatipoğlu'nun çalışmaları içerisinde henüz literatüre dâhil edilmeyen iki ciltlik önemli bir tefsir eseri mevcuttur. Vefat etmesinden dolayı yarım kalan bu çalışması Türkçe tefsir literatürüne yayımlanarak kazandırılması gereken önemli bir kitaptır. Yazar bu tefsirine özgün bir meâl de eklemiştir. Bu eserinde rivayet ve dirayet yöntemlerini mezcetmiştir. Ayrıca Ulumu'l-Kur'an, fıkıh, akaid ve tasavvuf konularını kendine özgün bakış açısıyla değerlendirirken yaşadığı dönemin sorunlarını da merkeze almış ve Kur'ân'ın içtimâî ve edebî hususiyetleri de göz önünde bulundurmuştur. Müellifin eserleri özellikle 1960-1990 yılları arasında Türkiye'de yapılan dinî tartışmaların mahiyetini anlamamıza yardımcı olacak bir nitelik arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Ulumu'l-Kur'an, Türkçe Tefsir, Haydar Hatipoğlu, Sünen-i İbn Mâce

One of the Intellectuals of the Republican Era Haydar Hatipoğlu And His Scientific Personality

Haydar Hatipoglu was born in Diyarbakir in 1929. He was buried in Jannat Jannat al-Baqī, who died in Al Madinah Al Munawwarah, where he went to perform his pilgrimage as a member of the High Council of Religious Affairs in 1995. Hatipoglu's family roots are based on Prophet Muhammad (PBUH) and Hazrat Omar Allama Molla Osman Efendi, who was his seventh paternal grandfather, wrote an annotation called Hashiyātu'l-Kummathra on the work of Ibrahim Ardabili's (d. 779/1377) al-Anwar li-amali'l-abrār, which belongs to Shafi'ī fiqh. For this reason, the Hatipoğlu family is known as the "Kummasra house". Hatipoglu received his license from the Southeast madrasahs at a young age and worked as an imam and preacher in the Presidency of Religious Affairs, and later served as the provincial mufti of Siirt, Usak, Afyon, and Izmir. Lastly, he served as a member of the High Council of Religious Affairs. In addition to his official duties, Hatipoglu wrote various works in accordance with the needs of the period and made modest contributions to Turkish Islamic sciences literature. The most striking one among his works is his work called Sünen-i İbn Mâce Tercemesi ve Şerhi [Sunan Ibn Majah Translation and Commentary]. Hatipoglu in Turkey first translated Sunan Ibn Majah. One of the most important aspects of this work is that he wrote a very comprehensive 10-volume commentary. The most distinctive feature of Ibn Majah's hadiths is that they are built on fiqh issues. Therefore, Hatipoglu's work on Ibn Majah also reflects his authority in the field of fiqh. However, he wrote scientific refutation-type works on controversial topics related to fiqh and tafsīr. He also prepared two original works in the field of ʿaqīda, which defends the existence of the hereafter and the proof of the resurrection, which is a scientific answer to the materialist worldview using rational proofs. In addition, he wrote various works in many fields, such as history and sirah. Among Hatipoğlu's works, an important two-volume tafsir work has not yet been included in the literature. This work, which was left unfinished due to his death, is an important book that should be published in Turkish tafsir literature. The author has also added an original translation to this commentary. In this work, he combined the methods of narration and wisdom. In addition, Ulum al-Qurʾān, while evaluating the issues of fiqh, ʿaqīda, and mysticism from his unique point of view, also focused on the problems of the period he lived in. He also considered the social and literary characteristics of the Qurʾān. The author's works have a quality that will help us understand the nature of the religious debates in Turkey, especially between the years 1960-1990.

Keywords: Tafsīr, Ulum al-Qurʾān, Turkish Tafsīr, Haydar Hatipoglu, Sünen-i İbn Mâce Tercemesi ve Şerhi

Kurtubî'nin Morfolojik Temelli Anlam Arayışı

Dr. İsmail Erken
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-4327-4496

Morfoloji, biçimbilim veya Arapça bir terim olarak sarf; bir kökten, anlam bağlamına ve hedeflenen ifadeye uygun ek ve eklerle yeni bir biçimde ya da aynı biçimde başka bir yapı oluşturma ve oluşturulmuş yapıları inceleme ilmidir. Kur'an, anlaşılması için Arapça tenzil olunan bir kitap olması sebebi ile Arap dilbilimin diğer konuları ile beraber morfoloji yani sarfın da inceleme alanı içerisindedir. Müfessirler ve dil bilimi âlimleri Kur'an'ı anlamak ve açıklamak için morfoloji konularına çalışmalarında yer verir. Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî (ö. 671/1273) de bu amaçla el-Câmi' lî Ahkâmi'l-Kur'ân tefsirini kaleme almıştır. Bu tefsirin özelliklerinden biri neredeyse her âyetin açıklamasında öncelikle filolojik açıklamaların yer almasıdır. Kurtubî, diğer müfessirler gibi tefsirinde Kur'an'ı anlama/açıklama çabası içinde morfolojiye de yer vermiştir. Lafızların morfolojik tahlillerini yaparken onların özelliklerini belirtmiştir. Ayrıca kimi zaman bir takım ayrıntı ve istisna kabilinden durumları açıklamıştır. Lafızların taşıdığı morfolojik özelliklerle onların ifade ettikleri anlamları izaha çalışmıştır. Dikkat çeken bir husus müfessirin morfolojinin kurallarını aslında o kuralların basit düzlemde veremeyeceği anlamlara ulaşmak veya onları açıklamak için de kullanmasıdır. Kurtubî'nin bu çabayı lafzın özelliği, kıraat okuyuş farklılıkları, bağlam, zaidlik, hazf vb. sebepler ile gösterdiği görülmektedir. Bu çalışma onun anlama gayreti içerisinde verdiği bilgiler taranarak özellikle morfolojinin bazı konuları hakkında yaptığı değerlendirmeleri esas almaktadır. İncelenen konular; tekil-ikil-çoğul, erillik-dişillik, belirlilik-belirsizlik başlıkları ile sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda ilgili konularda tefsirde taramalar yapılmış, bazı örnekler seçilerek konu açıklanmış ve konuya dair değerlendirmelerde bulunulmuştur. Yürütülen çalışmada örnekler derinlemesine incelenerek özellikle anlam odaklı bir düzlemde konu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagatı, Arapça, Morfoloji, Sarf, Tefsir, Kurtubî

* Bu çalışma doktora tezinden üretilmiştir: İsmail Erken, "el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân'ın Filolojik Açıdan İncelenmesi" (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Doktora Tezi, 2020).

Qurtubī's Morphological Based Interpretation

Morphology, "sarf" as an Arabic term, is the science of generating another structure in a new or the same form with affixes and affixes that are suitable for the root, context of meaning, and targeted expression, and examining the formed structures. Since the Qurʾān is a book sent in Arabic for understanding, it is also within the scope of the study of Arabic linguistics and morphology. Exegetes and linguistics scholars mention morphology issues in their studies to understand and explain the Qurʾān. For this purpose, Abū Abdallah Muhammad b. Ahmad al-Qurtubī (d. 671/1273) wrote the interpretation " al-Jamī' li-'Aḥkām al-Qurʾān". One of the general features of the tafsīr is that there are primarily philological explanations when explaining almost every ayah. Like other commentators, he also includes morphology in his tafsīr to understand/explain the Qurʾān. While making morphological analyzes of the words, he states their features. In addition, it sometimes explains some details and exceptional situations. He tries to explain the morphological characteristics and the meanings of the words. The remarkable point is that the exegete also uses the rules of morphology to reach or explain the meanings, even though those rules can not give the meaning within a superficial level. Qurtubī's effort is based on the characteristics of the wording, the differences in the recitation, the context, excessiveness (zaeed), reduction, etc., shown by reasons. This study is based on his evaluations of some subjects of morphology by scanning the information he gave to understand. Considering that the study is a presentation and has a time limitation, topics are limited to singular-dual-plural, masculinity-femininity, and definite-indefinite. Interpretations were scanned about the mentioned issues. By choosing some examples, the subject was explained, and comparisons were made with the evaluation. The samples were examined in depth, and the matter was conveyed on a meaning-oriented base.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Arabic, Morphology, Sarf, Tafsīr, Qurtubī

* This study was produced from the Ph.D. dissertation: Philological analysis of Al-Jamī li Ahkam al-Qurʾān (İzmir: Dokuz Eylul University, Ph.D. Thesis, 2020)

İslam Hukuku

Türkiye'de Helal Belgelendirme Çalışmalarının Tarihi ve Mevcut Durumu

Mustafa Bülbül (Başkanlık Müftüsü)
Diyanet İşleri Başkanlığı
https://orcid.org/0000-0003-3425-2065

Dünyada helal standart çalışmaları 1970li yıllarda ülkesel bazda başlarken, 2010 yılında İslam İşbirliği Teşkilatı'na (İİT) bağlı olarak İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü'nün (SMIIC) kurulmasıyla uluslararası bir hal almıştır. Türkiye'de ise ilk uygulamaları 2009 yılında başlayan helal belgelendirme 2011 yılında Türk Standardları Enstitüsü'nün (TSE) İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü'nün standartlarını benimsemesi ile resmî kurumlar eliyle kapsamlı bir şekilde uygulama aşamasına geçilmiştir. Dünyada helal belgeli ürün ve hizmetlerin hitap ettiği ve genel olarak gıda, finans, turizm, eczacılık, tekstil, lojistik ve kozmetik alanlarından oluşan pazarın 1,8 milyar Müslüman'ın yanında gayrimüslimlerin de tercihleri doğrultusunda 3,6 trilyon doları finans, 1,2 trilyon doları gıda sektöründe olmak üzere 2 trilyon doları ürün ve hizmetler alanında gerçekleşmektedir. Dünyadaki sadece helal belgelendirme pazarının tahmini büyüklüğü ise 6 milyar dolardır. Helal belgelendirmenin dini, sosyal, kültürel ve ekonomik yanları düşünüldüğünde, konu Türkiye'nin diğer İslam ülkeleri ile olan ilişkileri açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışma ile 2011-2022 yılları arasındaki helal belgelendirme çalışmalarına kapsamlı bir bakış ile Türkiye'de helal belgelendirmenin tarihi ve mevcut durumu irdelenmeye ve dünyadaki durumun tespit edilmesine çalışılmıştır. Bu süreç içerisinde özellikle yurtiçinde yapılan helal belgelendirmelerin içerikleri, şekli, hedefleri ve etkileri ele alınmıştır. Helal belgelendirme üzerinden bazı firmaların yetersiz uygulamaları da incelemeye dahil edilmiştir. Helal ve helal belgelendirmeye dayanak teşkil eden standartlarla ilgili ulaşılabilen literatür taranmış, ilgili kurumların yapı ve işleyişi araştırılmış, yurtiçi-yurtdışı saha gözlemleri de mümkün olduğunca çalışmaya yansıtılmıştır. Dışarıdan bakıldığında sadece belgeler üzerinde inceleme gibi görülen helal belgelendirme çalışmalarının, görünenin dışında teknik ve dini olarak nasıl yapıldığı detaylı bir şekilde incelenmiştir. Müslüman olmayan ülkelerin bile büyük yatırımlar yaptığı böyle bir alanda, İslam ülkelerinin yatırım ve işbirliğinin ne kadar önemli olduğu tespit edilmiştir. Avrupa, Kuzey Amerika ve Uzakdoğu ülkelerinde yaşayan Müslümanların sayısı göz önüne alındığında söz konusu ülkelerin helal alanında

yaptıkları çalışmalar sadece Müslüman toplumun dini gerekliliklerini karşılamalarını sağlamak için değil, aynı zamanda ticari, stratejik, kültürel ve turizm alanında da etkin bir rol üstlenmek istediklerini gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Helalle ilgili dini ve ekonomik alandaki yatırım ve gelişmeler incelenirken, elde edilen etki ve sonuçların üniversiteler bünyesindeki çalışmalarla eşgüdümlü şekilde çoğalması, sahada elde edilen pratikler ile gözlem ve tespitlerin akademik alana da yansımasının bu alandaki kaliteyi daha da arttıracağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü, Helal Akreditasyon Kurumu, Helal Belgelendirme Çalışmaları, Helal Belgelendirmesi, Türkiye

History and Current Situation of Halal Certification Studies in Turkey

While standard halal studies in the world started on a national basis in the 1970s, it became international in 2010 with the establishment of the Standards and Metrology Institute for Islamic Countries (SMIIC) under the Organization of Islamic Cooperation (OIC). Halal certification, the first applications of which started in Turkey in 2009, started to be implemented comprehensively by official institutions with the adoption of the standards of the Standards and Metrology Institute for Islamic Countries by the Turkish Standard Institution (TSE) in 2011. In line with the preferences of 1.8 billion Muslims, as well as non-Muslims, the market, which consists of food, finance, tourism, pharmaceuticals, textile, logistics, and cosmetics in general, addressed to halal-certified products and services in the world, is $3.6 trillion in finance and $ 2 trillion is in the field of products and services, of which $ 1.2 trillion is in the food sector. The estimated size of the global halal certification market is around $ 6 billion. Considering the religious, social, cultural, and economic aspects of halal certification, the issue is of great importance regarding Turkey's relations with other Islamic countries. This study has been tried to examine the background and current situation of halal certification in Turkey and to determine the situation in the world with a comprehensive look at the halal certification studies between 2011-2022. In this process, especially the content, form, goals, and effects of halal certifications in the country are discussed. Inadequate practices of some companies over halal certification were also included in the research. The accessible literature on halal and the standards that form the basis of halal certification has been reviewed, the structure and functioning of the relevant institutions have been examined, and domestic and foreign field observations have been reflected in the study as much as possible. When viewed from the outside, halal certification studies, which are seen only as a review of documents, are examined in detail how they are done technically and religiously. It has been determined how important the investment and cooperation of Islamic countries is in such an area where even non-Muslim countries make large investments. From an external perspective, halal certification studies, which look like only a review of documents, are examined in detail how they are performed both technically and religiously. It has been determined how important the investment and cooperation of Islamic countries is in such an area where even non-Muslim countries make large investments. Considering the number of Muslims living in Europe, North America, and the Far East, it has been concluded that the studies carried out by these countries in the

field of halal show that they not only want to meet the Islamic requirements of the Muslim community, but also want to play an active role in the field of commerce, strategy, culture, and tourism. While examining the investments and developments in the religious and economic fields related to halal, it was concluded that the increase of the effects and results obtained in coordination with the studies within the universities and the reflection of the practices obtained in the field and the observations and determinations on the academic field will further increase the quality in this field.

Keywords: Islamic Law, Standards and Metrology Institute for Islamic Countries, Halal Accreditation Agency, Halal Certification Studies, Halal Certification, Türkiye

İslam Savaş Hukuku'nda Ahlâkî Normlar

Zeliha Nur Kayahan (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-6701-6785

Savaş, evrensel bir olgudur ve tarihin her döneminde insanlığın hayatında var olmuştur. Savaşın ekonomik, politik, siyasî, dinî birçok sebebi vardır. İslam dininde ise İslam'ın adını yüceltmek, tebliğde bulunmak, din ve yaşama hürriyetini sağlamak, Müslümanlara yapılan eziyet ve zulümlerin önüne geçmek, ülke topraklarını korumak gibi sebepleri bulunmaktadır. İslam kendi ahlak sistemine uygun bir savaş hukuku geliştirmiştir. Bu ahkâmın içerisindeki ahlâkî normları tespit etmek ve açıklamak çalışmamızın amacını oluşturmaktadır. Çalışmamız; İslam'ın öngördüğü ve savaşa yansımış olan ahlâkî normlarının neler olduğunu anlamak ve bu normların Peygamber dönemi dışında da uygulanabilirliğini analiz etmek, böylece günümüzde var olan ve muhtemel savaşlara bir yol haritası çıkarmak açısından önem taşımaktadır. Konumuz bağlamında değerlendirilen ve çalışmamızda yer verilen 69 âyet bulunmaktadır. Ayrıca Buḫârî, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmiẕî, Nevevî, Zebîdî, Aḥmed b. Ḥanbel, İbnü'l-Es̱îr, İbnü'l-Cezerî gibi âlimlerinin eserlerinde cihâd, gazâ' ve siyer başlığı ile yazılan bâb ve bölümler; Mülteḳa'l-Ebḥur, el-İḫtiyâr, el-Muġnî, el-Mebsûṭ, el-Muvaṭṭa' gibi temel fıkıh kitaplarında yer alan savaşla ilgili hükümler incelenmiştir. Konumuzun kapsam ve sınırlılığı Hz. Muhammed döneminde yapılan gazve ve savaşlardır. Medine dönemi itibariyle İslam'ın yayılması, Müslümanların tanınması, devletlerarası hukukun oluşmasında savaş önemli bir etkendir. Bu dönemde yapılan gazvelerin sayısı 27 iken, seriyyelerin sayısı 35 ile 66 arasında olup net bir sayı tespit edilmemektedir. Dolayısıyla o dönemde Müslümanların hayatında savaş hali önemli bir yer kaplamaktadır. Bu sebeplerle İslam savaş hukuku alanında yazılan birçok müstakil eser, cihâddan bahseden âyet ve hadisleri temel alarak savaş için gereken şartları, savaş içi muamelelerin sınırlarını, rehine ve esirlerin statülerini ortaya koyar. Savaş hukuku milletleri, devletleri ve uluslararası hukuku etkileyen bir unsur olduğu için bu başlıklar altında da kendini göstermektedir. Çalışmamızda ulaşılan sonuçlara göre; İslam'ın barışı öncelediği fakat gerektiğinde savaşın da emredildiği ve teşvik edildiği görülmektedir. Müslümanlar, şartlara göre savunma yapan taraf veya savaşı başlatan taraf olabilmektedir. İslam'ın uluslararası hukuka yaklaşımı ne daimî bir savaş hali ne de tamamen barıştır; daha ziyade şartlara ve gerekliliğe göre şekillenen bir ilkesel tavırdır. Savaşın kaçınılmaz olduğu durumlarda bile cana ve

canlıya verilen değer; minimum zarar ilkesi ile hayata verilen önem; canın, namusun ve kutsalın dokunulmazlığı, aşırılığa kaçmamak, zulüm, eziyet ve işkencenin yasak olması, ahde vefa ilkesi, temel insani hak ve özgürlüklere duyulan saygı gibi temel norm ve ahlâkî değerler gözetilmektedir. Peygamber döneminde bazı istisnaları bulunmakla beraber bu kurallara büyük ölçüde riayet edildiği tespit edilmiştir. Fakat peygamberin vefatından sonra gerçekleştirilen bazı savaşlarda ise kuralların esnetilmesi ve döneme göre te'vîl edilmesi tarihi bir gerçekliktir. Dolayısıyla, dönemsel şartların değişmesi, savaşların çeşitlenmesi ve globalleşmesi, teknolojinin gelişmesiyle savaşlarda kullanılan silah ve aletlerin de değişmesi gibi sebeplerden ötürü İslam savaş hukuku bağlamında önceki çağlardaki müelliflerin eserlerinde belirlenmiş ilkelerin günümüzde de uygulanabilirliğinin tekrardan gündeme getirilerek tartışılması ve daha sistemli olarak ele alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Savaş, Savaş Çeşitleri, İslam Savaş Hukuku, Ahlâkî Normlar

Moral Norms in the Islamic Law of War

War is a universal phenomenon and has existed in the life of humanity in every period of history. War has many economic, political, political, and religious reasons. In the religion of Islam, there are reasons such as glorifying the name of Islam, preaching, ensuring the freedom of religion and life, preventing the persecution of Muslims by their enemies, and protecting the land. Islam has developed a law of war in accordance with its own moral system. Our study aims to identify the moral norms in this legal system and explain those norms. This work is important to understand the moral norms envisaged by Islam and reflected in the warfare, and to analyze the applicability of these norms beyond the time of the Prophet, so that a moral roadmap can be designated for current and potential future wars. 69 verses of Qur'ān have been evaluated in the context of the subject and included in our study. In addition, chapters written under the titles of jihād, ghazā', and Sirah in the works of scholars such as Bukhārī, Muslim, Abū Dāwud, Tirmidhī, Nawawī, Zabīdī, Aḥmad b. Ḥanbal, Ibn al-Athīr, Ibn al-Jazarī Chapters and provisions related to the war in the main fiqh books such as Multaqā al-Abḥur, al-Ikhtiyār, al-Mughnī, al-Mabsūṭ, al-Muvaṭṭa' were examined. The scope of the subject is limited to the expeditions and wars made during the reign of Muhammad (saw). War was an important factor in the spread of Islam, the recognition of Muslims, and the formation of international law during the Medina period of the Nubuwwah/prophethood. The number of battles during this period was 27, and while the exact number of Sariyya/expeditions is impossible to decide, it is expected to be between 35 and 66. So, warfare covers a considerable part of the life of Muslims in that era. For that reason, many independent works authored in the Islamic law of war set the basics for the conditions required for war, the limitations of confrontations with the enemy, and the status of hostages and prisoners; by considering the verses and hadiths related to jihād. The law of war manifests itself under these headings regarding nations, states, and international law. According to the results obtained in our study, it is observed that Islam prioritizes peace, but war is also required and encouraged when necessary. Depending on the circumstances, Muslims can be the defending side or the initiator of the war. Islam's approach to international law is neither a continuous state of warfare nor all peace; rather, it is a principle attitude determined and shaped by conditions and necessity. Even when a war is inescapable; basic norms and moral values have been respected, such as the value given to life and living things; the importance given to living with minimum harm

principle; the immunity of life, honor, and the sacred; not going to extremes; prohibition of cruelty, torment, and torture; principle of Pacta Sunt Servanda; observance of and respect for basic human rights and freedoms. Although there were a few exceptions, it is established that these rules were mostly followed in the period of the Prophet. However, it is a historical reality that these rules were bent and interpreted according to the necessities of the era in some wars after the Prophet's death. Therefore, the applicability of the principles of Islamic law of war established in the works of authors of previous ages in current warfare situations should be revisited, reviewed, and discussed more systematically due to reasons such as the change in conditions by time, the diversification and globalization of wars, and the change of arms and materials used in wars with the development of technology.

Keywords: Islamic Law, War, Types of War, Islamic Law of War, Ethical Norms

Muhammed b. Fadl el-Kemârî ve Buhara Hanefî Geleneğindeki Yeri

Dr. Adnan Hoyladı
Millî Eğitim Bakanlığı
https://orcid.org/0000-0002-8565-9941

Buhara Hanefî geleneğinin önemli simalarından biri Muhammed b. Fadl el-Kemârî'dir (öl. 381/991). Kendisi, İmam Muhammed'in (öl. 189/805) öğrencisi ve en önemli râvileri arasında bulunan Ebû Hafs el-Kebîr (öl. 217/832) ile başlayan Ebû Hafs es-Sağîr (öl. 264/878) ve Sebezmûnî (öl. 340/952) ile devam eden hoca-talebe silsilesinin bir halkasıdır. Bu özelliği sebebiyle Muhammed b. Fadl'ın hayatı, Hanefî mezhebi silsilelerindeki yeri ve referans alınan bazı görüşleri, çalışmamızın konusunu teşkil etmektedir. Buhara Hanefî geleneğinin oluşmasında kilit isimlerden biri olan Muhammed b. Fadl'ın Hanefî fıkıh geleneğindeki yerinin anlaşılması ve görüşlerinin ortaya konulması, kendisinden sonra yetişen ve özellikle mezhebe katkılarıyla öne çıkan Hanefî fakihlerin görüşlerinin kaynaklarının bilinmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca mezhebin teşekkülünden sonra farklılaşmaya başlayan Irak, Buhara/Semerkant ve Belh Hanefîliğinin ayrıştıkları noktaların ortaya konulmasına yardımcı olacaktır. Muhammed b. Fadl'ın tanıtılması, Hanefî geleneği hoca-talebe silsilelerindeki yeri ve müracaat edilen fıkhî görüşlerinin ortaya konulması, çalışmamızın amaçları arasında yer almaktadır. Ayrıca kendisinden sonra öğrencileriyle devam eden fıkıh silsilelerinin ortaya konulması hedeflenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman/literatür tarama yönteminin kullanıldığı çalışmamızda elde edilen bilgiler karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için tabakât ve tarih kaynaklarının yanında klasik usûl ve fürû eserleri de taranmıştır. Zaman zaman bunların dışındaki kaynaklara da bakılması gerekmiştir. Klasik literatürde aynı adı taşıyan çok sayıda âlim olması sebebiyle Muhammed b. Fadl el-Kemârî, diğerlerinden ayırt edilmiş ve klasik Hanefî kaynaklarında görüşlerine çokça atıfta bulunulanın kendisi olduğu ortaya konulmuştur. Kendisinin görüşlerine daha çok fürû fıkıh ve fetva eserlerinde başvurulduğu, az sayıda olmakla birlikte fıkıh usûlü ve kelam konularında da görüşlerinin referans alındığı görülmektedir. Muhammed b. Fadl'ın Buhara Hanefî geleneğinde başlangıç halkası olduğu üç farklı hoca-talebe silsilesinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu silsilelerden ilki, talebesi Ebû Ali en-Nesefî (öl. 424/1033) ile başlar, Halvânî (öl. 452/1060?) ile üç farklı kola ayrılır. Bunlar Ebü'l-Yüsr el-Pezdevî (öl. 493/1100), Serahsî (öl. 483/1090?) ve Bekir ez-Zerencerî (öl.512/1118) ile devam eder. Bunların ilkinden Necmeddîn en-Nesefî (öl.

537/1142), Alaeddîn es-Semerkandî (öl. 539/1144) ve Kâsânî (öl. 587/1191) gibi âlimler yetişmiştir. İkincisinden Sadr unvanıyla meşhur olan Burhan Ailesi âlimleri gelmektedir. Üçüncüsü ise Zerencerî ailesiyle devam etmektedir. Muhammed b. Fadl'a dayanan ikinci fıkıh silsilesi ise Üstürûşenî (öl. 404/1013) ve Debûsî (öl. 430/1039) ile devam etmektedir. Bu kolun en önemli özelliği Irak Hanefîliği ile etkileşimde olmasıdır. Nitekim Üstürûşenî'nin hocaları arasında Irak Hanefîlerinin önde gelen fakihlerinden Cessâs bulunmakta ve Debûsî'nin de Irak etkisinde kaldığı bilinmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Fıkıh, Hanefî Mezhebi, Buhara Hanefî Geleneği, Muhammed b. Fadl el-Kemârî

Muḥammad b. Faḍl al-Kamārī and Its Place in the Hanafi Tradition of Bukhara

One of the important figures of the Bukhara Hanafī tradition is Muḥammad b. al-Faḍl al-Kamārī (d. 381/991). He is a link in the chain of teacher-student, which started with Abu Ḥafṣ al-Kabīr (d. 217/832), a student of Imām Muḥammad (d. 189/805) and one of his most important narrators, and continued with Abu Ḥafṣ al-Saghīr (d. 264/878) and al-Sabazmūnī (d. 340/952). Because of this feature, Muḥammad b. al-Faḍl's life, his place in the chains of Hanafī sect teacher-student, and some of his views constitute the subject of our study. One of the key figures in the formation of the Bukhara Hanafī tradition, Muḥammad b. al-Faḍl's place in Hanafī fiqh tradition and revealing his views is important in terms of knowing the sources of the views of Hanafī jurists who grew up after him and came to the fore, especially with their contributions to the sect. In addition, it will help to reveal the points where the Hanafism of Iraq, Bukhara/Samarkand, and Balh, which started to differentiate after the sect's formation, diverged. Introducing of Muḥammad b. al-Faḍl and his place in the teacher-student chains of Hanafī tradition and revealing the fiqh views is among the aims of our study. In addition, it is aimed to reveal the teacher-student chains that continue with their students after him. In our study, the document/literature scanning method, one of the qualitative research methods was used, and the obtained information was analyzed by comparing. In order to achieve the purpose of the research, classical uṣūl and furū works were also scanned in addition to tabakāt and historical sources. From time to time, it was necessary to look at sources other than these. Due to the fact that there are many scholars with the same name in the classical literature, Muḥammad b. al-Faḍl al-Kamārī has been distinguished from others, and it has been revealed that he is the one whose views are often referred to in classical Hanafī sources. It is seen that his views are mostly consulted in the works of fiqh and fatwa, and his views are also taken as reference on the subjects of fiqh methodology and kalam, although they are few in number. It has been concluded that there are three different teacher-student chains which is starting by Muḥammad b. al-Faḍl in the Bukhara Hanafī tradition. The first of these chains begins with his student, Abu Ali al-Nasafī (d. 424/1033), and is divided into three different branches with al-Ḥalvānī (d. 452/1060?). These continue with Abu al-Yusr al-Pazdavī (d. 493/1100), al-Sarahsī (d. 483/1090?), and Bakr al-Zarancarī (d. 512/1118). Scholars such as Nacmuddīn al-Nasafī (d. 537/1142), Alāuddīn al-

Samarkandī (d. 539/1144), and al-Kāsānī (d. 587/1191) were trained from the first of these. The scholars of the Burḥān Family, who are famous with the title of Sadr, come from the second. The third continues with the al-Zarancarī Family. The second chain of fiqh is based on Muḥammad b. al-Faḍl continues with al-Usturūşanī (d. 404/1013) and al-Dabūsī (d. 430/1039). The most important feature of this branch is that it interacts with Iraqi Hanafism. As a matter of fact, al-Cassās, one of the leading jurists of the Iraqi Hanafis, is among the teachers of al-Usturūşanī, and it is known that al-Dabūsī was also under the influence of Iraq.

Keywords: Islamic Law, Fiqh, Hanafī Sect, Bukhara Hanafī Tradition, Muḥammad b. al-Faḍl al-Kamārī

Muhammed el-Emîn el-Hererî'nin Hadâiku'r-ravh ve'r-rayhân Tefsirinde Fâize (Ribâ) Yaklaşımı

Dr. Servet Demirbaş
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-6415-2140

Tarihi kesin olarak bilinemeyecek kadar eskilere dayanan fâizli muameleler ve akitler her toplumda süre gelmiştir. Fâizin meşruiyeti konusu ortaya çıktığı dönemlerden beri din adamları, filozoflar, iktisatçılar ve konuya ilgi duyanlar tarafından sürekli tartışılmaktadır. Vahye dayalı bütün semâvî dinlerde fâizli muameleler yasak ve haram sayıldığı gibi dinî olmayan birçok sistemde de fâize karşı birtakım engelleyici önlemler alınmıştır. İslam öncesi dönemde cahiliye toplumunda yaygın bir şekilde uygulanan fâizli muameleler, Kur'an-ı Kerim'de ve Hz. Peygamberin hadislerinde yasaklanmıştır. Kur'an-ı Kerim, hadisler ve fıkıh literatüründe ribâ kavramıyla ifade edilen fâiz, tüm çeşitleriyle haram kılınmıştır. Fâizi yasaklayan naslar sarih olduğu için bu konuda ittifak söz konusudur. İslam toplumunda ribâ ve fâiz üzerinde yapılan tartışmalar ribevî malların çeşitleri, hangi tür akitlerin fâizli muameleye dahil olduğu gibi detaylar üzerinden yürütülmüştür. İslam alimleri ve müctehid imamlar fâiz konusunu ele alırken bütüncül bir yaklaşımla itikâd, amel, ahlak, sosyal hayat ve iktisat boyutlarıyla irtibatlı olarak değerlendirmişlerdir. Çağdaş dönemde sanayileşme, iktisadî ve ticarî alanların çeşitliliği, dünya üzerindeki sermayenin daha çok bankalar üzerinden el değiştirmesi ve sermayenin Müslümanlardan çok gayrı Müslimlerin elinde olması gibi sebeplere paralel olarak fâiz konusu daha farklı boyutlarıyla tartışılmaya başlanmıştır. Ribâ, fâiz, kredi ve benzer kavramların anlam delaletleri üzerinden yürütülen tartışmalarda değişik görüşler ileri sürülmüştür. Müfessirler yaşadıkları dönemin problemlerini tefsirlerine yansıtarak ilgili ayetlerin açıklamasını yaparken söz konusu tartışmalara da yer vermişlerdir. Çağdaş dönem müfessirlerinden Muhammed el-Emîn el-Hererî (ö. 2019), *Hadâiku'r-ravh ve'r-rayhân* isimli tefsirinde fâizle ilgili ayetlerin yorumunda bu tartışmalara değinerek kendi özgün görüşlerini ortaya koymuştur. Bu çalışmada Hererî'nin tefsirinde fâiz yasağıyla ilgili ayetlere getirmiş olduğu yorumları üzerinde durularak günümüz iktisadî hayatının çok tartışılan konusu hakkındaki görüşleri klasik ve modern kaynaklardan yararlanılarak temellendirilmeye çalışıldı. Hererî'nin fâiz konusundaki görüşleri günümüz insanının konuyla ilgili problemlerine bazı öneriler sunduğu için önemlidir. Hererî, Bakara sûresi 2/275.-279. âyetleri yorumlarken fâiz konusunda klasik

anlayışı benimsemiştir Âli-İmrân 3/130. âyetin tefsirinde fâiz konusunda özellikle bankalardan alınan kredilerle ilgili kendine özgü görüşler ortaya koymuştur. Haramları lizatihî ve ligayrihî haram yani haramlığı kendisinden ve haramlığı başka bir şey sebebiyle olan kısımlarına ayırmıştır. Günümüz insanının fâiz karşılığında bankalardan aldığı kredileri "ribe'n-nesîe" liaynihî haramlardan saymıştır. Ancak zaruret ilkesinden hareketle ihtiyaç halinde banka kredisi alınabileceği görüşünü savunmuştur. Bir Müslümanın başka türlü borç bulamaması halinde ihtiyaç ve zarurete dayanarak fâizli kredi almasının manevî sorumluluğunu fâizli krediyi verenin değil, alanın üzerinde olacağını söylemiştir. Bu çalışmanın temel konusu Hererî'nin fâizli krediler hakkındaki görüşleridir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Muhammed el-Emîn el-Hererî, Hererî, Hadâiku'r-ravh ve'r-rayhân, Ribâ, Faiz, Zaruret

Muḥammad al-Amīn al-Hararī's Approach on Interest (Ribā) in His Tafsīr Work Ḥadāʾiq al-Rawḥ wa al-Rayḥā

Interest transactions and contracts are too old to be known precisely and exist in every society. The issue of the legitimacy of interest has been constantly discussed by clergy, philosophers, economists, and those who are interested in the subject since its emergence. While interest transactions with are prohibited in all divine religions based on revelation, some preventive measures have been taken against interest in many systems that are not based on religion. In the pre-Islamic period, the interest transactions, which were widely applied in the society of ignorance (*jāhiliyya*), are mentioned in the Qur'ān and the Prophet. It is forbidden in the hadiths of the Prophet. Interest, which is expressed with the concept of *ribā*in the Qur'ān, hadiths, and fiqh literature, has been forbidden with all its forms. Since the texts prohibiting interest are clear, there is an agreement on this issue. Discussions on *ribā* and interest in Islamic society were carried out over details such as the types of *ribawī* goods, which types of contracts are included in transactions with interest. Islamic scholars and mujtahid imams have developed a holistic approach when dealing with the issue of interest and have evaluated the issue in connection with the dimensions of creed, practice, morality, social life, and economics. In the contemporary period, the subject of interest has started to be discussed in different dimensions, due to reasons such as industrialization, the diversity of economic and commercial areas, the capital in the world-changing hands mostly through banks, and the fact that the capital is in the hands of non-Muslims rather than Muslims. Different views have been put forward in the discussions on the meanings of *ribā*, interest, credit etc.. While explaining the related verses by reflecting the problems of the period in which they lived in their commentaries, the commentators also included the discussions in question. Muḥammad el-Amīn al-Hararī (d. 2019), one of the contemporary commentators, has put forward his own original views by referring to these discussions in the interpretation of the verses about interest in his tafsīr work *Ḥadāʾiq al-rawḥ wa al-rayḥān*. In this study, al-Hararī's comments on the verses related to the prohibition of interest in his tafsīr are focused, and the views on this much discussed subject of today's economic life are tried to be grounded by using classical and modern sources. Al-Hararī's views on interest are important because he offers some suggestions to the problems of today's people. While interpreting the verses of 2/275.-279. of the sūrat of al-Baqara, al-Hararī adopted the classical understanding of interest. In the interpretation of the verse of sūrat Āl Imrān

3/130 he put forward his own unique views on interest, especially on loans taken from banks. He divided the harams into "li-aynihī harām" and "li-gayrihī harām", that is, haram due to himself and haram due to something else. He considered the loans that today's people take from banks in return for interest as "ribā al-nasī'a", that is, li-aynihī harām. However, based on the principle of necessity, he defended the view that a bank loan could be obtained in case of need. He said that if a Muslim cannot find any other kind of debt, the responsibility of obtaining an interest loan based on need and necessity will be on the recipient, not the lender. The main subject of this study is al-Hararī's views on interest rate loans.

Keywords: Tafsīr, Muḥammad el-Amīn al-Hararī, al-Hararī, Ḥadāʾiq al-Rawḥ wa al-Rayḥān, Ribā, Interest, Necessity

Cahiliye Arap Toplumunda Cariyenin Evliliği ile ilgili Uygulamalar ve İslam'ın Getirdiği Hukuki Düzenlemelerin İncelenmesi

Gülistan Özdeş (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-2457-6357

Köle, genel olarak 'özgür olmayan, efendiye bağımlı, alınıp satılan hukuki, iktisadi, sosyal bakımlardan hürlerden farklı olan kimse' şeklinde tarif edilir. Kadın köleye cariye denir. İnsanlık tarihiyle birlikte var olduğu düşünülen kölelik Mezopotamya, Antik Yunan, Roma gibi birçok medeniyette var olduğu gibi İslam öncesi Cahiliye Arap toplumunda da yer almaktaydı. Bu dönemlerde savaş esirliği başta olmak üzere kaçırılma, suç işleme ve ekonomik nedenler köleliğin ana kaynaklarıydı. İslam, kölelik kaynağını yalnızca meşru savaş sonucunda ele geçirilen esirlerle sınırlandırdı. Cariyelerin Cahiliye Arap toplumunda temel haklarının çoğu bulunmamaktaydı. Tüm hakları efendisinin elindeydi. Cariyeler, insan olarak kabul edilmez mal gibi alınıp satılırlardı. Genellikle fuhuş için kullanılırlar, sahiplerine bu yolla para kazandırırlardı. Cariyelerin azat edildikleri nadir görülen bir durumdu. Bir hür ve kölenin evlenmesi yasaktı. Efendisi istediği cariye ile birlikte olabilirdi. Cariyenin efendisinden çocuğu olduğunda o da esir kabul edilirdi. Eğer efendi isterse çocuğun nesebini kabul ederdi. Bu 'ümmüveledin' statüsü değişmezdi. Kimi cariyeler erkeklerle zina ederdi. Bu erkeklerden hamile kaldıklarında cariye, çocuğun bu erkeklerden birinden olduğunu söylerdi ya da kāif çocuğun nesebini zâni erkeklerden birine bağlardı. Aynı şekilde erkeğin çocuğun kendisinden olduğunu söylemesi ile de nesebin ilhakı kabul edilirdi. Nesebin ilhakı, Cahiliye Araplarında bir çeşit nikah olarak kabul edilmekteydi (biğâ nikahı). İslam, cariyelerin kişisel hakları ve hukuki statüleri ile ilgili bazı iyileştirmeler yapmıştır. İslam'da cariyelerin azat edilmelerine imkân sağlayacak farklı uygulamalar öngörülmüştür. Cariyelerle evliliğe teşvik edilerek hür veya köleyle evlenebilme hakkı verilmiştir. Çocuklarının nesebi ile ilgili kurallar getirilmiştir. Fuhuş yapması yasaklanmıştır. Cariyenin efendisinden başka biriyle birlikte olabilmesi için evlenmesi şart koşulmuştur. Fuhuş sonucunda dünyaya gelen çocuğun zâni erkeklerden birine ilhak edilme uygulaması kaldırılmış, cariyenin efendisine ait olduğu kuralı getirilmiştir. Ümmüvelede efendisi öldükten sonra hürriyetine kavuşma hakkı verilmiş, satılmasını yasaklanmıştır. İslam'ın geldiği dönemdeki toplumsal durumu analiz ederek getirdiği bazı hükümlerin daha iyi anlamak için yaptığımız

bu çalışmamızda Cahiliye Araplarındaki cariyeler ve evlilikleri ile ilgili uygulamaları, İslam hukukunda bu uygulamalardaki farklılıkların incelenmiştir. Dokümantasyon yöntemi ile elde edilen veriler mukayese edilerek incelenmiştir. Çalışmamız sonucunda çoğu haktan mahrum, fuhuşta kullanılan, evlenilmesi zül olarak kabul edilen köle kadınlar hakkında İslam'ın iyileştirici düzenlemeler getirdiği tespit edilmiştir. Cariyelerle evlilik hakkı tanınması, fuhuşta kullanılmalarının yasaklanması, neseplerinin koruma altına alınması, özgürlüklerine kavuşabilecekleri düzenlemeler yapılması bu kapsamda sayılabilir. Kur'an'da ve sünnette yer alan cariyelerle ilgili hüküm ve uygulamalar, İslam hukukçuları tarafından zamanla ayrıntılı hale getirilmiştir. Cariyelerle ilgili aile ve ceza hukuku gibi İslam hukukunun ana dallarında ayrıntılı çalışmaların yapılması İslam'ın getirdiği hükümlerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Köle, Cariye, Evlilik, Cariyenin Evliliği

* Bu çalışma Prof. Dr. İbrahim Yılmaz danışmanlığında devam eden "İslam Aile Hukukunda Cariye" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022).

Applications of the Slave-woman (Jāriya) Marriagein the Pre-Islamic Arab Society and Analysis of Legal Arrangements Brought by Islam

The term of slave is generally defined 'a person who is not free, dependent on the master, bought and sold legally, economically, and socially different from the free'. A female slave is called a concubine (jāriya). Slavery, thought to have existed throughout the history of humanity, exists in many civilizations such as Mesopotamia, Ancient Greece, and Rome, as well as in the pre-Islamic Arab society in the period of Jahiliyya. In those periods, abduction, crime, and economic reasons, especially captivity of war, were the main sources of slavery. The religion of Islam limited the source of slavery only to captives captured as a result of legitimate warfare. Concubines did not have most of the basic rights in the Pre-Islamic Arab society of Ignorance. All his rights were in the hands of his master. Concubines were not accepted as human beings, and they were bought and sold like goods. They were often used for prostitution to earn money for their owners in this way. It was rare for concubines to be freed. It was forbidden for a free and a slave to marry. The master of the slaves could be with any concubine he wanted. When a concubine had a child with her master, she was also considered a prisoner. If the master wanted, she would accept the child's lineage. The status of this 'umm walad (mother of the child)' would not change. Some concubines committed adultery with men. When they became pregnant by these men, the concubine would say that the child was from one of these men, or the qāif would annex the lineage of the child to one of the adulterous men. In the same way, the annexation of the lineage (istilhaq) was accepted when the man said that the child was his own. It was accepted as a kind of marriage in the Jahiliyya Arabs (bigā marriage). Islam has made some improvements regarding concubines' personal rights and legal status. In Islam, different practices have been envisaged that will allow the liberation of concubines encouraging marriage with concubines, the right to marry a free or slave was given. There are rules regarding the lineage of their children introduced. Prostitution was prohibited. It was stipulated that the concubine should marry in order to be with someone other than her master. The practice of annexing a child born as a result of prostitution to one of the adulterous men has been abolished, and the rule that the concubine belongs to her master has been introduced. Umm walad was given the right to be freed after his master died, and it was forbidden to sell. In this study, which we have done in order to better understand some of the provisions brought by Islam by examining the social situation at the time it came, the

practices related to concubine and marriage among the Jahiliyya Arabs were examined. The data obtained by the documentation method were examined by comparison. As a result of our study, it has been determined that Islam has brought remedial regulations for enslaved women, most of whom are deprived of rights, used in prostitution, and whose marriage is accepted as embarrassing. Granting the right to marry concubines, prohibiting their use in prostitution, taking their descendants under protection, and making arrangements for them to gain their freedom can be considered in this context. The provisions and practices regarding concubines contained in the Qur'ān and the Sunnah have been elaborated by Islamic jurists over time. Conducting detailed studies on the main branches of Islamic law, such as family and criminal law related to concubines, will contribute to a better understanding of the provisions imposed by Islam.

Keywords: Islamic Law, Slave, Slave-woman (Jāriya) , Marriage, Concubine's Marriage

* This study is extracted from my master's thesis titled "Concubine in Islamic Family Law" supervised by Prof. Dr. İbrahim Yılmaz (Nevşehir: Nevsehir Hacı Bektas Veli University, Social Sciences Institute Master's Thesis, 2022).

Pezdevî ve Semerkandî Örnekleri Üzerinden Hanefi İcmâ Teorisine Dair Bir İnceleme

Tuğba Gül (Doktora Öğrencisi)

Erciyes Üniversitesi

https://orcid.org/0000-0002-6766-2514

Fıkhın delilleri arasında şeref sıralamasında üçüncü sırada olan icmâ, kuvvetler sıralamasında ilk sırada değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, eserleri ve iddiaları ile Hanefî fıkıh usûlü açısından önemli yeri olan Ebü'l-Usr el-Pezdevî (ö. 482) ve Alâeddin es-Semerkandî'nin (ö. 539) icmâ anlayışları çerçevesinde Hanefî fıkıh usûlünde icmâ teorisi incelenmiştir. Sistematik telifiyle usûl literatüründe bir dönüm noktası olarak görülen Pezdevî'nin, tevarüs ettiği ilmi birikimi aktarmada dolambaçsız bir yol olduğu kabul edilebilir. Pezdevî'nin fıkıh usûlünde icmâın icmâ ile neshini kabul ettiği bilinen tek Hanefî müellif olması, -yukarıda işaret edilen özelliği ile birlikte düşünüldüğünde- icmâı nasıl bir teorik çerçeveye yerleştirdiği daha da önem kazanır. Semerkandî ise Mîzânü'l-uṣûl fî netâʾici'l-ʿuḳūl adlı eserinin girişinde kendinden önceki usûl yazım geleneğini iki grupta değerlendirir. Bunlardan birincisi, aslın ve fer'in bilgisine sahip; şer'î ve akli ilimlerde ilerlemiş müelliflerin eserleridir. Mâtürîdî'nin (ö. 333) öncüsü olduğu bu yazım yöntemi, zorluğundan dolayı terk edilmiştir. Diğeri ise naslardan hüküm çıkarmada mahir olsalar da asılda yani aklî hükümler konusunda eksik olmaları sebebiyle görüşleri zamanla muhaliflerin görüşlerine benzeyen âlimlerin eserleridir; ki bu yöntemle eser yazımı oldukça yaygınlaşmıştır. Semerkandî bu hataya düşmeden bir eser telif etme girişimini açıklar. Onun bu girişimi, iddiasından beklenen yankıyı uyandırmasa da Pezdevî'nin temsil ettiği geleneği eleştirmiş olması önemlidir ve bu sebeple çalışmanın kapsamına alınmıştır. Bu çalışmanın temel amacı, biri geleneğin sembolü haline gelmiş diğeri ise onu bazı yönlerden eleştirmiş olan Pezdevî ve Semerkandî'nin literatüre katkılarının ve genel olarak Hanefî fıkıh usûlünde icmâın nasıl temellendirildiğinin ortaya konulmasıdır. Çalışmada öncelikle her iki müellifin kitaplarının icmâ bölümleri incelenmiş, daha sonra kendilerinden önceki literatürden yararlanılmıştır. Pezdevî'nin metni kısa ve öz olduğundan, inceleme sürecinde şârihlerin değerlendirmeleri hatırda tutulmuştur. Semerkandî'nin metni tafsilatlı olsa da Pezdevî kadar sistematik olmaması ve neşirlerde farklılıklara veya hatalara rastlanması sebebiyle, birisi yazma olmak üzere üç nüsha tetkik edilerek değerlendirilmiştir. Böylece müelliflerin literatüre katkıları daha anlaşılır hâle gelmiş, aralarındaki temel farklılıkların yanı sıra, kavramsal ve teorik örgü bakımından ayrıştıkları noktalara da değinilmiştir. Ayrıca müelliflerin orijinal

yönleri çözümlenmeye ve izah edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda Hanefîlerin icmâ teorisinin temelleri ortaya konulmuştur. Bunlardan keramet teorisi, icmâ anlatımının belkemiğini teşkil ederken, vuku delili ise icmâ eleştirilerine karşı kullanılan belli başlı argümanlar arasındadır. Bunun yanında teoride Kerhî (ö. 340) ve Cessâs'tan (ö. 370) gelen temel ayrışmalar bulunduğu ve bu iki damarın kimi noktalarda Pezdevî ve Serahsî (ö. 483) tarafından miras alındığı görülmüştür. Bu ayrışmadan çıkan bir önemli sonuç da aynı hocanın öğrencisi olmaları sebebiyle, Pezdevî'nin eserinin, Serahsî'nin eserinin bir özeti mahiyetinde olduğu şeklindeki bazı çağdaş kanaatlerin doğru olmadığının anlaşılmasıdır. Şârihlerin Pezdevî'nin icmâın neshi görüşüyle ilgili açıklamalarının detaylıca değerlendirilip farklı ihtimaller üzerinde durulduğu bu çalışmada Semerkandî'nin kelamî bakışının yarattığı fark da sorgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Fıkıh, Fıkıh Usûlü, İcmâ, Nesih

* Bu çalışma Prof. Dr. Kâşif Hamdi Okur danışmanlığında, 2018 yılında tamamlanan "Pezdevî ve Semerkandî Örneğinde Hanefi Fıkıh Usûlünde İcmâ" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Çorum: Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018).

An Analysis on the Ḥanafī Ijmāʿ Theory Through the Examples of al-Bazdawī and al-Samarqandī

Ijmāʿ, which is in the third place in terms of dignity among the sources of fiqh, is evaluated in the first place in the order of strength. In this study, the theory of ijmāʿ in Ḥanafī legal theory (uṣūl al-fiqh) has been examined within the framework of the ijmāʿ understanding of Abu'l-Usr al-Bazdawī and Alāʾ al-Dīn al-Samarqandī, who have a significant position in terms of Ḥanafī uṣūl al-fiqh with their books and criticism. It can be accepted that al-Bazdawī, who is seen as a turning point in the uṣūl literature with his systematic method, is a straightforward way to transfer the knowledge he inherited. The fact that al-Bazdawī is the only Ḥanafī author known to accept the abrogation (naskh) of ijmāʿ with ijmāʿ in uṣūl al-fiqh becomes even more critical - considering the feature mentioned above - in what kind of theoretical framework he placed ijmāʿ. On the other hand, in the introduction of his work Mīzān al-uṣūl fī natāʾij al-ʿuqūl, al-Samarqandī evaluates the previous uṣūl literature in two groups. The first group knows al-aṣl and al-fer'; they are the works of authors who have advanced in religious and rational disciplines. This method of writing, pioneered by Abū Manṣūr al-Māturīdī, was abandoned due to its difficulty. The other is the works of scholars whose views resembled those of the dissidents over time due to their lack of rational judgments (qaḍāyāʿ al-maʿqūl), although they are skilled in deducing judgments from the verses. This method of writing has become quite common. Al-Samarqandī explains his attempt to write a book without making this mistake. His attempt did not have the expected repercussions from his claim, but his criticism of the tradition represented by al-Bazdawī is important, and for this reason, it has been included in the scope of this study. The primary purpose of this study is to reveal the contributions of al-Bazdawī and al-Samarqandī; one has become the symbol of the tradition, and the other criticized the tradition in some aspects, and how ijmāʿ is grounded in the Ḥanafī uṣūl al-fiqh in general. In the study, first of all, the ijmāʿ sections of both authors' books were examined, and then the previous uṣūl al-fiqh literature was reviewed. Since al-Bazdawī's text is short and concise, the commentators' explanations were kept in mind during the review process. Although al-Samarqandī's text is detailed, it has been evaluated by three copies, one of which is a manuscript, because it is not as systematic as al-Bazdawī and there are differences or errors in the publications. Thus, the contributions of the authors to the literature have become more understandable.

Besides their fundamental differences, the points where they differ in the conceptual and theoretical structure are also mentioned. In addition, the original aspects of the authors were tried to be analyzed and explained. As a result of the study, the foundations of the ijmāʿ theory in the Ḥanafīs legal theory were revealed. While the theory of al-Karāmah constitutes the backbone of the ijmāʿ narrative, the evidence of occurrence (wuqūʿ) is among the main arguments against ijmāʿ criticisms. Moreover, it has been seen that there are fundamental divergences between al-Karkhī and al-Jaṣṣāṣ', and these two veins are inherited by al-Bazdawī and al-Sarakhsī at some points. An important result of this separation is to find out that the contemporary claim, possibly since they both were students of Shams al-Aimmah al-Ḥalwānī, al-Bazdawī's work is a summary of al-Sarakhsī's work, is not correct. In this study, the commentators' explanations on al-Bazdawī's view of naskh of ijmāʿ were evaluated, and different possibilities were emphasized; also, the difference created by the theological view of al-Samarqandī was questioned.

Keywords: Islamic Law, Fiqh, Uṣūl al-Fiqh, Ijmāʿ, Naskh

* This study is extracted from the master thesis entitled "Ḥanafī Ijmāʿ Theory Through the Examples of al-Bazdawī and al-Samarqandī" supervised by Prof. Dr. Kâşif Hamdi Okur (Çorum: Hitit University, Master's Thesis, 2018)

Camiye Giderken Yenilmemesi Gereken Yiyeceklerle İlgili Rivayetlerin Hadis İlmi Açısından Tahlili ve Değerlendirilmesi

Arş. Gör. Dr. Halil İbrahim Doğan
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-9644-5498

Camiler, İslam medeniyetinin merkezinde yer almaktadır. Günde beş vakit hazır bulunduğu bu mekanlar, Müslümanın hayatında önemli bir yer teşkil etmektedir. İnsanların bir araya geldiği camilere girip çıkarken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunların bir kısmını Hz. Peygamber'den nakledilen hadislerde bulmak mümkündür. Bu çalışmanın konusu, bir kimsenin camiye giderken yememesi gereken yiyeceklerle ilgili rivayetlerin tahlili ve günümüz açısından değerlendirilmesidir. Araştırmanın amacı, camilerde insanların birbirlerini rahatsız edecek yiyeceklerin rivayetler ışığında belirlenmesi, Hz. Peygamber'in bu yiyecekleri yiyerek camiye gelmeyi neden yasakladığının ortaya konulması ve yasaklamanın altındaki sebepten hareketle mevcut şartlar ile imkânlar çerçevesinde bu minvaldeki rivayetlerin nasıl anlaşılacağını tespit etmektir. Bu konuda Hz. Peygamber'den aktarılan rivayetlere rağmen günümüzde farklı şekillerde de olsa aynı durumun yaşanması nedeniyle böyle bir araştırmanın yapılması, çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bunun için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak hicrî ilk beş asırda telif edilen temel hadis kaynaklarındaki konuyla ilgili rivayetler muhtevaları yönünden etkik edilmiştir. Araştırmanın sonunda şu sonuçlara ulaşılmıştır: Mescide giderken yenilmemesi gereken yiyeceklerle ilgili rivayetlerin nakledildiği bir bâb başlığı birçok hadis kitabında bulunmaktadır. Bu rivayetlerde Hz. Peygamber, yiyeceklerin bazen birini ya da birkaçını veya hepsini ismiyle birlikte zikretmiştir ki, adı geçen yiyecekler şöyledir: Sarımsak, soğan ve pırasa. Bazen de Rasûlullah, bunları "bitki/ler, yeşillik/ler" gibi isim vermeden belirtmiştir. Tâbi'ûndan 'Atâ' b. Ebû Rabâh'tan (öl. 114/732) gelen nakilde ise burada kastedilen yiyeceklerin "sarımsak, soğan, pırasa ve turp" olduğu açıklanmıştır. Rivayete göre Hz. Peygamber, sarımsağı "Her kim bu pis bitkiden yerse kokusu üzerinden gidinceye kadar mescide yaklaşmasın." buyurunca insanlar bunu sarımsağı yemenin haram kılındığı şeklinde anlamış, ancak Allah'ın helal kıldığı bir şeyi kendisinin haram kılamayacağını ve sarımsağın kokusundan hoşlanmadığını söylemiş, Cebrâil'le görüştüğü için normal zamanlarda da sarımsağı yemekten çekindiği nakledilmiştir. Nitekim bu durum, daha sonraki dönemlerde de farklı anlaşılmış,

İbn Hazm (öl. 456/1064) bu yiyecekleri yiyerek camiye gelmenin haram olduğunu savunsa da çoğunluk mekruh olduğunda birleşmiştir. Dolayısıyla bu yiyecekleri yiyerek mescide gelmenin yasaklanmasının sebebi, yedikten sonra ortaya çıkan kokusunun hadislerde belirtildiği gibi insanlara rahatsızlık vermesidir. Öyle ki bazı rivayetlerde pişirmek suretiyle kokularının giderilip tüketilebileceği geçmektedir. Ancak yasaklamanın sadece hadislerde yer alan yiyeceklerle sınırlı olmayıp aynı özelliğe sahip olan başka şeyleri de kapsadığını söylemek mümkündür ki, bazı hadis kitaplarındaki bâb başlığı "Sarımsak, soğan, pırasa ve benzeri..." şeklindedir. Dolayısıyla günümüzde kokusu dolayısıyla insanları rahatsız edecek şeyler de bu bağlamda değerlendirilebilir. Meselâ, özellikle mescide girmeden hemen öncesinde içilen sigara ve puro, yendikten bir müddet sonra insanın vücudunda kokan çemen, pastırma ve bu tarz başka yiyecekler, birisi kokladığında rahatsız edecek kadar gereğinden fazla sürülen parfüm, aşırı ter, ayak ve ağız kokusu vb. hususlar sayılabilir. Ayrıca Mâlik b. Enes (öl. 179/795) gibi bazı âlimler, bir kimsenin sadece mescide gelirken bu yiyecekleri yiyemeyeceği görüşüne sahip olsa da insanlarla bir araya gelinen diğer durumlarda da (toplantı, okul, toplu taşıma, düğün gibi) benzer bir yaklaşım sergilenmesi gerekmektedir. Zira Hz. Peygamber'in bazı hadislerin sonunda yenilen şeyin kokusu gidene kadar yiyen kişinin evinde oturması gerektiğini buyurduğu nakledilmektedir. Böylece hadislerde toplumsal düzeni bozan bir davranış belirlenmektedir. Çalışmanın sonuçları, dönem ve şartlar değişse de Hz. Peygamber'in bu konudaki nehyinin maksadından hareketle aynı sebebe sahip diğer şeylerin de bu kapsama girdiği şeklindeki ilişkilendirme ve açıklama olarak görülebilir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Cami, Hz. Peygamber, Yiyecek, Koku, Rahatsız Edici Koku

Analysis and evaluation of narrations regarding the foods that should not be eaten while going to the Mosque in terms of 'ilm al-Hadith

Mosques are located in the center of Islamic civilization. These places, where a Muslim is present five times a day, have an important place in his life. There are some points to be considered when entering and exiting mosques where people gather. It is possible to find some of them in the hadiths transmitted from the Prophet. The subject of this study is the analysis of the narrations about the foods that a person should not eat while going to the mosque and their evaluation in terms of today. The research aims to determine the foods that will disturb each other in mosques in the light of narrations, to reveal why the Prophet forbade coming to the mosque by eating these foods, and to determine how to understand the narrations in this manner within the framework of current conditions and possibilities, based on the reason behind the prohibition. Despite the narrations conveyed from the Prophet on this subject, the fact that the same situation is experienced today, albeit in different ways, reveals the importance of the study. For this, the narrations related to the subject in the main hadith sources, which were compiled in the first five centuries of Hijrī, were examined and scrutinized in terms of their contents using document analysis, one of the qualitative research methods. At the end of the research, the following conclusions were reached: There is a chapter in many hadith books that narrates the narrations about the foods that should not be eaten while going to the mosque. In these narrations, the Prophet sometimes mentioned one or more or all of the foods together with their names, which are as follows: Garlic, onion and leek. Sometimes, the Messenger of Allah stated them without names such as "plant/s, green/s". The narration from Tabiūn 'Atā' Ibn Abū Rabāh (d. 114/732) explains that the foods meant here are "garlic, onion, leek, and radish". According to the narration, the Prophet said, "Whoever eats this filthy plant should not approach the mosque until its smell is gone." When he said that, people understood that it was forbidden to eat garlic, but he said that he could not make something that Allah made halal haram and that he did not like the smell of garlic, it is reported that he was afraid to eat garlic in normal times because he meets with Gabriel. This situation was understood differently in later periods, and although Ibn Hazm (d. 456/1064) argued that it is haram to come to the mosque by eating these foods, the majority agreed that it was makruh. Therefore, it is forbidden to go to the mosque by eating these foods because the smell that comes out after eating, as stated in the hadiths, causes discomfort to people. So much so that in some narrations, it is said they can be

consumed after removing its odors by cooking. However, it is possible to say that the prohibition is not only limited to the foods in the hadiths but also covers other things that have the same characteristics; the title of a chapter in some hadith books is "Garlic, onion, leek and the like...". Therefore, things that will disturb people due to their smell can be evaluated in this context nowadays. For example, cigarettes and cigars that are smoked just before entering the mosque, fenugreek, bacon, and other such foods that smell on one's body after a while, a perfume that is applied too much to disturb when someone smells it, excessive sweat, foot and mouth odor, etc. matters can be counted. In addition, although some scholars such as Mālik Ibn Anas (d. 179/795) have the view that a person cannot eat these foods only while coming to the mosque, a similar approach should be taken in other situations (meetings, school, public transportation, weddings, etc.) required. For, it is reported that the Prophet said at the end of some hadiths that the person who eats should stay at home until the smell of the thing is gone. Thus, a behavior that disrupts communal living is determined by the hadiths. The study results can be seen as a correlation and explanation that other things with the same reason are also included in this scope, based on the purpose of the Prophet's prohibition on this subject, although the period and conditions have changed.

Keywords: Hadith, Mosque, Prophet, Food, Smell, Unpleasant Odor

Dinler Tarihi

Huldyrich Zwingli'nin Martin Luther ile Ayrıştığı Konular ve Teolojisi

Yakup Piri (Doktora Öğrencisi)
Bursa Uludağ Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-0102-099X

Çalışmamız İsviçre Reformu öncülerinden Huldyrich Zwingli'nin (ö. 1531) reform önderlerinden Martin Luther'den ayrıldığı iki önemli teolojik husus olan Ekmek Şarap Ayini ve Vaftiz sakramentleri hakkında görüşlerinin incelenmesi üzerinedir. Çalışmamız ile Luther ve Calvin gibi reform sürecinin önde gelen teologlarına nispeten özellikle Türk akademyasında üzerine yeterince müstakil çalışma yapılmayan bir teolog olan Zwingli hakkındaki bu eksikliği doldurma konusunda bir katkı sağlamak, daha sonra yapılacak çalışmalara da bir temel teşkil edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmamızda metodolojik olarak Zwingli'nin görüşleri, öncelikle eserleri üzerinden Luther'in görüşleri ile karşılaştırmalı incelemesi şeklinde çalışılmıştır. Ayrıca Zwingli ve teolojisi üzerine yurtiçi ve yurtdışı yapılmış çalışmalar üzerinden de değerlendirmelerde bulunulmuştur. Zwingli'nin teolojik görüşleri hayatı boyunca düşünce dünyasını etkilemeye devam eden şu üç faktör tarafından şekillendirildi: İsviçre yurtseverliği, Erasmus hümanizmi ve skolastisizm. Erasmus'un düşünceleri Zwingli'nin teolojik fikirlerinin çerçevesini çizmekteydi. Ona göre Erasmus, Kutsal Yazıları skolastisizmden kurtarmıştı. Bu düşüncenin etkisi ile Zwingli skolastik değil hümanist bir teoloji görüşü ortaya koydu. Luther'e benzer şekilde Papalık adına askerlik yapmaya ve endüljansa karşı çıktı. Bu reformist fikirleri sonucunda 1522 yılında kendisini izleyenler ile birlikte Katolik Kilisesi'nden ayrıldı. Her ne kadar Reform hareketi esas olarak Martin Luther'in çabası olarak görülse de Zwingli'nin de ortaya koyduğu görüşler Reform sürecinin başarıya ulaşmasına önemli katkılar koydu. Reformun bu iki önemli isimi Luther ile Zwingli'nin farklı düşündüğü teolojik konuların başında Ekmek Şarap Ayini (Evahristiya Sakramenti) gelmekteydi. Luther, ayinin, ayindeki sözlerin ve uygulamanın literal olarak anlaşılması gerektiğini savunurken; Zwingli ise tüm bunların sembolik olarak değerlendirilmesi gerektiğini, Ekmek Şarap Ayini inanların İsa'nın tabiatını ve inananlar için yapmış olduğu işleri simgelediğini savundu. Zwingli'ye göre ayinin sembolik olması kutsiyetine engel olmayıp ayine saygı gösterilmesi gerektirmekteydi. Zwingli, ayin için kullanılan "sacramentun" kelimesini etimolojik olarak değerlendirdi ve kelimenin kökeninden hareketle birliğe

katılma olarak mana verdi. Bu manada değerlendirildiğinde Ekmek Şarap Ayini ile inanan İsa'nın takipçileri ordusuna katılmış olduğunu kabul etmiştir. Zwingli'nin Luther'den ayrıldığı diğer bir konu bebek vaftizi geleneğiydi. Zwingli bebek vaftizi geleneğini reddetmemekle birlikte iman ve lütuf ilişkisini vaftiz bağlamında Luther'den farklı değerlendirdi. Zwingli inançla vaftiz arasında ilişki kurulamayacağını ifade etti. Zwingli, Eski Antlaşma'da Hz. İbrahim ile sünnet vasıtası ile kurulan ilişkinin ve kimlik kazanımının, Yeni Antlaşma'da vaftiz ile devam ettiğini kabul etti. Hz. İsa'nın, kurtuluş ile vaftiz arasında bir ilişki kurmadığını savundu. Ziwingli'nin Luther'den farklı düşündüğü bu gibi hususlar olmasına rağmen benzer görüşleri paylaştığı noktalar da bulunmaktaydı. Örneğin Zwingli de Luther gibi tefeciliğe ve faize şiddetle karşı çıkmaktaydı. Çalışmamızda Katolik Kilisesi'nde reform yapmak gibi benzer bir amaç ile ortaya çıkan reform teologlarının en temel teolojik konularda bile farklı düşünebildiği; reformun etkili önderlerinden Zwingli ve Luther'in iki önemli teolojik konu olan Ekmek Şarap Ayini ve Vaftiz konusunda ciddi görüş ayrılıkları yaşadıkları; Zwingli'nin Kutsal Kitap'ın literal yorumlanma anlayışına karşı gelerek ifadelerin sembolik anlamda değerlendirilmesi gerektiği düşüncesi ile sonraki dönem Protestan ilahiyatçıları için bir dayanak noktası olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Huldyrich Zwingli, Reform, Protestanlık, İsviçre Reformu, Ekmek Şarap Ayini, Vaftiz

Huldrych Zwingli's Disagreements with Martin Luther and His Theology

Our study is based on examining the views of Huldyrich Zwingli (d. 1531), one of the pioneers of the Swiss Reformation, on the two important theological issues that he differed from one of the reform leader Martin Luther, about the Holy Communion and the Baptism sacraments. Our study aims to contribute to filling this deficiency about Zwingli, a theologian who is not sufficiently studied in Turkish academia, compared to the leading theologians of the reform process such as Luther and Calvin; and to form a basis for further studies. In our research, methodologically, Zwingli's views were studied primarily as a comparative review of Luther's views through his works. In addition, studies conducted abroad and domestic on Zwingli and theology have been evaluated. Zwingli's theological views were shaped by these three factors that continue to influence the world of thought throughout his life: Swiss patriotism, Erasmus humanism, and scholasticism. Erasmus's thoughts were the framework of Zwingli's theological ideas. According to him, Erasmus saved the scriptures from scholasticism. With the effect of this thought, Zwingli has not revealed scholastics but a humanistic theology vision. Like Luther, he's opposed to doing military service on behalf of the Papacy and indulgence. As a result of these reformist ideas, he left the Catholic Church in 1522 with his followers. Although the Reform movement was mainly seen as Martin Luther's effort, Zwingli's views contributed to the success of the Reform process. Theological issues that these two important names of the Reformation, Luther, and Zwingli, thought differently, Holy Communion came first. While Luther argued that the ritual, the words, and the practice of the ritual should be understood as literary, Zwingli argued that all of these should be considered symbolic, Holy Communion symbolized the nature of Jesus Christ and the work it has done for the faithful. According to Zwingli, the symbolism of the ritual did not prevent its sanctity and required respect for the ritual. Zwingli evaluated the word "sacramentun" used for the ritual etymologically and gave the meaning of joining the unity based on the origin of the word. Considered in this sense, beliver admitted that he had joined the army of Jesus Christ followers by communion. Another issue where Zwingli differed from Luther was the tradition of infant baptism. Although Zwingli did not reject the tradition of infant baptism, he evaluated the relationship between faith and grace in the context of baptism differently from Luther. Zwingli stated that there could be no relationship between faith and baptism. Zwingli acknowledged that the relationship and identity gain established by circumcision with Abraham in the

Old Testament continued with baptism in the New Testament. He argued that Jesus Christ did not establish a relationship between salvation and baptism. Although there were such issues that Zwingli thought differently from Luther, there were also some issues where he shared similar views. For example, like Luther, Zwingli was strongly opposed to usury and interest. In our study, it is stated that the reform theologians, who emerged with a similar aim to reform the Catholic Church, can think differently even on the most basic theological issues; Zwingli and Luther, who were the influential leaders of the reform, had serious differences of opinion on two important theological issues, Holy Communion and Baptism; It was concluded that Zwingli was a mainstay for later Protestant theologians, with the idea that expressions should be evaluated symbolically, opposing the literal interpretation of the Bible.

Keywords: History of Religions, Huldyrich Zwingli, Reformation, Protestant, Swiss Reformation, Holy Communion, Baptism

İsa-Mesih ve Pavlus Ekseninde Hıristiyan Geleneğinde Kurtuluş

Serkan Sayar (Doktora Öğrencisi)
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-2716-1966

Kurtuluş, dinsel geleneklerin amaçladığı nihai noktayı ifade etmektedir. Ancak dini inanç ve geleneklerin kurtuluşa verdikleri anlam ve müntesiplerine sundukları kurtuluş reçeteleri birbirinden farklılık arz etmektedir. Bu reçetelerde bazen itikadi kabuller bazen de ritüeller ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda Hıristiyan teolojisinde kurtuluş, genel olarak İsa-Mesih'in kurtarıcı rolünün kabulüyle açıklanmıştır. Bununla beraber vaad edilen kurtuluşa nasıl ulaşılacağı konusunda İsa-Mesih'in mesajı ile İsa-Mesih'ten sonra şekillenen Pavlus Hıristiyanlığının mesajı arasında bazı farklılıklar söz konusudur. Bu durum, kurtuluşun iman ile mi, amel ile mi yoksa her ikisi ile mi elde edileceği sorununu gündeme getirmiştir. Tarihsel süreç içerisinde bu soruna verilen yanıtlar kurtuluşa giden yolda iman-amel oranının farklılık gösterdiğine işaret etmektedir. Zira İsa-Mesih, öğretisine başladığında hem kendisinin İsrail halkının kaybolmuş koyunlarına gönderildiğini belirterek mesajının kendisinden önce gönderilen peygamberler ile uyumlu olduğunu açıklamak istemiş hem de Yahudi geleneğine uygun bir şekilde muhatap olarak İsrailoğullarını görmüş ve mesajını onlara yöneltmiştir. Böylece dışlayıcı bir tutum ile mesajının hedef kitlesi olarak Yahudi ulusunu belirleyen İsa-Mesih, aynı zamanda Musa yasasına dayanan dini emir ve yasakların yerine getirilmesine vurgu yapmıştır. İncillere göre çarmıhtan sonra İsa-Mesih'in mesajında önemli bir değişiklik olmuş, havarilerine görünen İsa-Mesih, göklerde ve yerlerde yetkinin kendisine verildiğini belirterek mesajının bütün uluslara ulaştırılmasını istemiştir. Bu konuda havarilerini uyaran İsa-Mesih, kendilerine öğretilen her şeyin diğer uluslara da öğretilmesini vasiyet etmiştir. Bu emirle farklı uluslardan insanları da aralarına alan ilk Hıristiyan cemaati hem yasaya göre yaşamaya devam etmiş hem de İsa-Mesih'in mesajını dünyanın dört bir yanına ulaştırma gayreti içerisinde olmuştur. Neticede diaspora Yahudilerinin yanı sıra çok sayıda gentilelinin de Hıristiyanlığı kabul etmesi, Musa yasasının nasıl uygulanacağı sorununu gündeme getirmiştir. Zira İsa-Mesih bütün ulusların davet edilmesini emrederken gentilelilerin hangi uygulamalardan sorumlu olacağını belirtmemiş, bu durum da farklı yorumlara neden olmuştur. Bu bağlamda çalışmada İsa-Mesih ve ilk Hıristiyan cemaati döneminde Musa Yasası ile İsa-Mesih'e imanın kurtuluş açısından önemi tartışılmıştır. Çalışma, Pavlus'un ortaya koyduğu ve günümüzde de genel olarak

kabul edilen kurtuluş öğretisinin, Tarihsel İsa'nın veya Hıristiyan teolojisine göre İsa-Mesih'in insan bedeninde yaşadığı dönemde tebliğ ettiği mesaj ile örtüşmediğine işaret etmesi açısından önemlidir. Konu, İncil pasajları merkeze alınarak tartışılmıştır. Bu doğrultuda Hıristiyanlıkta ana figür olan İsa-Mesih'in tarihsel olarak ortaya koyduğu kurtuluş teolojisi ile kurtuluşun öznesi haline gelen ve bizzat kurtarıcı olarak kabul edilen İsa-Mesih tasavvurunun nasıl ortaya konulduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca tarihsel İsa-Mesih'in ve Hıristiyan geleneğini şekillendiren Pavlus'un ortaya koyduğu kurtuluş teolojilerinin mukayese edilmesine zemin hazırlanarak iman-amel oranındaki değişime vurgu yapılmıştır. Kurtuluş teolojisindeki değişim, Pavlus'un Tevrat'taki yaratılış öyküsünü yeniden yorumlaması ile açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Hıristiyanlık, Kurtuluş, İsa-Mesih, Pavlus

Salvation in the Christian Tradition Axis of Jesus Christ and Paul

Salvation expresses the endpoint aimed at religious traditions. However, the meaning that religious beliefs and traditions give to salvation and the prescriptions of salvation they offer to their followers differ from each other. In these prescriptions, sometimes creed acceptances and sometimes rituals come to the fore. In this context, salvation in Christian theology is generally explained by accepting the redeemer role of Jesus Christ. However, there are some differences between the message of Jesus Christ and the message of Paul's Christianity, which was shaped after Jesus Christ, on how to achieve the promised salvation. This situation raised the question of whether salvation will be achieved by faith, rituals, or both. The answers given to this question in the historical process indicate that the ratio of faith-rituals differs on the way to salvation. Because when Jesus Christ began his teaching, he wanted to explain that his message was compatible with the prophets sent before him by stating that he was sent to the lost sheep of the people of Israel, and he saw the Israelites as the addressee in accordance with the Jewish tradition and directed his message to them. Thus, Jesus Christ, who determined the Jewish nation as the target audience of his message with an exclusionary attitude, also emphasized the fulfillment of religious orders and prohibitions based on the law of Moses. According to the Gospels, there was a significant change in the message of Jesus Christ after the crucifixion, and Jesus Christ, who appeared to his apostles, wanted his message to be delivered to all nations, stating that he had been given authority in the heavens and on earth. Warning his apostles about this issue, Jesus Christ willed that everything that was taught to them should also be taught to other nations. The first Christian community, which included people from different nations with this command, continued to live according to the law and tried to convey the message of Jesus Christ all over the world. As a result, the fact that many gentiles, as well as diaspora Jews, accepted Christianity brought up the problem of how to apply the law of Moses. Because while Jesus-Messiah ordered all nations to be invited, he did not specify which practices the gentiles would be responsible for, and this situation led to different interpretations. In this context, this study discusses the importance of faith in Jesus Christ and the Law of Moses in terms of salvation in the period of Jesus Christ and the first Christian community. The study is important in that it points out that the salvation doctrine put forward by Paul and generally accepted today does not coincide with the message conveyed by the Historical Jesus or the Jesus-Christ, according to Christian theology, when he lived

in the human body. The subject has been discussed by focusing on the Bible passages. In this direction, it is tried to explain how the main figure in Christianity, Jesus Christ, was historically revealed by the theology of salvation and how the conception of Jesus Christ, who became the subject of salvation and was personally considered the savior, was put forward. In addition, the change in the faith-rituals ratio was emphasized by laying the groundwork for comparing the salvation theologies of the historical Jesus-Christ and Paul, who shaped the Christian tradition. The change in salvation theology was explained by Paul's reinterpretation of the creation story in the Torah.

Keywords: History of Religions, Christianity, Salvation, Jesus Christ, Paul

Hümanist Yahudilik Üzerine Bir İnceleme

Hümeyra Çakar (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Ankara Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-5515-9006

Amerika kökenli Reformist Yahudiliğin içerisinden neşet eden Hümanist Yahudilik, Rabbi Sherwin Theodor Wine'ın (ö. 2007) önderliğinde 1963'te kurulmuştur. Kurulduğu günden bugüne azımsanmayacak bir kitleye ulaşan Hümanist Yahudilik, modern Yahudi mezheplerinin arasında beşinci mezhep olarak bilinmektedir. Tarih sahnesine çıktığı günden itibaren mezhebin benimsemiş olduğu temel doktrinler, Yahudiler arasında ciddi tartışmalara sebep olmaktadır. Nitekim bu doktrinlerin çoğu gerek metafizik gerek ontolojik gerekse pratik açılardan halaha ile paralel bir düzlemde yer almamaktadır. Hümanist Yahudiliğin inanç esaslarının temelini ''Tanrısız Yahudilik'' düşüncesi oluşturur. Bu düşünce bağlamında Yahudiliğin, ilahi bir menşee dayanmadığı ifade edilmektedir. Onlara göre Yahudiliğin özünü, ortak bir Yahudi kültürü, yaşamı ve evrensel nitelikteki ahlaki normlar oluşturmaktadır. Hümanist Yahudiliğin benimsemiş olduğu Tanrı anlayışı, Geleneksel Yahudiliğin esaslarına aykırı olduğu için bu mezhep mensupları, diğer Yahudiler tarafından ateist, agnostik vb. ithamlara tabii tutulmaktadır. Bu çalışmada Hümanist Yahudilerin kendilerine yöneltilen eleştirilere ve ithamlara ilk defa Sherwin Theodor Wine'ın öncülüğünde ortaya çıkan ''ignostisizm'' kavramı ile cevap verilmiştir. Aynı zamanda Tanrı tasavvurunda olduğu gibi kutsal metin ve Peygamberlik konularında da birtakım farklılıklar öne çıkmaktadır. Hümanist Yahudilerin hayata bakış açısı pozitivist bir çizgi üzerinde olduğu için vahiy, güvenilir bir bilgi kaynağı olarak kabul edilmez. Bu sebeple kutsal metin içerisinde zikredilen olaylar ve durumlar, gerçekliği yansıtmaz. Bu çalışmada Hümanist Yahudilerin kendi prensiplerine göre almış oldukları kararlar; öncelikli olarak akademik sahada yapılan çalışmalar incelemeye tabi tutulduktan sonra IISHJ, SHJ, HuJews gibi yapılanmaların katkılarıyla desteklenerek okuyucuya sunulmuştur. Çalışmada Hümanist Yahudiliğin kökenlerindeki farklılığı daha iyi ortaya koyabilmek adına Geleneksel Yahudiliğin doktrinleri ile karşılaştırmalı bir metot izlenmiştir. Bu çalışmanın amacı Hümanist Yahudiliğin düşüncelerini daha yakın bir perspektiften incelemek, doktrinlerinin gerekçelerini anlamaya çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Yahudilik, Sherwin Theodor Wine, Hümanist Yahudilik, Reformist Yahudilik, Amerika Yahudileri, Geleneksel Yahudilik

A Study of Humanistic Judaism

Humanist Judaism, which emerged from the Reformist Judaism of American origin, was founded in 1963 under the leadership of Rabbi Sherwin Theodor Wine (d. 2007). Humanist Judaism, which has reached a substantial audience since its establishment, is known as the fifth sect among modern Jewish sects. The basic doctrines adopted by the sect since the day it appeared on the stage of history cause serious debates among Jews. As a matter of fact, most of these doctrines; it is not on a parallel plane with halakha in terms of metaphysics, ontological and practical aspects. The idea of "Godless Judaism" forms the basis of the belief principles of humanist Judaism. In this context, it is stated that Judaism is not based on a divine origin. According to them, the essence of Judaism is a common Jewish culture, life, and universal moral norms. Since the understanding of God adopted by humanist Judaism is contrary to the principles of Traditional Judaism, members of this sect are treated as atheists, agnostics, etc. by other Jews are subject to accusations. In this study, the criticisms and accusations of the Humanist Jews were answered with the concept of "Ignosticism", which emerged for the first time under the leadership of Sherwin Theodor Wine. At the same time, as in the vision of God, some differences come to the fore in the subjects of the holy text and prophecy. Revelation is not accepted as a reliable source of information because the perspective of humanist Jews is on a positivist line. For this reason, the events and situations mentioned in the sacred text do not reflect reality. In this study, the decisions taken by the Humanist Jews according to their own principles; after the studies conducted in the academic field were examined, it was presented to the reader with the support of the contributions of organizations such as IISHJ, SHJ, HuJews. In the study, a comparative method was followed with the doctrines of Traditional Judaism to better reveal the difference in the origins of Humanist Judaism. This study aims to examine the thoughts of Humanist Judaism from a closer perspective and to try to understand the justifications of its doctrines.

Keywords: History of Religions, Judaism, Sherwin Theodor Wine, Humanist Judaism, Reformist Judaism, American Jews, Traditional Judaism

Tasavvuf

Alevî- Bektaşî Menâkıbnâmelerinde Renk Sembolizmi

Sümeyye Yurduseven (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Kırıkkale Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-9019-2469

Tasavvuf literatüründe sûfîlerin hikmetli sözlerine ve faziletli davranışlarına yer veren, tarikat büyüklerinin kerametlerinin anlatılması amacıyla yazılan menâkıbnâmeler yazıldıkları dönemin ideolojisini, düşüncesini, inanç ve geleneklerini; toplumun sosyal, siyasi, dinî-tasavvufî yapısını; çağın tarihî olay ve şahsiyetlerini ihtiva etmesi yönüyle kültür ve edebiyat dünyamızın önemli kaynakları arasında yer almaktadır. Alevî-Bektaşî menâkıbnâmelerinde erenlerin kerametlerine yer verilmesi bu eserlerin sembolik motifler bakımından oldukça zengin olmasına sebep olmuştur. Bu çalışmada, Anadolu tasavvuf literatürünün önemli metinleri arasında yer alan ve Alevî-Bektaşî geleneğinin önemli yazma eserlerinden olan menâkıbnâmelerde bulunan sembolik unsurlar incelenmiştir. Başta Hacı Bektaşî Velî Velâyetnâmesi olmak üzere bu kültürü yansıtan Koyun Baba, Demir Baba, Seyyid Ali Sultan gibi velâyetnâmeler ve Abdal Musa, Hacım Sultan gibi menâkıbnâmelerde dağınık halde bulunan renk sembolleri ve farklı anlamlarda kullanılan renkli motifler konunun detaylı olarak incelenmesi ve karşılaştırma yapılması gerekliliğini ortaya koymuştur. İslam öncesi Türk inançlarından ve İslamiyet'ten etkilenen Alevî-Bektaşî geleneğinin kültürel yönden zenginliğinin ve canlılığının incelenerek renk sembolizmi üzerindeki etkisi bu çalışmanın amacını oluşturmuştur. Menâkıbnâmelerdeki renk unsurlarının sembolik anlamını çözümlemek bu çalışmanın hedefi durumundadır. Eski Türk inancı ve İslam dini ekseninde gelişen renk sembolizmine menâkıbnâmelerde sıkça rastlanmaktadır. Bu renkler, hem Alevî-Bektaşî kültürünü anlamada hem de bu kültürün oluşumunda Türk-İslam birlikteliğinin tahlili noktasında önemli bir alan oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Alevî- Bektaşî menâkıbnâmelerinde geçen renkler ve bu renklerin olaylar ve durumlar karşısında ifade ettikleri anlamlar üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada insan algısının en dikkat çekici unsuru olan renklerin, Alevî-Bektaşî menâkıbnâmelerinde bulunan inanç ve düşünceler ekseninde sembolleştirilmesi değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmada Türkçe, Osmanlıca, Arapça ve İngilizce eserlerden yararlanılarak konuyla ilgili materyaller bulunmuş, tasnif yapılmış ve sembolik unsurlar arasında bağlantı kurularak elde edilen bilgiler konu

başlıklarına uygun gelecek şekilde sıralanmıştır. Bu çalışmada kütüphane katalog taramaları, e kitap/arşiv, ansiklopedi incelemeleri, ilgili dergi ve internet makaleleri, kitaplar, tezler incelenmiş ve bu kaynakların bildiri konusuna uygunluğuna göre analiz yapılarak kullanılmıştır. Menâkıbnâmelerle ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Fakat menâkıbnâmelerdeki renk sembolleri ve bu sembollerin anlamsal arka planı ile ilgili doğrudan bir çalışma yapılmamıştır. Bu sebeple çalışmada menâkıbnâmelerde geçen her bir motif incelenerek bu motiflerin sembolik anlamları hakkında eski Türk inancı ve İslam ekseninde karşılaştırmalı bilgiler verilerek değerlendirilmeler yapılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda dönemin tarihsel, sosyo-politik ve psikolojik arka planı hakkında bilgiler verilmiş ve menâkıbnâme yazma geleneği daha anlaşılır bir zemine oturtulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Alevîlik, Bektaşîlik, Menâkıbnâme, Sembolizm, Renk Sembolizmi

Color Symbolism in 'Alawī-Bektashī Manāqibnāmes

Manāqibnāmes, which include the wise words and virtuous attitude of the Sūfīes in the Sūfī literature, written to explain the miracles of the elders of the sect; the social, political, religious-mystical structure of the society; It is one of the important sources of our culture and literature in terms of containing the historical events and personalities of the age. The inclusion of the miracles of the saints in the Alawī-Bektashī manāqibnāmes has caused these works to be quite rich in terms of symbolic motifs. In this study, the symbolic elements found in manāqibnāmes, which are among the important texts of Anatolian Sūfī literature and one of the important manuscripts of the Alawî-Bektashī tradition, were examined. The color symbols and colorful motifs used in different meanings in the velayetnames such as Koyun Baba, Demir Baba, Seyyid Ali Sultan, and the manāqibnāmes such as Abdal Musa, Hacım Sultan reflecting this culture, especially in the Velayetname of Hacı Bektaşi, revealed the necessity of examining the subject in detail and making comparisons. This study aims to examine the cultural richness and vitality of the Alawī-Bektashī tradition, which was influenced by pre-Islamic Turkish beliefs and Islam, and its effect on color symbolism and aims to analyze the symbolic meaning of the color elements in the manāqibnāmes. Color symbolism, which developed in the axis of old Turkish belief and Islamic religion, is frequently encountered in manāqibnāmes. These colors constitute an important area both in understanding the Alawî-Bektashī culture and in the analysis of the Turkish-Islamic unity in the formation of this culture. In this study, the colors in the Alawî-Bektashī manāqibnāmes and the meanings of these colors in the face of events and situations are emphasized. In this study, the symbolization of colors, which is the most striking element of human perception, on the axis of beliefs and thoughts found in Alawī-Bektashī's manāqibnāmes has been evaluated. In the research conducted, materials related to the subject were found by making use of Turkish, Ottoman, Arabic, and English works, they were classified, and the information obtained by establishing a connection between symbolic elements was arranged in accordance with the subject headings. In this study, library catalog searches, e-book/archive, encyclopedia reviews, related journal and internet articles, books, and theses were examined and analyzed according to the suitability of these resources for the subject of the paper. Many studies have been done on manāqibnāmes. However, there has not been a direct study on the color symbols in the manāqibnāmes and the semantic background of these symbols. For this reason, in

this study, by examining each motif in the manāqibnāmes, it has been tried to evaluate the symbolic meanings of these motifs by giving comparative information on the axis of old Turkish belief and Islam. At the same time, information is given about the period's historical, socio-political, and psychological background, and the tradition of writing manāqibnāmes has been tried to be placed on a more understandable ground.

Keywords: Sufism, Alevism, Bektashism, Manāqibnāmes, Symbolism, Color Symbolism

Türkçe Fütüvvetnâmelerde Kâmil İnsan Anlayışı

Hatice Pehlivanlı (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Kırıkkale Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-7101-6611

İslam kültür ve medeniyetinin sonraki nesillere taşınmasında dinî-tasavvufî kurumların katkısı tartışılmaz bir gerçektir. İslam kültüründe çok önemli bir yere sahip kurumlardan biri de Fütüvvet Teşkilatıdır. Bu teşkilatın Anadolu'daki yansıması olan Ahîliğin kurallarının belirtildiği risaleler fütüvvetnâmelerdir. Tasavvufî kaynaklar arasında değerlendirilen fütüvvetnâmeler, aynı zamanda ahîliğin temel prensiplerinin kaynağını oluşturmaktadır. Dönemin ilmî geleneği gereği Arapça ve Farsça yazılan fütüvvetnâmeler daha sonra her kesim tarafından anlaşılabilir olması dolayısıyla Türkçe olarak kaleme alınmışlardır. 13-16. asırlarda Burgazî, Şeyh Seyyid Hüseyin İbn Gaybî ve Radavî gibi Türkçe olarak yazılan ve Ahî Teşkilatı çevresinde kaleme alınan fütüvvetnâmelerin dışında tercüme edilenler de bulunmaktadır. İstinsah edilerek günümüze kadar ulaşan Türkçe fütüvvetnâmelerde, Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanmış ve O'nun sıfatlarıyla muttasıf olmuş bir birey yani insân-ı kâmil yetiştirme ideali yer almaktadır. Bu bağlamda Türkçe fütüvvetnâmelerde yer alan kâmil insan anlayışı incelenmiş, Ahîliğin eğitim sistemi dinî-tasavvufî, ahlâki ve meslekî yönleriyle ele alınmıştır. Tasavvuf anlayışında insân-ı kâmil Hakk ile halk arasında aracı konumundadır. Gerçek insân-ı kâmil, Hz. Peygamber'dir. Onun vârisi olan insân-ı kâmil ise bilgelik, merhamet, cömertlik, isâr, ahde vefâ, sevgi ve hoşgörü gibi tüm iyiliklerin bir sembolü olarak Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanmış olması dolayısıyla ahlâkî kemâle sahip olan kişidir. Sûfilere göre insân-ı kâmil, mükemmelliğin ve tamlığın son sınırındaki insanî nefistir. Tasavvufî içeriğiyle dikkat çeken ve ahîliğin el kitapları olan Türkçe fütüvvetnâmelerde de resmedilen bu dinî-tasavvufi ve ahlâkî düşünce tarzının incelenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla yapılan araştırmada fütüvvetnâmelerde yer alan fütüvvet ehlinin adâb-erkânı, ahlâkı ve meslek eğitimi prototip kişilik kâmil insan çerçevesinde ele alınmıştır. Nitel yöntemin uygulandığı çalışmada, Burgazî, Şeyh Seyyid Hüseyin İbn Gaybî ve Radavî Fütüvvetnâmeleri başta olmak üzere araştırmacılar tarafından neşredilen Türkçe Fütüvvetnâmelerden ve bu alanda yapılmış basılı kaynaklardan yararlanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda fütüvvet, Allah'ın sıfatıdır ve Hz. Âdem'den diğer peygamberlere geçerek Hz. Muhammed'de kemâle ermiştir. Peygamberlere özgü ahlâkî olgunluğun ve kemâle ermenin bir adı olan fütüvvetin, Kur'ân-ı Kerîm'de kıssaları geçen peygamberlere ve hadislere

dayandırılarak âdab ve erkânı oluşturulmuştur. Ayrıca Hz. Âdem'den Hz. Peygamber'e kadar her peygamberin bir mesleği olduğu vurgulanmış, helal kazanç için meslek edinmek zorunlu tutulmuştur. Peygamberlerin mânevi şahsiyetinde gençler eğitime tabi tutulurken, Hz. Ali de Hz. Peygamber'den sonra bu ahlâki kemâlin temsilcisi olarak kıssalarla Türkçe fütüvvetnâmelerde yer almış, gençlerin eğitiminde kemâle ermeleri için örnek kişilik olarak öne çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Fütüvvet, Ahîlik, Türkçe Fütüvvetnâmeler, Kâmil İnsan

The Depiction of the Perfect Human in Turkish Futuwwa Treatises

It is an indisputable fact that religious-sufistic institutions contribute to the transfer of Islamic culture and civilization to the generations. One of these institutions that occupies a critical place in Islamic culture is the futuwwa organization. The treatises which specify the rules of Akhism, the reflection of this organization in Anatolia, are referred to as futuwwatreatises. Being considered among Sufi sources, futuwwa treatises also form the basis for the key principles of Akhism. Initially written in Arabic and Persian due to the scholarly conventions of the period, futuwwa treatises were later written in Turkish, so that they could be understood by people from all walks of life. There are also translated treatises, along with those written by such scholars as Burghazi, Shaykh Sayyid Husayn Ibn Gaybī and Radawī in the Akhi Organization during 13th to 16th centuries. Turkish futuwwa treatises, which have survived to the present day through copying, are characterised with an ideal of raising the perfect human being (al-insān al-kāmil), an individual moralized with the morality of Allah and blessed with His attributes. Therefore, the notion of the perfect human being in Turkish futuwwatreatises was investigated, and the educational system of Akhism was discussed in terms of its religious-sufistic, moral and professional aspects. Considered from the lens of Sufism, the perfect human being is an intermediary between God and humans. The true perfect human being is Prophet Muhammad. His heir, the perfect human being, is a person who has reached moral perfection, due to being moralized with the morality of Allah as a symbol of all goodness, such as wisdom, mercy, generosity, altruism, keeping one's promise, love and tolerance. According to the Sufis, the perfect human being is considered as the human nafs at the furthest boundary of perfection and completeness. The purpose of the present study is to investigate this religious-sufistic and moral way of thinking, which draws attention with its sufistic nature and is also depicted in Turkish futuwwa treatises, the handbooks of Akhism. In this study, the etiquette, morals and vocational training of the people of futuwwa in the futuwwa treatises were discussed based on the perfect human being, a prototype personality. Employing a qualitative methodology, this study used Turkish futuwwa treatises published by such scholars as Burghazī, Shaykh Sayyid Husayn Ibn Gaybī and Radawī, along with other printed sources in this field. The results of the study indicated that futuwwa is an attribute of Allah, and it was passed down from Adam to other prophets, reaching perfection in Prophet Muhammad. The etiquette and manners of futuwwa, which is a name reserved for the moral maturity and

perfection unique to prophets, were specified based on the prophets whose stories are told in the Qur'ān and hadīths. Also, it was emphasized that every prophet from Prophet Adam to Prophet Muhammad had a profession, and it was deemed essential that prophets perform a profession for honest earnings. While young people are educated by imitating the spiritual personality of prophets, following Prophet Muhammad, Hazrat Ali was mentioned in Turkish futuwwa treatises as the representative of this moral perfection and was featured as an exemplary personality for the youth to achieve perfection in their education.

Keywords: Sufism, Futuwwa, Akhism, Turkish Futuwwa Treatises, al-Insān al-Kāmil

1985-2022 Yılları Arasında Yapılan 21 Tez Çalışmasında İbnü'l-Arabî'nin İnterdisipliner Açıdan İncelenmesi

Hamza Köşker (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-0308-1478

1985-2022 yılları arasında 21 tez çalışmasında İbnü'l-Arabî ile ilgili olanlar tespit edilip incelenmiştir. Pek çok disiplinin bu konuda çeşitli çalışmalar yaptığı ancak diğer disiplinleri de kapsayacak şekilde bütüncül yaklaşımları eksik bıraktığı veya dâhil etmediği saptanmıştır. Bu çalışma bahsedilen açığın kapatılmasına katkı sağlamak üzere şekillendirilmiştir. İbnü'l-Arabî'nin çok sayıda bilim ve anabilim dalında farklı yönleriyle ele alındığına vurgu yapılmıştır. Bu yönler belirli bir usul takip edilerek gündeme getirilmeye çalışılmıştır. Tespitler doğrultusunda İbnü'l-Arabî bağlamında yapılan çalışmalar temel İslam bilimleri, felsefe ve din bilimleri gibi bölümlerle sınırlı kalmamış ilahiyat fakültelerinin hemen her bölümü ve anabilim dalına yayılmıştır. İlaveten sosyoloji ve antropoloji, sahne sanatları ile kamu yönetimi gibi ilahiyat haricindeki bilim dallarında çok farklı yönleriyle incelendiği tespit edilmiştir. Bu anlamda çalışmayı diğerlerinden ayıran en belirgin özellik İslam dünyasının tarih boyunca yetiştirdiği en önemli şahsiyetlerden olan İbnü'l-Arabî'ye daha genel çerçeveden bakabilme olanağı sağlayacak olması ve interdisipliner yönünün ortaya çıkarılmasıdır. Çalışmada Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Tez Merkezi'ndeki verilerden istifade edilmiştir. Belirtilen yıllar arasında on bir yüksek lisans ve on doktora tezine odaklanılmıştır. Her bir çalışmanın farklı konular, farklı bilim ve anabilim dallarından olmasına içeriklerinin İbnü'l-Arabî penceresinden oluşturulmasına ve bütüncül yelpazeye katkı sağlamasına çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar bilim ve anabilim dalları merkeze alınarak tasnif edilip sunuma hazır hale getirilmiştir. Burada oluşturulmaya çalışılan düşünce Mevlana'nın Mesnevî'sindeki fil hikâyesi minvalindedir. Her bir araştırmanın bilim dünyasına katkı sağladığının altı çizilmiş fakat bütün ortaya konulamadığından İbnü'l-Arabî için "o" diyebilmenin de imkânı sorgulanmıştır. Sonuç olarak bu çalışma yapılan tezlerden istifade edilerek bütüncül bir bakış açısıyla İbnü'l-Arabî'ye farklı bir yönden ışık tutmuştur. Ülkemizde interdisipliner bakış açısıyla gündeme getirilebilecek sayısız konuya vurgu yapılmıştır. İbnü'l-Arabî'nin ortaya koyduğu "vahdet-i vücud" kavramı kamu yönetimi anabilim dalında ele alınıp "devlet" kavramının anlaşılmasına ve anlamlandırılmasına yönelik bir çalışmaya konu olmuştur.

Bunun gibi pek çok kavramın alakasız gibi görülen disiplinlerde çok farklı roller ortaya koyabileceğinin altı çizilmiştir. Nitekim İslam medeniyetinin oluşması ve ürün vermeye başlamasında, Avrupa'nın Rönesans ve Aydınlanma dönemine girmesinde farklı bilimlerin bir konu üzerinde durabilmeleri, eldeki bilgileri bütüncül okuyabilmeleri ciddi katkılar sağlamıştır. Bu bağlamda kavramların ve şahsiyetlerin, bilimsel metotlar eşliğinde keşfedilme, anlaşılma ve açıklanmasını sağlayan çalışmaların desteklenmesinin önem arz ettiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, İbnü'l-Arabî, Türkiye, İbnü'l-Arabî Araştırmaları, Tez

An Interdisciplinary Analysis of Ibn al-ʿArabī in 21 Theses Writtenbetween 1985 and 2022

21 theses/dissertations written about Ibn al-ʿArabī between 1985 and 2022 were identified and examined. It is apparent that many disciplines have carried out various studies on this issue, but they failed to incorporate holistic approaches or to include insights from other disciplines. The present study was undertaken to help close this gap. It emphasized that different aspects of Ibn al-ʿArabī have been studied in many scientific branches and scholarly areas. These aspects were put on the agenda by following a specific methodology. It was found that studies carried out on Ibn al-ʿArabī were not limited to such fields as basic Islamic sciences, philosophy and religious sciences, but they were spread to almost every department and division within faculties of theology. In addition, it was found that this issue has been examined in terms of many different aspects in disciplines other than theology, such as sociology, anthropology, performing arts and public administration. In this respect, what distinguishes the present study from others is that it not only gives the opportunity to take a global look at Ibn al-ʿArabī, one of the key scholarly figures that the Islamic world has raised so far, but it also reveals the interdisciplinary aspects of the issue. In the study, the data obtained from the National Thesis Center of the Council of Higher Education were used. 11 master's theses and 10 doctoral dissertations completed between 1985 and 2022 were examined. During the sampling process, it was made sure that each study belonged to different areas and departments, that the contents of the studies were created through the perspective of Ibn al-ʿArabī and that they contributed to the holistic spectrum. The results were categorised and prepared for presentation based on branches of sciences and departments. The idea introduced here resembles the elephant story in told Mawlānā Rūmī's Mathnawi. It was highlighted that each study contributed to the world of science, but because of the lack of a holistic perspective, the prospect of saying "he" for Ibn al-ʿArabī was also questioned. As a result, by using the theses and dissertations sampled, this study shed light on different aspects of Ibn al-ʿArabī from a holistic point of view. It emphasized a variety of issues that could be brought to the agenda from an interdisciplinary perspective in our country. Introduced by Ibn al-ʿArabī, the concept of " waḥdat al-wudjūd" was addressed in a thesis written in public administration and was the subject of a study to appreciate and make sense of the notion of "state". It was stressed that many concepts like this can play quite

different roles in disciplines that are apparently irrelevant. This is because different sciences' focusing on a particular subject and their processing the information holistically made significant contributions, not only to the formation of Islamic civilization and its beginning to yield its products but also to Europe's entry into the Renaissance and the Enlightenment period. In conclusion, it is essential that we should support the studies that help concepts and personalities be discovered, understood, and explained through scholarly methods.

Keywords: Sufism, Ibn al-ᶜArabī, Türkiye, Ibn al-ᶜArabī Studies, Thesis

Tüsterî Tefsirindeki Tasavvufî Yorumların Baklî ve Bursevî Tefsirleriyle Mukayeseli Bir Analizi

Dr. Eyüp İnce

Diyanet İşleri Başkanlığı

https://orcid.org/0000-0001-6194-2980

Bu çalışmada, Sehl b. Abdullah Tüsterî'nin (öl. 283/896) Tefsîrü'l-Kur'âni'l-azîm isimli tefsirindeki tasavvufî yorumların, Rûzbihân Baklî'nin (öl. 606/1209) Arâ'isü'l-beyân fî hakâ'iki'l-Kur'ân ve İsmail Hakkı Bursevî'nin (öl. 1137/1725) Rûhu'l-beyân tefsirleriyle karşılaştırılması konu edildi. Çalışmanın sınırlandırılması, Tüsterî'nin tefsirinde yer alan tasavvuf ilminin konusu olan kavramlar üzerinden yapıldı. Bu bağlamda öncelikle Tüsterî'nin nûr-i Muhammedî, tevbe, takva, tevekkül, şükür, ihlas, îsar, muhabbet, huşû, dua, fakr ve sekr gibi kavramları temellendirdiği âyetler tespit edildi. Daha sonra Tüsterî'nin bu âyetlere getirmiş olduğu tasavvufî yorumları, Baklî ve Bursevî tefsirleriyle mukayeseli olarak analiz edildi. Tasavvufî içerikli bu tefsirler hakkında daha önce yapılan çalışmalar mevcut olmakla birlikte üçünün mukayese edildiği bir çalışma tarafımızdan tespit edilemedi. Bu çalışma, söz konusu üç tasavvufî tefsiri, ilk defa karşılaştırmalı bir şekilde ele alması yönüyle özgünlük taşımaktadır. Bu araştırma, görüşleri tasavvufî tefsir açısından önemli olan bu sûfî müfessirlerin Kur'ân kaynaklı tasavvuf anlayışlarını konu edinmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca irfânî bir düşünceyle yazılmış bu tefsirleri incelemenin, tutarlı tasavvufî yorumlar ile keyfi tasavvufî yorumları birbirlerinden ayırt etme noktasında yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın temel amacı tasavvuf ilminde önemli olan nûr-i Muhammedî, tevbe, takvâ, tevekkül, şükür, ihlas, îsar, muhabbet, huşû, dua, fakr ve sekr gibi kavramların Tüsterî tefsirinde hangi âyetlerle ilişkilendirildiğini tespit edebilmektir. Daha sonra bu kavramlara bağlı olarak tespit edilen ayetlerin Tüsterî, Baklî ve Bursevî'nin nazarında hangi kuramsal çerçevede yorumlandığını ortaya koyabilmektir. Sûfî müfessirlerin Kur'ân'ı anlamaya, açıklamaya ve yorumlamaya olan özgün katkılarını da örneklerle sunabilmektir. Ayrıca tasavvuf tarihinde zühd, tasavvuf, tarikatlar şeklinde ayrılan üç dönemi, tefsirler üzerinden görebilmektir. Zira Tüsterî; zühd, Baklî tasavvuf ve Bursevî ise tarikatlar döneminde yaşamış sûfî müfessirlerden kabul edilmektedir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanıldı. Öncekle Tüsterî'nin tefsirinde kavramlar bazında belirlenen âyetler öncelikle kendi içinde

analiz edildi. Sonrasında Baklî ve Bursevî tefsirlerine bakılarak mukayese edildi. Çalışma neticesinde Tüsterî'nin tasavvufî yorumlarının, Baklî ve Bursevî tefsirlerine doğrudan etkisi olduğu tespit edilmiştir. Özellikle onun, Baklî tefsiri üzerinde daha fazla etkisinin olduğu müşahede edilmiştir. Ayrıca üç müellifin yorumlarında yaşadıkları dönemin tasavvuf anlayışlarını yansıttıkları anlaşılmıştır. Bunların yanı sıra tahallukî (ahlâkî) kavramlara dair tasavvufî yorumlarda bariz ayrışmalar olmadığı fakat tahakkukî (bilgi, mârifet) veya tasavvufun metafizik boyutunu ilgilendiren meselelerde farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Tasavvufî Yorum, Tüsterî, Baklî, Bursevî

A Comparative Analysis of Ṣūfī Interpretations in al-Tustarī's Tafsīr with the tafsīrs of Baqlī and Bursawī

In this study, the comparison of the Ṣūfī interpretations in the Tafsīr al-Qurʾān al-ʿAẓīm of Sahl b. Abdullah al-al-Tustarī (d. 28a3/896) with the tafsīrs of Rûzbihān Baqlī's (d. 606/1209) Arāʾis al-Bayān fī Haqāʾiq al-Qurʾān and İsmail Hakkı Bursawī's (d. 1137/1725) Rūh al-Bayān were discussed. The limitation of the study was made on the concepts that are the subject of Ṣūfī science in al-Tustarī's tafsīr. In this context, first of all, the verses in which al-Tustarī bases concepts such as Nur Muḥammadī, repentance, taqwa, tawakkul, gratitude, sincerity, īthār, muhabbat / love, Taqwa/awe, prayer, faqr, and sekr were identified. Later, al-Tustarī's Ṣūfī interpretations of these verses were analyzed in comparison with the Baqlī and Bursawī tafsīrs. Although there have been previous studies on these Ṣūfī tafsīrs, we haven't come across a study comparing these three tafsīrs together. This work is original in that it deals with these three Ṣūfī tafsīrs in a comparative manner for the first time. This research is important in terms of focusing on the Ṣūfī understandings of these Ṣūfī commentators, whose views are important in terms of Ṣūfī tafsīr, based on the Qurʾān. It is also thought that studying these tafsīrs written with a philosophical idea (Irfanī) will help to distinguish between consistent Ṣūfī interpretations and arbitrary Ṣūfī interpretations. The main purpose of this study is to determine which verses are associated with such concepts as Nūr Muḥammadī, repentance, piety, trust, gratitude, ikhlās, īthār conversation, awe, prayer, faqr, and sekr, which are important in the Science of Ṣūfīsm, in the Exegesis of al-Tustarī, to be able to reveal in which theoretical framework the verses determined depending on these concepts are interpreted in the eyes of al-Tustarī, Baqlī, and Bursawī, to be able to present with examples the original contributions of Ṣūfī commentators to understanding, explaining and interpreting the Qurʾān. In addition, it is to be able to see the three periods in the history of Ṣūfīsm, which are divided into zuhd, tasawwuf, and tariqats, through tafsīrs. Because those mufassirs are accepted as that al-Tustarī lived in the Zuhd period, Baklī lived in the Ṣūfīsm period, and Bursawī lived during the tariqats sects period. In this study, document analysis from qualitative research methods was used. First of all, the verses determined on the basis of concepts in al-Tustarī's commentary were first analyzed in themselves. Later, it was compared by looking at the Baqlī and Bursawī tafsīrs. As a result of the study, it was determined that al-Tustarī's Ṣūfī interpretations had

a direct impact on the Baqlī and Bursawī tafsīrs. In particular, it has been observed that he had more influence on the Baqlī tafsīr. In addition, it was understood that the comments of the three authors reflected the Ṣūfī understandings of the period in which they lived. In addition, it has been found that there are no obvious differences in Ṣūfī interpretations of taḫalluqī (moral) concepts, but there are differences in issues related to taḥaqquqī/accrual (knowledge, ingenuity) or the metaphysical dimension of Ṣūfīsm.

Keywords: Sūfism, Sūfī Interpretation, al-Tustarī, Baqlī, Bursawī

Tasavvuf Alanı Lisansüstü Araştırmalarına Yönelik Uygulamaya Dönük Bilgiler ve Tecrübe Aktarımı

Prof. Dr. Ömer Yılmaz
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-2938-1009

Türkiye'de tasavvuf alanında lisansüstü öğrenimine yönelik her geçen gün ilgi artmaktadır. Lisansüstü eğitim-öğretiminin başarıyla tamamlanmasının şartlarından biri o alanda bir danışman eşliğinde tez çalışması hazırlanması ve bilim kurulu önünde savunulmasıdır. Savunması yapılacak tezin belli bir yöntem kullanılarak hazırlanmış olması ve araştırma-yazım etiğine riayet edilerek kaleme alınması gereklidir. Lisansüstü öğrencilerinin ve danışmanlarının ilgili bilim alanlarına katkı sağlamak adına sarf ettikleri emeklerden gerekli neticelerin elde edilebilmesi için takip edilmesi gereken genel kabul görmüş araştırma yöntemleri ve akademik yazım stilleri bulunmaktadır. Bu çalışmayla, İslam araştırmalarının bir alt disiplini olan tasavvuf bilim dalı merkeze alınarak, bu alanda akademik çalışma yapmak isteyen genç araştırmacılara tecrübe aktarımına imkân sağlaması ve mümkün olabildiğince rehberlik yapılması amaçlanmıştır. Bu metin hazırlanırken 2022 yılı öncesinde akademik araştırma ve yazıma dair yayımlanmış çalışmalar tespit edilmiş ve imkân nispetinde ulaşılabilenler incelenerek bunlardan yararlanılmıştır. Ayrıca lisansüstü öğrenime başlamamızdan bugüne edindiğimiz tecrübe, bu alanda ileri gelen hocalarımızdan gözlemleyerek ve dinleyerek edindiğimiz bilgi birikimi ve kaleme alınmış hatırat eserleri de bu çalışmaya kaynak oluşturmuştur. Çalışmanın sonunda bu alanda akademik araştırma yapacaklara yönelik genel bir değerlendirmede bulunulmuş, ayrıca bazı teklif ve temennilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Araştırma, Lisansüstü Çalışmalar, Tez Yazımı, Araştırma Teknikler

Transfer of Practical Knowledge and Experience for Postgraduate Sufi Studies

Interest in postgraduate education in the field of Sufism in Turkey is increasing daily. One of the conditions for the successful completion of graduate education is the preparation of the thesis in the area in the presence of an advisor and defending it before the scientific committee. The idea to be supported must be prepared using a particular method and be written according to research-writing ethics. Generally accepted research methods and academic writing styles must be followed to obtain the necessary results from the efforts of graduate students and their advisors to contribute to the relevant scientific fields. This study aims to provide the opportunity to transfer experience and guide as much as possible to young researchers who want to do academic studies in this field by taking the science of Sufism, a sub-discipline of Islamic studies, into the center. While preparing this text, published studies on academic research and writing before 2022 were determined, and those that could be reached were examined and benefited from. In addition, the experience we have gained since we started our graduate education, the knowledge we have gained by observing and listening to our leading teachers in this field, and the written memoirs have also formed this study's source. At the end of the study, a general evaluation was made for those who would do academic research in this field, and some proposals and wishes were also included.

Keywords: Sufism, Research, Postgraduate Studies, Thesis Writing, Research Techniques

Türk Dili

Okullarımızda Türkçe Öğretimi ve Okuma Kültürünün Oluşması

Prof. Dr. Celal Demir
Afyon Kocatepe Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-0587-122X

Bilim kuramının kendisine doğa bilimlerini konu edindiği hatta kendi özel inceleme alanını doğa bilimlerine göre kurguladığı malumdur. Ancak 19. yüzyılda sosyal bilimlerin doğası ve yöntemi üzerine tartışmalar, 20. yüzyıldaki felsefi yönelişler bilimin taban sorununu yeniden tartışmaya açmıştır. Felsefe, doğa ve sosyal bilimlerde ortaya çıkmış olan değişim ve sarsıntılar nedeniyle sürece müdahil olmak zorunda kalmıştır. Çünkü bilimin dayandığı zemin ile derin araştırma süreçleri sonucunda elde ettiği kazanımlar, kendi temelini inşa edecek ya da meşrulaştırabilecek bir durumu ortaya çıkarmadı. Bilimin "şeylerin doğası hakkında gerçeklere ulaşmanın tek güvenilir yöntemi" olduğu iddiasını temellendirecek bir zemin bulunamadı. Bu noktada yeni bir bilgi-kuramsal (yani felsefi) yönelime ihtiyaç duyulmuştur. Buna ek olarak, felsefenin bilimleri yeni bir tarzda ele alması, bilimin ön kabullerini daha önce hiç olmadığı kadar dikkatli biçimde incelemesi ve bunları çözümlemesi, felsefe ile bilim arasında yeni bir ortak zeminin teşekkül etmesini sağlamıştır. Bu zemine rağmen söz konusu boşluğun felsefe olmaksızın doldurulabileceğine yönelik yaklaşımlar da mevcut olmuştur. Söz gelimi 1930'lu yıllarda Viyana Çevresinin çalışmalarıyla ortaya çıkmış olan "neopozitivizm" veya "mantıkçı empirizm" klasik bilgi kuramına alternatif olma iddiasını dillendirmiş ve felsefe karşıtı bir tutum ortaya koymuştur. Ancak son tahlilde bu girişimler bilim alanında felsefeye olan ihtiyacı giderememiştir. Günümüzde felsefenin diğer bütün terminolojileri aşan bir 'nihai terminoloji' geliştirebileceği fikrinden vazgeçerek, insani araştırmanın tüm alanlarına eleştirel yaklaşımıyla eşlik eden ve bu alanların doğasına dair tahlillerde bulunan bir araştırma programı olduğunu; sorgulama ve kendi sistematiği içinde tutarlı cevaplar verebilme arayışı olduğunu fark etmek gerekir. Bu husus felsefenin kesin bilgileri değil muhtemelleri nasıl ve nereden temin edebileceğimiz bir alan olduğunu; onun deneyimlerimizi kendi gerçekliği içinde açımlayan, hayatın aktüel durumlarını rapor ederek deneyimlerimizi "inşa eden" bir faaliyeti temsil ettiği kabul edilebilir. Bu tebliğ, felsefenin bir insan araştırma programı olarak günümüzde ne söyleyebileceğini ortaya koymayı hedefler.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Okuma Kültürü, Okuma Alışkanlığı, Şifahi Kültür, 1928 Programı

Turkish Language Teaching and Acquisition of Reading Culture in Our Schools

At the bottom of our reading and conversation tradition, "oral" culture before the acceptance of Islam has great influence. For this reason, even our reading culture has been established on the logic of listening and conversation. Turkish people met with written works only after the Tanzimat (Edith of Reorganization). With the guidance of Tanzimat poets and writers, we see that a serious readership has formed especially in Istanbul since the 1890s. The Second Constitutional Period was when the press and reading culture were at their peak. In one of his writings, Yahya Kemal Beyatlı said that a children's magazine sold 5,000 copies in Istanbul. The intellectuals who founded and kept the Republic alive were also raised in the productive environment of these years. Our reading habits continued after the establishment of the Republic. After the Alphabet Revolution in 1928, there was a short transition period. However, we see that the first generation of the Republic created a good audience when we look at the number, variety, and circulation of books published with new letters in the 1930s and later. The basis of this development is the importance given by the state to the reading culture, and the 1928 curriculum prepared with this understanding. The aims of this curriculum must have been well understood that a serious reading campaign began throughout the country, and schools, village chambers, and gathering places became reading halls. In order to meet the expectations of the readers in the villages and to gain new readers, the books were delivered to the readers in boxes (book borrowing crates) strapped to the backs of donkeys. After the 1980 coup d'état, our enthusiasm for reading, discussing, and thinking suddenly stopped. Today, we are at a point where we do not desire in terms of the culture of reading and discussion. We need to work quickly to build a society that reads and thinks again. Curriculums should be re-prepared with the spirit of the 1928 curriculum, and expert-certified people should prepare all materials and course tools produced according to this curriculum.

Keywords: Turkish Language, Reading Culture, Reading Habit, Oral Culture, 1928 Curriculum

Türk Dil Kurumunun Faaliyetleri

Hatice Malkoç (AYK Uzmanı)
Türk Dil Kurumu

Türk Dil Kurumu, *Türk Dili Tetkik Cemiyeti* adıyla 12 Temmuz 1932'de Atatürk'ün talimatıyla kurulmuştur. Türk Dili Tetkik Cemiyetinin amacı, "Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak, onu yeryüzü dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe eriştirmek" olarak tespit edilmiştir. 1932, 1934 ve 1936 yıllarında yapılan üç kurultayda hem Kurumun yönetim organları seçilmiş hem de ilmî çalışmalar yapılmıştır. 1934'te yapılan kurultayda Cemiyetin adı, Türk Dili Araştırma Kurumu; 1936'daki kurultayda ise Türk Dil Kurumu olmuştur. Günümüzde, Kültür Bakanlığına bağlı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun kamu tüzel kişiliğine sahip dört kurumundan biri olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Türk Dil Kurumu, kuruluşundan bugüne dil bilgisi kitapları, bilim ve sanat terimi sözlükleri, ağız araştırmaları, Türk dünyası destanları, edebî metinler vb. 1450'den fazla eseri yayımlayarak bilim ve kültür dünyasına sunmuştur. *Türkçe Sözlük*'ü geliştirerek genel ağ (internet) ortamında kullanıma açan Türk Dil Kurumu, 2019 yılında *Türkçe Sözlük*'ün 11. baskısının tıpkıbasımını yayımlamıştır. *Yazım Kılavuzu*'nun son baskısı 2021 yılında yapılmıştır. İlköğretim müfredatına göre seçilen kelimelerin yer aldığı *Okullar İçin Türkçe Sözlük'ün 8. baskısı yayımlanmıştır. Okullar İçin Yazım Kılavuzu* güncellenmiş ve 9. baskısı yapılmıştır. Süreli yayınlarımız ise şunlardır: *Türk Dili* dergisi, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi.* Türk Dil Kurumu, 2019'da genel ağ sayfasında e-kitaplarla ilgili bir bölüm açmıştır. Buradaki e-kitap sayısı 60'tan fazladır (www.tdk.gov.tr/yayinlar/e-kitap/e-kitaplar/). Türk dili alanında büyük bir uzmanlık kütüphanesi niteliği taşıyan "Türk Dil Kurumu Kitaplığı"nda 2021 yılı sonu itibarıyla 44.722 kitap, 2.751 ansiklopedi, 110 mevzuat kitabı, 1.244 yazma eser, 4.072 nadir eser, 305 mikrofilm, 1.388 tez ve araştırma, 5.828 sözlük, 10.522 cilt süreli yayın, 520 DVD/CD bulunmaktadır. **Kuruluşundan bu yana çalışmalarını** "Türk dili üzerinde araştırmalar yapmak, yaptırmak" ve "Türk dilinin güncel sorunlarıyla ilgilenerek çözüm yolları bulmak" **iki ana ekseni üzerinde yürüten** Türk Dil Kurumu, günümüzde 48 Bilim Kurulu üyesi, 23 uzmanı ve 91 çalışanıyla Türkiye'nin önde gelen bilim ve kültür kurumudur.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Türk Dili Tetkik Cemiyeti, Türk Dili Araştırma Kurumu, Türk Dil Kurumu, Türk Dil Kurumunun Faaliyetleri

Activities of the Turkish Language Institution

The Turkish Language Institution was established on July 12, 1932, with the order of Atatürk, under the name of Türk Dili Tetkik Cemiyeti. The aim of the Turkish Language Investigation Society has been determined as "to reveal the beauty and richness of the Turkish language and to raise it to a height worthy of its value among the languages of the world". In the three congresses held in 1932, 1934, and 1936, both the governing bodies of the Institution were elected, and scientific studies were carried out. At the convention held in 1934, the name of the Society was changed to Turkish Language Research Institution; In the congress in 1936, it became the Turkish Language Institution. Today, it continues its activities as one of the four institutions that have the public legal personality of the Atatürk Culture, Language and History High Institution, which is affiliated to the Ministry of Culture. Since its establishment, the Turkish Language Association has produced grammar books, dictionaries of science and art terms, dialect studies, epics of the Turkic world, literary texts, etc. He published more than 1450 works and presented them to the world of science and culture. The Turkish Language Institution, which developed the Turkish Dictionary and opened it for use in the general network (internet), published the facsimile of the 11th edition of the Turkish Dictionary in 2019. The last edition of the Spelling Guide was made in 2021. The 8th edition of the Turkish Dictionary for Schools, which includes the words chosen according to the primary school curriculum, has been published. The Spelling Guide for Schools has been updated and is in its 9th edition. Our periodicals are as follows: Türk Dili journal, Turkish Language Studies Yearbook-Memory, Turkish World Journal of Language and Literature. The Turkish Language Association opened a section on e-books on its web page in 2019. The number of e-books here is more than 60 (www.tdk.gov.tr/yayinlar/e-kitap/e-kitaplar/). As of the end of 2021, 44,722 books, 2,751 encyclopedias, 110 legislation books, 1,244 manuscripts, 4,072 rare works, 305 microfilms, 1,388 theses and researches, 5,828 dictionaries, 10,522 are in the "Turkish Language Institution Library", which is a great specialist library in the field of the Turkish language. volumes of periodicals, 520 DVDs/CDs. The Turkish Language Association, which has been carrying out its studies on the two main axes of "doing and getting research on the Turkish language" and "finding solutions by dealing with the current problems of the Turkish language" since its establishment, is one of the leading scientists in Turkey with 48 Scientific Committee members, 23 experts, and 91 employees and cultural institution.

Keywords: Turkish Language, Türk Dili Tetkik Cemiyeti, Turkish Language Research Institution, Turkish Language Institution, Activities of the Turkish Language Institution

Türkiye Türkçesinde Bağlılık Kategorisinde Bağımlı Biçimbirimlerin Morfosemantiği Üzerine

Dr. Sabire Ceren Demir
Millî Eğitim Bakanlığı
https://orcid.org/0000-0002-1092-8457

Bu çalışmada görevli yapılar olarak telakki edilen bağımlı biçimbirimlerin anlam tamamlayıcıları olarak çalıştığı tezi savunulmuş, konuyu destekleyen bulgular "Bağlılık Kategorisi" özelinde ele alınmıştır. Bu açıdan çalışma morfoloji ve semantik arasındaki bağlantıların tespiti, bağımlı biçimbirimlerin semantik özelliklerinin dikkate alınması ve bütünsel bir bakış açısı oluşturması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca morfosemantik tasnif sunması bakımından yenilikçidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmış, örneklem olarak Türk Dil Kurumunun 2011 yılında bastığı Türkçe Sözlük'te madde başı olarak geçen, isimden isim yapan bağımlı biçimbirimleri almış sözcükler belirlenmiştir. Türkçe Sözlük taranarak tespit edilen sözlükbirimler ve bu sözcüklere gelen bağımlı biçimbirimler üzerinden "Bağlılık Kategorisi" oluşturulmuştur. "Bağlılık", Türkçe Sözlükte "1. a. Bağlı olma durumu, merbutiyet: 'Babama olan bağımlılığımdan ziyade, anneme duyduğum kızgınlıktan yaptım bunu.' - Elif Şafak 2. a. Birine karşı, sevgi, saygı ile yakınlık duyma ve gösterme, sadakat." (TS: 232) olarak tanımlanmaktadır. Bağlılık kategorisinde tespit edilen sözlükbirimlere bakıldığında kategorinin sözlük anlamından daha geniş olduğu görülmektedir ve kategorinin bazı bağımlı biçimbirimler ile oluştuğu gözlenmektedir. Ancak aynı biçimbirimi alsa bile sözlükbirimler arasında anlam farkı oluşmaktadır. Söz gelimi Türkçü, gelenekçi, barışçı, memleketçi, dernekçi, gösterişçi sözcükleri +CI biçimbirimini almış olsa da işaret ettikleri anlam kategorisi bakımından her biri diğerinden farklıdır. Bu farklılıklar gözetilerek "Bağlılık Kategorisi" yedi alt kategoriye bölünmüştür: Öğretiye Bağlı Olmayı İşaret Etme, Bağlısı Olmayı İşaret Etme, Yanlısı Olmayı İşaret Etme, Hedefi İşaret Etme, Üyesi Olmayı İşaret Etme, Temsilcisi Olmayı İşaret Etme, Düşkünlüğü İşaret Etme. Sözcüklere eklenerek bağlılık kategorisini oluşturan biçimbirimler şu şekilde tespit edilmiştir: +CI, +CIl, +dAş, +lI, +lIk. Araştırmada isimden isim yapan bağımlı biçimbirimlerin eklendikleri sözcüklerde belli anlam kategorileri oluşturduğu görülmüştür. Bu kategoriler genel bir başlık altında toplanabileceği gibi daha ayrıntılı bir inceleme ile alt anlam kategorilerine bölündüğü tespit edilmiştir. Böylece bağımlı biçimbirimlerin anlamsız yapılar

olarak değil, aksine anlam kuran yapılar olarak değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Türkiye Türkçesi, Morfoloji, Semantik, Morfosemantik, Sözlükbirim, Bağımsız Biçimbirim

* Bu çalışma Prof. Dr. Funda Toprak danışmanlığında 2022 yılında tamamlanan "Türkiye Türkçesinde İsimden İsim Yapan Bağımlı Biçimbirimlerin Morfosemantik İncelemesi" başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022).

On Morphosemantics of Nominal Derivational Morphemes in the Dependency Category in Contemporary Turkish

In this study, the thesis was defended that nominal derivational morphemes, which are considered incumbent structures, work as meaning complements, and the findings supporting the subject are discussed in the "Loyalty Category". In this respect, the study is important in terms of determining the connections between morphology and semantics, taking into account the semantic properties of nominal derivational morphemes, and creating a holistic perspective. It is also innovative in that it offers morphosemantic classification. In the research, the stratified sampling method, one of the qualitative research methods, was used, and words with nominal derivational morphemes that make nouns from nouns were determined as a sample in the "Turkish Dictionary" published by the Turkish Language Institution in 2011. The "Loyalty Category" was created based on the lexemes determined by scanning the Turkish Dictionary and the nominal derivational morphemes corresponding to these words. "Loyalty Category" was created over the nominal derivational morphemes corresponding to the substantives. "Loyalty" means "1. a. The state of being attached, the affiliation 2. a. To show and show closeness to someone with love, respect, loyalty." (TS: 232). When we look at the lexemes determined in the loyalty category, it is seen that the category is wider than the dictionary meaning, and it is observed that the category is formed with some nominal derivational morphemes. However, even if they take the same morpheme, the meaning between the lexemes is different. For example, although the words Turkish, traditionalist, pacifist, hometown, associationist, and pretentious have taken the +CI morpheme, each one is different from the other in terms of the meaning category they refer to. Considering these differences, the "Loyalty Category" is divided into seven sub-categories: Pointing to Devotion to Doctrine, Pointing To Be Dependent, Pointing To Be Pro, Pointing Target, Pointing To Be A Member, Pointing To Be A Representative, Pointing to Suffering. The morphemes that form the loyalty category by being added to the words have been determined as follows: +CI, +CIl, +dAş, +lI, +lIk. In the research, it has been seen that nominal derivational morphemes that make nouns from nouns form certain meaning categories in the words they are added to. These categories can be grouped under a general title, or it has been determined that they are divided into sub-meaning categories with a more detailed examination. Thus, it is thought that nominal derivational

morphemes should be evaluated not as meaningless structures but as structures that establish meaning.

Keywords: Turkish Language, Contemporary Turkish, Morphology, Semantics, Morphosemantics, Lexicography, Nominal Derivational Morphemes

* This study is extracted from the master thesis entitled "Morphosemantic Analysis of Dependent Morphemes Making Nouns in Turkey Turkish" supervised by Prof. Dr. Funda Toprak (Ankara: Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Ph.D. Thesis, 2022).

Dil ve Anlam Özellikleri Bakımından Göktürk Harfli Yazıtlardaki Renk Adlarının Tatar ve Başkurt Türkçelerindeki Karşılıklarının İncelenmesi

Saadet Keser (Yüksek Lisans)
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-2604-2431

Bu çalışma Göktürk metinlerindeki renk adlarının Tatar ve Başkurt Türkçesindeki karşılıklarını ve bunların ses ve anlam değişimlerini saptamak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmamızın kapsamı içerisinde Orhun Yazıtları (Bilge Kağan, Kül Tigin ve Tonyukuk) ile Eski Uygur dönemi yazıtlarından Çoyr, Kül İç Çor, Ongin, Suci, Şine Usu, Tes ve Taryat Yazıtları yer almaktadır. Göktürk metinlerindeki "Aq, Azman, Boz, Qara, Qızıl, Kök, Sarığ, Toruğ, Ürüñ, Yağız, Yaşıl" renk adları taranarak, Tatar ve Başkurt Türkçelerindeki karşılıkları sözlükler yardımıyla bulunmuştur. Bunun için; Tatarca-Türkçe, Türkçe-Tatarca, Başkurtça-Türkçe ve Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri sözlükleri taranmıştır. Ayrıca Tatar ve Başkurt Dillerinin diyalekt sözlüklerinden de faydalanılmıştır. Söz konusu adların Tatar ve Başkurt Türkçelerindeki ses ve anlam değişimleri incelenmiştir. Renk adları anlamı korunan, anlamı genişleyen, sözcük değişimi görülen, ses değişimi olmayan, anlamı daralan, anlamı değişen durumlarına göre incelenip söz konusu değişiklikleri tespit edilmiştir. Göktürk metinlerinde yer alan 11 adet renk adlarından Tatar Türkçesinde ses değişimi olan 8 adet, anlamı korunan 3 adet, anlamı genişleyen 5 adet sözcük tespit edilmiştir. Sözcük değişimi görülen, ses değişimi olmayan, anlamı daralan ve anlamı değişen sözcük tespit edilememiştir. Göktürk metinlerinde yer alan 11 adet renk adlarından Başkurt Türkçesinde ses değişimi olan 8 adet, anlamı korunan 3 adet, anlamı genişleyen 5 adet sözcük tespit edilmiştir. Sözcük değişimi görülen, ses değişimi olmayan, anlamı daralan ve anlamı değişen sözcük tespit edilememiştir. Sadece Başkurt Türkçesinde ve sadece Tatar Türkçesinde görülen sözcük tespit edilememiştir. Her iki lehçede de görülmeyen 2 adet sözcük tespit edilmiştir. Çalışmamızın sonucu olarak Göktürk metinlerinde yer alan 11 adet renk adlarının hem Tatar Türkçesinde hem de Başkurt Türkçelerinde kullanımlarının olduğunu görmekteyiz. Ses ve anlam değişiklikleri olsa da hala kullanılmaya devam etmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Eski Türk Yazıtları, Tatar ve Başkurt Türkçeleri, Ses, Anlam, Göktürk

Examining the Tatar and Bashkir Turkish Equivalents of Color Names in Gokturk Letter Inscriptions in Terms of Language and Meaning Features

This study has been prepared to determine the Tatar and Bashkir Turkish equivalents of color names in Gokturk texts and their sound and meaning changes. Within the scope of our study, there are Orkhon Inscriptions (Bilge Kagan, Kul Tigin, and Tonyukuk) and Old Uyghur period inscriptions Çoyr, Kül İç Çor, Ongin, Suci, Şine Usu, Tes and Taryat Inscriptions. The color names "Aq, Azman, Boz, Qara, Qızıl, Kök, Sarığ, Toruğ, Ürüñ, Yağız, Yeşil" in the Göktürk texts were scanned and their equivalents in Tatar and Bashkir Turkish were found with the help of dictionaries. For this, Tatar-Turkish, Turkish-Tatar, Bashkir-Turkish, and Comparative Turkish Dialects dictionaries were scanned. In addition, dialect dictionaries of Tatar and Bashkir languages were also used. The sound and meaning changes of these names in Tatar and Bashkir Turkish were examined. Color names were examined according to their meanings, meanings that were preserved, meanings expanded, word changes were observed, no sound changes were observed, their meanings were narrowed and their meanings changed, and the changes in question were determined. Among the 11 color names in the Göktürk texts, 8 words with sound changes, 3 words whose meaning is preserved, and 5 words whose meaning is expanded in Tatar Turkish were determined. Words with a word change, no sound change, narrowing in meaning, and changing meaning could not be determined. Among the 11 color names in the Göktürk texts, 8 words with sound changes, 3 words whose meaning is preserved, and 5 words whose meaning is expanded in Bashkir Turkish have been identified. Words with a word change, no sound change, narrowing in meaning, and changing meaning could not be determined. The word, which is seen only in Bashkir Turkish and only Tatar Turkish, could not be determined. Two words that are not seen in both dialects have been identified. As a result of our study, we see that 11 color names in Gokturk texts are used both in Tatar Turkish and Bashkir Turkish. Although there are changes in sound and meaning, they still continue to be used.

Keywords: Turkish Language, Old Turkish Inscriptions, Tatar and Bashkir Turkish, Sound, Meaning, Gokturk

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Web 2.0 Araçlarının Kullanımı: Sistematik Alanyazın Taraması

Dr. Naciye Başpınar Yörük
Millî Eğitim Bakanlığı
https://orcid.org/0000-0001-9010-4644

Teknoloji zamanla birikmiş ve değişmiştir. Öğrenciler ve öğrenme vasfı taşıyan her birey günlük hayatında internet teknolojilerinden sıklıkla yararlanır. Her alanda yaşamın bir parçası hâline gelen bilişim teknolojileri dil öğretiminde de kullanılmaya başlanmıştır. Öğretmenlerin dil öğretimi etkinlikleri sırasında söz konusu teknolojilerden faydalanmaları derse olumlu katkılar sağlayabilir ve öğretme motivasyonunu artırabilir. Bunun yanı sıra bilişim teknolojilerinin kullanıldığı derslerde öğrencilerin derse olan ilgi ve motivasyonları da artabilir. Yabancı dil eğitiminde teknolojinin sunduğu imkanlardan faydalanmak, teknolojinin gelişimine koşut olarak giderek artmaktadır. TÖMER'in kuruluşu ile beraber Türkçe'nin yabancı dil öğretimi sistematik hale gelmiş ve son on yıldır Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi giderek yaygınlaşmıştır. Bu bağlamda Türkçe'nin yabancı dil öğretiminde teknoloji kullanımı verilen yabancı dil eğitiminin daha etkili hale getirilmesi çabasına ciddi katkılar sağlayacak potansiyele sahiptir. Söz konusu teknolojilerden biri, Web 2.0 araçlarıdır. Mevcut çalışmanın amacı yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmakta olan ve de kullanma potansiyeline sahip Web 2.0 araçlarının belirlenerek, öğretmenlere ve öğrencilere yönelik öneriler ortaya koymaktır. Bu amaca ulaşabilmek için nitel araştırma paradigmasından yola çıkılarak sistematik alanyazın taraması yapılmıştır. Çalışmaya son on yılda yabancılara Türkçe öğretimi alanında internet teknolojileri konulu çalışmalar dahil edilmiştir. Araştırma SCI ve ULAKBİM indeksleri üzerinden yürütülmüş olup öncelikle dil öğretiminde kullanılan web 2.0 araçları tespit edilmiş ana dil öğretimiyle ilgili olanlar çıkarılmış, yabancılara Türkçe öğretimi içerikli olanlar çalışmaya aktarılmıştır. Araştırma için ulaşılabilen 35 makale, 8 yabancılara Türkçe öğretimi içerikli kitap ve kitap bölümü, 100'den fazla dil öğretimi ve web 2.0 araçları ile ilgili bilgi içeren web sitesi taranmıştır. Araştırmada belirlenen kriterler ışığında elde edilen çalışma setine doküman analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler söz dağarcığını geliştirmede kullanılan web 2.0 araçları, temel dil becerilerini kazandırmada; ölçme ve değerlendirmede kullanılan web 2.0 araçları olarak kategori edilmiştir. Web 2.0 araçlarına dair elde edilen sayısal veriler tablolaştırılmış ayrıca araçlar özet olarak tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Eğitim, Web 2.0 Araçları, Bilişim, Teknoloji

Use of Web 2.0 Tools in Teaching Turkish to Foreigners: Systematic literature review

Technology has accumulated and changed over time. Students and every individual with learning qualifications frequently benefit from internet technologies in their daily lives. Information technologies have become a part of life in every field and have also started to be used in language teaching. Teachers' use of these technologies during language teaching activities can make positive contributions to the lesson and increase their motivation to teach. In addition, students' interest and motivation in the lesson may increase in lessons where information technologies are used. Benefiting from the opportunities offered by technology in foreign language education is increasing in parallel with the development of technology. With the establishment of TÖMER, teaching Turkish as a foreign language has become systematic, and teaching Turkish as a foreign language has become more widespread in the last ten years. In this context, the use of technology in Turkish foreign language teaching has the potential to make serious contributions to making foreign language education more effective. One of these technologies is Web 2.0 tools. The current study aims to identify Web 2.0 tools used in teaching Turkish to foreigners and have the potential to use them and to present suggestions for teachers and students. A systematic literature review was conducted based on the qualitative research paradigm to achieve this aim. In the last ten years, studies on internet technologies in teaching Turkish to foreigners were included in the study. The research was carried out through SCI and ULAKBİM indexes; first of all, web 2.0 tools used in language teaching were determined, those related to mother tongue teaching were excluded, and those with the content of teaching Turkish to foreigners were transferred to the study. For the research, 35 articles, 8 books, and book chapters with the content of teaching Turkish to foreigners, more than 100 language teaching, and a website containing information about web 2.0 tools were scanned. Document analysis was performed on the study set obtained in the light of the criteria determined in the research. The web 2.0 tools are used to develop the vocabulary of the data obtained, and to gain basic language skills; They are categorized as web 2.0 tools used in measurement and evaluation. The numerical data obtained on Web 2.0 tools were tabulated, and the tools were briefly introduced.

Keywords: Turkish Language, Teaching Turkish to Foreigners, Education, Web 2.0 Tools, Information Technologies

Anlatıbilimde Yenilikçi Bir Deneme:
Ahmet Mithat Efendi'nin Romanlarında 'Biz' Anlatıcı

Dr. Zeynep Taşçı
Bağımsız Araştırmacı
https://orcid.org/0000-0001-5874-3358

Ahmet Mithat Efendi'nin romanlarında kullandığı, anlatıbilimin tasniflerinden farklı özellikler taşıyan 'biz' anlatıcının incelendiği bu çalışma; yazarın yenilikçi yönünü ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, incelenen örnekler anlatıbilim çalışmalarına yeni veriler sunmaktadır. Bu çalışma, yazarın romanlarına dikkat çekerek anlatıbilimin sınırlarının dışında örneklerle karşılaşıldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Roman türünün en önemli unsurlarından biri 'anlatıcı'dır. Anlatıcı, bir romanda sesini ilk duyduğumuz unsurdur. Bu unsur, anlatıbilim araştırmacıları tarafından birbirinden farklı yaklaşımlarla ele alınsa da anlatıcının önemi, hemen her anlatıbilimci tarafından vurgulanır. Kurmaca bir metin ne kadar mimetik özellikler gösterse de her metinde bir anlatıcının varlığı zorunludur. Ahmet Mithat Efendi'nin (ö. 1912) romanları; gelenekle birlikte romantizmin de etkilerini taşıyan, okuru eğitmeyi ve bilinçlendirmeyi hedefleyen, bundan dolayı anlatıcının hakimiyetini çoğunlukla güçlü tutan romanlardır. Bilim, edebiyat, çocuk eğitimi, kadınların okumasının gerekliliği, sosyal ve kültürel yenilikler, Avrupaî yaşam, şahsî teşebbüsün önemi, iktisat, ahlâk, din, hukuk gibi alanlarda yazdığı yazılarının yanı sıra kurmaca eserlerinde de bu meseleleri tartışan yazar için anlatıcının hâkim ve özgür olması kaçınılmazdır. Bu bağlamda anlatıcının bakış açısı da çoğunlukla hâkim bir konumdadır. Ahmet Mithat Efendi; romanın eğiticiliğinin yanı sıra tekniği üzerine de düşünen, sanatını icra ederken yenilikler denemekten çekinmeyen bir yazardır. Onun bu yönü, anlatıcısının da çeşitlenmesini sağlayarak yazarı dönemin diğer romancılarından farklı bir noktaya taşımıştır. Bu çalışmada; 'anlatıcı'nın tanım ve tasnifleri incelendikten sonra Ahmet Mithat Efendi'nin romanlarında kullandığı, anlatıbilim araştırmacılarının anlatıcı tasnifine uymayan, orijinal bir kullanım olan 'biz' anlatıcı denemesi; yazarın romanlarından alınan örneklerle gösterilmeye çalışılacaktır. Yazarın 'anlatıcı' ve 'muhatap'ı romanın kurmaca dünyasına dahil etmesi şeklinde uyguladığı bu teknik incelenerek elde edilen sonuçlar, anlatıbilimin 'anlatıcı' tasniflerine yeni veriler sunacaktır. Sonuç olarak diyebiliriz ki; Ahmet Mithat Efendi'nin Türk romanının ilk örneklerini veren bir yazar olmasına rağmen bugün bile

orijinalliğini koruyan bir denemede bulunması, yazarın roman sanatı üzerine düşündüğünü, yeni uygulamalar konusunda istekli ve cesur olduğunu ortaya koymaktadır. Roman türünün bu erken örneklerinde kullanılan 'biz' anlatıcı, anlatıbilimin anlatıcı tasniflerinin dışında kalan, (kurmaca) anlatıcı ve muhatabı kurmaca dünyanın içerisine sokarak roman kahramanlarıyla iletişime geçiren bir teknik olarak günümüzde bile orijinalliğini korumaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Yeni Türk Edebiyatı, Anlatıbilim, Anlatıcı, Muhatap, Ahmet Mithat Efendi

An Innovative Essay in Narratology:
The 'We' Narrator in Ahmet Mithat Efendi's Novels

This study, which examines the ‘we’ narrator that Ahmet Mithat Efendi uses in his novels, which has different characteristics from the classifications of narratology, reveals the innovative side of the author. However, the examined examples provide new data for narratology studies. This study aims to draw attention to the author's novels and to reveal that there are examples outside the borders of narratology. One of the most important elements of the novel genre is the 'narrator'. The narrator is the first element whose voice we hear in a novel. Although this element is handled with different approaches by narratology researchers, the importance of the narrator is emphasized by almost every narrator. No matter how mimetic a fictional text may be, the presence of a narrator is obligatory in every text. The novels of Ahmet Mithat Efendi (d. 1912); are novels that carry the effects of romanticism along with tradition, aim to educate and raise awareness of the reader, and therefore keep the dominance of the narrator strong. It is inevitable for the narrator to be dominant and free, who discusses these issues in his fictional works as well as his writings on science, literature, child education, the necessity of women's reading, social and cultural innovations, European life, the importance of personal enterprise, economics, morality, religion, and law. In this context, the narrator's point of view is mostly in a dominant position. Ahmet Mithat Efendi; is a writer who thinks about the technique as well as the teaching of the novel and does not hesitate to try innovations while performing his art. This aspect of his, by providing diversification of his narrator, carried the author to a different point from other novelists of the period. In this study; After examining the definitions and classifications of the 'narrator', Ahmet Mithat Efendi's essay on the narrator 'we', which is an original usage that does not fit the narrator's classification of the narrators, used in his novels; It will be tried to be illustrated with examples taken from the author's novels. The results obtained by examining this technique, which the author applies in the form of including the 'narrator' and the 'interlocutor' in the fictional world of the novel, will present new data to the 'narrator' classifications of narratology. As a result, we can say that; Although Ahmet Mithat Efendi is a writer who gives the first examples of the Turkish novel, the fact that he makes an essay that preserves its originality even today reveals that the author is willing and brave about new applications and thinking about

the art of the novel. The ‘we’ narrator used in these early examples of the novel genre maintains its originality even today as a technique that is outside of the narrator's classifications of narratology and that puts the (fictional) narrator and the interlocutor into the fictional world and communicates with the heroes of the novel.

Keywords: Turkish Language, New Turkish Literature, Narratology, Narrator, Interlocutor, Ahmet Mithat Efendi

İsa Habipbeyli'nin Sanatında Azerbaycan Edebiyatının Eğitimi Konuları

Doç. Dr. Nazile Abdullazada
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-1829-7178

Eserleri ana dilinden başka İngiliz, Fransız, Macar, Arap, Türk, Rus, Bulgar, İbrani ve diğer dillerde basılan İsa Habipbeyli'nin Azerbaycan edebiyatının dünyaya tanıtılmasında, nesir, şiir ve sahne eserlerinin teorik sorunlarının çözümünde, bazı ünlü sanatçıların sanatının araştırılmasında hizmetleri bilim ve eğitim yoluyla genç nesle örnek olmuştur. İsa Habipbeyli'nin bilimsel sanatı ile pedagoji çalışmaları paralel olarak biri diğerini tamamlıyor. Nahçivan Devlet Üniversitesi'ne uzun yıllar başkanlık eden edebiyat adamı, bilim adamı yılmayan, fedakaar ve yaratıcı çalışmaları ile büyük bir bilim, eğitim ve yönetim ekolü oluşturuyor. Araştırmacılık faaliyeti ile Azerbaycan bilimine kattığı yeniliklere göre o, 2001 yılında Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi'nin anlaşmalı üyesi, 2003 senesinde gerçek üyesi olmuştur. 2013 yılında AMEA'nın başkan vekili olarak görevlendirilen İsa Habipbeyli o yıldan Edebiyat Enstitüsü'ne başkanlık etmektedir. 90'a yakın kitap, 1500'e kadar bilimsel araştırması olan Habipbeyli'nin ancak edebi düşünce tarihinde değil, metodoloji alanında da hizmetleri büyüktür. Üniversitelerin filoloji fakülteleri için ortaokul edebiyat ders kitaplarının hazırlanmasında bilimsel editör ve danışman olarak tavsiyeleri, imzasının bilimsel-pedagojik düşünce tarihindeki ağırlığını bir kez daha kanıtlamıştır. Azerbaycan edebiyatının öğretiminde İsa Habipbeyli'nin en büyük hizmeti, dönemlendirme kavramına karşı tutum meselesidir. Şimdiye kadar, edebiyat tarihi genellikle antik, ortaçağ, modern edebiyat aşamalarına bölünmüştür. Azerbaycan Sovyet edebiyatı, Azerbaycan edebiyatının bağımsızlık döneminin edebi tarihi sürecinin ideolojik yaklaşımı açısından isimlendirilse de tartışmalara neden olmuştur. İlk kez İsa Habipbeyli, dönemsellik ilkelerini belirleme sonucuna varmıştır. Bilim adamı, edebiyatın dönemselleştirilmesinde kültür ölçütlerine, edebi-tarihsel süreçlerin gerçeklerine, edebi akımlara ve Azerbaycan ideolojisine dayalı olarak dönemlendirme kavramındaki aşamaları tanımlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, İsa Habipbeyli, Öğretim, Tarihi Yaklaşım, Kavram

Issues of Teaching Azerbaijan Literature in the Creation of Isa Habibbeyli

Academician Isa Habibbeyli, whose works are published in English, French, Hungarian, Arabic, Turkish, Russian, Bulgarian, Urdu, and other languages besides his mother tongue, has contributed to the introduction of Azerbaijani literary studies to the world, solving theoretical problems of prose, poetry, and drama, and researching the heritage of many outstanding artists. Became an example to the younger generation through education. Isa Habibbeyli's scientific creativity and pedagogical activity complement each other in parallel. The literary scholar, who has been leading Nahchivan State University for many years, creates a great school of science, education, and management with his tireless, selfless, and creative activity. He was elected a corresponding member of Azerbaijan National Academy of Sciences in 2001 and a full member in 2003 due to the innovations he brought to Azerbaijani science through his research activities. In 2013, I. Habibbeyli, who was elected as the vice-president of ANAS, has been leading the Institute of Literature since that year. Isa Habibbeyli, the author of about 90 books and up to 1500 scientific studies, has great services not only in the history of literary and artistic thought but also in the field of methodology. His recommendations as a scientific editor and consultant in preparing secondary school literature textbooks and textbooks compiled for the philology faculties of universities have once again confirmed the weight of his signature in the history of scientific-pedagogical thought. Isa Habibbeyli's greatest service in the teaching of Azerbaijani literature is the attitude to the periodization concept. Until today, the history of literature was usually divided into the stages of the ancient period, the middle ages, the new period, and the literature of the most recent period. Soviet literature of Azerbaijan, period of independence Azerbaijan literature was named in terms of the approach of the literary-historical process from an ideological position, but it caused controversies. For the first time, Isa Habibbayli came to the conclusion of determining the principles of periodization. The scientist determined the stages in the concept of periodization based on the criteria of civilization, realities of literary-historical processes, literary trends, and the ideology of Azerbaijanis in the periodization of literature.

Keywords: Literature, Isa Habibbeyli, Teaching, Historical View, Concept

Arap Dili

Arap Diyalektlerinin Öğretilmesinde Seslerin Önemi

Dr. Mehmet Şayır

Gazi Üniversitesi

https://orcid.org/0000-0002-1331-6982

Klasik Arapçanın asırlar boyunca pek değişmeyen, bu dile özgü bir ses sistemi bulunmaktadır. Bu sistem özellikle 7. yüzyılda belirginleşip değişmez bir hal almaya başlamış, daha sonraki dönemlerde neredeyse hiçbir değişikliğe uğramamıştır. Ancak yine 7. yüzyılda Arapça, kapsamlı göçler ve beşerî yer değiştirmeler sonucunda Arap Yarımadası'nın sınırlarını aşarak Kuzey Afrika üzerinden Akdeniz adaları ve güneybatı Avrupa ülkelerine kadar ulaşmıştır. Dolayısıyla o dönemde çeşitli kabilelerin farklı lehçelerle konuştuğu Arapça, zamanla Irak'ta Aramice, Suriye'de Süryanice, Mısır'da Kıptice, Mağrip ülkelerinde Berbericenin etkisinde kalmış, bu dillerle etkileşim sonucunda konuşma dili bağlamında bir değişim süreci içine girmiş, çağa ve yaşamın gereklerine ayak uydurmuştur. Bu dönemi izleyen asırlarda da Arapça, başta Türkler ve Farslar olmak üzere Arapların etkileşim içinde olduğu başka halkların dillerinden büyük ölçüde etkilenmiştir. Ancak bu etkileşim, klasik Arapçadan çok günlük konuşma dili bağlamında yaşanarak Arap diyalektlerinin şekillenmesinde etkili olmuştur. Bu değişim sürecindeki en önemli etken ise söyleyiş kolaylığı ve hızına bağlı olarak diyalektlerin sahip olduğu daha işlevsel yapı ve kurallar olmuştur. Diyalektlerin bu özelliği ise en çok ses siteminde görülmüş, ses sistemindeki değişiklikler ünsüz seslerde olduğu gibi ünlü seslerde de kendini göstermiştir. Ayrıca klasik Arapça ve Modern Standart Arapçada olmayan (ç - g - j - o - ı) gibi sesler de Arap diyalektlerinde çeşitli şekillerde kullanılmıştır. Arapçaya özgü (ث - ج - ذ - ض - ظ - ق) gibi ünsüz seslerin, Arap diyalektlerinde yumuşayarak (ت - س / گ - ژ / ز - د / د / ز / ء) gibi seslere dönüşebildiği görülmektedir. Aynı şekilde ünlü sesler bağlamında da Arap diyalektlerinin genel ses sisteminde önemli ses dönüşümleri olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum klasik Arapçada içerisinde med (uzatma) olmamasına rağmen Arap diyalektlerinde "med" olan ibareler şeklinde görülebildiği gibi imale şeklinde de görülebilmektedir. Bu ses dönüşümlerinin ise Arapça öğrenen ve ana dili Arapça olmayan öğrenciler açısından çeşitli telaffuz ve algı sorunları doğurabildiği değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, Şam ve Kahire diyalektleri özelinde Arap diyalektlerinde dönüşüp değişen sesler ve bu ses dönüşümünün Arapça öğrenen ve ana dili Arapça olmayan öğrenciler açısından doğurduğu telaffuz ve algı sorunları üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili, Arap Diyalektleri, Şam Diyalekti, Kahire Diyalekti, Diyalektlerinin Öğretilmesi, Sesler, İmale

The Importance of Voices in Teaching Arabic Dialects

Classical Arabic has a sound system unique to this language that has not changed much over the centuries. This system, especially in the 7th century, started to become apparent and remained almost unchanged in the following periods. However, in the 7th century, Arabic, as a result of extensive migrations and human displacements, went beyond the borders of the Arabian Peninsula and reached the Mediterranean islands and southwestern European countries via North Africa. Therefore, Arabic, which various tribes spoke in different dialects at that time, was under the influence of Aramaic in Iraq, Syriac in Syria, Coptic in Egypt, and Berber in the Maghreb countries. As a result of interaction with these languages, Arabic entered a period of change in terms of spoken language and kept up with the modernization and the necessities of life. In the centuries following this period, Arabic was greatly influenced by the languages of other peoples with whom Arabs interacted, especially Turks and Persians. However, this interaction was experienced in colloquial language rather than classical Arabic and was effective in shaping Arabic dialects. The most important factor in this change process has been the more functional structure and rules of dialects, depending on the ease and speed of pronunciation. This feature of the dialects was mostly seen in the phonetic system, and the changes in the phonetic system showed itself in the vowels as well as in the consonants. Meanwhile, sounds such as (ç - g - j - o - ı) that are not in classical Arabic and Modern Standard Arabic are also used in various ways in Arabic dialects. It is seen that the consonant sounds peculiar to Arabic (ث - ج - ذ - ض - ظ - ق) can soften in Arabic dialects and turn into sounds such as (تـس / گ - ژ / ز - د / د / ز / ء). Likewise, it is understood that there are important sound transformations in the general sound system of Arabic dialects in the context of vowel sounds. This situation can be seen in phrases with "med" in Arabic dialects; although there is no med (extension) in it in classical Arabic, it can also be seen in the form of umlaut. It is considered that these sound transformations can cause various pronunciation and perception problems for students who learn Arabic and whose mother tongue is not Arabic. In this study, the sounds that transform and change in Arabic dialects, particularly in Damascus and Cairo dialects, and the pronunciation and perception problems caused by this sound transformation for students who learn Arabic and whose mother tongue is not Arabic are emphasized.

Keywords: Arabic Language, Arabic Dialects, Damascus Dialect, Cairo Dialect, Teaching Dialects, Sounds, Umlaut

Arapçadaki İʻrâb Harekeleri ile Türkçedeki Hâl Ekleri Karşılaştırması: Benzerlikler ve Farklılıklar

Münevver Bayram (Yüksek Lisans Öğrencisi)
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-3116-4924

Bu çalışmada, Arapçadaki iʻrâb harekeleri ve onun Türk dilindeki karşılığı olarak görülebilecek hâl ekleri arasındaki farklılıklar ve benzerlikler ele alınacaktır. Bu çalışmanın amacı hâl eklerinin temelde iʻrâb harekeleri gibi cümlenin ögelerine işaret ettiğini ortaya koyabilmenin yanı sıra eklerin anlamı belirlemedeki rolüne işaret etmektir. Araştırmanın girişinde ilk önce Arapçanın ve Türkçenin dil ailelerine değinilecektir. İlk bölümde Türkçedeki cümlenin temel ögeleri ve yardımcı ögeleri hakkında bilgi verilecek ve ardından bunların Arapçadaki muhtemel karşılıkları -Osmanlıcanın da yardımıyla- zikredilecektir. İkinci kısımda ise hâl ekleri hakkında genel bilgiler verilerek; bunların cümlenin hangi ögesine işaret ettiğine değinilecektir. Son olarak verilen bilgiler ışığında hareke ve eklerin benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulacaktır. Nitel araştırma yöntemlerinin kullanılacağı bu araştırmada, harekeler ve ekler arasında benzerlikler ve farklılıklar örneklerle açıklanarak daha iyi anlaşılması sağlanacaktır. Bu araştırmanın sonucunda dilin yapısı gereği iʻrâb harekeleri ve ekler arasında birçok farklılık bulunsa da temel olarak aynı görevi gördükleri anlaşılmıştır. Nasıl ki Arapçada fetha mefule işaret eden bir hareke olarak biliniyorsa; Türkçede de ismin hâllerinden olan yükleme hâli ekinin (-ı/-i) belirtili nesneye işaret ettiği anlaşılmıştır. Zira Osmanlıcada da belirtili nesne, meful-ü bih sarih olarak isimlendirilmiştir. Buna ek olarak Türkçedeki öznelerin ve belirtisiz nesnelerin sürekli yalın hâlde geldikleri, bunun dışında hâl eki almadıkları tespit edilmiştir. Benzer yönleri olduğu kadar iʻrâb harekeleri ve hâl ekleri arasındaki farklılıkların da olduğu anlaşılmıştır. Türkiye Türkçesinde hâl ekleri cümlenin ögelerine işaret etmeye ek olarak başka manaları kelimeye kazandırmak için de kullanılmaktayken; Arapçada böyle bir duruma rastlanmamıştır. Bunlara ek olarak hâl eklerine en çok benzeyen iʻrâb alametinin hareke ile iʻrâb olduğu anlaşılmış; mahalli iʻrâb, takdiri iʻrâb ve harflerle iʻrâb konularının Türkiye Türkçesinde bir karşılığı bulunamamıştır. Zira Türkiye Türkçesinde isimlerin ikil yapıları bulunmamakla birlikte çoğullarında da aynı tekillerinde olduğu gibi hâl ekleri kullanılmaktadır. Aralarındaki farklardan bir diğeri ise Türkçenin sondan eklemeli bir dil olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim yalın hâlde bulunan bir

isim başka hâl eki almasa da çoğul eki, iyelik eki gibi ekler alabilmektedir. Tespit edilebilen bir diğer önemli fark ise harekelerin konuşma içerisinde düşürülmesi ile alakalıdır. Zira cümle içerisindeki son harekenin düşürülmesi Arapça konuşan kişinin fasihliğine zarar vermezken; Türkçede eklerin düşürülmesinin dilin fesahatine zarar verdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagati, İ'râb Harekeleri, Türkçe Hâl Ekleri, Cümlenin Ögeleri, Ekler

Comparison of Iʿrāb Ḥarakas in Arabic and Turkish Case Suffixes: Similarities and Differences

This study will discuss the differences and similarities between the iʿrāb ḥarakas (vowels) in Arabic and the case suffixes that can be seen as their equivalent in the Turkish language. This study aims to point out the role of suffixes in determining the meaning, as well as reveal that case suffixes basically point to the elements of the sentence, such as iʿrāb ḥarakas. At the beginning of the research, firstly, Arabic and Turkish language families will be mentioned. In the first part, information will be given about the essential elements and auxiliary elements of the sentence in Turkish, and then their possible equivalents in Arabic -with the help of Ottoman Turkish- will be mentioned. In the second part, by giving general information about case suffixes, it will be said which element of the sentence they refer to. Finally, in light of the information given, the similarities and differences of the ḥarakas and suffixes will be revealed. In this research, in which qualitative research methods will be used, the similarities and differences between the ḥarakas and the suffixes will be explained with examples, and a better understanding will be tried to provide. As a result of this research, it has been understood that although there are many differences between iʿrāb ḥarakas and suffixes due to the structure of the language, they basically perform the same function. Just as in Arabic, the fatḥa (short vowel /a/) is known as a ḥarakah pointing to the direct patient; it has been understood that the suffix (-ı/-i), which is one of the noun cases in Turkish, points to the direct object. Because in Ottoman Turkish, the direct object was named mafʾūl bih ṣarīḥ. In addition, it has been determined that the subjects and indefinite objects in Turkish always come in a nominative case and do not take any other case suffix. It has been understood that there are differences between iʻrâb ḥarakas and case suffixes, as well as similar aspects. While case suffixes in Turkish are used to add other meanings to the word in addition to pointing out the elements of the sentence, such a situation has not been found in Arabic. In addition to these, it has been understood that the most similar sign of iʿrāb to the suffixes is iʿrāb with ḥaraka; the subjects of real/visible declension (al-iʿrāb al-maḥallī), imaginary/hidden declension (al-iʿrāb al-taqdirī), and declension with a letter (al-iʿrāb bi al-ḥurūf) could not be found in Turkey Turkish. Although in Turkey Turkish there is no dual forms, case suffixes are used in their plurals, just like in their singulars. Another difference between them stems from the fact that Turkish is an agglutinative language. A noun in a

nominative form can take suffixes such as plural suffixes and possessive suffixes, even if it does not take any other suffixes. Another significant difference that can be detected is related to the reduction of ḥarakas in speech. Because while the reduction of the last ḥaraka in the sentence does not harm the Arabic-speaking person's fluency, it has been seen that the reduction of suffixes in Turkish harms the fluency of the language.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, I’rāb Movements, Turkish Case Suffixes, Elements of Sentence, Suffixes

Cevâhiru'l-Belâğa Kitabı Özelinde Me'ânî İlmi Bağlamında Günümüz Belâgat Kitaplarındaki Örneklerde Benzerlik Olgusu

Arş. Gör. Dr. Ahmet Gezek
Yalova Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi
https://orcid.org/0000-0001-5941-9533

Arapların 19. yüzyıl sonlarında Avrupa ile ilmi ve fikri alanlarda temasa geçmesinden sonra başlayan modern dönemde; sarf, nahiv ve lügat gibi dil alanlarında olduğu gibi belâgat alanında da yeni çalışmalar yapılmış, fakat bu yeni çalışmaların önemli bir kısmı, başlık ve içerik yönünden klasik dönem belâgat kitaplarına benzemiştir. Mısırlı dilci, edebiyatçı ve eğitimci Ahmed el-Hâşimî (öl. 1943) tarafından kaleme alınan Cevâhiru'l-belâğa kitabı, Arap ülkelerinde ve Arap dili üzerine eğitim veren çeşitli ülkelerde uzun yıllar ders kitabı olarak okutulmuştur. Kitabına fesâhat ve belâgatin ne oldu-ğunu anlatarak başlayan müellif; me'ânî ilmindeki müsnedün ileyhin durum-ları, mutlak-takyîd, kasır-vasıl-fasıl, îcâz-itnâb-müsâvât gibi konuları incele-miş, ardından beyân ilmindeki teşbih, mecâz, isti'âre ve kinâyeyi ele almıştır. Bedî' ilminde ise tevriye, tıbâk, ve mukâbele gibi anlamı güzelleştiren söz sa-natlarını muhassinât-ı ma'neviyye başlığı içinde değerlendiren müellif; cinâs, seci' ve müvâzene gibi lafzı güzelleştiren söz sanatlarını muhassinât-ı lafziyye başlığı altında zikretmiştir. Müellif bu eserinde belâgat ilmini; me'ânî, beyân ve bedî olmak üzere üç kısma ayırarak Ebû Ya'kûb Sekkâkî (öl. 626/1229) ve Hatîb Kazvînî (öl. 739/1338) ile sistematik hale gelen belâgattaki kelam ve felsefe ekolünü takip etmiştir. Bu sistem sadece Hâşimî'ye has olmayıp son dönem beâgat kitaplarından Ahmed Mustafa el-Merâğî'nin (öl. 1952) 'Ulûmü'l-belâğa'sı; Abdülaziz 'Atîk'in (öl. 1976) fi'l-Belâgati'l-'Arabiyye: 'İlmü'l-me'ânî, fi'l-Belâgati'l-'Arabiyye: 'ilmü'l-beyân ve fi'l-Belâgati'l-'Arabiyye: İlmü'l-bedî' kitapları, Alî el-Cârim (öl. 1949) ve Mustafa Emîn'in (öl. 1953) el-Belâgatü'l-vâdiha'sı, Ahmed Matlûb'un (öl. 2018) Esâlîb belâğiyye: el-Fesâha, el-belâğa, el-me'ânî'si, Muhammed Ahmed Kâsim ve Muhyiddîn Dîb'in 'Ulûmü'l-belâğa: el-Bedî' ve'l-beyân ve'l-me'ânî'si, Hâmid 'Avnî'nin el-Minhâcü'l-vâdih li'l-belâğa'sı, Hasan İsmâ'îl Abdurrâzik'in (öl. 2008) en-Nazmü'l-belâğî beyne'n-nazariyyeti ve't-tatbîk'i, Muhammed Ebû Mûsâ'nın Hasâisu't-terâkîb'i, Mustafâ es-Sâvî el-Cüveynî'nin (öl. 1988) el-Belâğatü'l-'Arabiyye: Te'sîl ve tecdîd'i, Abdurrahmân Hasen Habenneke el-Meydânî'nin (öl. 2004) el-Belâgatü'l-'Arabiyye: Üsüsühâ ve 'ulûmühâ ve fünûnühâ'sı, Fadl Hasan Abbâs'ın (öl. 2011) el-Belâğa fünûnühâ ve efnânühâ: İlmü'l-me'ânî'si ile el-Belâğa

fünûnühâ ve efnânühâ: İlmü'l-beyân ve'l-bedî'i aynı sistem üzerine kurulmuştur. Bu çalışmada Ahmed el-Hâşimî'nin Cevâhiru'l-belâğakitabınının me'ânî bölümündeki örnekleri ince-lenmiş, müellifin konu anlatımlarında getirdiği âyet ve Arap şiirlerinin, Sekkâkî ve Hatîb Kazvînî'nin kullandığı örneklerle aynı olup olmaması üzerine mukayeseler yapılmıştır. Yapılan mukayeselerde me'ânî ilmindeki bazı örneklerin, klasik dönemde ve günümüzde birçok müellif tarafından kulla-nıldığı tespit edilmiş, Ahmed el-Hâşimî dışında aynı örnekleri kullanan son dönem belâgat müelliflerine, dipnot ile atıf yapılarak işaret edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagati, Öğretim Metodu, Cevâhiru'l-Belâga, Benzerlik Olgusu, Ahmed el-Hâşimî

The Phenomenon of Similarity in the Examples in Contemporary Rhetoric Books Regarding Jawāhir al-Balāgha Book in the Context of Maʻānī Science

In the modern period, which started after the Arabs came into contact with Europe in scientific and intellectual fields at the end of the 19th century; New studies have been carried out in the field of rhetoric as well as in language fields such as syntax (Al-Naḥw) and morphology (Al-Ṣarf). However, a significant part of these new studies resembled the classical period rhetoric books in terms of title and content. The book *Jawāhir al-Balāgha*, written by the Egyptian linguist, litterateur, and educator Aḥmad al-Hāshimī (d. 1943), has been used as a textbook for many years in Arab countries and in various countries that provide education on the Arabic language. The author, who started his book by explaining what eloquence (*faṣāḥa*) and rhetoric (*balāgha*) are; examined the situations of *musnad ilayh, muṭlaq-taqyīd, qaṣr-faṣl-waṣl, īcāz-iṭnāb-musāwāt* in the science of *maʻānī*, and then discussed *tashbīh, majāz, istiᶜāra, kināya* in *ᶜIlm* al-*bayān*. In *ᶜIlm*al-*badīʻ*, the author evaluated the rhetorical arts that beautify the meaning, such as *tawriya, ṭıbāq, and muqābala*, under the title of *muḥassināt al-maᶜnawiyya*; He mentioned the rhetorical arts such as *jinās, sajiᶜ, muwāzana* under the heading of *muḥassināt lafẓiyya*. In this book, the author has divided the science of rhetoric into three parts: *maʻānī, bayān,* and *badīʻ*. He followed the theology-philosophy school in rhetoric, which became systematic with Abū Yaᶜqūb al-Sakkākī (d. 626/1229) and Khaṭīb al-Qazwīnī (d. 739/1338). This system is not unique to Hāshimī, but those who continue the same system are as follows: Aḥmad Muṣṭafā al-Marāghī's *ᶜUlūm al-balāgha* book ᶜAbdulʻazīz ᶜAtīq's *fī al-Balāgha al-ᶜArabiyya: ᶜIlm al-maᶜānī, fī al-Balāgha al-ᶜArabiyya: Ilm al-bayān, fī al-Balāgha al-ᶜArabiyya: ᶜIlm al-badīᶜ* books, ᶜAlī al-Jārim and Muṣṭafā Emīn's *al-Balāgha al-Wāḍiḥa* book, Aḥmad Maṭlūb's *Asālīb balāghiyya: al-Faṣāḥa, al-balāgha, al-maᶜānī*book, Muḥammad Aḥmad Qāsim and Muḥyiddīn Dīb's *ᶜUlūm al-balāgha: al-badīᶜ al-bayān, al-maᶜānī book*, Ḥāmid ᶜAvnī's *al-Minhāj al-Wāḍiḥ li al-Balāgha* book, Ḥasan ᶜIsmāᶜīl ᶜAbdürrāziq's *al-Naẓm al-balāghī bayn naẓariyya wa al-taṭbīq* book, Muḥammad Abū Mūsā's *Khaṣāiṣ al-Tarākīb* book, Muṣṭafā al-Ṣāwī al-Juwaynī's *al-Balāgha al-ᶜArabiyyaTa'ṣīl wa tajdīd* book, ᶜAbdurraḥmān Ḥasan Ḥabannaka al-Maydānī's *al-Balāgha al-ᶜArabiyya Ususuhā wa afnānuhā*book, Faḍl Ḥasan ᶜAbbās's *al-Balāgha funūnuhā: ᶜİlm al-maᶜānī, ᶜİlm al-bayān, ᶜİlm al-badīᶜ* books. In this study, the examples in the *maᶜānī* section of Aḥmad al-Hāshimī's *Jawāhir al-Balāġa* book were examined, and comparisons were made on whether the Qur'anic verses and Arabic poems brought by the author in the narratives are the same with the examples used by Sakkākī and Qazwīnī. In

the comparisons made, it has been determined that some examples in *ʿIlm al-maʿānī* were used by many authors in the classical period and today, and the last period rhetoric authors who used the same examples as Hāshimī were pointed out with footnotes.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Teaching Method, Aḥmad al-Hāshimī, Jawāhir al-Balāgha, Similarity Phenomenon

Zemahşerî'nin el-Müfred ve'l-Müellef Eserinin Arap Dili Grameri Açısından İncelenmesi

Merve Nur Gündüz (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Yalova Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-4768-3406

Arapça, Kur'ân-ı Kerîm'in dili olması hasebiyle dinin ve din ilimlerinin ana dilidir. Mefhumu ve maksudu anlamamıza yarayan önemli bir vasıtadır. Temel İslâm ilimleri ile ilgilenen her kişinin bu dili ve kurallarını iyi bilmesi gerekir. Bu durum Arapçayı bütün yönleriyle bilme gayesini beraberinde getirmiş, Arap dili ve grameri hakkında geçmişten günümüze birçok eser telif edilmiş, araştırmalar yapılmıştır. Zemahşerî (ö. 538/1144) de söz konusu eserleri telif eden âlimlerdendir. Nahiv ilmine dair kaleme aldığı el-Mufassal ve el-Unmûzec adlı eserleri meşhurdur. Bir de bu ilme yeni başlayan talebeler için telif ettiği ve diğer kitaplarından içerik ve yöntem bakımından farklılık arz eden el-Müfred ve'l-Müellef adlı risalesi vardır. Yazar bu risaleyi Mekke halkı için kaleme aldığını ve kitabı telif ederken, kuralı bilinmeyen lafızlara bir kayıt getirme, Arap dilinde kapalı kalan noktaları açığa kavuşturma, akla zor gelen noktaları yakınlaştırma amaçlarını edindiğinden bahsetmiştir. Zemahşerî bu risaleyi yazarken konuları iki ana başlık altında incelemiştir. Birincisi müfreddir (tekiller). Bu başlıkta müfred lafızları (isim, fiil, harf); kısımları ve alt başlıkları açısından inceleyip dile ait durumlarına yer vermiştir. İkinci ana başlık ise müellef başlığıdır. Bu kısımda, müfred lafızlardan oluşan mürekkeb (birleşik) lafızlara yer vermiştir. Müellef, sözlükte bir araya getirilmiş, ilişkilendirilmiş, bağlanmış manalarına gelir. Zemahşerî, müellef lafzını aralarında bağlantı bulunan kelime ve kelime grupları için kullanmıştır. Nitekim bu terkipleri dokuz çeşit olarak sıralamış ve aralarındaki anlam ilişkisini gözeterek açıklamıştır. El-Müfred ve'l-Müellef, hakkında yapılan çalışmaların azlığı ile dikkat çeken bir eserdir. Araştırmamız eseri, Arap Dili grameri açısından inceleyerek bu eksiliği gidermeye yönelik olmuştur. Çalışmamızda önce yazar ile ilgili kısa bir bilgi verildikten sonra söz konusu eseri yazarken takip ettiği yönteme, eserin muhtevasına ve diğer eserlerden ayrılan noktalarına değinilmiştir. Müellifin eserde takip ettiği yöntem diğer nahiv eserlerinde sıkça rastladığımız bir yöntem değildir. Bu açıdan yazar, gramer öğretirken gramerin arka planında yatan bazı nedenlere ve manalara kendi sistemiyle değinerek telif edilen diğer nahiv risaleler içinde farklı bir çalışma ortaya koymuştur. Çalışmamızda müellifin takip ettiği bu metodu eserden önekler zikrederek sunmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagati, Nahiv, Zemahşerî, el-Müfred ve'l-Müellef, el-Mufassal

An Analysis of Zamakhsharī's al-Mufrad wa-'al-mu'allaf fī 'al-naḥw in terms of Arabic Grammar

Since Arabic is the language of the Qur'ān, it is the mother tongue of religion and religious sciences. It is an important tool that helps us to understand the concept and purpose. Everyone interested in basic Islamic sciences should know this language and its rules very well. This situation brought with it the aim to learn Arabic in all its aspects. From the past to the present, a lot of work have been accomodated, and the research have been conducted about the Arabic language and its grammar. Al-Zamakhsharī (d. 538/1144) is one of the scholars who studied and wrote on the subject. His works, al-Mufassal fī tārīkh al-'Arab qabla al-Islām, and al-Unmuzaj, which he wrote on the science of nahw, are famous. There is also a treatise named al-Mufrad wa-'al-mu'allaf fī 'al-naḥw, written by him for students who have just started in this science. This book differs from his other books in terms of its content and the method it follows. The author mentioned that he wrote this treatise for the people of Mecca, and that while he was writing the book, he aimed to bring a record to the words whose rules are unknown, to clarify the closed points in the Arabic language, and to explain the parts that are hard to understand. While writing this treatise, Al-Zamakhsharī examined the subjects under two main headings. The first of them is Mufrad (singular words). Under this heading, Mufrad words (noun, verb, letter) are examined in terms of their parts, sub-headings, and their grammatic rules. The second main topic is Mu'allaf. This topic is about Murakkab (compound) words that consist of mufrad words. The lexical meaning of "mu'allaf" is; brought together, linked together, associated, and connected. Al-Zamakhsharī used the word "mu'allaf" for words and word groups that have a connection between them. As a matter of fact, he listed nine types of word connections and explained them by building a relationship depending on the meanings. Al-Mufrad wa-'al-mu'allaf is a work that only a few studies made on it. This research is made to fill this gap by examining the work in terms of Arabic Language grammar. In this paper, after a brief information about the author is given, the method he followed while writing the work in question, the content of the work, and the points that differ from other works are mentioned. The method followed by the author in the work is not a method that is frequently encountered in other works in the science of nahw. In this respect, the author has presented a different study among the other grammar treatises by referring to some background knowledge of the reasons and meanings of grammar rules while teaching grammar with his own system. In our study, we will try to present this method followed by the author by citing sample texts from the book.

Keywords: Arabic Language, Nahw, Al-Zamakhsharī, al-Mufrad wa-'al-mu'allaf, al-Mufassal

Berde‘î ve ‘Sa‘dullâh es-Sağîr’ Adlı Eserinde Takip Ettiği Şerh Metodu

Arş. Gör. Merve Küçükzoroğlu (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Mardin Artuklu Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-6740-0576

Abdülkāhir el-Cürcânî (öl. 471/1078-79), Arap dili alanının mihenk taşlarından biridir. Nahiv alanında önemli eserler kaleme alan Cürcânî'nin el-‘Avâmilü'l-mi'e adını verdiği eser birçok dilci tarafından beğenilmiş, üzerine muhtelif şerh çalışmaları yapılmıştır. Bahsi geçen şerh çalışmalarından biri de Sa‘dullāh el-Berde‘î (öl. 609/1212) tarafından telif edilip Sa‘dullâh es-sağîr ismiyle meşhur olan ‘Avâmil şerhidir. Berde‘î, farklı ilimlerle iştigal etmiş ancak nahiv alanında öne çıkan bir âlim olmuştur. Yazdığı eserler ve verdiği derslerle yaşadığı dönemde bulunduğu beldenin önemli isimlerinden biri olmuştur. Muhtelif alanlarda eserleri olmakla birlikte nahiv alanında yazdığı eserler büyük önem arz etmektedir. Günümüze ulaşan en önemli eserlerinden biri, Zemahşerî'nin el-Unmûzec eseri için yazdığı Hadâiku'd-dekâik isimli şerhtir. Söz konusu eser hâlâ medreselerde okutulagelen ders kitapları arasında yer almaktadır. Çalışmamızın esas konusunu teşkil eden bir diğer eseri ise Cürcânî'nin el-‘Avâmilü'l-mie telifi üzerine yazdığı ve Sa‘dullâh es-sağîr adıyla şöhret kazanan şerhtir. Araştırmamızda Berde‘î'nin takip ettiği şerh metodu ele alınmıştır. Söz konusu eser, dönem âlimlerinin yaptıkları çalışmalara konu olmasının yanı sıra Hadâiku'd-dekâik gibi medrese müfredatında yerini almış ve günümüzde okutulmaya devam eden eserler silsilesine katılmıştır. Berde‘î'nin şerhinde uygulamış olduğu yöntem, eserin hem âlimler hem de talebeler nezdinde teveccüh gösterilen bir konumda olmasını etkilemiştir. Berde‘î ve ‘Avâmil üzerine yazmış olduğu şerhi hakkında yapılan çalışmalar incelendiğinde hem müellif hem de mezkûr eseri hakkında yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Araştırmamız vesilesiyle bu eksikliğin bir nebze de olsa giderilmesine gayret gösterilmiştir. Şârihin kullandığı metodun ele alınması suretiyle eserin büyük bir ilgi görüp hâlâ medreselerde tercih edilme sebeplerine ışık tutulmaya çalışılmıştır. Çalışmamızda Cürcânî ve ‘Avâmil eseri hakkında genel bir bilgilendirmenin sonrasında Berde‘î'nin biyografisine yer verilmiştir. Akabinde müellifin takip ettiği şerh yöntemi, kitabın incelenmesinin ardından detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Araştırmamız sonunda müellifin memzûc bir şekilde kaleme aldığı şerhinde genel olarak ‘Avâmil'de takip edilen metoda tâbî olduğu görülmüştür. Cürcânî'nin eserinde kullandığı, anlaşılmayacağını düşündüğü kelime ve terkipleri izah etme yoluna gitmiştir. Meselelerin okurun zihninde net

bir şekilde yerleşmesi adına yalın ve anlaşılır bir dil kullanmış, konuları izah ederken yaptığı açıklamalarda orta yolu tutarak okuyucuyu ayrıntılara boğan bir anlatım tarzı benimsememiştir. Aynı şekilde anlamda kapalılığa sebebiyet verip mananın anlaşılmasına mâni olacak bir yöntem de takip etmemiştir. Okuyucunun zihnini kitap boyunca diri ve canlı tutacak ibareler kullanmıştır. İhtilaflı meselelerde sair görüşleri zikretmiş, kendi görüşünü sarahaten ya da üstü kapalı bir şekilde belirtmiştir. İstişhâd noktasında Cürcânî de Berde'î de ayet ve Arap kelamını kullanmışlar, hadislerden şahit getirmemişlerdir. Takip edilen bu yöntemler çalışmamızda eserden örnekler sunularak detaylı bir şekilde işlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagati, Nahiv, Cürcâni, Berde'î, Sa'dullâh es-sağîr, Şerh

Barda'ī and the Commentary Method He Followed in His Work 'Sa'dullāh al-Saghīr'

'Abdulḳāhir al-Jurjānī (d. 471/1078-79) is one of the cornerstones of the Arabic language field. The work named al-'Awāmilu'l-mi'a by Jurjānī, who wrote important works in the field of grammar, was liked by many linguists, and various comments were made on it. One of the aforementioned comment works is the al-'Awāmil commentary, which was compiled by Sa'dullāh al-Barda'ī (d. 609/1212) and became famous with the name Sa'dullāh al-Saghīr. Barda'ī was engaged in different sciences but became a prominent scholar in the field of syntax. With the works he wrote and the lessons he gave, he became one of the important names in the town he lived in. Although he has works in various fields, the works he wrote in the field of syntax are of great importance. One of the most important works that have survived to the present day is commentary called Ḥadāʾiḳ al-daḳā'iḳ, written for Zamaḫsherī's work al-Unmūdhej. The work in question is still among the textbooks taught in madrasahs. Another work that constitutes the main subject of our study is the comment that was written for Jurjānī's work al-'Awāmilu'l-mi'a, which gained fame under the name of Sa'dullāh al-Saghīr. In our research, the commentary method followed by Barda'ī has been discussed. The work in question, besides being the subject of the studies of the scholars of that period, took its place in the madrasa curriculum like Ḥadāʾiḳ al-daḳā'iḳ and joined the series of works that continue to be taught today. The method that Barda'ī applied in his commentary affected the fact that the work was in a position of interest for both scholars and students. When the studies on Barda'ī and his commentary for al-'Awāmil are examined, the scarcity of studies on both the author and his work draws attention. Through our research, we have tried to make up for this shortcoming. Considering the method used by the commentator, it has been tried to shed light on why the work has attracted great interest and is still preferred in madrasahs. In our study, after general information about Jurjānī and his work al-'Awāmil, Barda'ī's biography is given. Afterward, the comment method followed by the author was discussed in detail after the book was examined. As a result of our research, it has been seen that the author's commentary, which he wrote in a metaphorical way, is generally subject to the method followed in al-'Awāmil. He tried to explain the words and combinations that Jurjānī used in his work, which he thought could not be understood. He used simple and understandable language in order for the issues to be settled in the

mind of the reader clearly, and while explaining the subjects, he kept the middle way in his explanations and did not adopt a narrative style that suffocates the reader with details. Likewise, he did not follow a method that would cause closure in the meaning and prevent the understanding of the meaning. He used phrases to keep the reader's mind alive throughout the book. He mentioned other views on controversial issues and expressed his own opinion either explicitly or implicitly. Both Jurjānī and Barda'ī used verses and Arabic word for proof (istishhād) and did not bring any evidence (shāhid) from hadiths. These methods, which are followed, have been studied in detail by presenting examples from work in our study.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Syntax, Jurjānī, Barda'ī, Sa'dullāh al-Saghīr

Türk-İslam Tarihi

Delhi Türk Sultanlığı'nın Hint Dillerindeki Kaynakları: Ṭhakkura Pherū ve Eserleri

Yasin Tekin (Doktora Öğrencisi)
Dokuz Eylül Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-5247-2956

Bu çalışmada Delhi Türk Sultanlığı'nın 12. - 14. yüzyıllar arasında Hindistan'da kaleme alınmış gayrimüslim kaynakları tanıtılarak temel özellikleri, tarihsel kaynak değeri ile bu açıdan sahip oldukları bazı problemleri özetlenmiştir. Hindistan alt kıtasında kurulmuş bir Orta Çağ devleti olarak Delhi Türk Sultanlığı oldukça zengin birincil kaynak çeşitliliğine sahiptir. Bu kay-nakların büyük bir bölümü Müslüman şahsiyetler tarafından Farsça yazılmış olsa da sultanlığın gayrimüslim tebaası tarafından yazılmış oldukça önemli eserler bulunmaktadır. Bu nedenle çalışmanın kapsamı 12. – 14. yüzyıllar arasında Hindistan'ın yerel dillerinde (Sanskrit, Prakrit vd.) yazılmış eserler olarak belirlenmiştir. Bu eserlerin ulusal literatürümüzdeki Delhi Türk Sul-tanlığı çalışmalarında birkaç küçük atıf dışında kullanılmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu kaynakların neşir ve çevirilerinin tanıtılması Türkiye'de yürütülen Delhi Türk Sultanlığı ve Hindistan çalışmalarına farklı bir perspektif ve derinlik kazandıracağı muhakkaktır. Bu bakımdan Halacîler devrinde hazinedârlık makamında hizmet vermiş Cayin bir memur olan Ṭhakkura Pherū'nun (d. yak. M. 1270) eserlerinin çok değerli bilgiler ihtiva ettiği belirlenmiştir. Pherū, muhtelif konularda yedi farklı eser bırakmış çok yönlü bir âlimdir. Apabhraṃśa diyalektinde yazılmış eserleri 1946 yılında gün yüzüne çıkarılmış ve peyderpey neşir ve İngilizce tercümeleri ile kullanıma sunulmuştur. Kaleme aldığı eserlerinden Jyotiṣasāra astronomi ve astroloji, Dhūtātpatti metalürji, Dravyaparikṣā nümismatik ve kur farkları, Ganitasāra aritmetik, Vastusāra mimari ve ikonografi, Rayaṇaparikkhā ise gemoloji (değerli taş bilimi) hakkındadır. Bunlar dışında Cayin dinî literatü-rü içerisinde değerlendirilen başka eserlere de imza attığı belirlenmiştir. M. 1291-1323 aralığında yazıldığı anlaşılan mezkûr eserlerden Dravyaparikṣā ve Rayaṇaparikkhā'nın Hindistan'ın orta çağlardaki eko-nomik vaziyetine dair çok kıymetli veriler sunan mahsul/arazi ya da sikke/alaşım oranlarını gösteren tablolar, cetveller ve açıklamalar içerdiği tes-pit edilmiştir. Geleneksel Hint

metrik ve ağırlık sistemlerine göre oluşturulmuş bu tablolardaki veriler, modern ölçüm standartlarına çevrilerek Türkçe literatüre kazandırılmıştır. Ayrıca Pherū'nun verdiği satır arası bilgilerin Delhi Türk Sultanlığında Müslüman - gayrimüslim ilişkilerinin mahiye-tine dair önemli göstergeler barındırdığı ortaya konulmuştur. Çalışmanın sonunda Pherū'nun eserleri üzerine yapılacak detaylı uzman değerlendirmelerinin sadece Delhi Türk Sultanlığı çalışmalarına değil Orta Çağ bilim tarihi literatürüne de önemli katkılar sağlayacağına dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orta Çağ Tarihi, Delhi Türk Sultanlığı, Halacîler, Sanskrit Literatürü, Ṭhakkura Pherū, Dravyaparikṣā, Rayaṇaparikkhā

The Sources of Delhi Turkish Sultanate in Indic Languages: Ṭhakkura Pherū and Works

In this study, the sources of the Delhi Turkish Sultanate written in Indic languages between the 12th and 14th centuries are introduced. Their essential features, historical value, and some problems are summarized in this respect. The Delhi Turkish Sultanate has a vibrant diversity of primary sources. Although most of these sources were written in Persian by Muslim names, there are also significant works written in the prevalent languages (Sanskrit, Prakrit, etc.) in the Indian subcontinent by the non-Muslim subjects of the Sultanate. Accordingly, the scope of the study has been determined as the works written in the Indic languages (Sanskrit, Prakrit, etc.) between the 12th and 14th centuries. Introducing the publications and translations of these sources, which are almost unknown to our academic writings and are not used in history studies except for a few minor references, may gain a different perspective and depth to the studies of Delhi Sultanate and medieval India carried out in Turkey. Therein, it has been determined that the works of Ṭhakkura Pherū (b. ca. 1270 A.D.), a Jain assayer who served in the Sultanate's treasury during the Khaljī dynasty, contain precious information. Pherū is a versatile scholar who has left seven works on miscellaneous subjects. His works, written in the Apabhraṃśa dialect, were unearthed in 1946 and were gradually made obtainable in publications and English translations. Some of his identified works are: *Jyotiṣasāra* is about astronomy and astrology, *Dhūtātpatti* is about metallurgy and perfumery, *Dravyaparikṣā* is about numismatics and exchange of coins, *Ganitasāra* is about arithmetic, *Vastusāra* is about architecture and iconography, and *Rayaṇaparikkhā* is about gemology. Besides these, there are other monographs assessed in the Jain religious literature. It has been determined that *Dravyaparikṣā* and *Rayaṇaparikkhā*, which are among the aforementioned works written between 1291 and 1323 A.D., contain tables, lists, and explanations showing the crop/land or coin/alloy ratios, which provide precious data on the economic circumstances of India in the middle ages. The data in these tables, created according to the Indian medieval metric and weight systems, were translated into modern measurement standards through English translations and evaluations and brought to Turkish literature. Moreover, it has been revealed that the interlinear information provided by Pherū holds essential glimpses into the essence of Muslim-non-Muslim relations in the Sultanate. At the end of the study,

it is pointed out that detailed expert evaluations of Pherū's works will make significant contributions not only to the studies of the Delhi Turkish Sultanate but also to the medieval science history literature.

Keywords: Medieval History, Delhi Turkish Sultanate, Khaljīs, Sanskrit Literature, Ṭhakkura Pherū, Dravyaparikṣā, Rayaṇaparikkhā

Türk Hanedanları Tolunoğulları ve İhşîdîler Hâkimiyetinde Kudüs ve Mescid-i Aksâ

Dr. Adnan Kara
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-0424-9615

Dünyanın kadîm şehirlerinden Kudüs'ün, üç semavi din olan Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâmiyet için kutsiyeti haiz dini bir merkez olması, önemini biraz daha artırdığı gibi pek çok saldırıya ve istilaya maruz kalmasına da yol açtığı söylenebilir. İnsanlık tarihi bakımından da önemli olan bu şehrin İslâm'ın ilk kıblesi olması, Mekke ve Medine'den sonra ibadet maksadıyla yolculuk yapılabilecek üç harimden biri kabul edilmesi açısından Müslüman yöneticiler tarafından ayrıca bir iktidar ve güç mücadelesi bağlamında ele alındığı belirtilmelidir. Kudüs ve Mescid-i Aksâ, Hulefa-i Raşidîn, Emevîler ve Abbâsîlerin idaresinde iki buçuk asır kaldıktan sonra bağımsız hareket eden Türk valileri tarafından kurulan Kahire merkezli hanedanlarca yaklaşık altmış yıl boyunca idare edilmiştir. Abbâsîler'in iktidar gücünün zayıfladığı dönemlerde Mısırda Tolunoğulları hanedanını kuran Ahmed b. Tolun'un 264/878'de Filistin'i almasıyla birlikte Kudüs ve Mescid-i Aksâ'nın idaresi bundan böyle yaklaşık iki asır kadar Kahire merkezli devletlerin idaresinde kalmıştır. Kudüs'ün kontrol edilmesi sonuçta her iki hanedana iki önemli şey kazandırmıştır. İktidarlarının meşruiyetlerine zemin hazırladığı gibi kendilerinin Abbâsî halifeliği nezdinde kabul görmelerine de yardımcı olmuştur. Filistin ve dolayısıyla Kudüs hakkında siyasî iktidarların ya da dinî otoritelerin birbirleriyle mücadeleleri bir yana bu şehir, Fâtımîler'le Karmatîler ve Cerrâhîler başta olmak üzere çeşitli bedevî kabileler arasındaki güç mücadelesine de sahne olmuştur. Daha ziyade klasik İslâm tarihi kayaklarından yararlanılarak kaynak taraması yöntemiyle hazırlanan bu çalışmada, Kudüs ve Mescid-i Aksâ özelinde Türk valiler tarafından kurulan Tolunoğulları ve İhşîdîler'in iktidarında yaklaşık bir asır kadar olan süre zarfında siyasî-idarî, dinî, tarihî ve kültürel gelişmelerin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Kudüs ile alakalı pek çok araştırma olmakla birlikte bu iki hanedan dönemleri özelinde çalışmaların yeterli olmadığı değerlendirilmiştir. Bu araştırma, alandaki mevcut çalışmalara katkı sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Kudüs, Kahire, Mescid-i Aksâ, Tolunoğulları, İhşîdîler

Jerusalem and Masjid al-Aqsā
Under the Rule of Turkish Dynasties Tulunids and Ihshidies

It can be said that the fact that Jerusalem, one of the ancient cities of the world, is a sacred religious center for the three heavenly religions, Judaism, Christianity, and Islam, increases its importance a little more and also causes it to be exposed to many attacks and invasions. It should be noted that this city, which is also important with regard to human history, is handled by Muslim rulers, especially in the context of a potency and power struggle in terms of being the first qibla of Islam and one of the three sanctuaries where one can travel for worship after Mecca and Medina. After two and a half centuries under the rule of Hulafā-i Rāshidīn, Umayyads, and Abbasīds, it was ruled for about sixty years by dynasties based in Cairo, founded by Turkish governors who acted independently. After Ahmad b. Tulun's conquest of Palestine in 264/878, who established the Tulunids dynasty in Egypt during the weakening of the Abbasid power, the administration of Jerusalem and Masjid al-Aqsā, was remained under the administration of the Cairo-based states for about two centuries. Controlling Jerusalem ultimately brought two important things to both dynasties. Not only prepare the ground for the legitimacy of their power, but also it helped them to be accepted by the Abbasid caliphate. Apart from the struggles of political powers or religious authorities about Palestine and Jerusalem, this city also witnessed the power struggle between various Bedouin tribes, especially the Fatimids, the Qarmatians, and the Jarrahis. In this study, which was prepared by the method of literature review by using classical Islamic historical sources, it was aimed to analyze the political-administrative, religious, historical, and cultural developments for about a century during the rule of Tulunids and Ihshidies, which were established by Turkish governors in Jerusalem and Masjid al-Aqsā. Although many studies related to Jerusalem, it has been evaluated that the studies in these two dynasties are insufficient. This research has been prepared to contribute to the current studies in the field.

Keywords: History of Islam, Jerusalem, Masjid al-Aqsā, Tulunids, Ihshidies

Osmanlı Devleti Döneminde Kamu Hizmetlerinin Yürütülmesinde Avarız Vakıflarının Yeri

Dr. Cengiz Sarı

Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi

https://orcid.org/0000-0001-5676-9888

Sivil toplum kuruluşlarının kamu hizmetlerine katılması yeni bir durum gibi görülse de vakıfların Türk-İslam Tarihi boyuncu aktif bir şekilde kamu hizmetlerine katıldığı bilinmektedir. Vakıf medeniyetinin yükselmesi diğer İslam ülkelerinde de olmakla birlikte bu kurum en parlak dönemini şüphesiz Osmanlı Devleti döneminde yaşamıştır. Öyle ki kamu hizmetlerinin büyük bir çeşitlilik kazandığı günümüzde dahi akla gelmeyecek birçok kamu hizmeti şaşırtıcı bir şekilde bu dönemde vakıflar tarafından yerine getirilmiştir. Osmanlı Devleti döneminde ihtiyaç duyulan alanlarda insanların bir araya gelerek vakıf oluşturdukları anlaşılmaktadır. Bunlardan birisi çalışma konumuz olan avarız vakıflarıdır. Osmanlı Devleti döneminde vergisini ödeyemeyen kişilerin vergisini ödemek amacıyla kurulan avarız vakıfları zamanla başka kamu hizmetlerinin görülmesi ile ilgili alanlarda da faaliyet göstermiştir. Süreç içerisinde avarız vergilerinin önemini kaybetmesi ve Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde bu verginin kaldırılması ile birlikte bu vakıflar tümden kamu hizmetlerine yönelmiştir. Mahiyeti süreç içerisinde değişen avarız vakıfları daha sonraki dönemlerde avarız akçesi ve avarız sandığı olarak adlandırılmıştır. Avarız vakıfları, mahalle halkının ortaklaşa yapması gereken işlerin masraflarını karşılamak için de kullanılmıştır. Bazı hayır sahipleri tarafından kendi mahallelerinde bulunan fakir kimseleri avarız türünden vergi yükünden kurtarmak için kurulan avarız vakıflarının gelirleri avarıza tahsis edilmiş, gelir yetmediği zaman verginin kalan kısmını mahalle halkı aralarında paylaşarak ödenmiş, vergi salımı olmadığı dönellerde ise vakfın geliri kamu hizmetine tahsis edilmiştir. Bunun yanında avarız vakıfları ihtiyacı olanlara borç para verme işlevi de görmüştür. Bu yönüyle para vakıfları, ellerindeki tuttukları paralardan elde edilen kârı, amaçlarını gerçekleştirmek için sarf etmiştir. Avarız vakıfları zamanla birçok kamu hizmetinin görülmesi ile ilgili alanlarda da faaliyet gösterdiğinden Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte bu vakıflar belediyelere ve köylere devrolunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Osmanlı Devleti, Vakıflar, Sivil Toplum Kuruluşları, Avarız Vakıfları, Kamu Hizmeti, Avarız Vergisi

The Role of Awariz Waqfs in the Conduct of Public Services in the Ottoman State Period

Although it seems like a new situation for non-governmental organizations to perform public services, It is seen that they actively participated in public services throughout Turkish-Islamic History. Although the rise of the waqfs was also in other Islamic countries, this institution undoubtedly lived its brightest period in the Ottoman State Period. So much so that even today, when public services have gained a great variety, many public services that cannot be thought of have been surprisingly fulfilled by waqfs. It is seen that people came together and formed waqfs in the areas needed during the Ottoman State Period. One of such waqfs is awariz waqfs. Although awariz waqfs were initially established to pay the tax of people who could not pay the awariz tax, these waqfs also operated in areas related to the provision of other public services over time. As time passed, awariz taxes lost their importance, and with the abolition of this tax in the last periods of the Ottoman Empire, these waqfs turned to public services altogether. Awariz waqfs, whose nature changed in the process, were called awariz akçe and awariz fund in later periods. Awariz waqfs were also used to cover the expenses of the works that the neighborhood's people had to do jointly. The revenues of awariz waqfs, which some philanthropists established to save the poor people in their neighborhoods from the awariz tax, were allocated to paying taxes, when the income was not enough, the remaining part of the tax was paid by sharing among the people of the neighborhood. In addition, awariz waqfs also functioned as lending money to needy people. In this respect, cash foundations spent the profits from the money they held to achieve their goals. Since Awariz waqfs also operated in areas related to performing many public services over time, these waqfs were transferred to municipalities and villages with the establishment of the Republic.

Keywords: History of Islam, Ottoman State, Waqfs, Non-governmental Organizations, Awariz Waqfs, Public Service, Awariz Tax

Keşfü'z-Zunûn Adlı Eserde Adı Geçen Siyer ve Megāzî Eserleri Üzerine Bir İnceleme

Merve Benzer (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-0499-624X

Hacı Halife olarak da bilinen, asıl adı Mustafa b. Abdullah olan Kātib Çelebi 1017/1609'de İstanbul'da doğmuştur ve 1069/1659'da burada etmiştir. *Keşfü'z-Zunûn* Kātib Çelebi'nin yirmi yılda hazırladığı büyük bibliyografik eseridir. Kātib Çelebi *Mîzânü'l-Hakk*'taki anlatımında bu kitabın isminden de bahsetmektedir. Eserin karalamalarını gören bilginlerin bu eseri temize çekmesini istediklerini belirtmektedir. *Keşfü'z-Zunûn*'da müellif eserleri alfabetik bir sırayla verir, eserin dili Arapçadır ve Türkçeye tercümesi yapılmıştır. İslam tarihi ile ilgili okuma yaptığımızda veya kaynakları hakkında bilgi edinmek istediğimizde siyer ve megāzî çalışmaları dikkat çeker. Siyer, Hz. Muhammed'in hayatını anlatan, inceleyen eserler için kullanılan bir terimdir. Megāzî ise Hz. Muhammed'in savaşlarını, (gazve- seriyye) konu edinen kitaplara verilen isimdir. Siyer ve megāzî kelimeleri birbirleri yerine de kullanılmıştır. Nitekim bu iki kelime bazen birlikte bazen ayrı olarak Hz. Muhammed'in hayatına dair yazılmış eserlerin ismi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada Kātib Çelebi'nin *Keşfü'z-Zunûn* adlı bibliyografik eserindeki siyer ve megāzî eserleri incelenmiştir. Bu çalışmada içerik incelemesi tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda *Keşfü'z-Zunûn*'da adı geçen siyer ve megāzî hakkında eserler taranıp sınıflandırılarak tablolaştırılmıştır. Siyer ve megāzî başlıkları altında eserler tablolaştırırken siyer, Hz. Muhammed'in hayatı; megāzî ise O'nun savaşları olarak düşünülmüştür. Ancak tarama ve eser incelemesi sonunda eser isimlerinin içerik hakkında kesin ön bilgi vermediği tespit edilmiştir. Bu nedenle adında siyer ve megāzî kavramları geçmeyen ancak içeriği bu konularda olan çalışmalar da tespit edilmiştir. Çalışma neticesinde seksen sekiz adet siyer ve yirmi dört adet megāzî eseri tespit edilerek tablolaştırılmıştır. Bu eserlerin tamamının dili hakkında bilgi yer almamakta ancak incelenen eserlerden dördünün dilinin Türkçe ve dördünün dilinin ise Farsça olduğunu tespit edilmiştir. Tespit ettiğimiz eserlerin bilgilerini Kātib Çelebi'nin verdiği açıklamalar doğrultusunda tablomuza dâhil ettik. Çalışmamızda ilk dönemlerde megāzî eserlerinin Hz. Peygamber'in savaşlarından bahsederken ancak ilerleyen zamanlarda yazılan megāzî eserlerinin O'nun hayatının tüm yönlerini kuşatacak şekilde içerik genişlemesine uğradığı da tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Kātib Çelebi, Keşfü'z-Zunûn, Siyer, Megāzî

A Review on Sīrah and Maghāzī Books Mentioned in Kashf al-ẓunūn

Kātib Çelebi, also known as Hajji Khalifa, whose real name is Mustafa b Abdullah, was born in Istanbul in 1017/1609 and died here in 1069/1659. Kashf al-ẓunūn is Kātib Çelebi's great bibliographic work that he prepared in twenty years. Kātib Çelebi also mentions the name of this book in his narration in Mīzān al-Haqq. He states that the scholars who saw the scribblings of the work wanted this work to be cleared. In Kashf al-ẓunūn, the author gives the works in alphabetical order; the language of the work is Arabic, and it has been translated into Turkish. When we read about the history of Islam or want to learn about its sources, the studies of Sīrah and Maghāzī attract attention. Sīrah is a term used for works that describe and examine the life of the Prophet Muhammad. Maghāzī, on the other hand, is the name given to the books that deal with the battles of the Prophet Muhammad. The words sīrah and maghāzī are also used interchangeably. As a matter of fact, these two words sometimes appear together and sometimes separately as the names of the works written about the life of the Prophet Muhammad. In this study, the Sīrah and Maghāzī works in the bibliographic work of Kātib Çelebi named Kashf al-ẓunūn were examined. The content analysis technique was used in this study. In this context, the works about Sīrah and Maghāzī mentioned in Kashf al-ẓunūn were scanned, classified, and tabulated. While tabulating the works under the titles of Sīrah and Maghāzī; Sīrah, refers to the life of Prophet Muhammad; Maghāzī, on the other hand, is considered as His wars. However, at the end of the scanning and study analysis, it has been determined that the titles of the works do not give precise preliminary information about the content. For this reason, studies that do not include the concepts of sīrah and maghāzī in their names; but whose content is on these subjects; have also been identified. As a result of the study, eighty-eight Sīrah and twenty-four Maghāzī works were identified and tabulated. There is no information about the language of all of these works, but it has been determined that the language of four of the studied works is Turkish, and the language of four of them is Persian. We included the information of the works we identified in our table in line with the explanations given by Kātib Çelebi. In our study, it has been determined that while the Maghāzī works were talking about the wars of the Prophet Muhammad in the early periods, but the Maghāzī works written in later times were expanded in content to encompass all aspects of his life.

Keywords: History of Islam, Kātib Çelebi, Kashf al-ẓunūn, Sīrah, Maghāzī

Abbâsîler Dönemi İktidar-Ulemâ İlişkileri: Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî Örneği

Arş. Gör. Muhammet Kalkan (Doktora Öğrencisi)
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-1079-5399

İslâm tarihinde Emevîlerden itibaren iktidar-ulemâ arasındaki ilişkilerin gerek dinî gerek siyasî alanda etkilerinin arttığı görülmektedir. Abbâsîler döneminde de bu ilişkiler daha ileriye giderek, mihne olaylarında dikkat çekici örnekleri görüldüğü gibi toplumun siyasî ve dinî anlamda şekillendirilmesinde bir etken teşkil etmiştir. Abbasîlerin önceki dönemlerinde olduğu gibi hicrî ilk beş asırdan sonraki dönemlerinde de iktidar ile âlimler etkileşim hâlinde olmuşlardır. Bu ilişkilerin yoğun bir şekilde yaşandığı hicrî 6. yüzyılda ise İbnü'l-Cevzî (ö. 597/1201) ile iktidar unsurları arasında cereyan eden ilişkiler dikkat çekmektedir. Bağdat'ın, kuruluşundan Abbâsî Devleti'nin yıkılışına kadar hilafet merkezi olması nedeniyle ilmî düzeyin yüksek seviyede olması İbnü'l-Cevzî'nin, Muhammed b. Hasen Maverdî (ö. 525/1130), İbnü'z-Zâgûnî (ö. 527/1132) ve Ebû Nasr el-Cevâlikî (ö. 540/1145) gibi meşhur âlimlerin tedrisatından geçmesine imkân sağlamıştır. Şehrin bu ilmî imkânlarından azamî derecede istifade etmesi onun devlet adamları ve halk nezdinde meşhur olmasına zemin hazırlamıştır. Bilhassa ilmî faaliyetlerle iştigal eden vezir İbn Hübeyre'yle (ö. 560/1165) ortak ilim meclislerinde bulunması onun halifeler ile yakın ilişkiler kurmasına vesile olmuştur. Bu çalışma, siyasî yönetimin âlimlerin ilmî faaliyetlerine nasıl yön verdiğini yaklaşık altı halifenin iktidarı dönemine şahitlik eden İbnü'l-Cevzî örnekliğinde izhar etmektedir. Böylelikle hicrî 6. yüzyılda Abbâsîler döneminde yaşayan âlimlerin ilmî faaliyetlerinin ve telif ettikleri eserlerin siyasî, kültürel ve tarihî arka planının bütüncül bir perspektifle mülahaza edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda hicrî 6. yüzyılı konu edinen tarih, tabakât ve vefeyât eserleriyle paralel olarak İbnü'l-Cevzî'nin çağdaşı âlimlerin onun hakkındaki mülahazaları ve devlet erkânıyla ilişkilerine dair kendi eserlerinde zikrettiği malumat ele alınmıştır. Bununla birlikte iktidar unsurlarındaki dengelerin değişmesiyle İbnü'l-Cevzî'ye iktidarın yaklaşımı, sabık devlet erkânının tutumlarıyla mukayeseli bir şekilde ortaya koyulmuştur. Bu çalışmada iktidarın, itikadî ve ahlâkî açıdan toplum üzerinde etkili olmasını istediği İbnü'l-Cevzî'yi bu yönde gösterdiği çabalar sonucu çeşitli vesilelerle desteklediği tespit edilmiştir. Söz konusu destek, devletin ön planda tutmak istediği Hanbelî öğretilerini hâkim kılmak ve Şiî-Râfizî akımlarla mücadele etmek için sağlanmıştır. Ancak İbnü'l-Cevzî, hayatının son yıllarında şahitlik ettiği Nâsır-Lidînillâh (575-622/1180-1225) döneminde ise Şiî

düşünce yapısına sahip Vezir İbnü'l-Kassâb'ın (ö. 592/1196) halifeyi kışkırtması sonucu sürgün cezasına çarptırılmıştır. Bu durum ise bir ilim adamının ilmî faaliyetlerinin, iktidarın dinî ve siyasî temayüllerine uygunluğu nispetinde desteklendiğini aksi takdirde engellendiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca çalışmada İbnü'l-Cevzî'nin vefatına kadar neredeyse hiç ayrılmadığı Bağdat şehrinin ve yetiştiği ilmî muhitin devlet erkânıyla münasebetlerinde oynadığı rol açıklanmıştır. Böylelikle İbnü'l-Cevzî'nin örnekliğinde hicrî 6. yüzyılın siyasî ve sosyo-kültürel koşullarının, ilim adamlarının faaliyetleri üzerindeki etkileri daha yakından incelenerek ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Hanbelîler, İktidar, Ulemâ, Âlim, Abbâsîler, İbnü'l-Cevzî

The Relationship Between The Power and The Scholars in The Abbasid: The Example of Abū Al-Faraj Ibn Al-Jawzī

In the history of Islam, it is seen that since the Umayyads, the relations between the power and the scholars have increased their influence in both religious and political fields. During the Abbasid period, these relations went further and constituted a factor in the political and religious shaping of society, as can be seen in the mihna events. As in the previous periods of the Abbasids, in the period after the first five centuries of the Hijri, the power and the scholars interacted. These relations were intensely experienced in 6. century of the Hijri, the relations between Ibn al-Jawzī (d. 597/1201) and the elements of power are remarkable. Since Baghdad was the center of the caliphate from its foundation until the fall of the Abbasid State, the scientific level was at a high level, and Ibn al-Jawzī, Muhammad Ibn Hasen Mawardī (d. 525/1130), Ibn al-Zāgūnī (d. 527/1132) and Abū Nasr al-Jawalikī (d. 540/1145) he was able to receive education from such famous scholars. The fact that the city benefited from these scientific opportunities to the maximum extent pavend the way for it to become famous in the eyes of statesmen and the people. In particular, his presence in joint scientific majlises with the Vizier Ibn Hubayra (d. 560/1165), who was engaged in scientific activities, enabled him to establish close relations with the caliphs. This study reveals how political administration directed the scientific activities of scholars in the example of Ibn al-Jawzī, who witnessed the period of power of about six caliphs. Thus, it is aimed to consider the political, cultural, and historical background of the scientific activities and the works they wrote of the scholars who lived in the Abbasid period in the 6. century of the Hijri with a holistic perspective. In this context, in parallel with the history, tabakât and vefeyât works dealing with the 6. century of the Hijri, the information that Ibn al-Jawzī mentioned in his owen works on the opinions of contemporary scholars about him and his relations with the state authorities has been discussed. However, with the change in the balances in the elements of power, the power approach to Ibn al-Jawzī was revealed in a comparative way with the attitudes of the former state officials. In this study, it was determined that the government supported Ibn al-Jawzī, whom he wanted to have an impact on society in terms of faith and morality, on various occasions as a result of his efforts in this direction. This support was provided to make the Hanbalī teachings, which the state wanted to keep in the foreground, prevail and combat the Shiite-Rafida currents. However,

during the period of Nāṣir li- Dīnillāh (575-622/1180-1225), which he witnessed in the last years of his life, Ibn al-Jawzī was sentenced to exile as a result of the provocation of the caliph by the Wazir Ibn al-Qassāb, who had a Shia mentality. This situation reveals that the scientific activities of a scientist are supported by following the religious and political tendencies of the government, or otherwise, they are prevented. In addition, the study explained the role played by Baghdad, Ibn al-Jawzī rarely left until his death, and the scientific environment in which he grew up in relations with the state authorities. Thus, in the example of Ibn al-Jawzī, the effects of the political and socio-cultural conditions of the 6. century of the Hijri on the activities of scientists were revealed by examining them more closely.

Keywords: History of Islam, Hanbalis, Power, Ulama, Scholars, Abbasids, Ibn al-Jawzī

İslam Tarihinde Hayvan Sağlığı ve Haklarının Korunmasına Yönelik Devlet Düzeyinde Yapılan Düzenlemeler: Emevî ve Abbâsî Dönemleri Örnekleri

Dr. Tuğba Velioğlu

Millî Eğitim Bakanlığı

https://orcid.org/0000-0002-5528-9775

Bu bildiri, İslam Tarihinde hayvanların sağlık ve bakımlarına dikkat edilmesi ve haklarının korunması için devlet tarafından alınan önlemlerin ve devlet organları tarafından yapılan denetimlerin Emevî ve Abbâsî dönemleri örneklerini konu almaktadır. Aynı zamanda bu dönemler için hayvanların korunmasına yönelik bilincin oluşmasını sağlayan Hz. Peygamber'den ve devlet bazında bazı önemli çalışmaların yapıldığı Dört Halife döneminden örneklere de yer verilmiştir. Alanla ilgili hayvan hakları konusunda yapılan diğer çalışmalar daha çok İslam Hukuku açısından ele alınırken, bu araştırma İslam Tarihinde hem hayvan haklarının hem de sağlıklarının korunmasına yönelik önlemlerin sadece dinsel ve toplumsal normlarla değil devlet düzeyinde yapılan düzenlemelerle sağlandığını ve devlet tarafından denetimlerinin yapıldığını ortaya koyması açısından önemlidir. Konu araştırılırken doküman analizi yöntemi kullanılarak öncelikle Kur'an ve hadis kaynakları, sonrasında İslam Tarihinin ilk kaynakları olan genel tarih, tabakât, şehir, siyer, megâzî kitaplarından faydalanılarak 100'den fazla eser taranarak incelenmiştir. Ayrıca İslam ve hayvanlarla ilgili yazılan günümüz çalışmalar da incelenmiş, tüm elde edilen veriler tümevarım yöntemi ile değerlendirilerek ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Kur'an ve sünnette hayvanların can taşıyan varlık oldukları ve insanlar gibi ümmet/topluluk halinde yaşadıkları belirtilerek yaşama, beslenme, barınma, üreme, vb. haklarının korunması gerektiği, bu sorumluluğun ise insana ait olduğu buyurulmuştur. Kur'an'ın ve Hz. Peygamber'in ilkelerini devam ettiren Müslümanlar gündelik yaşamda hayvanlardan faydalanırken gerekli hassasiyeti göstermişlerdir. Dört halife döneminde hem insanları hem de hayvanları koruyan kanunlar koyulmuş, onlara zarar verecek tutum ve davranışta bulunanlar cezalandırılmıştır. Hayvanlara aşırı yük yüklenmesi, yolculuklarda dört fersah yol gidildikten sonra hayvanların dinlendirilmemesi, bedenlerine zarar verecek takılar takılması, yüzlerine damga vurulması, gereksiz yere öldürülmesi ve kurban edilecek hayvana kötü muamelede bulunulması gibi davranışlar takip edilerek gerekli cezalar verilmiştir. Hz. Peygamber'in savaşlarda kadın, çocuk ve yaşlıların yanında hayvan ve bitkilere de zarar verilmemesi konusundaki emirleri Dört Halife döneminde devam ettirilmiş ve halifeler fetih için gönderdikleri komutanlarını aynı konuda uyarmışlardır. Emevîler ve

Abbâsîler dönemlerinde hayvanların korunmasına dair kanunlar genişletilerek bunların denetimi hisbe teşkilatında görevli muhtesip ve yardımcılarına verilmiştir. Muhtesipler, hayvanların kullanıldığı bütün meslek gruplarının denetimlerini yaparak hayvanlar için tehlike oluşturan ve zarar görmesine sebep olan durumların önüne geçmişlerdir. Hatta kaybolan buluntu hayvanların aç susuz kalmaması için yedirilip içirilmesini sağlamak muhtesibin görevleri arasındaydı. Muhtesipler hayvanları tedavi etmek amacıyla çarşılarda muayenehane açan baytarları da düzenli olarak denetlemişlerdir. Muhtesipler, baytarların görevlerini suistimal etmemeleri, yanlış tedavi yöntemleri kullanmamaları, tedaviyi uygularken hayvana gereksiz şiddet kullanmamaları gibi davranışlarını denetlemişlerdir. İslam medeniyetinde hayvan sağlığının korunması için ise saray ahırlarının bir bölümü klinik olarak ayrılmış, yolculuklarda rahatsızlanan hayvanların acil tedavi hizmeti alması için yol güzergahlarına seyyar klinikler kurulmuştur. Halife ve valiler, sadece evcil hayvanların değil yaban hayatı ve ekosistemi korumak amacıyla da gerekli önlemleri almışlardır. Emevî halifesi el-Velîd b. Abdilmelik (705-715) Antakya ve al-Massîsa arasında bölgede yırtıcı hayvanların yiyecek bulamayıp insanlara saldırması sebebiyle buraya dört bin erkek ve dişi manda göndermiş ve manda popülasyonunun çoğalmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Emevîler, Abbâsîler, Hayvan Hakları, Hisbe Teşkilatı, Muhtesip

State Regulations for the Protection of Animal Health and Rights In Islamic History: The Case of Umayyad and Abbasid Periods

This study presents the examples of the Umayyad and Abbasid periods of the measures taken by the state, and the inspections carried out by the state organs to pay attention to the health and care of animals and protect their rights in Islamic History. In addition, examples from the Prophet Muhammad, who raised awareness for the protection of animals during these periods, and from the period of the Four Caliphs, during which some important work was carried out on a state basis, were also included. While other studies on animal rights are mostly considered in terms of Islamic Law, this research is important in terms of revealing that the measures for the protection of both animal rights and health in Islamic History were provided not only by religious and social norms but also by regulations made at the state level. While researching the subject, more than 100 works were examined by using the document analysis method, firstly the Qur'ān and hadith sources, and then sārah, maghāzī, tabaqāt, and general history books, which are the first sources of Islamic History. In addition, recent studies on Islam and animals were also examined, and all the data obtained were evaluated with the inductive method, and relevant results were reached. In the Qur'ān and Sunnah, it is stated that animals are living beings and that they live in an ummah/clan like human beings, and their rights to life, nutrition, shelter, reproduction, etc. should be protected by humans. Muslims, who continued the principles of the Qur'ān and the Prophet Muhammad, showed the necessary sensitivity when making use of animals in daily life. During the period of four caliphs, with the statehood of Islam, state regulations that protected not only people but also animals were enacted, and those who had attitudes and behaviors that would harm them were punished. During the period of Four Caliphs regulations were legislated that protected both people and animals, and those who harmed them were punished. Necessary punishments were given by controlling the behaviors such as overloading the animals, not resting the animals after traveling four parasangs, wearing jewelry that would harm their bodies, putting a stamp on their faces, killing them unnecessarily, and mistreating sacrificial animals. The Prophet's orders not to harm animals, plants as well as women, children, and the aged in wars were continued during the period of the Four Caliphs, and the caliphs warned their commanders about the same things. During the Umayyad and Abbasid periods, the regulations on the protection of animals were expanded, and their supervision was given to muhtasibs and their

assistants in the hisbah organization. The muhtasibs prevented situations that pose a danger to animals and cause harm by conducting inspections of all occupational groups where animals were used. Also, it was among the duties of the muhtasibs to ensure that the foundling animals were fed so that they would not die of hungry and thirst. Muhtasibs also regularly supervised veterinarians (baytars) who opened clinics in bazaars to treat animals. Muhtesips supervised the behaviors of veterinarians, such as not abusing their duties, not using wrong treatment methods, and not using unnecessary violence to animals while applying the treatment. In order to protect animal health in Islamic civilization, a part of the palace stables was separated as clinics, and mobile clinics were established on the road routes to provide emergency treatment services to sick animals during journeys. Caliphs and governors had taken necessary measures to protect domestic animals, wildlife, and the ecosystem. Umayyad caliph al-Walid b. Abdulmalik (705-715) sent four thousand male and female buffaloes between Antioch and al-Massāsa because predatory animals could not find food and attacked people, and ensured that the buffalo population increased.

Keywords: Islamic History, Umayyads, Abbasids, Animal Rights, Hisbah

Ahmed Cevdet Paşa'nın Ḳıṣaṣ-ı Enbiyâ᾽ ve Tevârîḫ-i Ḫulefâ ᾽ Özelinde İslam Tarihi Anlayışı Üzerine Bir Değerlendirme

Büşra Nur Bayar (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-5538-2630

İnsanlığın hayatında yaşanan olaylar üzerinden belli bir süre geçtikten sonra tarih olmaktadır ve gelecek nesillere aktarılması için yazılmıştır. Tarihçiler farklı düşüncelere sahip olmaları, farklı coğrafya ve kültürde yaşamaları hasebiyle ne kadar nesnel olurlarsa olsunlar spesifik bir tarihi dönemi ya da olayı aktarırken farklı anlayışlara sahip olabilmişlerdir. Bazı tarihçiler insanlara bilgi vermeyi esas alırken, bazıları ise kendinden önce yazılmış olan tarihi bilgileri, olduğu gibi nakletme yoluna gitmiştir. Kur'an'da, birçok peygamberin kıssalarına yer verilmiştir. Bu kıssaların daha geniş bir şekilde aydınlatılması için, İslam tarihinde bu türde çok sayıda eser telif edilmiştir. Bu telif anlayışı Osmanlı döneminde de devam etmiş ve bu konuya dair çok sayıda eser kaleme alınmıştır. Bunlardan birisi belki de en meşhuru dönemin hukuk, tarih ve devlet adamı olan Ahmed Cevdet Paşa'nın (ö. 1313/1895) Ḳıṣaṣ-ı Enbiyâ᾽ ve Tevârîḫ-i Ḫulefâ ᾽ adlı eseridir. Eserde Ahmed Cevdet Paşa, her ne kadar kullandığı kaynakları belirtmemişse de peygamber kıssalarını anlatırken, Kur'an ve sünnette geçen bilgilere riayet ettiği görülmüştür. Eserde peygamber kıssalarından sonra klasik anlayışa bağlı kalarak siyer, Ḥulefâ-yi Râşidîn, Emevî, Abbâsî ve Türk tarihini ele almıştır. Verdiği bilgilere bakıldığında ilk dönem İslam tarihi kaynaklarından yararlandığı anlaşılmaktadır. İlk kaynaklara giderek eserin daha güvenilir ve sağlam olacağını düşünmüştür. Özellikle kronolojiyi gözetme konusunda İbnü'l-Es̱îr'e (ö. 630/1233) dayanmış, el-Kâmil 'i esas almış, az da olsa diğer kaynakları da (Ṭaberî (ö. 310/923) ve İbn Hişâm'ın (ö. 218/833)] tarihle ilgili eserleri gibi) kaynak olarak kullanmıştır. Osmanlı tarihçiliğinin tarihte "fayda" konusuna özel bir önem verdiğini belirtmek gerektiğinde Cevdet Paşa'nın tarihte faydacılık ilkesini benimsemesi, Osmanlı tarih tasavvurundaki faydacı anlayışın bir devamı olarak mülahaza edilebilir. Bu yönüyle O, insanlara bilgi vermeyi ve bir şeyler öğretmeyi, ayrıca İslam tarihini, dönemindeki hurafelerden arındırmayı amaçlamıştır. Araştırma genel tarama ve insanî ve tarihî incelemelerin gerektirdiği metinler üzerinde içerik analizi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, 19. yüzyıl önemli düşünürü Ahmed Cevdet Paşa'nın kaleme aldığı eserleri içerisinde İslam tarihiyle ilgili yazmış olduğu Ḳıṣaṣ-ı Enbiyâ᾽ ve Tevârîḫ-i Ḫulefâ᾽ özelinde bazı önemli hadiseler olay bazında ele alınmıştır. Çalışmanın 19. yüzyıl İslam tarihi yazıcılığı, müellifin

yaşadığı dönemde İslam tarihi anlayışı hakkında bir fikir vermesi amaçlanmıştır. Ahmed Cevdet Paşa'nın İslam tarihi ile ilgili yazdığı bu eserinin günümüz çalışmalarına ve daha çok İslam tarihi yazımı/anlayışı/tavrı sahasındaki araştırmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Tarihçilik, Ahmed Cevdet Paşa, Ḳıṣaṣ-ı Enbiyâʾ ve Tevârih̬-i H̬ulefâ ʾ, Rivayetçi Tarih Anlayışı, İslam Tarihi Yazımı

Aḥmad Javdat Pasha's Qīṣaṣ al-Anbiyāʾ and Tavārikhi Khulafāʾ Specifically An Evaluation on the Approach of History of Islam

After a certain period of time has passed since the events in the life of humanity, it becomes history and has been written to be passed on to future generations. No matter how objective historians may be, because they have different opinions and live in different geographies and cultures, they were able to have different understandings when conveying a specific historical period or event. While some historians are based on giving information to people, others have tried to convey the historical information written before them as it is. In the Qurʾān, the stories of many prophets are included. To illuminate these stories more broadly, a large number of such works have been copyrighted in the history of Islam. This understanding of copyright continued during the Ottoman period, and many works were written on this subject. One of them is perhaps the most famous work of Ahmed Cevdet Paşa (Aḥmed Cevdet Pasha, d. 1313/1895), the law, history, and statesman of the period, called Qīṣaṣ al-Anbiyāʾ and Tavārikhi Khulafāʾ. Although Ahmed Cevdet Paşa did not specify the sources he used in the work while telling the stories of the prophet, it has been observed that he respects the information in the Qurʾān and Sunna. In the work, after the stories of the Prophet, he adhered to the classical understanding and dealt with the history of Sīrah, Rashidūn Khalifa, Umayyads, Abbasids, and Turks. When the information he gives is examined, it is understood that he made use of the sources of early Islamic history. He went to the first sources and thought the work would be more reliable and robust. In particular, he relied on Ibn al-Athīr (d. 630/1233) in terms of observing chronology and based on al-Kāmil; he also used other sources [such as the historical works of al-Ṭabari (d. 310/923) and Ibn Hisham (d. 218/833)] as sources, albeit to a lesser extent. When it is necessary to state that Ottoman historiography paid special attention to the issue of "utility" in history, Ahmed Cevdet Paşa's adoption of the principle of utilitarianism in history, it can be considered a continuation of the utilitarian understanding in the Ottoman conception of history. In this respect, he aimed to give people information and teach them and purify Islamic history from the superstitions of his time. The research was carried out in the form of general screening and content analysis on the texts required by human and historical examinations. In the study, the important thinker of the 19th century, Ahmed Cevdet Paşa, wrote about the history of Islam in his works in short, some important events in the case of Qīṣaṣ al-Anbiyā and Tavārikhi Khulafāʾ have been discussed on a case-by-case basis. The

study aims to give an idea about 19th-century Islamic history writing and the understanding of Islamic history in the period in which the author lived. It is expected that this work written by Ahmed Cevdet Paşa on the History of Islam will contribute to today's studies and primarily to research in Islamic historiography/understanding/attitude.

Keywords: History of Islam, Historiography, Ahmad Javdat Pasha, Qīṣaṣ al-Anbiyāʾ and Tavārikhi Khulafāʾ, Narrative Conception of History, Islamic Historiography

Sanat – Müzik

Osmanlı Arşiv Vesikalarında Muzır Musiki Kavramı

Dr. İrfan Yiğit
İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-7265-1991

Musiki ile ilgili ilk eserleri meydana getiren Mısır, Grek/Yunan filozofları ve Farabî, İbn-i Sina, Safiyyüddin Urmevî, Abdulkadir Merağî gibi sistemci okul musikicileri çeşitli sınıflandırmalar yaparak bir sistem oluşturmaya çalışmışlardır. Bu alimlerin eserlerinde yaptıkları sınıflandırmalar "sesin oluşumu" ile başlamış zamanla farklı kavramlarla devam etmiştir. Daha sonra geleneksel Türk musikisi, sanat musikisi, halk müziği, dini musiki, din dışı musiki gibi birçok ayrım, gruplandırma, sınıflandırma musikinin kendi içerisindeki sınırlarını belirlemiştir. Bildirimizde musiki tarihinde yer alan fakat bu zamana kadar musiki alanında yapılmış olan sınıflandırmaların dışında kalan "muzır musiki" kavramını inceledik. Çalışmamızda nitel veri analizi yöntemi kullandık. Muzır şarkı kavramının kullanıldığı Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivleri Daire Başkanlığı'nda yapmış olduğumuz katalog taramalarında ulaştığımız 1892-1909 yılları arasında Sultan V. Murad Han'ın (1840-1904), II. Abdulhamid'in (1842-1918), Sultan V. Mehmet Reşat'ın (1844-1918) saltanat dönemlerine ait dini, etnik, ahlaki ve siyasi nedenlerle muzır kategorisine alınanlar ve 1908-1914 yılları arasında Ali Seydi tarafından yayımlanan Resimli Kamus-u Osmanî'de yasaklı olan bazı kavramları içerdiği için muzır olarak görülen şarkılar olmak üzere farklı konularda kırk adet belgeyi inceleyerek belgelerde geçen olayların nedenlerini analiz ettik. Bildirimizde şu sorulara cevap vermeye çalıştık: "Muzır Musiki/şarkı" kavramının kullanıldığı dönemde ne kastedilmektedir? Muzır Musiki/şarkı ve Muzır olmayan Musiki/şarkı gibi bir sınıflandırma Musiki literatüründe yer almış mıdır? Muzır şarkılara uygulanan kısıtlamalardaki kriterler nelerdir? Siyasi, dini, etnik ve ahlaki nedenlerle mi uygulanmıştır? Muzır şarkı nitelemesi farklı alanlarda yapılan kısıtlamaların neticesi olarak mı yapılmıştır? Muzır Musiki/şarkı ile ilgilenen Osmanlı tebaası belirli bir etnik yapı ya da dini gruplardan müteşekkil midir? Devlet bu şarkıları neden yasaklama gereği duymuştur? Neden icra edenleri sürekli kontrol altında tutup, takip etmiştir? Bildirimizde temel amacımız; muzır musiki kavramını oluşturan ve bu nedenle yapılan yasaklamaların oluşumuna etki eden temel alt dinamikleri keşfetmektir. Bu kapsamda ahlaki, dini gerekçelerle yapılan

yasaklamalarla birlikte dönemin siyasi atmosferinin yasaklar üzerinde belirgin olan etkisi örnek olaylarla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Diğer bir amacımız ise; belgelerde incelediğimiz olaylar ışığında 'Muzır musiki' kavramının musiki alanında yapılan kategorizasyonlarda yer almasının gerekçeleriyle savunulması olmuştur. Yaptığımız incelemeler ve analizler sonucunda muzır musiki kavramının dini, ahlaki ve etnik nedenlerden daha çok siyasi içerikli olduğuna ve muzır musiki kavramının musiki kategorileri içerisinde olması gereken bir kavram olduğu sonucuna vardık.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Musiki, Türk Musikisi, Osmanlı Musikisi, Muzır Musiki, Yasak

The Concept of Muzır Music in Ottoman Archive Documents

Egyptian, Greek/Greek philosophers and systemist school musicians such as Farabi, İbn-i Sina, Safiyyüddin Urmevi, Abdulkadir Meragi, who created the first works on music, tried to create a system by making various classifications in the field of music. The classifications made by these scholars in their works started with the "formation of sound" and continued with different concepts over time. Later, many distinctions such as traditional Turkish music, art music, folk music, religious music, and non-religious music determined the boundaries of classification of music within itself. In our paper, we have examined the concept of "muzır music", which is in the history of music but has been excluded from the classifications made in the field of music until now. We used the qualitative data analysis method in our study. We made the catalogue scans at the Presidency of the State Archives, and we reached forty documents that the dates of these documents are between 1892-1909, and those documents belonging to the reigns of Sultan V. Murad Han (1840-1904), II. Abdulhamid and Sultan V. Mehmet Reşat (1844-1918) We analyzed the reasons for the events mentioned in the documents. In addition, by examining on different subjects, including those that were taken into the category of muzır for ethnic, moral, and political reasons, and songs that were seen as muzır because they contain some concepts that were banned in "Pictured Kamus-u Osmanî" published by Ali Seydi between 1908-1914, he examined the events in the documents. We analyzed the reasons. In our statement, we tried to answer the following questions: What was meant in the period when the concept of 'muzır music/song' was used? Has a classification such as muzır music/song and Non-muzır music/song took place in the music literature? What are the criteria for restrictions on muzır songs? Was it applied for political, religious, ethnic, and moral reasons? Was the muzır song characterization made as a result of restrictions in different areas? Are the Ottoman subjects interested in muzır music/song composed of a certain ethnic structure or religious group? Why did the government feel the need to ban these songs? Why did he keep the performers under constant control and follow them? Our main purpose in our statement is to discover the basic sub-dynamics that make up the concept of muzır music and that affect the formation of prohibitions made for this reason. In this context, along with the prohibitions made on moral and religious grounds, the effect of the political atmosphere of the period on the prohibitions was tried to be revealed with case studies. Our other aim is; according to events we have examined in the documents, the concept of 'muzır music' has

been defended on the grounds that it is included in the categorizations made in the field of music. As a result of our examinations and analyses, we concluded that the concept of malicious music has a political content rather than religious, moral, and ethnic reasons and that the concept of malicious music should be included in the music categories.

Keywords: Music, Mūsīqi, Turkish Music, Ottoman Music, Mischievous Music, Forbidden

20. Yüzyıldan Günümüze Türkiye Sanat Tarihinde Oryantalizm Çalışmaları

Dr. Zeki Coşkun
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0002-3695-619X

Bu çalışma, Türkiye kültürünü, sanatını, görsel algısını ve bunların dış dünyada algılanışını biçimlendiren öğelerden oryantalizmin sanat tarihi alanındaki karşılığını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Oryantalizm, 19. yüzyıldan 20. yüzyılın son çeyreğine kadar tüm modern dönem boyunca Batı – Doğu ilişkilerinin ana belirleyicilerindendir. Araç ve yöntemler değişse de günümüzde de bu olgu varlığını, etkisini sürdürmektedir. Siyasal, ekonomik boyut ön planda görünmekle birlikte, devletler ve devlet kurumlarından önce toplumların, inançların, kültürlerin, insanların algılanışında, dolayısıyla fiili ilişkilerde, sivil alanda "hegemonya" inşası kültürle, sanatla gerçekleşmektedir. Oryantalizmin resimden edebiyata, seyahatnamelere, müzikten tiyatroya sanatsal üretimle doğup gelişmesi, bunun göstergesidir. Kaldı ki oryantalizm kavramı, 19. yüzyıl başlarında Fransız ve İngiliz sanatçıların "doğu" resimlerinin adı olarak doğmuştur. Bu süreçte Batı – Doğu ilişkisi, dolayısıyla da oryantalist pratik, yoğunlukla Osmanlı ve Osmanlı coğrafyasına odaklanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nda güzel sanatlar eğitiminin ve müzeciliğin öncüsü Osman Hamdi Bey, sanatçı, eğitimci ve kültür yöneticisi olarak yine oryantalist tarz içinde yetişmiştir. Tüm bunlara rağmen, Türkiye'de sanat tarihi alanında oryantalizm çalışmaları hayli geç; ancak 20. yüzyıl sonlarında ortaya çıkmıştır. Semra Germaner – Zeynep İnankurimzasını taşıyan Oryantalizm ve Türkiye (1989) kitap oylumundaki ilk çalışmadır. Geride kalan 30 yılda konuya ilişkin akademik nitelikli kitap sayısı henüz 10 dolayındadır. Akademik araştırmalar, tezler, yayınlar, sempozyum, konferans, panel gibi çalışmalar, oryantalizm temalı sergiler eşliğinde, 2000'lerde yoğunluk kazanmıştır. Tamamı 2000'li yıllarda düzenlenen konuya ilişkin bilimsel nitelikli sempozyum – panel sayısı da yine 10'un altındadır. Bu toplantılar çoğunlukla müze ve diğer sanat kurumlarının büyük koleksiyon sergileriyle birlikte gerçekleştirilmiştir. Ne var ki, sanatçı, yapıt, sergi incelemeleri gibi spesifik olgular dışında Türkiye sanat tarihi yazımı ve çalışmalarında oryantalizmi konu edinen toplu bir araştırma yapılmamıştır. Çalışmamız bu alanda niceliksel ve niteliksel kritik envantere yönelik ilk adım olmaya adaydır. Cumhuriyet dönemi ülkemiz plastik sanatlarında (resim, mimarlık, heykel, hat, tezhip, minyatür) oryantalizm izlerini sürmek, teorik yönden oryantalizm ve sanat tarihi ilişkisini tartışmayı getirecektir. Sergi, konferans, sempozyum gibi etkinlikleri, akademik

araştırma, tez ve yayınları kapsayan yazılı, görsel, dijital kaynak, arşiv taraması, dikkat çekici bir gerçeği ortaya koymaktadır: Türkiye'de kültür ve sanatın uzun dönem ana belirleyicilerinden oryantalizmin sanat tarihi çalışmalarına konu edilmesi, resim piyasasının, koleksiyonculuğun gelişmesiyle, özel müzelerin doğuşuyla, uluslararası müzayedeler, sergilerin yaygınlaşmasıyla paralellik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Tarihi, Oryantalizm, Hegemonya, Kültür Politikaları, Sanat Kurumları ve Sanat Piyasası

Orientalism Studies in Turkish Art History from the 20th Century to the Present

This study aims to evaluate the equivalent of orientalism in art history, which is one of the elements that shape Turkish culture, art, visual perception, and perception of the outside world. Orientalism is one of the main determinants of West-East relations throughout the entire modern period, from the 19th century to the last quarter of the 20th century. Although the tools and methods have changed, this phenomenon continues its existence and effect today. Although the political and economic dimension seems to be in the foreground, the construction of "hegemony" in the perception of societies, beliefs, cultures, and people, and therefore in actual relations, in the civil sphere, takes place with culture and art before states and state institutions. The birth and development of orientalism through artistic production from painting to literature, travel books, music to the theater is an indication of this. Moreover, the concept of orientalism was born in the early 19th century as the name of "eastern" paintings by French and English artists. In this process, the West-East relationship, and hence the orientalist practice, focuses heavily on the Ottoman and Ottoman geography. Osman Hamdi Bey, the pioneer of fine arts education and museology in the Ottoman Empire, was brought up as an artist, educator, and cultural manager in an orientalist style. Despite all this, studies of orientalism in the field of art history in Turkey are quite late; It only emerged at the end of the 20th century. Orientalism and Turkey (1989) by Semra Germaner – Zeynep Inankur is the first work in the book volume. In the past 30 years, the number of academic books on the subject is still around 10. Studies such as academic research, theses, publications, symposiums, conferences, and panels gained intensity in the 2000s, accompanied by orientalism-themed exhibitions. The number of scientific symposiums and panels on the subject, which were organized in the 2000s, is also below 10. These meetings were mostly held in conjunction with large collection exhibitions of museums and other art institutions. However, apart from specific phenomena such as artist, work, and exhibition studies, no collective research has been conducted on orientalism in Turkish art historiography and studies. Our study is a candidate to be the first step towards quantitative and qualitative critical inventory in this area. Tracing orientalism in the plastic arts of our country (painting, architecture, sculpture, calligraphy, illumination, miniature) in the Republican era will bring up the theoretical discussion of the relationship

between orientalism and art history. Scanning written, visual and digital resources and archives covering events such as exhibitions, conferences, symposiums, academic research, thesis, and publications reveals a remarkable fact: Orientalism, one of the main long-term determinants of culture and art in Turkey, has been the subject of art history studies, painting market, the development of art collecting, the emergence of private museums, the spread of international auctions and exhibitions.

Keywords: Art History, Orientalism, Hegemony, Cultural Policies, Art Institutions and Art Market

Efemerada Ebediyetin Temsili:
Osmanlı Dönemi Kartpostallarında Mezarlık ve Türbeler

Dr. Mustafa Sürün
Yalova Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-5717-1941

Bu araştırma Osmanlı döneminde basılmış olan kartpostallar üzerinden imparatorluğun farklı coğrafyalarında bulunan mezarlık, hazire ve türbeler ile bunlara bağlı olarak gelişen kültürün görsel yansımalarını konu edinmektedir. İmparatorluğun görselleştir(il)me birikimine minyatür, gravür, resim ve fotoğraf ile birlikte en önemli katkıyı sağlayan malzemelerin başında kartpostallar gelmektedir. 19. yüzyılın son çeyreğinde özellikle fotoğraf ve baskı tekniklerindeki gelişmelerin de etkisiyle kartpostallar Osmanlı dâhil bütün dünyada yaygınlık kazanmaya başlar. Kartpostallar bir buçuk asırlık geçmişinde bir iletişim aracı olmanın ötesinde farklı işlevlere sahip olur. Gerek kullanım amacının çeşitliği gerekse üzerinde barındırdığı yazı ve görseller sebebiyle kartpostallar zaman içerisinde kaynak değeri taşıyan belgeler haline gelir. Kartpostalların kaynak değerinin anlaşılması sonucu önce müzeler, kütüphaneler, arşivler ve koleksiyonerler tarafından biriktirilmeye sonrasında ise akademik çalışmalara konu olmaya başlarlar. Ülkemizde de özellikle son 20-30 yıl içerisinde kartpostallar üzerine kitap, makale ve tezlerden oluşan bir literatür meydana gelmiştir. Bu çalışmalar genellikle yerleşim yerleri (İstanbul, Kudüs, İzmir, Selanik, Beykoz, Fatih.), savaşlar (Balkan Savaşı, Çanakkale Savaşı), siyasi olaylar (Meşrutiyet), azınlıklar (Yahudiler, Ermeniler), kartpostal editörleri, mimari yapılar ve kadınlar gibi konulara odaklanır. Bizim araştırmamız ise çok farklı okumalara imkân veren kartpostalları mezar ve ölüm kültürü yönünden ele alarak Osmanlı dönemi mezarlıklarının görsel tarihine yeni bilgiler sunması açısından önem taşımaktadır. Araştırmamız efemera türlerinden biri olan kartpostalların tarih ve sanat tarihi gibi konularda belge niteliğiyle sağlayacakları katkılara işaret etmeyi amaçlamaktadır. Çünkü kartpostallar günlük yaşam, doğal felaketler, savaşlar, siyasi olaylar, çatışmalar, resmi, milli ve dini törenler gibi çok farklı konuları kitlelere iletmektedir. Ayrıca dönemin panoraması, silüeti, mimarisi, insanları, meslekleri, giyim kuşamı ve ulaşım vasıtaları hakkında zengin bir içerik sunar. Mezarlıklar, hazireler, şehitlikler ve türbeler de Osmanlı döneminde önemli sayıda kartpostalda yer alan temalardan biri olarak karşımıza çıkar. Araştırmamızın amaçlarından bir diğeri kartpostallardaki mezarlık ve ölüm

kültürü etrafında şekillenen görsel birikimi ortaya çıkarmaktır. Araştırmamızda Osmanlı döneminde basılmış mezarlık ve türbe temasına sahip 350 civarı kartpostal orijinallerinden incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda kartpostallarda birçok şehrin mezarlık ve türbelerine yer verilmesine rağmen özellikle İstanbul, Bursa, İzmir ve Selanik'in sayıca fazla olduğu görülmektedir. Kartpostallar gerek yurt içinde gerekse yurt dışında (Alamanya, Fransa) basılmıştır. Editörler genelde azınlıktan (Rum, Ermeni, Yahudi) veya yabancılardandır. Günümüze ulaşmayan bazı mezarlık ve türbelerin görsellerine sahiptirler. Sadece Müslüman mezarlıkları değil Hristiyan ve Yahudi mezarlıkları hatta savaş ve işgal dönemlerinde ülkemize defnedilen yabancı askerlerin mezarlıklarının görselleri de kartpostallarda kullanılmıştır. Mezarlık kartpostalları bir iletişim aracı olması yanında propagandist ve oryantalist yaklaşımlara da hizmet etmiştir. Mezar kültürü açısından ise cenaze törenleri, mezarlık ziyaretleri, adak kesimi ve günlük hayattan kesitler içerdikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Tarihi, Türk-İslam Sanatları Tarihi, Efemera, Kartpostal, Mezar, Türbe, Ölüm Kültürü

Representation of Eternity in Ephemera:
Cemeteries and Tombs in Ottoman Period Postcards

This paper deals with the visual reflections of cemeteries, graveyards, and tombs in different parts of the empire and the culture developed accordingly through the postcards printed in the Ottoman period. Along with miniatures, gravures, paintings, and photographs, postcards are at the top of the list of the resources that contribute the most to the empire's visual accumulation. In the last quarter of the 19th century, especially with the influence of developments in photography and printing techniques, postcards started to spread all over the world, including the Ottoman Empire. Postcards have various functions besides serving as a means of communication in their one-and-a-half-century history. Due to the diversity of their intended purpose and the texts and images they contain, postcards became documents with a source value over time. As a result of the understanding of the value of postcards, they were first collected by museums, libraries, archives, and collectors and then became the subject of academic studies. Literature made up of books, articles, and theses on postcards has emerged in Turkey, particularly in the last 20 to 30 years. These works usually focus on issues such as settlements (Istanbul, Jerusalem, Izmir, Thessaloniki, Beykoz, Fatih), wars (Balkan Wars, Gallipoli Campaign), political incidents (Constitutional monarchy), minorities (Jews, Armenians), postcard editors, architecture, and women. Our work, on the other hand, bears the significance of presenting new data on the visual history of Ottoman cemeteries by discussing burial places and death culture in postcards that allow different interpretations. The research aims to point out the contributions of postcards, one of the ephemera types, as sources for information on subjects such as history and art history because postcards convey various subjects such as daily life, natural disasters, wars, political events, conflicts, and official, national and religious ceremonies to the masses. Besides, it offers rich content about the panorama, silhouette, architecture, people, professions, clothing, and means of transportation of the period. Cemeteries, graveyards, war graves, and tombs appear as one of the themes featured in a significant number of postcards during the Ottoman period. Another aim of the research is to expose the visual accumulation that shapes graveyard and death culture. Our research examines around 350 original postcards with the theme of cemeteries and tombs printed in the Ottoman period. As a result of the study, although the cemeteries and tombs

of many cities are included in postcards, it is seen that they specifically focus on Istanbul, Bursa, Izmir, and Thessaloniki. Postcards were printed both in the empire and abroad (Germany, France). The editors of the postcards were either from minorities (Greek, Armenian, Jewish) or foreigners. They have images of some cemeteries and tombs that have not survived. Not only Muslim cemeteries but Christian and Jewish cemeteries, even the cemeteries of foreign soldiers buried in our country during the wars and occupations, were also used in the postcards. Cemetery postcards served as a means of communication and propagandist and orientalist agendas. In terms of burial culture, it has been confirmed that postcards included funeral rites, cemetery visits, votive offerings, and scenes from daily life.

Keywords: History of Art, History of Turkish-Islamic Arts, Ephemera, Postcard, Grave, Tomb, Culture of Death

Siyaset Bilimi - Uluslararası İlişkiler

Modern Çağın Son Soykırımı: Doğu Türkistan

Büşra Güner (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0001-9087-4518

Bu tebliğde uluslararası belgeler ışığında belirlenen kriterler kapsamında, Çin Hükümeti'nin Uygur Türklerine yönelik uygulamaların soykırım niteliği taşıyıp taşımadığı incelenmiştir. Bu bölgede yaşayan Uygur Türkleri geçmişte olduğu gibi günümüzde de birçok hak ihlali ile karşı karşıyadır. Çin'in bu bölgede yaşayan Uygur Türklerine yönelik yürüttüğü faaliyetler ise artık bir mezalim boyutunu aşmış, sistemli bir soykırım boyutuna ulaşmıştır. Dolayısı ile bu çalışmanın temel hipotezi Uygur Türklerinin maruz kaldıkları zulmün soykırım niteliğine ulaştığıdır. Çalışmada Çin'in Doğu Türkistan'ı işgal ettiği yıl olan 1949 yılı başlangıç olarak esas alınmış ve günümüze değin incelenmeye çalışılmıştır. Dolayısı ile çalışmanın kapsam yılı 1949-2022 yılları arasındadır. Oldukça geniş bir süreç olduğundan çalışma boyunca en önemli olaylara yer verilmeye çalışılmış, soykırım boyutuna ulaşan güncel olaylara yer verilmeye özen gösterilmiştir. BM Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin tanımladığı soykırım tanımından ve Gregory Stanton'ın yayımladığı Soykırımın Sekiz Aşaması isimli Raporu'ndaki analizinden yola çıkılarak kurulan hipotezin doğrulanması ve Doğu Türkistan'da yaşayan Uygurlar hakkında yapılacak çalışmalara katkı sağlamak, bölgede gerçekleştirilen soykırım suçunu duyurmaktır. Soykırım durdurulması gereken uluslararası bir suçtur. Bu suçun geniş kitlelere duyurulması, hala devam eden hak ihlalleri ve bölgede işlenen soykırım suçuna dikkat çekilmesi açısından oldukça önemlidir. Çalışmada yer alan temel iddianın doğruluğu literatür taramasına dayalı (ikincil kaynak kullanımına dayalı) betimsel veri analizi yöntemi ile doğrulanmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda toplanan veriler incelendiğinde Çin'in Doğu Türkistan'da uyguladığı politikalar Nazi Almanya'sının Yahudiler üzerinde yürüttüğü politikalarla dolayısıyla Yahudilerin uğradığı soykırım ile ve bunun yansıra geçmişte yaşanmış diğer soykırımlar ile birçok benzerlik göstermektedir. Sözde "yeniden eğitim" maksadıyla oluşturulan toplama kampları, bariz bir ötekileştirme ve asimilasyon politikasıdır. Dinsel, ırksal veya etnikçi nedenlerle insanlar sınıf ayrımına tabi tutulmaktadır. Doğu Türkistan bölgesinin kontrolünü sağlamak, Uygurları ve diğer Müslüman azınlıklıkları daha kolay yönetim altına almak amacıyla en başta

nüfusu azaltmaya yönelik faaliyetler uygulanmış, insanları asimile etmek, geçmiş tarihinden, kültüründen soyutlamak amacı ile planlı ve sistemli çalışmalar yürütülmüştür. Tüm bu faaliyetlerin en temelde nüfusun tüketilmesi maksadı taşıdığı çok net bir şekilde gözlemlenmiştir. Eğitim kampları, zorunlu evlilik ve doğum politikaları gibi uygulamalarla bir grubun nesli adım adım yok edilmeye çalışmaktadır. Gerçek şu ki kökenleri çok eskiye dayanan bu zulüm artık bir soykırıma dönüşmüştür. Bugün bile hala devam eden bu soykırım geçte olsa gündeme gelmiş, yapılanlar devletler tarafından da soykırım olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Ayrıca araştırmalar neticesinde Çin'in Uygur Türklerine yönelik yürüttüğü faaliyetler incelendikten sonra elde edilen veriler doğrultusunda çalışmanın temel hipotezi doğrulanmıştır. Uygur Türklerinin maruz kaldıkları zulmün soykırım olduğu en güncel verilerle açıklanmıştır. Çin'in Doğu Türkistan bölgesindeki soy tüketici faaliyetleri hala aktif bir şekilde devam etmektedir. Konunun güncelliği ve değişkenliği dolayısı ile çalışma hakkındaki veriler sürekli güncellenmekte olduğundan, konu üzerinde daha fazla çalışmalar yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler, Çin Halk Cumhuriyeti, Doğu Türkistan, Uygur Türkleri, Soykırım, İnsan Hakları İhlalleri, Azınlık Hakları İhlalleri

The Last Genocide of the Modern Age: East Turkestan

In this study, with the criteria determined by international documents, It has been examined whether the Chinese government's policies towards the Uyghur Turks are genocide or not. Uyghur Turks living in this region are faced with many rights violations today as in the past. The activities carried out by China against the Uyghur Turks living in this region have now exceeded the dimension of atrocities and reached the level of systematic genocide. Therefore, the basic hypothesis of this study is that the persecution of the Uighur Turks has reached the level of genocide. In the study, the year 1949, China occupied East Turkestan, was taken as a starting point and tried to be examined until today. However, this has been a long time, and therefore the most important and current events have been tried to be included throughout the study. Current events reaching the level of genocide are included. The hypothesis was confirmed based on the definition of genocide defined by the UN Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide and the analysis of Gregory Stanton's Eight Stages of Genocide. The goal is to contribute to the work to be done about the Uyghurs living in East Turkestan and to announce the crime of genocide in the region. Genocide is an international crime that must be stopped. Announcing this crime to large masses is very important in terms of drawing attention to the ongoing violations of rights and the crime of genocide committed in the region. The accuracy of the basic claim in the study was tried to be verified by the descriptive data analysis method based on the literature review (based on the use of secondary sources). When the data collected as a result of the study is examined, the policies implemented by China in East Turkestan are similar to those of Nazi Germany on the Jews. Therefore, it shows many similarities with the genocide suffered by the Jews and other genocides that took place in the past. The concentration camps, which were created for the so-called "re-education" purpose, are clearly a policy of marginalization and assimilation. People are subject to class discrimination for religious, racial, or ethnic reasons. In order to control the East Turkestan region and to control the Uighurs and other Muslim minorities more easily, activities aimed at reducing the population were implemented in the first place, and planned and systematic studies were carried out to isolate people from their past history and culture in order to assimilate. It has been clearly observed that all these activities mainly aim at consuming the population. Thanks to practices such as education camps, compulsory marriage, and birth policies, a group's generation is trying to be destroyed step by step. The

truth is that this persecution, whose origins are very old, has now turned into a genocide. This genocide, which still continues even today, has come to the fore even though it is late. The violations of rights in the region have begun to be described as genocide by the states. In addition, as a result of the researches, the main hypothesis of the study was confirmed in the direction of the data obtained after the activities carried out by China towards the Uyghur Turks were examined. It has been explained with the most recent data that the persecution of the Uyghur Turks is genocide. Population consumer activities in the East Turkestan region of China still continue actively. The topic is current and varied. Therefore, the data on the study is constantly updated, so it is recommended to carry out more studies on the subject.

Keywords: International Relations, People's Republic of China, East Turkestan, Uyghur Turks, Genocide, Human Rights Violations, Minority Rights Violations

Sömürge Yönetimlerinin Ruanda'da Yol Açtığı İnsanlık Krizi

Prof. Dr. Kadir Özköse
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-3977-3863

Günümüz Ruanda Cumhuriyeti gerek bulunduğu coğrafya gerekse tarihi dokusu bakımından stratejik konuma sahip bir ülkedir. İnişli çıkışlı yapısı ile zorlu bir süreç yaşanmıştır. Uganda, Tanzanya, Burundi ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti'ne komşu bir ülke olarak Doğu Afrika'nın çalkantılı bir noktasında bulunarak çatışmaların, kavgaların ve sorunların yaşandığı bir yapıya sahip olmuştur. Coğrafi yükseltileri kadar tarih boyunca insanlık krizleri de yükseldikçe yükselmiştir. Batılı güçlerin bölgede sömürgelerini oluşturana kadar Ruanda oldukça sakin ve huzurlu bir ülke olmuştur. Ülke topraklarını önce Almanlar, daha sonra Belçikalılar sömürgeleştirmiştir. Almanlar da Belçikalılar da ülkede varlıklarını devam ettirmek adına ülke halklarını kamplaştırmışlar, etnik yapıya dayalı bir toplum modeli oluşturmuşlar ve kitleleri birbiriyle çatışmaya itmişlerdir. Konuyu dört dönem özelinde ele almaya çalışacağız: Alman sömürgesi ve Belçika sömürgesi döneminde etnik çatışma zeminin hazırlanması, bağımsızlık dönemindeki resmi uygulamaların ülkede ayrışma ve toplumsal bozulmaya yol açması, 1994 yılında gerçekleşen soykırımla acı sonucun yaşanması. Yaşanan trajediler, modern dünyanın gözü önünde gerçekleşen soykırımlar, Ruanda'da tetiklenen etnik çatışmalar üzerinde dikkatlice düşünülmesi gereken hususlardır. Yeraltı ve yerüstü kaynaklarıyla kendi kendine yetmesi gereken ülkenin makus tarihi hakkında yeniden değerlendirme yapmamız gerekmektedir. İncelememizde Ruanda'da da yaşanan insanlık dramının perde arkasına dikkat çekmeye çalışacağız. Ülkede 1450-1890 yılları arasında Gisaka Krallığı hakimiyet sürmüştür. Geçmişe ait bu 540 yıllık dönemde Ruanda toprakları genelde sakin bir konuma sahip olup çatışmalardan uzak, farklı kabile ve aşiretlerin birlikte yaşadıkları bir coğrafyadır. Bu tarihlerde Ruanda kendi kendine yeten bir coğrafya olarak dikkat çekmektedir. Farklı kabilelerin geçiş alanı ve ikamet sahası olarak görülen Ruanda topraklarında birlikte yaşama ruhu bilinen bir özelliktir. Diğer Afrika halkları gibi Ruanda topraklarında yaşayan kitleler arasında da kimi bölgesel sorunlar yaşanmakla birlikte kitlesel çatışma ve kamplaşmaya rastlanmamaktadır. Halklar arasında sosyal ilişkiler ve ticari aktiviteler güçlü bir şekilde sürdürülmüştür. Sömürge dönemi ve sonrasında ise bu huzurlu ve geleneksel yapı bozulmuştur. Bildirimizde bozulan bu toplumsal dokunun değişim sürecini ele almaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Afrika Çalışmaları, Ruanda, Sömürgecilik, İç Çatışma, Soykırım, Bağımsızlık, Yeniden Yapılanma

The Humanity Crisis Caused by Colonial Administrations in Rwanda

Today's Republic of Rwanda is a country with a strategic location in terms of both its geography and historical texture. It has been a difficult process with its bumpy structure. Being a neighboring country to Uganda, Tanzania, Burundi, and the Democratic Republic of Congo, it has been in a turbulent point in East Africa and has had a structure where conflicts, fights, and problems are experienced. Throughout history, as well as geographical elevations, human crises have increased as they rose. Rwanda was a very calm and peaceful country until the Western powers established their colonies in the region. The territory of the country was colonized first by the Germans, then by the Belgians. In order to maintain their existence in the country, the Germans and the Belgians divided the peoples of the country, created a social model based on ethnic structure, and pushed the masses to conflict with each other. We will try to deal with the subject in four terms: Preparing the ground for ethnic conflict during the German and Belgian colonies, the official practices during the independence period leading to disintegration and social deterioration in the country, and the painful result of the genocide that took place in 1994. Experienced tragedies, genocides that took place before the eyes of the modern world, and ethnic conflicts triggered in Rwanda are issues that need to be carefully considered. We need to re-evaluate the wicked history of the country, which should be self-sufficient with its underground and surface resources. In our review, we will try to draw attention to the behind-the-scenes of the human drama experienced in Rwanda. The Kingdom of Gisaka ruled the country between 1450 and 1890. In these 540 years of the past, the lands of Rwanda generally have a quiet location and are geography where different tribes and tribes live together, away from conflicts. On these dates, Rwanda draws attention as self-sufficient geography. The spirit of coexistence in the territory of Rwanda, which is seen as the transition area and residence of different tribes, is a well-known feature. Although there are some regional problems among the masses living in Rwanda, as with other African peoples, mass conflict and polarization are not encountered. Social relations and commercial activities between peoples were maintained strongly. During and after the colonial period, this peaceful and traditional structure was destroyed. In our paper, we will try to deal with the process of change in this deteriorated social fabric.

Keywords: African Studies, Rwanda, Colonialism, Internal Conflict, Genocide, Independence, Reconstruction

Türkiye'de Eleştirel Söylem Analizi Çalışmaları: İmkânlar, Esaslar ve Kısıtlılıklar

Dr. Begüm Burak
https://orcid.org/0000-0002-0071-7330

Bu çalışmanın temel konusu Türkçe dilinde kaleme alınmış eleştirel söylem analizi eserlerine dair detaylı bir literatür taraması analizidir. Eleştirel söylem analizi kendine has bir disiplin olarak sosyal bilimlerde önemli bir araştırma aracı rolüne sahiptir. 1980'li yılların sonlarında ortaya çıkan ve ülkemizde görece yeni sayılabilecek bir araştırma yöntemi olan eleştirel söylem analizi çalışmaları temel olarak üç farklı akademisyenin ekolleri etrafında gelişmiştir. Bu alanda önde gelen isimlerden biri Teun A. van Dijk'tır (d. 1943). Sosyo-bilişsel yaklaşımın kurucusu olan van Dijk siyasi ve medya söylemlerinin incelemelerinde başvurulan önemli isimlerdendir. Bir diğer isim Norman Fairclough'tır (d.1941). Fairclough'a ait olan 3Boyutlu Eleştirel Söylem analizi metodu da söylem çalışmalarında önemli bir yere sahiptir. Eleştirel söylem analizi çalışmaları alanında bir diğer kritik isim Ruth Wodak (d. 1950) olarak bilinmektedir. Tarihi Söylem Analizi yönteminin kurucusu olan Wodak, bu yöntemi ilk olarak 1986'da yapılan Avusturya cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Waldheim'ın seçim programlarındaki önyargılı anti-Semitik dili ve imgelemi analiz etmek için geliştirmiştir. Wodak'ın geliştirdiği yöntem, o günlerden bu döneme dek, tarihi boyutu önemli olan birçok vakanın söylem analizinde yararlı olmuştur. Bu çalışma, adı geçen söylem bilimcilerin yaklaşımlarını açıklamayı ve eleştirel söylem analizi ve derlem analizinin, siyasi metinler ve medya metinleri araştırmalarındaki örneklerini Türk akademisi özelinde derlemeyi hedeflemektedir. Nitel araştırma yöntemi kapsamında yapılan bu çalışmanın sonucunda Türk yazınında yer alan eleştirel söylem analizi araştırmalarının temel özellikleri, imkânları ve kısıtlılıklarına dair önemli bilgilere ulaşılmıştır. Ulaşılan bilgilerin bir kısmı şöyle özetlenebilir: Yüksek Öğretim Kurulu'nun çevrimiçi veri tabanında 2003 yılından günümüze dek yayımlanmış eleştirel söylem analizi çalışmalarının toplamda 54 adet yükseklisans ve doktora tezini kapsadığı saptanmıştır. Bu tezlerin içinde Türkçe dilinde hazırlanan tez sayısı 23'tür. 2003 yılından günümüze yapılan Türkçe araştırmaların sayısının ise Google Akademik taraması sonucunda 90'dan fazla olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu çalışmaların içinde en fazla atıf alan araştırma 2008 yılında yayımlanan "Söylem Analizi" başlıklı makaledir. Türkçe dilinde hazırlanmış eleştirel söylem analizi çalışmalarının önemli bir bölümünün temel

kısıtlılığı, bu disiplini geliştiren yukarıda bahsi geçen uzmanların eserlerinin çevirilerinden faydalanılmasıdır, bu da yönteme dair ulaşılan kaynakları kısıtlı hale getirmektedir zira her temel eser Türkçeye tercüme edilmemiştir. Elde edilen bulgular ışığında, disiplinin Türkçe eserler özelinde nasıl daha iyi hale getirileceği konusu bu çalışmanın önemini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyaset Bilimi, Siyasal İletişim, Eleştirel Söylem Analizi, Söylem Analizi, Derlem Dilbilim, Medya Analizi

Critical Discourse Analysis Studies in Turkey: Opportunities, Principles and Limitations

The main subject of this study is a detailed literature review analysis of critical discourse researches made in the Turkish language. As a unique discipline, critical discourse analysis has played an important research tool role in social sciences. Critical discourse analysis, which emerged in the late 1980s, can be considered a relatively new research method in our country. This discipline has developed around the schools of three different academics. One of the leading figures in this field is Teun A. van Dijk (b. 1943). Van Dijk, the founder of the Socio-cognitive Approach, is one of the important names cited in the analysis of political and media discourses. Another name is Norman Fairclough (b.1941). Fairclough's 3-Dimensional Critical Discourse Analysis method also constitutes an important space in discourse studies. Another significant figure in the field of critical discourse analysis is Ruth Wodak (b. 1950). Wodak, the founder of the Discourse Historical approach, first developed this method to analyze the biased anti-Semitic language and imagery in Waldheim's electoral programs in the Austrian presidential election that was held in 1986. Since then, the methodology developed by Wodak has been useful for discourse analysis of cases with an important historical dimension. This study aims to explain the approaches of the discourse experts mentioned above and to compile critical discourse analysis and corpus analysis studies conducted in political and media texts in Turkish academia. As a result of this study, which was carried out within the scope of the qualitative research method, important insights into the basic features, possibilities, and limitations of critical discourse analysis research in Turkish academia have been obtained. Some of the insights obtained can be summarized as follows: It has been determined that the critical discourse analysis studies available in the Council of Higher Education online database include a total number of 54 master's and doctoral theses published since 2003. Among these theses, the number of the theses prepared in Turkish is 23. As a result of the Google Scholar search, it has been found that the number of Turkish studies conducted since 2003 is more than 90. The most cited research among these studies is the article "Discourse Analysis" published in 2008. The main limitation of most of the critical discourse analysis studies made in the Turkish language is about the usage of the translations of the works authored by the above-mentioned experts who developed this discipline, and this usage limits the number of

resources concerning the method because not every major work has been translated into Turkish. In the light of the findings, the ways to improve the discipline in Turkish academia shows the importance of this study.

Keywords: Political Science, Political Communication, Critical Discourse Analysis, Discourse Analysis, Corpus Linguistics, Media Analysis

Bir Yumuşak Güç Unsuru Olarak YTB:

Türkiye Mezunu Üst Düzey Bürokratlar

Seçim Korkmaz (Yüksek Lisans Öğrencisi)

İnönü Üniversitesi

https://orcid.org/0000-0001-5168-7779

Son yıllarda önemi daha da belirginleşen "yumuşak güç" olgusu devletlerarası ilişkilerin en etkili araçlarından biri haline gelmiştir. Devletlerin çeşitli kurumları aracıyla bir çeşit "kültür ihracına" dönüşen bu kavram askeri ve ekonomik kapasitesinden bağımsız olarak birçok devlet tarafından uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye, bu ülkeler arasında "yumuşak güç" unsurlarını koordineli ve amaca yönelik olarak başarılı şekilde uygulayabilen ülkelerden biridir. Kamu diplomasisi olarak kavramsallaştırılan bu olgu devletin çeşitli resmi kurumları, sivil toplum örgütleri, görsel ve işitsel medya, sosyal, sanatsal ve sportif alanlarda nüfuz sahibi vatandaşlar ve bir düzine popüler kültür ürünleri aracılığıyla Türk kültürünün ve nüfuzunun yayılmasındaki temel bileşenlerdendir. Bu bağlamda Türkiye'nin önemli kurumlarından biri de Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'dır (YTB). YTB söz konusu dil ve kültür aktarımını farklı programlar ve projeler aracılığıyla yürütmektedir. Bu programlardan biri de Türkiye Mezunları programıdır. Çalışmanın ilgi alanını YTB tarafından uygulanan Türkiye Mezunları programı oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı kendi ülkelerinde önemli üst düzey bürokratik görevler üstlenen Türkiye mezunu uluslararası öğrencilerin ülkeleri ile Türkiye arasındaki ilişkilerdeki rolünü araştırmaktır. Bu kapsamda çalışmanın örneklemini çoğunlukla kendi ülkelerinde bakanlık görevinde bulunan Türkiye mezunları teşkil etmektedir. Bununla birlikte çalışmada bazı önemli bürokratlar da incelenmektedir. Çalışma boyunca Türkiye'den mezun olduktan sonra kendi ülkelerinde önemli makamlara atanmış uluslararası öğrencilerin sonraki süreçte ikili ilişkilere katkısı araştırılmaktadır. Araştırmanın temel hipotezi Türkiye'nin güncel dış politikasında başarılı olduğu alanlardaki bölge ve ülkelerin üst düzey yetkilileri arasında YTB bursları ile Türkiye'de lisans veya lisansüstü eğitim görmüş Türkiye mezunlarının olduğu iddiası üzerine kuruludur. Çalışmada nitel bilimsel araştırma yöntemlerinden söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda çalışmada Türkiye'de 1964-2016 yılları arasında eğitim görmüş ve kendi ülkesinde üst düzey görev icra etmiş ve etmekte olan 13 uluslararası öğrenci incelenmektedir. Bu bağlamda Tanzanya, Somali, Kosova, Libya, Bosna-Hersek Federasyonu, Azerbaycan, Arnavutluk, Bulgaristan,

Slovakya, Endonezya ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin (IKBY) dâhil olduğu, on ülke ve bir bölgesel yönetim örneklem olarak seçilmiştir. Söylem analizi yöntemi vasıtasıyla araştırmada incelenen mezunların kendi ülkelerine döndükten sonraki süreçteki Türkiye hakkındaki söylemleri ve Türkiye'ye yönelik algıları analiz edilmektedir. Analiz esnasında mezunların çalışma hayatlarında Türkiye'ye yönelik söylemleri, algıları ve görüşlerinin ikili ilişkileri nasıl şekillendirdiği üzerinde durulmaktadır. Türkiye'nin kamu diplomasisi konusunda son yıllarda gerçekleştirdiği atılımların dış politikada önemli yansımaları olmuştur. YTB'nin uyguladığı Türkiye Mezunları programı mezunlarla iletişim ve koordinasyon konusunda başarılı bir uygulamadır. Türkiye'den mezun olan öğrencilerin Türkiye algısı ikili ilişkileri olumlu şekillendirmektedir. Çalışma kapsamında incelenen ülkelerdeki mezunların kendilerini Türk hissetmelerinin yanı sıra, ülkelerindeki projelerde Türk şirketlerine öncelik tanıması araştırmanın temel bulguları arasındadır. Öte yandan başarılı uluslararası mezunlar uluslararası toplum nezdinde de Türkiye'nin kamu diplomasisindeki hedeflerini pekiştirmektedir. Çalışma kapsamında resmi gazete, kişilerin demeçleri gibi birincil kaynakların yanı sıra, literatürdeki bilimsel çalışmalar, haber niteliği taşıyan süreli yayınlar gibi ikincil kaynaklar da kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler, Yumuşak Güç, Türkiye, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türkiye Bursları, Türkiye Mezunları

The Presidency For Turks Abroad And Related Communities (YTB) as a Soft Power Element: Senior Bureaucrats Graduated from Türkiye

The phenomenon of "soft power", the importance of which has become more evident in recent years, has become one of the most effective tools of interstate relations. This concept, which has turned into a kind of "cultural export" through various institutions of states, has been implemented by many states regardless of their military and economic capacity. Among these countries, Türkiye is one of the countries that can successfully implement the elements of "soft power" in a coordinated and purposeful manner. This phenomenon, conceptualized as public diplomacy, is one of the main components in the spread of Turkish culture and influence through various official institutions of the state, non-governmental organizations, visual and audio media, citizens with influence in social, artistic, and sports fields, and a dozen popular culture products. In this context, one of the important institutions of Türkiye is the Presidency For Turks Abroad And Related Communities (YTB). YTB carries out this language and culture transfer through different programs and projects. One of these programs is the Türkiye Alumni program. The field of interest of the study is the Türkiye Alumni program implemented by YTB. This study aims to investigate the role of international students who graduated from Türkiye who undertake important high-level bureaucratic duties in their own countries in the relations between their countries and Türkiye. In this context, the sample of the study is mostly composed of Türkiye graduates who serve as ministers in their own countries. However, some important bureaucrats are also examined in the study. Throughout the study, the contribution of international students who have been appointed to important positions in their own countries after graduating from Türkiye to bilateral relations in the following process is investigated. The basic hypothesis of the research is based on the claim that among the senior officials of the regions and countries in the fields where Türkiye is successful in its current foreign policy, there are Turkish graduates who have received undergraduate or graduate education in Türkiye with YTB scholarships. In the study, the discourse analysis method, one of the qualitative scientific research methods, was used. In this context, 13 international students who were educated in Türkiye between 1964-2016 and who have performed and are performing high-level positions in their own country are examined. In this context, ten countries and one regional government, including Tanzania, Somalia, Kosovo, Libya, the Federation of Bosnia

and Herzegovina, Azerbaijan, Albania, Bulgaria, Slovakia, Indonesia, and the Kurdish Regional Government of Iraq (KRG), were selected as samples. Through the discourse analysis method, the discourses of the graduates, who were examined in the research, about Türkiye in the process after they returned to their own countries, and their perceptions about Türkiye are analyzed. The analysis emphasizes how the discourses, perceptions, and opinions of the graduates towards Türkiye in their working lives shape the bilateral relations. Türkiye's recent advances in public diplomacy have had important repercussions on foreign policy. The Türkiye Alumni program implemented by YTB is a successful application in terms of communication and coordination with graduates. The perception of Türkiye by the students who graduate from Türkiye shapes the bilateral relations positively. It is among the main findings of the research that the graduates in the countries examined within the scope of the study feel Turkish as well as give priority to Turkish companies in the projects in their countries. Within the scope of the study, in addition to primary sources such as official gazette and statements of individuals, secondary sources such as scientific studies in the literature and news periodicals are also used.

Keywords: International Relations, Soft Power, Türkiye, Presidency For Turks Abroad And Related Communities (YTB), Türkiye Scholarships, Türkiye Alumni

Çelebi Projesi: Almanca, Çince, Farsça, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Japonca, Rusça Dil Öğrenimi Destek Programı

Mehmet Yolcu (Genel Koordinatör)
Uluslararası Müslüman Topluluklarla Dayanışma Vakfı

Millî Eğitim Bakanlığınca 2014 yılından itibaren Anadolu imam-hatip liselerinde program çeşitliliğine gidilmiştir. Bu kapsamda İmam-hatip liselerinde ilk olarak Arapça ve İngilizce hazırlık sınıfı olan dil programları açılmıştır. Daha sonra kapsam genişletilerek birinci yabancı dili, Almanca, Arapça, Çince, İngilizce, Farsça, Fransızca, İspanyolca, Japonca ve Rusça olan dil programları eklenmiştir. Bu programların açılmasında, bu dilleri konuşan ülkelerle beşerî, ilmi ve iktisadi münasebetler geliştirmek, milli ve manevi duygulara sahip nitelikli personel yetişmesine, katkı sağlamak, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların insan kaynağı kapasitesini desteklemek, ileri düzeyde yabancı dil becerisi ve akademik bilgiye sahip başarılı öğrenciler yetiştirmek amaçlanmıştır. Bu çalışmada Uluslararası Müslüman Topluluklarla Dayanışma Vakfı'nın (MÜSDAV) desteklediği Çelebi Proje'si hakkında bilgi verilecek ve değerlendirmelerde bulunulacaktır. MÜSDAV, İslam'ın yaygın olmadığı ve Müslümanların azınlık olduğu coğrafyalarda yaşayan Müslümanlarla, kardeşlik ve dayanışma hukukunu geliştirmek, Müslüman topluluklar arasında insanî bağların geliştirilmesini teşvik etmek amacıyla kurulmuş bir vakıftır. Vakıf, Müslüman toplulukların yaşadığı coğrafyalarda nitelikli insan kaynağını artırmak ve İslam'ın evrensel değerlerini yeryüzüne tanıtmak vakfın amaçlarından biridir. Vakıf, İslam'ın insanlığa huzur ve barış getirecek olan evrensel ilke ve değerlerinin tanıtılmasına katkı sağlamayı kendisine şiar edinmiştir. Bu bağlamda 2020 yılı temmuz ayında vakıf yönetim kurulunca, vakfın senedinde öngörülen eğitim faaliyetleri kapsamında, kuruluş amacındaki hedef coğrafyalarına yönelik nitelikli insan yetiştirilmesine katkıda bulunulması amacıyla, Almanca, Fransızca, Farsça, Japonca, Çince, İspanyolca ve Rusça hazırlık sınıfları bulunan Anadolu imam-hatip liseleri dil proje okullarının desteklenmesi kararı alınmış ve Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ile iş birliği protokolü imzalanmıştır. Türkiye genelinde zamanla gelişen şartlara ve ihtiyaçlara göre müfredatı çeşitlendirilen Anadolu imam hatip liselerinde yoğun yabancı dil eğitimi ve öğretimi almak isteyen öğrencilerin dil öğrenmeye teşvik edilmesi, yurt içinde ve yurt dışında yapılacak eğitsel, sosyal ve kültürel faaliyetlerle niteliklerinin ve yeterliliklerinin artırılması, öğrencilerin, millî, manevi, ahlaki, insani, akademik, sosyal, kültürel ve sanatsal alanlardaki

becerilerinin geliştirilmesi amacıyla "Çelebi Programı" hayata geçirilmiştir. Paydaş kuruluş olan Diyanet İşleri Başkanlığı ve ÖNDER İmam Hatipliler Derneği ile iş birliği protokolleri yapılmıştır. Öğrencilere eğitim bursu, kitap okuma, film ve belgesel tahlili, konferans, seminer, yurtiçi ve yurtdışı kamp programlarının icra edildiği Çelebi Programı 2020-2021 eğitim-öğretim yılında faaliyetlerine başlamıştır. Güzel bir ivme yakalayan program ve öğrencilerde farkındalık oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Yabancı Dil Eğitimi, Din Eğitimi, Çelebi Programı, MÜSDAV

Çelebi Project: Foreign Language Learning Support Program in German, Chinese, Persian, French, Spanish, Italian, Japanese, Russian

It is known that the Ministry of National Education has started to diversify programs in Anatolian imam hatip high schools since 2014. In this context, first language programs with Arabic and English preparatory classes were opened in Imam-Hatip high schools. Later, the scope was expanded, and language programs whose first foreign language was German, Arabic, Chinese, English, Persian, French, Spanish, Japanese and Russian were added. In the opening of these programs, developing human, scientific and economic relations with countries that speak these languages, contributing to the training of qualified personnel with national and spiritual feelings, supporting the human resource capacity of national and international institutions and organizations, successful students with advanced foreign language skills and academic knowledge intended to train. In this study, information and evaluations will be made about the Çelebi Project supported by the International Foundation for Solidarity with Muslim Communities (MUSDAV). MUSDAV is a foundation established to develop the law of brotherhood and solidarity with Muslims living in geographies where Islam is not widespread and Muslims are a minority, and to encourage the development of human ties between Muslim communities. Increasing the qualified human resources in the geographies where Muslim communities live and promoting the universal values of Islam to the world is one of the essential goals of the foundation. The Foundation has adopted the motto of promoting the universal principles and values of Islam that will bring peace and tranquility to humanity. In this context, Anatolian imam-hatip high schools with German, French, Persian, Japanese, Chinese, Spanish and Russian preparatory classes contribute to the training of qualified people for the target geographies of the foundation within the scope of the educational activities stipulated in the foundation's deed, in July 2020. It was decided to support language project schools, and the Ministry of National Education, and the General Directorate of Religious Education, signed a cooperation protocol. Evolving according to the curriculum varied needs and conditions in Turkey, Anadolu imam hatip high schools receive instruction in intensive foreign language training and students who wish to encourage language learning, that will be made domestically and abroad educational, social and cultural activities enhancing their qualifications and competencies, students, national, spiritual, moral, humanitarian, academic, social, cultural and artistic

fields, to develop their skills in “Celebi program” has been implemented. Cooperation protocols have been made with the stakeholder organization, the Presidency of Religious Affairs, and the ÖNDER İmam Hatipliler Association. The Çelebi Program, in which educational scholarships, book reading, film and documentary analysis, conference seminars, and domestic and international camp programs are carried out for students, has started its activities in the 2020-2021 academic year. The program has gained good momentum and has created awareness among students.

Keywords: Education, Foreign Language Education, Religious Education, Çelebi Program, MUSDAV

Sosyal Demokrasi İçeren Sosyo-Politik Bir Başarı Öyküsü: İsveç Örneği

Dr. Gökhan Ak
İstanbul Topkapı Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-0674-9699

Araştırmanın konusu, sosyal demokrasi ideolojisi ve söz konusu ideolojinin İsveç'teki uygulamalarıdır. Nitekim sosyal demokrasinin ne anlama geldiği sorusuna her sosyal demokratın kendi kişisel cevabı vardır. Sosyal demokrasi, her üyenin üzerine yemin etmesi gereken sabit bir dogmalar bütününe sahip bir parti değildir ve hiçbir zaman da olmamıştır. Yüz yılı aşkın teorik tartışma ve pratik siyasetin şekillendirdiği, gelişimi parti manifestolarında izlenebilecek bir fikir geleneğine sahiptir. Dolayısıyla bu araştırmanın konusu, on yıllardır Sosyal Demokrat Parti tarafından yönetilen bir İskandinav devleti olan İsveç'te de; merkezde/yerelde demokratik yönetimden demokratik ekonomik refaha ve bu sayede sağlanan uzun-zamanlı ve üst seviyeli toplumsal barıştan sosyal adalet ve sürdürülebilir kalkınmaya ulaşan başarıların kendine özgü bir versiyonuna dönüşen sosyal demokrasinin öyküsünün, her zaman keşfedilmesi gereken benzersiz bir örnek olarak incelenmeye değer olması bakımından önemlidir. Araştırmanın amacı, sosyal demokrasi ideolojisi ve İskandinavya coğrafyasında başarı sağlamış bu ideolojinin söz konusu başarı etmenlerini İsveç örneği üzerinden irdelemektir. Esas olarak nitel araştırma metodolojisini kabul eden bu araştırmada tümdengelim yaklaşımı benimsenmiş olup, araştırma 26 adet doküman üzerinden içerik ve doküman analizi, 9 adet belge üzerinden söylem analizi ve yorumsamacılık gibi bilimsel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın literatür taraması kapsamında, temel bilimsel veri ve söylem kaynakları yazılı dokümanlar olup, araştırmada kullanılan kaynaklar, daha çok günümüze yakın (1990-2020 arası gibi) bilimsel dokümanlar ve İsveç İstatistik Enstitüsü resmi yayınları ile İsveç Sosyal Demokrat Parti'nin 1930-2000 yılları arası resmi parti yayını dokümanları da taranmış ve incelenmiştir. Bu araştırmada ulaşılan temel sonuçlar olarak şöyle sıralanabilir; (a) İsveç Sosyal Demokrat Parti'sinin ülkede işçi sınıfı tarafından ve işçi sınıfı aracılığıyla bir toplumsal hareket olarak geliştiği ortaya konulacak; (b) sosyal demokrasi ideolojisinin İsveç özelindeki İskandinavya başarısının ana etmen ve parametrelerine yönelik analiz ve tespitler betimlenecek; (c) on yıllardır İsveç'teki diğer parti ve hareketlerle karşılaştırıldığında, neden İsveç tarihinin ülkenin Sosyal Demokrasi Partisi ve işçi hareketinin kimliği ve özel doğasıyla da ilgili olduğuna ilişkin bulgu ve tespitlerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Tarih, Sosyal Demokrasi, Siyasal Yönetim, İsveç, İsveç Sosyal Demokrasi Partisi

A Socio-Political Success Story Involving Social Democracy: The Case of Sweden

The subject of the research is the ideology of social democracy and its applications in Sweden. As a matter of fact, every social democrat has his own personal answer to the question of what social democracy means. Social democracy is not, and never has been, a party with a fixed set of dogmas upon which every member must swear. It has a tradition of ideas shaped by more than a century of theoretical discussion and practical politics, and its development can be followed in party manifestos. Therefore, the subject of this research that includes Sweden, a Scandinavian state ruled by the Social Democratic Party for decades and the success story of social democracy there, which has transformed into a unique version of the achievements from central/local democratic administration to democratic economic prosperity and thus from long-term and high-level social peace to social justice and sustainable development, seems important as it is worth examining as a unique example that should always be explored. The research aims to examine the social democracy ideology and the success factors of this ideology, which has achieved success in the Scandinavian geography, through the case of Sweden. In this research, which mainly accepts the qualitative research methodology, the deductive approach is adopted, and the research is benefited from scientific research methods such as content and document analysis on 26 scientific documents, discourse analysis on 9 scientific documents, and hermeneutics as well. Within the scope of the literature review of the research, the basic scientific data and discourse sources are written documents, the sources used in the research are mostly recent scientific documents such as books, articles, reports (between 1990-2020), official publications of the Swedish Statistical Institute and the Swedish Social Democratic Party's official party documents and publications between 1930-2000 are also scanned and examined. As the main results reached in this research are as follows; (a) it will be demonstrated that the Swedish Social Democratic Party has developed as a social movement in the country by and through the working class; (b) analyzes and determinations of the main factors and parameters of the Scandinavian success of the ideology of social democracy in Sweden will be described; (c) compared to other parties and movements in Sweden for decades, findings and determinations will be made as to why Swedish history is also related to the identity and special nature of the country's Social Democracy Party and the workers' movement.

Keywords: Political History, Social Democracy, Political Governance, Sweden, Swedish Social Democracy Party

1946 Seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisinin (CHP) Politikalarında ve Söylemlerinde Demokrasi Kavramı

İbrahim Çevik (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
https://orcid.org/0000-0003-1922-965X

Bu çalışmada, 1946 yılında yapılan genel ve yerel seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) politikaları, parti üyelerinin ve partiyi destekleyenlerin söylemleri ''demokrasi'' kavramı bağlamında ele alınmış ve bunların iç siyasetteki etkileri araştırılmıştır. İlk olarak Türkiye'nin çok partili hayata geçmesinde etkili olan dış ve iç faktörler ele alınmıştır. Bu bağlamda, II. Dünya Savaşı'nı demokrasi cephesinin kazanması, Birleşmiş Milletler Anayasası'nın imzalanması ve artarak devam eden Sovyet tehdidine karşı önlem alma zorunluluğu Türkiye'nin yüzünü Batı'ya dönmesine neden olmuştur. Tüm bu dış faktörler 1945 yılını takip eden yıllarda Türkiye'de meydana gelecek demokratik adımların sinyalini vermiştir. Ayrıca savaş öncesinde ve sonrasında yaşanan sosyo-ekonomik sıkıntılar, CHP iktidarının baskıları ve tüm bu nedenlerden dolayı halkta meydana gelen aşırı memnuniyetsizlik siyasal sistemde değişimin gerekli olduğunu iyiden iyiye hissettirmiştir. Bu sıkıntılara ek olarak iç siyasette büyük tartışmalara neden olan "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu", "Bütçe Yasa Tasarısı" ve "Dörtlü Takrir" ile ilgili CHP'deki fikir ayrılıklarına değinilmiştir. Yukarıda bahsedilen dış ve iç faktörler neticesinde Türkiye'nin çok partili hayata nasıl geçtiğinden bahsedilmiş ve bu bağlamda Demokrat Partinin (DP) kuruluşu ve CHP'nin bu parti ile ilgili beklentileri ve söylemleri ele alınmıştır. Daha sonra iç siyasette büyük etkiye sahip olan II. CHP Olağanüstü Kurultayı'nın etkilerinden bahsedilmiştir. CHP kurultay da yerel seçime ek olarak genel seçimin de erken yapılmasına karar vermiştir. CHP, erken seçimlerle birlikte hem sistemin demokratik bir sistem olduğunu dünya kamuoyuna göstermek hem de muhalefet partilerinin güçlenmelerini engelleyerek mevcut tek-parti iktidarını muhafaza etmek istemiştir. Çalışma, CHP'nin politikalarından ve söylemlerinden dolayı demokrasinin tam olarak benimsenemediğini ve tek-parti sistemi içerisinde uygulanabilir bir alan bulamadığını göstermesi açısından önemli ve özgün bir niteliğe sahiptir. CHP'nin demokrasiye aykırı söylemlerini ve politik adımlarını ele alarak, CHP'nin DP ve tüm devlet sistemi üzerinde kurmaya çalıştığı tahakküm siyasetinin ayrıntılarına yer vermek araştırmanın temel amacı olmuştur. Araştırmada literatür taraması yöntemi kullanılmış ve araştırmanın büyük

kısmını arşiv kaynakları oluşturmuştur. Bu bağlamda, CHP'nin 1946 seçimlerinde demokrasiye dair politikaları, parti üyelerinin ve partiyi destekleyenlerin söylemleri; dönemin önemli ulusal ve yerel gazeteleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ve siyasi parti tutanakları, parti programları ve seçim beyannameleri analiz edilerek araştırılmıştır. Çalışma, CHP'nin 1946 seçimlerine dair politikalarının, partililerin ve partiyi destekleyenlerin söylemlerinin demokrasi kavramı ile bağdaşmadığını ve bu kavramın özümsenemediğini ortaya çıkarmıştır. Özellikle genel seçimde yaşananlar, bu seçimin Türk siyasi tarihinde "şaibeli seçim" olarak anılmasına neden olmuştur. Her iki seçimde yaşanan olaylar neticesinde, CHP'nin çok partili demokratik sistemi sürdürmeye çalışmaktan ziyade geleneksel, vesayetçi tek-parti demokrasi anlayışıyla devletteki konumunu korumaya çalıştığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset Bilimi, Türk Siyasi Tarihi, Çok Partili Hayat, 1946 Seçimleri, Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrasi, Türkiye

The Concept of Democracy in the Policies and Discourses Of the Republican People's Party (RPP) in the 1946 Elections

In this study, the policies of the Republican People's Party (RPP) in the general and local elections held in 1946, the discourses of party members and party supporters were discussed in the context of the concept of "democracy," and their effects on domestic politics were searched. First of all, external and internal factors that were effective in Turkey's multi-party system were discussed. In this context, the victory of the democracy front in the World War II, the signing of the United Nations Constitution, and the necessity to take measures against the increasing Soviet threat caused Turkey to turn its face to the West. All these external factors signaled the democratic steps that would take place in Turkey in the years following 1945. In addition, the socio-economic problems experienced before and after the war, the pressures of the RPP government, and the extreme dissatisfaction of the people due to all these reasons made the political system be bound to change. In addition to these problems, the disagreements in the RPP regarding the "The Land Distribution Law", "Budget Proposed Law" and the "Memorandum of the Four," which caused great debates in domestic politics, were mentioned. As a result of those as mentioned above external and internal factors, how Turkey turned into a multi-party system was mentioned, and in this context, the establishment of the Democrat Party (DP) and the expectations and discourses of the RPP about this party were discussed. Afterward, the effects of the II. RPP Extraordinary Congress, which had a great impact on domestic politics, were mentioned. In this congress, RPP also decided to hold the general election earlier than planned, together with the local election. With the early elections, the RPP wanted to show the world public opinion that the system was democratic and tried to preserve the current one-party rule by preventing opposition parties from getting stronger. The study has an important and unique quality in terms of showing that democracy could not be fully adopted due to the policies and discourses of the RPP and that it could not find an applicable area within the one-party system. The main purpose of the research was to include the politics of domination that the RPP was trying to establish on the DP and the entire state system, by addressing the anti-democratic discourses and political steps of the RPP. The literature review method was used in the research, and archival sources constituted most of the research. In this context, the RPP's policies on democracy in the 1946 elections, the discourses of party members and supporters of the party

were investigated by analyzing the important national and local newspapers of the period, the Turkish Grand National Assembly (TGNA), and political party minutes, party programs and election manifestos. The study has revealed that the RPP's policies regarding the 1946 elections, the discourses of party members and party supporters were incompatible with the concept of democracy and that this concept could not be assimilated. Especially what happened in the general election has caused this election to be remembered as a "shady election" in Turkish political history. As a result of the events that took place in both elections, it has been understood that the RPP was trying to maintain its position in the state with its traditional, tutelary one-party understanding of democracy rather than trying to maintain the multi-party democratic system.

Keywords: Political Science, Turkish Political Life, Multi-Party Life, 1946 Elections, Republican People's Party, Democracy, Türkiye

Sempozyum Kurulları

Onur Kurulu

Prof. Dr. İbrahim Aydınlı | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektörü
www.aybu.edu.tr/aybu/tr/sayfa/53/Rektör

Dr. Abdullah Demir | Oku Okut Derneği Yönetim Kurulu Başkanı
www.okuokut.org/ekibimiz/dr_abdullah_demir_genel_baskan/

Sempozyum Düzenleme Kurulu

Dr. Abdullah Demir (Başkan) | orcid.org/0000-0001-7825-6573 | ademir@okuokut.org
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Kelam

Prof. Dr. Ahmet Yıldırım | orcid.org/0000-0002-7297-3325 | ayildirim2000@hotmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Hadis

Prof. Dr. Celal Demir | orcid.org/0000-0003-0587-122X | cdemir@aku.edu.tr
Afyon Kocatepe Üniversitesi | ror.org/03a1crh56
Eğitim Fakültesi | Türkçe Eğitimi

Prof. Dr. Mehmet Ali Şimşek | orcid.org/0000-0002-6085-7036 | shimshek@cumhuriyet.edu.tr
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi | ror.org/03a1crh56
İlahiyat Fakültesi | Arap Dili ve Belâgati

Prof. Dr. Mehmet Ünal | orcid.org/0000-0002-7169-5757 | mehmetunalunal@hotmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Tefsir

Prof. Dr. Özcan Güngör | orcid.org/0000-0002-0775-023X | ozcangungor@yahoo.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Din Sosyolojisi

Prof. Dr. Yasin Yılmaz | orcid.org/000-0002-6186-2400 | yasinyil_63@hotmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | İslam Tarihi

Doç. Dr. Arif Bakla | orcid.org/0000-0001-5412-4330 | abakla@ybu.edu.tr
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İnsan ve Tolum Bilimleri Fakültesi | İngilizce Mütercim ve Tercümanlık

Doç. Dr. Behlül Tokur | orcid.org/0000-0002-6509-3100 | behlultokur@hotmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Din Psikolojisi

Doç. Dr. Hakan Hemşinli | orcid.org/0000-0003-4977-9054 | hakanhemsinli@hotmail.com
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi | ror.org/041jyzp61
İlahiyat Fakültesi | Din Felsefesi

Dr. Ayşe Mine Akar | orcid.org/0000-0003-3804-2604 | aysemineakar@gmail.com
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi | ror.org/04f81fm77
İlahiyat Fakültesi | Tasavvuf

Dr. Emrullah Kılıç | orcid.org/0000-0003-0221-0944 | ekilic0676@gmail.com
Millî Eğitim Bakanlığı | Ankara, Türkiye | https://ror.org/00jga9g46
Çubuk Şehit Ömer Takdemir AİHL Fen ve Sosyal Bilimler Proje Okulu

Dr. Muhammet Mücahit Asutay | orcid.org/0000-0003-3200-4666 | mucahitasutay@hotmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Arap Dili ve Belâgati

Dr. Ömer Faruk Söylev | orcid.org/0000-0002-1935-1957 | ofsoylev@hotmail.com
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi | ror.org/03jtrja12
İslami İlimler Fakültesi | Din Psikolojisi

Sempozyum Bilim Kurulu

Prof. Dr. Kemal Ataman | orcid.org/0000-0001-5107-8367 | kemal.ataman@marmara.edu.tr
Marmara Üniversitesi | ror.org/02kswqa67
İlahiyat Fakültesi | Din Sosyolojisi

Prof. Dr. Mehmet Ali Şimşek | orcid.org/0000-0002-6085-7036 | shimshek@cumhuriyet.edu.tr
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi | ror.org/03a1crh56
İlahiyat Fakültesi | Arap Dili ve Belâgati

Prof. Dr. Mehmet Ali Yargı | orcid.org/0000-0002-6085-7036 | myargi@hotmail.com
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi | ror.org/05rsv8p09
İlahiyat Fakültesi | İslam Hukuku

Prof. Dr. Mustafa Koç | orcid.org/0000-0003-1299-7963 | mustafa.koc@ogu.edu.tr
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi | ror.org/01dzjez04
İslami İlimler Fakültesi | Din Psikolojisi

Prof. Dr. Ömer Soner Hunkan | orcid.org/0000-0002-6743-0107 | osonerhunkan@trakya.edu.tr
Trakya Üniversitesi | ror.org/00xa0xn82
Edebiyat Fakültesi | Ortaçağ Tarihi

Prof. Dr. Özcan Güngör | orcid.org/0000-0002-0775-023X | ozcangungor@yahoo.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Din Sosyolojisi

Prof. Dr. Yakup Çoştu | orcid.org/0000-0002-5672-9226 | yakupcostu@hitit.edu.tr
Hitit Üniversitesi | ror.org/01x8m3269
İlahiyat Fakültesi | Din Sosyolojisi

Prof. Dr. Yaşar Yiğit | orcid.org/0000-0002-2152-524X | dryasar66@hotmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi| ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | İslam Hukuku

Doç. Dr. Arif Bakla | orcid.org/0000-0001-5412-4330 | abakla@ybu.edu.tr
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İnsan ve Tolum Bilimleri Fakültesi | İngilizce Mütercim ve Tercümanlık

Doç. Dr. Abdulvahap Özsoy | orcid.org/0000-0001-7408-5519 | avozsoy@atauni.edu.tr
Atatürk Üniversitesi | ror.org/03je5c526
İlahiyat Fakültesi | Hadis

Doç. Dr. Behlül Tokur | orcid.org/0000-0002-6509-3100 | behlultokur@hotmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Din Psikolojisi

Doç. Dr. Emrah Kaya | orcid.org/0000-0003-3804-2604 | emrahkaya@sakarya.edu.tr
Sakarya Üniversitesi | ror.org/04ttnw109
İlahiyat Fakültesi | İslam Felsefesi

Doç. Dr. Hakan Hemşinli | orcid.org/0000-0003-4977-9054 | hakanhemsinli@hotmail.com
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi | ror.org/041jyzp61
İlahiyat Fakültesi | Din Felsefesi

Doç. Dr. Hasan Meydan | orcid.org/0000-0002-9093-7555 | hasanmeydan@sakarya.edu.tr
Sakarya Üniversitesi | ror.org/04ttnw109
İlahiyat Fakültesi | Din Eğitimi

Doç. Dr. İsmail Bulut | orcid.org/0000-0002-8588-1585 | ismailbulut@hitit.edu.tr
Hitit Üniversitesi | ror.org/01x8m3269
İlahiyat Fakültesi | Kelam

Doç. Dr. Mehmet Ata Az | orcid.org/0000-0002-8844-8875 | mehmetataaz@gmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Din Felsefesi

Doç.Dr. M. Murat Karakaya |orcid.org/0000-0003-2196-6456 | mehmetmurat.karakaya@asbu.edu.tr
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi | ror.org/025y36b60
İslami İlimler Fakültesi | İslam Felsefesi

Doç. Dr. M. Ali Yazıbaşı | orcid.org/0000-0003-0369-1217 | muhammedaliyazibasi@hotmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İlimler Fakültesi | Din Eğitimi

Doç. Dr. Muhammet Caner Ilgaroğlu | orcid.org/0000-0001-5712-9401 | milgaroglu@gmail.com
Adıyaman Üniversitesi | ror.org/02s4gkg68
İslami İlimler Fakültesi | İslam Felsefesi

Doç. Dr. Murat Kayacan | orcid.org/0000-0002-6085-7036 | dr.muratkayacan@gmail.com
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi | ror.org/024nx4843
İslami İlimler Fakültesi | Tefsir

Doç. Dr. Mustafa Necati Barış | orcid.org/0000-0001-5727-1715 | mnecati.baris@hbv.edu.tr
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi | ror.org/04f81fm77
İslami İlimler Fakültesi | İslam Tarihi

Doç. Dr. Şaban Erdiç | orcid.org/0000-0001-9453-2072 | serdic07@hotmail.com
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi | ror.org/03a1crh56
İlahiyat Fakültesi | Din Sosyolojisi

Doç. Dr. Umut Kaya | orcid.org/0000-0002-3237-8150 | umutkaya58@hotmail.com
Marmara Üniversitesi | ror.org/02kswqa67
İlahiyat Fakültesi | Din Eğitimi

Dr. Ahmet Yemenici | orcid.org/0000-0002-7549-5074 | ayemenici@yahoo.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Din Eğitimi

Dr. Ayşe Mine Akar | orcid.org/0000-0003-3804-2604 | aysemineakar@gmail.com
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi | ror.org/04f81fm77
İlahiyat Fakültesi | Tasavvuf

Dr. Ayşe Uzun | orcid.org/0000-0002-5359-6827 | a.uzun@ybu.edu.tr
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Tefsir

Dr. Coşkun Baba | orcid.org/0000-0002-4056-085X | coskun.baba@ikcu.edu.tr
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi | ror.org/024nx4843
İslami İlimler Fakültesi | Mantık

Dr. Çiğdem Gülmez | orcid.org/0000-0003-3804-2604 | cgulmez@kastamonu.edu.tr
Kastamonu Üniversitesi | ror.org/015scty35
İlahiyat Fakültesi | Din Psikolojisi

Dr. Fatma Kurttekin | orcid.org/0000-0002-5083-4746 | fkurttekin@cumhuriyet.edu.tr
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi | ror.org/04f81fm77
İlahiyat Fakültesi | Din Eğitimi

Dr. Ebru Adıyaman | orcid.org/0000-0001-6782-6075 | ebrukarakasadiyaman@gmail.com
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi | ror.org/02h1e8605
İlahiyat Fakültesi | Hadis

Dr. Emrullah Kılıç | orcid.org/0000-0003-0221-0944 | ekilic0676@gmail.com
Millî Eğitim Bakanlığı | Ankara, Türkiye | https://ror.org/00jga9g46
Çubuk Şehit Ömer Takdemir AİHL Fen ve Sosyal Bilimler Proje Okulu

Dr. Ersin Kabakcı | orcid.org/0000-0002-0913-8087 | ersinkabakci@hitit.edu.tr
Hitit Üniversitesi | ror.org/01x8m3269
İlahiyat Fakültesi | Tefsir

Dr. Fatih Kaleci | orcid.org/0000-0001-6823-3773 | fkaleci@erbakan.edu.tr
Necmettin Erbakan Üniversitesi | ror.org/013s3zh21
Ereğli Eğitim Fakültesi | Matematik Eğitimi

Dr. İrfan Erdoğan | orcid.org/0000-0002-2452-1252 | ierdogan@erbakan.edu.tr
Necmettin Erbakan Üniversitesi | ror.org/013s3zh21
Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi | Din Eğitimi

Dr. İshak Tekin | orcid.org/0000-0002-3850-5691 | itekin@ogu.edu.tr
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi | ror.org/01dzjez04
İslami İlimler Fakültesi | Din Eğitimi

Dr. Miyase Yavuz Altıntaş | orcid.org/0000-0002-5338-3266 | miyase.yavuzaltintas@hbv.edu.tr
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi | ror.org/04f81fm77
İslami İlimler Fakültesi | İslam Hukuku

Dr. Ömer Faruk Söylev | orcid.org/0000-0002-1935-1957 | ofsoylev@hotmail.com
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi | ror.org/03jtrja12
İslami İlimler Fakültesi | Din Psikolojisi

Dr. Recep Yücedoğru | orcid.org/0000-0003-4798-9576 | recep.yucedogru@beun.edu.tr
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi | ror.org/01dvabv26
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi | Maliye

Dr. Ramazan Turgut | orcid.org/0000-0002-7958-982 | ramazanturgut@gmail.com
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi | ror.org/04f81fm77
İlahiyat Fakültesi | Dinler Tarihi

Dr. Servet Demirbaş | orcid.org/000-0001-6415-2140 | sdemirbas@ybu.edu.tr
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İslami İlimler Fakültesi | Tefsir

Dr. Süleyman Abanoz | orcid.org/0000-0002-4466-7080 | abanoz_s@hotmail.com
Oku Okut Akademi | Din Psikolojisi

Dr. Yavuz Selim Göl | orcid.org/0000-0001-7759-4482 | yavuzselimgol@hotmail.com
Giresun Üniversitesi | ror.org/05szaq822
İslami İlimler Fakültesi | İslam Tarihi

Dr. Yunus Araz | orcid.org/0000-0003-1582-3176 | yaraz@ogu.edu.tr
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi | ror.org/01dzjez04
İslami İlimler Fakültesi | İslam Hukuku

Dr. Zeynep Arkan | orcid.org/0000-0003-0534-186X | zeynep.arkan@hbv.edu.tr
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi | ror.org/05mskc574
Edebiyat Fakültesi | Arapça Mütercim Tercümanlık

Dr. Zeynep Yücedoğru | orcid.org/0000-0003-4931-6148 | z.yucedogru@beun.edu.tr
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi | ror.org/01dvabv26
İlahiyat Fakültesi | Dinler Tarihi

Bilim Kurulu (İngilizce Çalışmalar)

Doç. Dr. Arif Bakla | orcid.org/0000-0001-5412-4330 | abakla@ybu.edu.tr
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | ror.org/05ryemn72
İnsan ve Tolum Bilimleri Fakültesi | İngilizce Mütercim ve Tercümanlık

Doç. Dr. Emrah Kaya | orcid.org/0000-0003-3804-2604 | emrahkaya@sakarya.edu.tr
Sakarya Üniversitesi | ror.org/04ttnw109
İlahiyat Fakültesi | İslam Felsefesi

Doç. Dr. Murat Kayacan | orcid.org/0000-0002-6085-7036 | dr.muratkayacan@gmail.com
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi | ror.org/024nx4843
İslami İlimler Fakültesi | Tefsir

Dr. Fatma Kurttekin | orcid.org/0000-0002-5083-4746 | fkurttekin@cumhuriyet.edu.tr
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi | ror.org/04f81fm77
İlahiyat Fakültesi | Din Eğitimi

Dr. Ersin Kabakcı | orcid.org/0000-0002-0913-8087 | ersinkabakci@hitit.edu.tr
Hitit Üniversitesi | ror.org/01x8m3269
İlahiyat Fakültesi | Tefsir

Dr. Miyase Yavuz Altıntaş | orcid.org/0000-0002-5338-3266 | miyase.yavuzaltintas@hbv.edu.tr
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi | ror.org/04f81fm77
İslami İlimler Fakültesi | İslam Hukuku

Dr. Recep Yücedoğru | orcid.org/0000-0003-4798-9576 | recep.yucedogru@beun.edu.tr
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi | ror.org/01dvabv26
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi | Maliye

Dr. Zeynep Yücedoğru | orcid.org/0000-0003-4931-6148 | z.yucedogru@beun.edu.tr
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi | ror.org/01dvabv26
İlahiyat Fakültesi | Dinler Tarihi

Sempozyum Sekreteryası

Ebru Adıyaman | orcid.org/0000-0001-6782-6075 | ebrukarakasadiyaman@gmail.com
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi | ror.org/02h1e8605

Hümeyra S. Haciibrahimoğlu | orcid.org/0000-0001-7841-0665 | humeyrasevgulu@okuokut.org
Oku Okut Akademi | www.okuokut.org

Muhammet Burak Çağlar | mburakcaglar@hotmail.com

Sempozyum Programı

<table>
<tr><td colspan="2">1. OTURUM Sosyal Bilimlerin Bugünü-Geleceği 27 Ağustos 2022 Cumartesi 10:30 - 11:40</td></tr>
<tr><td>Oturum Başkanı</td><td>Doç. Dr. Muhammet Caner Ilgaroğlu | Adıyaman Üniversitesi</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Konuşmacılar</td><td>Sosyal Bilim Disiplini Olarak İlahiyat Bugüne Ne Söyler?
Prof. Dr. Şaban Ali Düzgün | Ankara Üniversitesi</td></tr>
<tr><td>Sosyal Bilim Disiplini / Araştırma Programı Olarak Felsefe Günümüze Ne Söyler?
Prof. Dr. Celal Türer | Ankara Üniversitesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">2. OTURUM Sosyal Bilimlerin Bugünü-Geleceği 27 Ağustos 2022 Cumartesi 13:00 - 14:10</td></tr>
<tr><td>Oturum Başkanı</td><td>Prof. Dr. Hüseyin Çınar | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektör Yardımcısı</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Konuşmacılar</td><td>Sosyal Bilim Disiplini Olarak Tarih Geleceğe Ne Söyler?
Prof. Dr. Ömer Soner Hunkan | Trakya Üniversitesi</td></tr>
<tr><td>Sosyal Bilim Disiplini Olarak Sosyoloji Günümüze Ne Söyler?
Prof. Dr. Özcan Güngör | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">3. OTURUM Türk-İslam Tarihi 27 Ağustos 2022 Cumartesi 15:00 - 16:10</td></tr>
<tr><td>Oturum Başkanı</td><td>Prof. Dr. Yasin Yılmaz | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Konuşmacılar</td><td>Türk Hanedanları Tolunoğulları ve İhşîdîler Hâkimiyetinde Kudüs ve Mescid-i Aksâ
Dr. Adnan Kara | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</td></tr>
<tr><td>Delhi Türk Sultanlığı'nın Hint Dillerindeki Kaynakları: Ṭhakkura Pherū ve Eserleri
Yasin Tekin (Doktora Öğrencisi) | Dokuz Eylül Üniversitesi</td></tr>
<tr><td>Osmanlı Döneminde Kamu Hizmetlerinin Yürütülmesinde Avarız Vakıflarının Yeri
Dr. Cengiz Sarı | Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">4. OTURUM Kelam 27 Ağustos 2022 Cumartesi 16:30 - 17:40</td></tr>
<tr><td>Oturum Başkanı</td><td>Doç. Dr. Hakan Hemşinli | Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Konuşmacılar</td><td>William James'de Pragmatik Yaklaşım Bağlamında Dinin Temellendirilmesi
Arş. Gör. Hümeyra Ahsen Doğan | AYBÜ - Doç. Dr. Behlül Tokur | AYBÜ</td></tr>
<tr><td>İslam Kelâmında Nübüvvetin Gerekliliğinin Temellendirilmesi
Doç. Dr. İsmail Bulut | Hitit Üniversitesi</td></tr>
<tr><td>Mâtürîdî'nin Nübüvvet İnkârcılarına Cevapların Kitâbü't-Tevhîd Özelinde İncelenmesi
Onur Aksan (Doktora Öğrencisi) | Ondokuz Mayıs Üniversitesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">5. OTURUM Sosyoloji 27 Ağustos 2022 Cumartesi 18:00 - 19:10</td></tr>
<tr><td>Oturum Başkanı</td><td>Prof. Dr. Zekiye Demir | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Konuşmacılar</td><td>Din Referanslı Hareketlerin Sosyo-Politik Bağlamda Karşılaştırması: Evanjelizm-Gülenizm (FETÖ) Örneği
Dr. Muhammed Yamaç | Bartın Üniversitesi</td></tr>
<tr><td>Max Weber Sosyolojisi: Anlama Yöntemi Üzerine Tartışmalar
Doç. Dr. Ahmet Özalp | Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi</td></tr>
<tr><td>Barış İnşası Çalışmalarının Din Sosyolojisi Bakış Açısından Değerlendirilmesi
Arş. Gör. Mehmet Emin Sarıkaya (Doktora Öğrencisi) | AYBÜ</td></tr>
</table>

6. OTURUM Bilgi ve Belge Yönetimi 27 Ağustos 2022 Cumartesi 20:30 - 21:40	
Oturum Başkanı	Dr. Abdullah Demir | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Konuşmacılar	***Yeni Bir Zenginlik Kaynağı Olarak Veri ve Geleceği*** Dr. Murat Çelik | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
	Türkiye'de Kütüphanecilik: Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi Örneği Ayhan Tuğlu | Cumhurbaşkanlığı Kütüphaneler Daire Başkanı
	Türkiye'de İhtisas Kütüphaneciliği ve Veri Tabanları Hizmetleri: İSAM Örneği Mustafa Birol Ülker | İSAM Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürü
7. OTURUM Arap Dili ve Belagati 28 Ağustos 2022 Pazar 10:00 - 11:10	
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Mehmet Halil ÇİÇEK | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Konuşmacılar	***Cevâhiru'l-Belâğa Kitabı Özelinde Me'ânî İlmi Bağlamında Belâgat Kitaplarındaki Örneklerde Benzerlik Olgusu*** Arş. Gör. Dr. Ahmet Gezek | Yalova Ünivertesi
	Zemahşerî'nin el-Müfred ve'l-Müellef Eserinin Arap Dili Grameri Açısından İncelenmesi Merve Nur Gündüz (YL Öğrencisi) | Yalova Üniversitesi
	Berde'î ve 'Sa'dullâh es-Sağîr' Adlı Eserinde Takip Ettiği Şerh Metodu Arş. Gör. Merve Küçükzoroğlu (YL Öğrencisi) | Mardin Artuklu Üniversitesi
8. OTURUM Akademik Araştırma ve Yazım 28 Ağustos 2022 Pazar 11:30 - 12:40	
Oturum Başkanı	Dr. Murat Çelik | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Konuşmacılar	***TÜBİTAK'ın Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Araştırma Projesi Destekleri*** Rümeysa Uzun (TÜBİTAK Uzmanı) | Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
	Sosyal Bilimlerde Çeviri Dostu Akademik Yazma: Uygulamaya Dönük Stratejiler Doç. Dr. Arif Bakla | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
	Sosyal Bilimlerde Akademik Yazımda Standartlaşma Çabası: İSNAD Atıf Sistemi Örneği Dr. Abdullah Demir | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
9. OTURUM Tasavvuf 28 Ağustos 2022 Pazar 14:00 - 14:50	
Oturum Başkanı	Doç. Dr. Betül Gürer | Necmettin Erbakan Üniversitesi
Konuşmacılar	***Tüsterî Tefsirindeki Tasavvufî Yorumların Baklî ve Bursevî Tefsirleriyle Mukayesesi*** Dr. Eyüp İnce | Diyanet İşleri Başkanlığı
	Alevî- Bektaşî Menâkıbnâmelerinde Renk Sembolizmi Sümeyye Yurduseven (YL Öğrencisi) | Kırıkkale Üniversitesi
10. OTURUM Tasavvuf 28 Ağustos 2022 Pazar 15:00 - 16:10	
Oturum Başkanı	Dr. Ayşe Mine Akar | Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Konuşmacılar	***Tasavvuf Alanı Lisansüstü Araştırmalarına Yönelik Uygulamaya Dönük Bilgiler ve Tecrübe Aktarımı*** Prof. Dr. Ömer Yılmaz | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
	1985-2022 Yılları Arasında Yapılan 21 Tez Çalışmasında İbnü'l-Arabî'nin İnterdisipliner Açıdan İncelenmesi Hamza Köşker (YL Öğrencisi) | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
	Türkçe Fütüvvetnâmelerde Kâmil İnsan Anlayışı Hatice Pehlivanlı (YL Öğrencisi) | Kırıkkale Üniversitesi

11. OTURUM Devlet Arşivleri	**28 Ağustos 2022 Pazar 17:00 - 18:10**
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Yasin Yılmaz | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Konuşmacılar	***Devlet Arşivleri Başkanlığı: Araştırma İmkanları ve Esasları*** Vahap Sayın | Cumhurbaşkanlığı Arşivi Dairesi Başkanı
	Kamuda Arşiv Hizmetleri ve TBMM Arşiv Hizmeti Örneği Mehmet Toprak | TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Eski Başkanı
	Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi: Araştırma İmkanları ve Esasları Rıdvan Enes Akçatepe (Vakıf Uzmanı) | Vakıflar Genel Müdürlüğü
12. OTURUM Afrika Çalışmaları	**28 Ağustos 2022 Pazar 20:30 - 21:50**
Oturum Başkanı	Dr. Abdullah Demir | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Konuşmacılar	***Unuttuğumuz Coğrafya Afrika'nın Yeniden İhyasında Türkiye'nin Cezbeden Varlığı*** Prof. Dr. Ahmet Kavas | Dakar Büyükelçisi
	Güney Afrika'daki İlk Muvazzaf Osmanlı Başkonsolosu: Ohannes Majakyan Bey Dr. Halim Gençoğlu | Cape Town Üniversitesi
	Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Afrika'ya Yönelik Hizmetleri Mahmut Özdemir | Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürü
	Yirminci Yüzyıl Batı Afrikalı Edebiyatçıların Şiirlerinde Toplumsal Meseleler Dr. Mohamadou Aboubacar Maiga | Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
13. OTURUM Kelam	**29 Ağustos 2022 Pazartesi 10:00 - 11:10**
Oturum Başkanı	Doç. Dr. Ahmet Mekin Kandemir | Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Konuşmacılar	***İmam Mâtürîdî'nin Varlık Görüşü Hakkındaki Çalışmalara Dair Bir Değerlendirme*** Hümeyra Sevgülü Haciibrahimoğlu (Doktora Öğrencisi) | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
	Mâtürîdî ve Nesefî'nin Âhiret Ahvaline Yaklaşımlarının Mukayesesi Aydın Çamlıca (Doktora Öğrencisi) | Ondokuz Mayıs Üniversitesi
	Materyalizmin Din ve Tanrı Tasavvuruna Yönelik Filibeli Ahmet Hilmi'nin Getirdiği Eleştiriler Furkan Uçar (YL Öğrencisi) | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
14. OTURUM Arap Dili ve Belagati	**29 Ağustos 2022 Pazartesi 12:00 - 12:50**
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Mehmet Ali Şimşek | Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Konuşmacılar	***Arap Diyalektlerinin Öğretilmesinde Seslerin Önemi*** Dr. Mehmet Şayır | Gazi Üniversitesi
	İrâb Harekeleri ve Hâl Ekleri Karşılaştırması Münevver Bayram (YL Öğrencisi) | İzmir Kâtip Çelebi Ü
15. OTURUM Sosyoloji	**29 Ağustos 2022 Pazartesi 13:30 - 14:40**
Oturum Başkanı	Dr. Ömer Faruk Söylev | Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Konuşmacılar	**Engelliliğe Bakışın 2010 Yılı Sonrası Yayımlanan Türk Televizyon Dizileri Bağlamında** Emine Karakurt (Sosyolog) | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
	Erdemli Bireyin İnşası ve Özgecilik: Psikolojik Bir Değerlendirme Dr. Süleyman Doğanay | Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
	Ortaokul Öğretmenlerinin Göçmen ve Sığınmacı Öğrencilerle Yaşadıkları İletişim Sorunları: Keçiören Örneği / Zeynep Coşkun (YL Öğrencisi) | Gazi Üniversitesi

16. OTURUM Sanat Tarihi – Müzik 29 Ağustos 2022 Pazartesi 15:30 - 16:40	
Oturum Başkanı	Dr. Mustafa Demirci | İstanbul Üniversitesi
Konuşmacılar	***Osmanlı Arşiv Vesikalarında Muzır Musiki Kavramı*** / Dr. İrfan Yiğit | İstanbul Sabahattin Zaim Ü
	20. Yüzyıldan Günümüze Türkiye Sanat Tarihinde Oryantalizm Çalışmaları Dr. Zeki Coşkun | Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
	Osmanlı Dönemi Kartpostallarında Mezarlık ve Türbeler / Dr. Mustafa Sürün | Yalova Ü
17. OTURUM Dinler Tarihi 29 Ağustos 2022 Pazartesi 17:00 - 18:10	
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Muhammet Tarakçı | Bursa Uludağ Üniversitesi
Konuşmacılar	***Huldyrich Zwingli'nin Martin Luther ile Ayrıştığı Konular ve Teolojisi*** Yakup Piri (DR Öğrencisi) | Bursa Uludağ Üniversitesi
	İsa-Mesih ve Pavlus Ekseninde Hıristiyan Geleneğinde Kurtuluş Serkan Sayar (DR Öğrencisi) | Ondokuz Mayıs Üniversitesi
	Hümanist Yahudilik Üzerine Bir İnceleme / Hümeyra Çakar (YL Öğrencisi) | Ankara Üniversitesi
18. OTURUM Hukuk 29 Ağustos 2022 Pazartesi 18:30 - 19:40	
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Cenksu Üçer | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Konuşmacılar	***Bir Disiplin Olarak Hukuk Günümüze Ne Söyler?*** / Doç. Dr. Emir Kaya | Ankara Sosyal Bilimler Ü
	Türkiye'de Helal Belgelendirmenin Tarihi ve Mevcut Durumu / Mustafa Bülbül | Başkanlık Müftüsü
19. OTURUM İslam Hukuku 29 Ağustos 2022 Pazartesi 20:30 - 21:20	
Oturum Başkanı	Dr. Kerime Cesur | Artvin Çoruh Üniversitesi
Konuşmacılar	***İslam Savaş Hukuku'nda Ahlâkî Normlar*** / Zeliha Nur Kayahan (YL Öğrencisi) | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
	Cahiliye Toplumunda Cariyenin Evliliğiyle ilgili Uygulamalar ve İslam'ın Getirdiği Hukuki Düzenlemeler / Gülistan Özdeş (YL Öğrencisi) | Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
20. OTURUM İslam Hukuku 29 Ağustos 2022 Pazartesi 21:30 - 22:50	
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Mehmet Ali Yargı | Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Konuşmacılar	***Muhammed el-Emîn el-Hererî'nin Hadâiku'r-ravh ve'r-rayhân Tefsirinde Faize (Ribâ) Yaklaşımı*** Dr. Servet Demirbaş | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
	Pezdevî ve Semerkandî Örnekleri Üzerinden Hanefi İcmâ Teorisine Dair Bir İnceleme Tuğba Gül (Doktora Öğrencisi) | Erciyes Üniversitesi
	Muhammed b. Fadl el-Kemârî ve Buhara Hanefî Geleneğindeki Yeri Dr. Adnan Hoyladı | MEB
	Camiye Giderken Yenilmemesi Gereken Yiyeceklerle İlgili Rivayetlerin Hadis İlmi Açısından Tahlili Arş. Gör. Dr. Halil İbrahim Doğan | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

21. OTURUM Tefsir – Kıraat 30 Ağustos 2022 Salı 10:0 - 11:10	
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Ali Karataş | Sakarya Üniversitesi
	Beydâvî Tefsiri'nde Kıraatlerin Tefsire Tesiri: Duhâ ve Nâs Sûreleri Arası Örneği Muhammed Yusuf Demir (YL Öğrencisi) | Kocaeli Üniversitesi
	Secde Âyetlerinin Kıraatler Bağlamında İncelenmesi Mehmet Ustaosmanoğlu (YL Öğrencisi) | Kocaeli Üniversitesi
22. OTURUM Tefsir 30 Ağustos 2022 Salı 12:00 - 13:10	
Oturum Başkanı	Doç. Dr. Harun Şahin | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Konuşmacılar	***Kurtubî'nin Morfolojik Temelli Anlam Arayışı*** Dr. İsmail Erken | İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
	'Ey İnsanlar!' ve 'Ey İman Edenler!' Hitaplarının Delaletleri: Mukâtil b. Süleyman Tefsiri Kapsamında Bir İnceleme Mehmet Aydemir (Doktora Öğrencisi) | Ankara Üniversitesi
	Tefsir Geleneğinde Nesh Algısı Üzerine Eleştirel Bir İnceleme: Müellefe-i Kulûb Örneği Ünal Kıyar (YL Öğrencisi) | Amasya Üniversitesi
23. OTURUM Uluslararası İlişkiler 30 Ağustos 2022 Salı 14:00 - 15:30	
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Kadir Özköse | Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Konuşmacılar	***Modern Çağın Son Soykırımı: Doğu Türkistan*** Büşra Güner (YL Öğrencisi) | Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
	Bir Yumuşak Güç Unsuru Olarak YTB: Türkiye Mezunu Üst Düzey Bürokratlar Seçim Korkmaz (YL Öğrencisi) | İnönü Üniversitesi
	Sömürge Yönetimlerinin Ruanda'da Yol Açtığı İnsanlık Krizi Prof. Dr. Kadir Özköse | Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
	Çelebi Projesi: Almanca, Çince, Farsça, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Japonca, Rusça Dil Öğrenimi Destek Programı Mehmet Yolcu (Genel Koordinatör) | MÜSDAV
24. OTURUM Siyaset Bilimi 30 Ağustos 2022 Salı 16:00 - 17:10	
Oturum Başkanı	Dr. Gökhan Ak | İstanbul Topkapı Üniversitesi
Konuşmacılar	***Sosyal Demokrasi İçeren Sosyo-Politik Bir Başarı Öyküsü: İsveç Örneği*** Dr. Gökhan Ak | İstanbul Topkapı Üniversitesi
	Türkiye'de Eleştirel Söylem Analizi Çalışmaları: İmkânlar, Esaslar ve Kısıtlılıklar Dr. Begüm Burak | Bağımsız Araştırmacı
	1946 Seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Politikalarında-Söylemlerinde Demokrasi Kavramı İbrahim Çevik (YL Öğrencisi) | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
25. OTURUM Felsefe 30 Ağustos 2022 Salı 18:00 - 19:30	
Oturum Başkanı	Doç. Dr. Muhammet Caner Ilgaroğlu | Adıyaman Üniversitesi
Konuşmacılar	***David Hume Düşüncesinde Duygu-Düşünce İlişkisinin İnsan Doğasında Temellendirilmesi*** Dr. Emrullah Kılıç | Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
	İbn Sînâ Felsefesinde Nedensellik ve Olağanüstü Hadiselerin Sırları Sümeyye Bayır Taşdemir (Doktora Öğrencisi) | Sakarya Üniversitesi
	Tanrı'nın Ön Bilgisi Meselesinde Orta Bilgi Teorisinin Yeri ve İncelenmesi Dr. İbrahim Halil Dündar | Millî Eğitim Bakanlığı
	İslam Felsefesi Perspektifinden Metaverse ve Misâl Âlemi Karşılaştırması Elif Yıldız Yüksel (YL Öğrencisi) | Mardin Artuklu Üniversitesi

26. OTURUM Yurt Dışında İlahiyat Eğitimi 30 Ağustos 2022 Salı 20:30 - 22:00	
Oturum Başkanı	Dr. Abdullah Demir | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Konuşmacılar	***İlahiyat Alanında Yurt Dışında Lisansüstü Eğitim: ABD ve İngiltere Örneği*** Doç. Dr. Emrah Kaya | Sakarya Üniversitesi
	Azerbaycan'da İlahiyat Eğitimi Doç. Dr. Behram Hasanov | Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü
	İlahiyat Alanında Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Eğitim: Almanya Örneği Dr. Fatma Bayraktar Karahan / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
27. OTURUM Türk Dili 31 Ağustos 2022 Çarşamba 10:00 - 11:30	
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Celal Demir | Afyon Kocatepe Üniversitesi
Konuşmacılar	***İsa Habibpeyli'nin Sanatında Azerbaycan Edebiyatının Eğitimi Konuları*** Doç. Dr. Nazile Abdullazada | Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi
	Türk Dil Kurumunun Faaliyetleri Hatice Malkoç (AYK Uzmanı) | Türk Dil Kurumu
	Dil ve Anlam Özellikleri Bakımından Göktürk Harfli Yazıtlardaki Renk Adlarının Tatar ve Başkurt Türkçelerindeki Karşılıklarının İncelenmesi Saadet Keser (YL Öğrencisi) | Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
	Okullarımızda Türkçe Öğretimi ve Okuma Kültürünün Oluşması Prof. Dr. Celal Demir | Afyon Kocatepe Üniversitesi
28. OTURUM Türk Dili 31 Ağustos 2022 Çarşamba 13:00 - 14:10	
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Funda Toprak | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Konuşmacılar	***Türkiye Türkçesinde Bağlılık Kategorisinde Bağımlı Biçimbirimlerin Morfosemantiği Üzerine*** Dr. Sabire Ceren Demir | Millî Eğitim Bakanlığı
	Anlatıbilimde Yenilikçi Bir Deneme: Ahmet Mithat Efendi'nin Romanlarında 'Biz' Anlatıcı Dr. Zeynep Taşçı | Bağımsız Araştırmacı
	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Web 2.0 Araçlarının Kullanımı: Sistematik Alanyazın Taraması Dr. Naciye Başpınar Yörük | Millî Eğitim Bakanlığı
29. OTURUM Tefsir 31 Ağustos 2022 Çarşamba 15:00 - 16:10	
Oturum Başkanı	Prof. Dr. İsmail Çalışkan | Ankara Üniversitesi
4Konuşmacılar	***Malay Dünyasında Reformist Bir Hareket Olarak Kaum Muda: Endonezya ve Malezya Örneği*** Dr. Eyyüp Tuncer | Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
	Mahmûd Muhammed Şâkir'in Geleneğin İhyasına Dönük Okuma Felsefesi ve Metodolojisi Arş. Gör. İsmail Araz (Doktora Öğrencisi) | Marmara Üniversitesi
	Muhammed Hâdi Ma'rife'nin Modern Dönem Şii Tefsir Tarihi Eseri et-Tefsîr Üzerine Bir İnceleme Musa Öztürk (Doktora Öğrencisi) | Dokuz Eylül Üniversitesi
	Cumhuriyet Dönemi Âlimlerinden Haydar Hatipoğlu ve Eserleri Muhammet Sait Hatipoğlu (Doktora Öğrencisi) | İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

30. OTURUM İslam Tarihi 31 Ağustos 2022 Çarşamba 17:00 – 18:30	
Oturum Başkanı	Dr. İlyas Uçar | Amasya Üniversitesi
Konuşmacılar	***Hayvan Sağlığı ve Haklarının Korunmasına Yönelik Devlet Düzeyinde Yapılan Düzenlemeler: Emevî ve Abbâsî Dönemleri Örnekleri*** Dr. Tuğba Velioğlu | Millî Eğitim Bakanlığı
	Ahmed Cevdet Paşa'nın Ḳıṣaṣ-ı Enbiyâ' ile Tevârīḫ-i Ḫulefâ ' Özelinde İslam Tarihi Anlayışı Büşra Nur Bayar (YL Öğrencisi) | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
	Keşfü'z-Zunûn Adlı Eserde Adı Geçen Siyer ve Megāzî Eserleri Üzerine Bir İnceleme Merve Benzer (YL Öğrencisi) | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
	Abbâsîler Dönemi İktidar-Ulemâ İlişkileri: Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî Örneği Arş. Gör. Muhammet Kalkan (Doktora Öğrencisi) | Gaziantep İslam Bilim ve Teknik Üniversitesi
31. OTURUM Kelam 31 Ağustos 2022 Çarşamba 19:00 - 20:10	
Oturum Başkanı	Doç. Dr. İsmail Bulut | Hitit Üniversitesi
Konuşmacılar	***Larry Laudan'ın Araştırma Geleneklerinin Yöntembilimi Görüşü Ekseninde Kelâmın Bilimsel Yapısı*** Dr. Bilal Taşkın | Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
	Gazzâlî Sonrası Felsefe Eleştirisi: Şihâbeddîn Ömer Sühreverdî Örneği Mahmut Yusuf Mahitapoğlu (Doktora Öğrencisi) | Ürdün Üniversitesi
	Kādî Abdülcebbâr'ın İman Anlayışı Bağlamında Mu'tezilî Kelâm Düşüncesinin Farklılaşması Dr. Samet Karahüseyin | Ordu Üniversitesi

2. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ile Oku Okut Derneği iş birliğinde 27-31 Ağustos 2022 tarihlerinde çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir. Sempozyum, Sosyal Bilimler alanında profesyoneller ile lisansüstü öğrencileri bir araya getirerek tecrübe aktarımına imkân sağlamak, disiplinler arası iletişimi ve çalışmaları güçlendirmek ve akademik üretime katkı sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Sempozyuma 264 bildiri başvurusu ulaşmıştır. Ön inceleme sonrası bildiriler, ilgili olduğu bilim alanında uzman 2 hakemin incelemesine sunulmuştur. İnceleme sonucunda başvurulardan 92'si kabul edilmiş 172'si ise uygun bulunmamıştır. Sempozyuma 50 farklı üniversite ve kurumdan katılım sağlanmıştır. Bu kitap, sempozyumda sunulan bildirilerin Türkçe ve İngilizce özetlerini içermektedir.

sempozyum.okuokut.org

ISBN-13: 978-605-71294-4-4

9 786057 129444

OKU OKUT YAYINLARI